

ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «АСОЦІАЦІЯ ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА
СТРАХУВАННЯ ПРИДНІПРОВ'Я»
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ОСВІТНІЙ ЦЕНТР «ВІДКРИТЕ ЗНАННЯ»

МАТЕРІАЛИ
III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА
ФІНАНСОВИХ РИНКІВ УКРАЇНИ»

Дніпро 2023 рік

**ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «АСОЦІАЦІЯ ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА
СТРАХУВАННЯ ПРИДНІПРОВ'Я»
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ОСВІТНІЙ ЦЕНТР «ВІДКРИТЕ ЗНАННЯ»**

МАТЕРІАЛИ

**III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ УКРАЇНИ

Дніпро 2023 рік

Матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції "Сучасні тенденції в розвитку банківської системи та фінансових ринків України". – Дніпро: ДНУ ім. О. Гончара, 2023. – 252с.

*Ухвалено вченою радою факультету економіки ДНУ ім. О.Гончара
(протокол №10 від 10.04.2023 р.)*

Рецензенти: д-р екон. наук, проф. С.М. Халатур
д-р екон. наук, проф. О.П. Заруцька

Збірка містить матеріали доповідей III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції з актуальних проблем розвитку банківської системи України. Запропоновані матеріали є цікавими для фахівців грошово-кредитної політики, фінансів, банківської справи та страхування.

ЗМІСТ

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ ТА ПРОБЛЕМИ ГРОШОВОГО РИНКУ

Батрак К. Д. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц.к.е.н. Бобирь О.І.* 14
ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ
УКРАЇНИ

Башара О.А. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* 16
Макаренко Ю.П. ПЕРСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРОШОВОГО РИНКУ
УКРАЇНИ

Башара О.А. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* 18
Шевцова О.Й. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ДИНАМІКИ ГРОШОВОЇ МАСИ В
УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Воробйов А.О. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* 20
Шевцова О.Й. КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВА ОБІГУ

Гуцько Д.С. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* 22
УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Давиденко Ю.В. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* 24
Шевцова О.Й. ОПЕРАЦІЇ НА ВІДКРИТОМУ РИНКУ, ЯК ІНСТРУМЕНТ
ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Івашкова А.О. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.* 26
Бобирь О.І. ВАЖЛИВІСТЬ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ
ВПЛИВ НА БЮДЖЕТ.

Ільченко Г. С. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* 28
Макаренко Ю.П. БЮДЖЕТНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ

КЛОВАК В.С. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц. к.е.н.* 30
Бобирь О.І. КЕЙНСІАНСТВО І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВОЇ НАУКИ

Кловак В.С. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* 34
Шевцова О.Й. ФАКТОРИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В
УКРАЇНІ

Ковальов М. С. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц. к.е.н. Бобирь О.І.</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХОДІВ БОРОТЬБИ З УХИЛЕННЯМ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	36
Ковальов М. С. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц. к.е.н. Бобирь О.І.</i> ПОДАТКИ ЯК ДЖЕРЕЛО НАПОВНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	38
Ковальов М.С. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц. к.е.н. Адонін С.В.</i> ДЕФЦИТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	40
Ковальов М.С. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.</i> ІНСТРУМЕНТИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	42
Коротя О.Ю. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.</i> УПРАВЛІННЯ БОРГОВИМ ПОРТФЕЛЕМ ДЕРЖАВИ В МЕЖАХ СИСТЕМИ КЕРУВАННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ	44
Кравчук Д.Р. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.</i> НАПРЯМИ ІНВЕСТУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ	47
Літвінова П.С. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.</i> ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЯК ФАКТОР ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ	49
Мелюс Д.Д. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й. Ю.П.</i> ІНФЛЯЦІЯ: ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНИХ ВИРОБНИКІВ ТА ІНВЕСТОРІВ	51
Моня Н.В. (УМСФ) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Лисяк Л.В.</i> ЗОВНІШНІЙ ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	53
Охремчук Л.К. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.</i> ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ: НАПРЯМИ ТА РИЗИКИ	55
Пеня А.Ю. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.</i> ДЕРЖАВНИЙ БОРГ ТА ІНФЛЯЦІЯ: ФАКТОРИ ВПЛИВУ	57
Пехотіна Є.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.</i> ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ РИНКОВОГО САМОРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	59

- Савченко К.Д.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ 61
- Смольник К. Д.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Макаренко Ю.П. ВАЛЮТНИЙ НАГЛЯД І ЗАХОДИ ЗАХИСТУ НБУ 63
- Тарновецька Я.І.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. УРЯДОВІ АНТИКРИЗОВІ КРЕДИТИ: АНТИВОЄННІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ ЦІЛІ 65
- Шведов Д.Є.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* *Шевцова О.Й.* ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 67

ВДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

- Горбунова Ю.Р.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф. д.е.н.* 70
Шевцова О.Й. ВПЛИВ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ БАНКУ
- Гуцько Д.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* *Шевцова О.Й.* ОСОБЛИВОСТІ МІЖБАНКІВСЬКОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ 72
- Єрмолова К.Є.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. ФІНАНСОВЕ ШАХРАЙСТВО ІЗ ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ 74
- Залата В.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. ЕЛЕМЕНТИ КРЕДИТНОЇ СТРАТЕГІЇ БАНКУ 76
- Іванова М. А.** (Дніпровський державний аграрно-економічний університет) *Науковий керівник проф., к.е.н.* *Масюк Ю. В.* ПЕРСПЕКТИВИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ 78
- Івашкова А. О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Макаренко Ю.П. ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ 81
- Калашнікова Ю.М.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц. к.е.н.*
Левкович О.В. УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНОЮ БАЗОЮ БАНКУ 83
- Корехов Б.О.** (ОНЕУ) *Науковий керівник проф., д.е.н.* *Коваленко В.В.* ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ 85
- Корицька К.В.** (ОНЕУ) *Науковий керівник к.е.н., доц.* *Сергєєва О.С.*

ОЦІНКА ПРИБУТКОВОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 87

Кравцов-Нестеренко Г.А. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ 89

Ляшенко Д.В. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ДЕПОЗИТНІ ПОСЛУГИ ДЛЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВІЙНИ 91

Марусич Я. І. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ 93

Муха Д.Г. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* РОЛЬ КРЕДИТУ В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 95

Перерва Р.Р. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ: ПОНЯТТЯ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ 97

Рягузов А.О. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* БЕЗГОТІВКОВІ ПЛАТЕЖІ ТА ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ 99

Самардак К.В. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* НЕОБАНКІНГ В УКРАЇНІ 101

Сараєва О.Г. (ОНЕУ) *Науковий керівник проф., д.е.н. Коваленко В.В.* ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ FINTESCH У БАНКІВСЬКОМУ БІЗНЕСІ 103

Скрипник Я. С. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ В УКРАЇНІ 105

Стукан М.О. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ТА ПЛАТІЖНІ ОПЕРАЦІЇ З НИМИ В УКРАЇНІ 107

Філіппова В.Д. (УМСФ) *Науковий керівник проф., д.е.н. Лисяк Л.В.* ОЦІНКА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ БАНКІВ УКРАЇНИ 109

Халім А. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* ВДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ 111

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ РІЗНОГО РІВНЯ

- Бичек С.О.** (ОНЕУ) *Науковий керівник проф., д.е.н. Коваленко В.В.*
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ 114
- Гончарова К.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ: КІБЕРБЕЗПЕКА У
ВІЙСЬКОВИХ УМОВАХ 116
- Гордієнко А.Р.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА КРАЇНИ: ТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ 118
- Літвінова П.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЯК ФАКТОР
ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ 120
- Пархоменко Д. В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.*
Адонін С. В. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СТРАХОВОГО РИНКУ 122
- Пархоменко Д.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. РИЗИКИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ БАНКІВСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В
ЕПОХУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ 124
- Сологуб А.А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. СТРАТЕГІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 126

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

- Безлюдна К.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц. к.е.н.*
Левкович О.В. УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА 129
- Дуленко І.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова*
О.Й. ПЛАНУВАННЯ БЮДЖЕТУ ДОМОГОСПОДАРСТВ 131
- Іванова О.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. ВИТРАТИ ДОМОГОСПОДАРСТВ ТА ПЛАТЕЖІ 133
- Климова В.А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц. к.е.н.*
Левкович О.В. УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА 135
- Крутчевський Н.Д.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*

Лісна Д.І. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц. к.е.н. Бобирь О.І.*
АНАЛІЗ ДИНАМІКИ МІНІМАЛЬНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ТА
ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ В УКРАЇНІ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ
СТАГНАЦІЙНИХ ЯВИЩ В ЕКОНОМІЦІ 139

Максименко П.К. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц. к.е.н.*
Левкович О.В. УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

141

Міллер Д. Є. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Макаренко Ю.П. УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

144

Пархоменко Д. В. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Макаренко Ю.П. ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА ФІНАНСОВИЙ
МЕНЕДЖМЕНТ

145

Скубицький Д.О. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТУ ДОМОГОСПОДАРСТВ

147

Тарновецька Я.І. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц. к.е.н.*
Бобирь О.І. ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ
ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

149

Удовиченко А.В. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., д.е.н.*
Шевцова О.Й. ОСОБЛИВОСТІ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ДОХОДІВ
ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

151

Швідко К.Д. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* *Шевцова*
О.Й. МЕТОДИ ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ ТА ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ

154

Шестакова Д.А. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. ВИБІР НАПРЯМІВ ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ
ПІДПРИЄМСТВА

Яковенко О.В. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц. к.е.н.*
Левкович О.В. УПРАВЛІННЯ КРИЗОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

156

158

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ:

УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

- Акулова Д.Д.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н Шевцова О.Й.* ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ 161
- Батрак К. Д.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н Адонін С.В.* ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ 163
- Башара О.А .** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н Адонін С.В.* ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ 165
- Волошин І. А.** (Університет митної справи та фінансів) *Науковий керівник доц., к.е.н Григораши О.В.* ПОНЯТТЯ FІNTECH ТА ЙОГО РОЛЬ У РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ 167
- Гуцько Д.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н Адонін С.В.* СУЧАСНИЙ СТАН СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ 169
- Гура М.Р.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н Левкович О.В.* ОСНОВНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 171
- Ісаханян С.Р.** (Університет митної справи та фінансів) *Науковий керівник проф., д.е.н. Лисяк Л.В.* ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ: ВПЛИВ НА ФІНАНСОВІ РИНКИ 174
- Карначов О.А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ДОРОГОЦІННИХ МЕТАЛІВ 177
- Кловак В.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ФАКТОРИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 180
- Коваленко І.О.** (Університет митної справи та фінансів) *Науковий керівник к.е.н., доц Сальникова Т.В.* ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО КРЕДИТНОГО РИНКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ 182
- Ковальов М.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н Адонін С.В.* СТАН АВТОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ 184
- Кольчійенко О. М.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ВАЛЮТНИЙ РИНОК ЯК СЕГМЕНТ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Красніков Б.К. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н</i> <i>Шевцова О.Й.</i> ОПЕРАЦІЇ З ВАЛЮТОЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	187
Кривінський Н.І. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н</i> <i>Шевцова О.Й.</i> АКТИВІЗАЦІЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	189 191
Лісна Д.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ БРОКЕРІВ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	193
Лісна Д.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н</i> <i>Шевцова О.Й.</i> МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	195
Лящина Є.А. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	197
Марусич Я. І. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н</i> <i>Адонін С.В.</i> СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ТА ПЕНСІЙ, ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ	199
Мелюс Д.Д. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н Адонін С.В.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	202
Муха Д.Г. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н Адонін С.В.</i> ІНТЕРНЕТ-СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	203
Нагорний М.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н</i> <i>Шевцова О.Й.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	206
Пархоменко Д.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н</i> <i>Шевцова О.Й.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НПФ В УКРАЇНІ	208
Пеня А.Ю (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н Адонін С.В.</i> РОЛЬ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	210
Попов О.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н</i> <i>Левкович О.В.</i> ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ БІРЖІ	212
Рязанцев В.Д. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н</i> <i>Шевцова О.Й.</i> СУЧАСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТРАХОВОГО РИНКУ	212

Терещенко І.О. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. ПОСЛУГИ Life TA Non-Life СТРАХУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Туболева А.Д. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* 216
Шевцова О.Й. КРЕДИТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Аркуша Б. О. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.*
Левкович О.В. ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОВАРНИХ БІРЖ В
 УКРАЇНИ

Данілов Д.А. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Шевцова О.Й. ФІНАНСОВІ ЦЕНТРИ ЄВРОПИ: ПІДТРИМКА УКРАЇНИ

Жирук К.М. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* 224
Шевцова О.Й. ФІНАНСОВІ ЦЕНТРИ АМЕРИКИ: ЗАБОРОНА БІЗНЕСУ
 КРАЇНИ ТЕРОРИСТА

Сологуб А.А. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц. к.е.н Дзяд О.В.*
 НАСЛІДКИ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ДЛЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Аркуша Б. О. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.*
Левкович О.В. ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ
 ПІДПРИЄМСТВ

Вітценко Л.Р. (Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
 Запорізького національного університету) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Меліхова Т.О. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЗАПАСІВ

Каграманян А. А. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.*
Левкович О.В. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ
 ПІДПРИЄМСТВА

Лящина Є.А. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*

Макаренко Ю.П. УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

238

Мельникова К. О. (Запорізький національний університет) *Науковий керівник доц., к.е.н. Линенко А. В.* ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МАРКЕТИНГУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ²⁴⁰

Остапченко А.О., Макеров В.О. (Полтавський державний аграрний університет) *Науковий керівник проф., д.е.н. Зоря О.П.* ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ОНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА РОЗРОБКА ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ²⁴³ НИМИ

Райгородська Ю.Ю. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.* МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Смольник К. Д. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.* ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА І НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ²⁴⁵

247

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ ТА ПРОБЛЕМИ ГРОШОВОГО РИНКУ

Батрак К. Д.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Бобирь О. І.

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Податкові надходження є основним джерелом надходжень до державного бюджету будь-якої розвинутої країни. За допомогою них здійснюється фінансування державних видатків. Для розвинутих країн світу характерно, що у структурі доходів податки займають панівне місце.

У 2021 році рівень податкових надходжень до державного бюджету України складав більше 85%. Це, до речі, було найбільше значення впродовж останніх п'яти років. Якщо порівнювати з європейськими країнами то це є недостатнім значенням, та може свідчити про неоптимальну структуру доходів бюджету, порівняно із європейськими державами, де середнє значення даного показника становить близько 90% [1].

На тлі повномасштабного вторгнення рівень податкових надходжень до бюджету скоротився і складав 53% і разом з тим зросла частка інших доходів (в основному це фінансова допомога від міжнародних організацій та урядів країн). Деякі науковці прогнозують, що і надалі рівень таких доходів буде знижуватись. Це і не дивно, адже за рік повномасштабної війни було втратила не лише безліч регіонів з високим економічним потенціалом, підприємств та фінансових ресурсів, а й найголовніше – держава втратила величезну кількість людей. Тобто фізичне знищення підприємств та загальний економічний спад тягне за собою збільшення рівня безробіття в країні. Мільйони людей емігрували за кордон і більша частина з них вже навряд чи повернеться, а також багато людей було вбито та покалічено загарбниками. Важливо розуміти, що майже кожного дня наша держава втрачає не лише те, з чого можна заробити, а тих, хто приносить

ці податкові надходження державі.

Одним із важливих завдань для нашої держави, яка дуже скоро відродиться із руїн, буде реформація податкової системи. В період відбудови рівень потреб населення буде значно більший від рівня можливостей країни забезпечити ці потреби, тобто, простіше кажучи, витрати будуть більшими за доходи.

Зрозуміло, що вітчизняна податкова політика вже давно потребує організаційних та структурних змін. Віднині це необхідно як ніколи для того, щоб забезпечувати ефективний економічний розвиток та повноцінно інтегруватися у світову економічну систему. Оскільки забезпечувати державу необхідними фінансовими ресурсами покликана податкова система, внесення змін до податкової політики є одним з найважливіших євроінтеграційних кроків. Податкове законодавство ЄС повинно бути імplementоване в законодавство України, забезпечуючи однакове застосування тих положень оподаткування, які гармонізовані на рівні ЄС. Структура податкової політики ЄС представлена двома основними компонентами: пряме оподаткування, яке залишається виключною відповідальністю держав-членів, та непряме оподаткування, яке встановлюється на рівних умовах для всіх країн ЄС і впливає на вільний рух товарів і свободу надання послуг на єдиному ринку [2].

Фіскальна політика держави у післявоєнний період має бути спрямована, перш за все, на отримання більшого обсягу доходу, а не займатися пошуком скорочення витрат. Важливо не обтяжувати податками і підтримувати населення України. Це також і підтримка бізнесу – збереження певних податкових пільг воєнного періоду, запровадження податкових пільг на інвестиційно-інноваційну діяльність та прямої бюджетної підтримки інвестиційно-інноваційних проєктів суб'єктів господарювання. Основою формування бюджетних програм відбудови національної економіки мають бути суспільні пріоритети, визначені з урахуванням оцінки шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії РФ.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk> (дата звернення: 25.02.2023).
2. Податкові зміни, що необхідні Україні для вступу в ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://biz.ligazakon.net/news/212565_podatkov-zmni-shchoneobkhdn-ukran-dlya-vstupu-v-s (дата звернення: 25.02.2023).

Башара О.А.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д-р екон. наук Макаренко Ю.П.

ПЕРСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРОШОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Щодо перспектив розвитку та функціонування грошового ринку. на 2022 рік. Згідно з прогнозами уряду на 2022 рік, ВВП залишається в межах прийняттого діапазону близько 4%. Основними драйверами його розширення будуть відновлення попиту та менш сприятливі умови торгівлі.

На грошово-кредитну політику у 2022 році впливатимуть такі ризики: [1]

- Можливе посилення пандемічного процесу коронної кризи;
- Різке погіршення загальних умов торгівлі, зокрема з торговельними партнерами України:
 - Війна з росією
 - Сповільнення співпраці з МВФ.

Метою грошово-кредитної політики залишається підтримання підтримання інфляції на рівні 5% із допустимим відхиленням 1%. Основним критерієм успішності грошово-кредитної політики є закріплення інфляційних очікувань на рівні цільового показника та забезпечення відповідності фактичної інфляції цільовому показнику.

Основні особливості грошового ринку:

- Відносини «товар-гроші» на грошовому ринку оформляється за рахунок кредиту за умови повернення коштів протягом певного періоду часу чи придбання фінансових інструментів;

- Після купівля чи продажу грошей власник добровільно передає право на розпорядження коштами покупцеві, а не втрачає право власності.

- Гроші діють як товар, коли переходять від власника до покупця;

- І купівля і продаж грошей здійснюються лише за наявності вільних коштів по одному суб'єкту і потреба в них інших.[2]

Положення грошей на грошовому ринку та мета їх купівлі та продажу докорінно змінюються. Гроші перетворюються з додаткового прибутку товарів на товарному ринку на вирішальний об'єкт ринкових відносин, у їх мету. Власник грошей на грошовому ринку хоче дати їх безпосередньо у чуже розпорядження прямо, а не в обмін на реальні товари, а покупець бажає отримати гроші вільно на тій самій підставі. Таким чином вартість на цьому ринку передається виключно у грошовій формі між суб'єктами та в односторонньому порядку повертається власнику

З огляду на особливості грошового ринку, продаж грошей на ньому дозволяє власнику передати ці кошти контрагенту на тимчасове користування в обмін на кошти, що дають можливість зберегти право на власність цих грошей, тобто розпоряджатись ними та відновлювати право на отримання відсоткового доходу. Таким чином, купівля грошей є формою отримання певної суми грошей у розпорядження суб'єкта ринку в обмін на певний товар. [3]

Отже, функціонування грошового ринку не залишається безперспективним. ВВП залишається в умовах прийнятого діапазону, а драйверами його розширення є відновлення попиту та менш сприятливі умови торгівлі. Аби грошовий ринок не втрачав свою перспективу, потрібно аналізувати всі можливі ризики та уникати їх.

Список використаних джерел

1.Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.bank.gov.ua>

2.Савінова Ю. М. Особливості розвитку фінансового ринку України як основи функціонування системи фінансового посередництва. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2042>

3.Савченко, Т.Г. Грошовий ринок: сутність,структура та інструменти / Т.Г. Савченко// Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – Суми УАБС НБУ, 2011.- Вип.31. – С. 257-266

Башара О.А.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ДИНАМІКИ ГРОШОВОЇ МАСИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ.

Показник грошової маси відіграють велике значення для сталого розвитку економіки нашої держави. За сучасних умов, українська грошова система є паперово-кредитною. До її складу входить готівка в обігу безготівкових грошей на корпоративних, особистих та державних банківських рахунках.

Згідно зі спеціальними критеріями розподілу даних НБУ використовує у своїй практиці такі грошові агрегати: M0; M1; M2; M3.

Грошова валюта включає набір зобов'язань у національній валюті Національного банку України, яка гарантує зростання грошової маси та кредитування економіки. Грошова база складається з готівкових коштів, випущених Національним банком України, та депозитів, які переводять у національній валюті НБУ [3].

За воєнний період, грошовий агрегат M3 збільшився на 6%, а інфляція збільшилась на 14,1%. Мультиплікатора грошової маси впав на з 2,5 з початку війни до 2,3 на 1 липня. Отже, можна побачити що грошова маса зростає повільніше, ніж інфляція, уповільнюючи грошову масу. Це стримує вплив на економічну динаміку.

Грошова емісія НБУ стала основним драйвером збільшення грошового

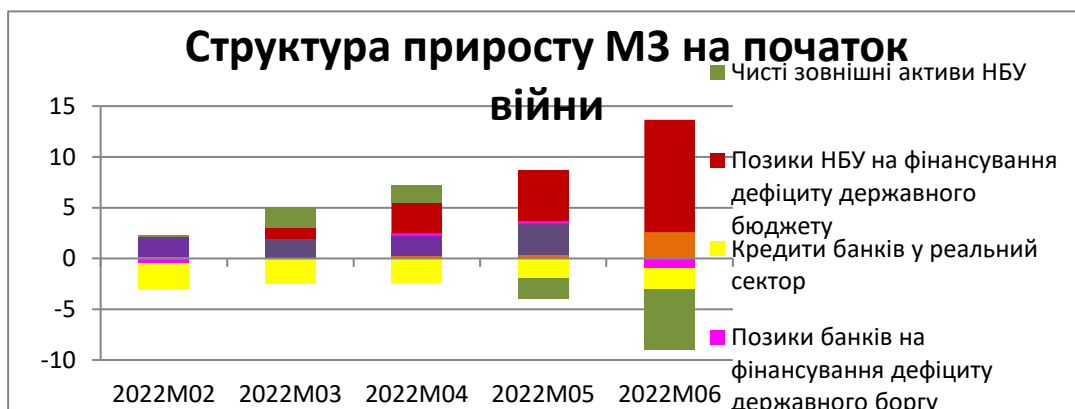

Рисунок 1 - Структура приросту М3 на початок війни [2]

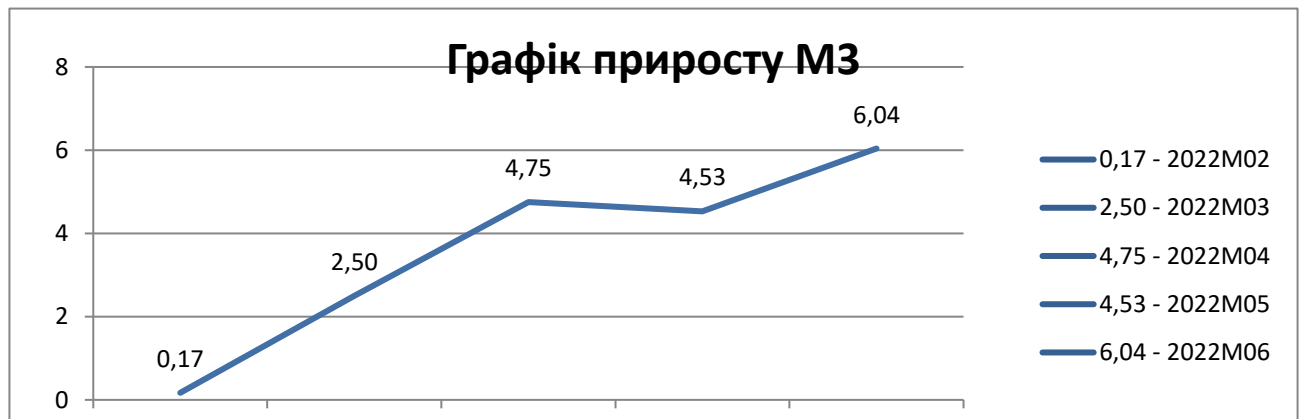

Рисунок 2 - Графік приросту МЗ (на основі рис.1)

агрегату МЗ для фінансування дефіциту державного бюджету - 50% абсолютної зміни МЗ. Зовнішні активи банків також вплинули на приріст МЗ, це приблизно + 62 млрд. гривень, але за час війни, зменшились на 0,4 млрд. гривень валютні рахунки клієнтів. На зменшення грошової маси під час війни вплинув в першу чергу продажі іноземної валюти НБУ, а також скорочення банківського кредитування Уряду та економіки [1].

Отже, з вище сказаного можна зробити висновок, що війна вплинула на показники грошової маси України. Таким чином, державні та економічні потреби у стабілізації ліквідності мають покриватися лише за рахунок прямих емісій центрального банку. Також, слід відзначити що зміни у структурі грошової маси призводять до структурних проблем у сфері фінансового посередництва.

Список використаних джерел

1. Савінова Ю. М. Особливості розвитку фінансового ринку України як основи функціонування системи фінансового посередництва. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2042>
2. Богдан Данилишин Випробування війною: ситуація і економіці та на фінансових ринках України]. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/_viprobuвана_viynoyu_situatsi.html
3. Офіційний сайт Національного банку України [[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

Воробйов А.О.

Факультет фізики, електроніки та комп'ютерних систем, ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВА ОБІГУ

Ринок криптовалют, на даний момент є одним з найперспективніших та найцікавіших для інвестицій. Тому велика кількість людей бажають збагатити свій капітал за рахунок нової гілки у сфері інвестицій.

Навіть людина далека від світу цифрових валют, хоч раз і чула, про біткоїн. Адже як можна не поцікавитись хоч раз тим, що похитнула вся світова спільнота. Кожен хоч раз замислювався, як би незліченно багатий він би став, якби він був тим, хто купив би якусь кількість біткоїнів ще на початку його зародження. Але зрозумівши, що пропустив свій щасливий квиток, прибрав цю ідею в довгу скриньку.

Зараз біткоїн не перебуває на своєму історичному піку, і найближчим часом, швидше за все, його не покаже, а на думку багатьох впливових аналітиків, повторює свою траєкторію 2018 року. Але це може бути відмінним початком для інвесторів-початківців у сфері криптовалют, оскільки сильних і несподіваних стрибків не передбачається, це буде дуже лояльною базою для навчання.

У криптовалюті в Україні зацікавлені не лише інвестори, а й бізнесмени так само. Тому що невеликими кроками деякі з них уже починають приймати оплату товарів електронною валютою. Який їм плюс від цього, окрім рекламних слоганів? Не оподатковуваність таких операцій, оскільки за продані в такий спосіб товари, можна звітувати контролюючим органам, бо немає доказів договору купівлі-продажу.

Нещодавно був ухвалений закон про змінення податкового кодексу та податкування оборотів віртуальних активів. Його основна задача, отримання 5% від переказів, які будуть проводитися, як для фізичних осіб, так і для підприємств. А також отримання податків на доходи від операцій з цифровими активами.[1]

Біткоїн вперше за деякий час впав нижче відмітки у 20 тисяч доларів. Це

не каже, що він продовжить дешевшати прямо зараз, тому що уже якийсь час торгується у цьому достатньо вузькому діапазоні. Але, як гадають деякі експерти може впасти до половини його теперішньої ціни.[2]

На фоні падіння електронної валюти, багато інвесторів очікують її скоріший підйом, щоб підзаробити на цьому. Проте не слід по перше, сподіватися що це буде у найближчій час. Та по друге, не варто сподіватися на якийсь новий історичний прорив, як це було не так давно. Думки більшості людей, що валюта вийде на рубіж у 40 тис доларів, з подальшим невеликим зменшенням.[3]

Також цим питанням стурбований кабмін, бо потенційне оподаткування переказів цифрових валют принеситиме до бюджету серйозні суми. Це з першого погляду не дає ніяких плюсів для обивателів, тому що вони просто втрачатимуть якусь суму при переказах на податок. Але, при більш уважному осмисленні, відкривається велика безпека у світі криптопростору, бо зараз потрапити на шахраїв обіцяють незліченні багатства справа кількох кліків. І при втраті своїх грошей зараз їх повернути неможливо через повну скритність усіх дій від закону при перекладах. Але за наявності звітності перед відповідними органами, зловмисники відповідатимуть за свої дії перед повноцінним судом.

Розвиток криптовалют в Україні має величезні сфери впливу, і безліч напрямів, які лише сприятливо позначиться на майбутньому країни. І впровадження своєчасних технологій у життя країни підвищує її позицію у рейтингу держав по інформаційного розвитку. А також робить її привабливішою для іноземних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Криптовалюти в Україні [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://dou.ua/lenta/articles/crypto-in-ukraine/>.
2. Курс біткоіна на Ethereum знову падає: скільки втратили у вартості крипто валюти [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://www.unian.ua/techno/kurs-bitkojina-ta-ethereum-znovu-padaye-skilki-vtratili-u-vartosti-kriptovalyuti-12038796.html>
3. Аналітик спрогнозував падіння біткоіна на 22% [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/2022/11/24/96159822/>.

Гулько Д.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Оподаткування є важливим аспектом для функціонування держави, адже кошти від сплати податків йдуть безпосередньо в державний бюджет, після чого розподіляються на потреби країни. Проте, не дивлячись на те, що сплата податків є обов'язковою, деяка недоброчесна частка населення намагається знайти способи ухилення від неї. Найпоширенішими способами є створення офшорних компаній і конвертаційних центрів, контрабанда та контрафакт. Тобто, з'являється так звана «тіньова економіка», а також корупція.

Причини ухилення від сплати податків можна виділити наступні: високі податкові ставки, неефективність податкових служб, податкові гавані, існування корупції, складна податкова система. Та, звісно, що найголовнішими причинами виступають недоброчесність платників податків і низький рівень освіченості населення. Це все притаманно і українській податковій системі.

В Україні за даними Міністерства економіки у 2019 році рівень тіньової економіки знизився на 12% до 28% від обсягу офіційного ВВП, однак у 2020 р. почав знов зростати до 30%, у 2021 році показник сягнув 32%, і навіть за відсутністю даних за 2022 рік, можна припустити, що цей показник мав тенденцію зростання на фоні військових дій внаслідок повномасштабного вторгнення Росією в Україну, а отже і в 2023 році ймовірно рівень тіньової економіки матиме зростання [1].

Статтею 212 Кримінального кодексу України зазначено, що при умисному ухиленні від сплати податків платник карається штрафом з можливим позбавленням права вести певну діяльність та обіймати певні посади протягом трьох років. Однак, якщо платник відшкодував шкоду завдану державі та сплатив податки, тоді він звільняється від кримінальної відповідальності [2]. Щодо боротьби з ухиленнями, то у 2021 році Кабінет Міністрів України

затвердив план дій, такі як: оновлення списку офшорних зон і запобігання вивезенню коштів за кордон, співпраця з міжнародними податковими службами, запровадження міжнародних правил для зміцнення податкової бази, та посиленій податковий контроль, і проведення документальних перевірок [3]. Проте, дивлячись на статистику рівня тіньової економіки зазначену вище, можна дійти висновку, що запровадження таких дій не дали позитивного результату, причиною чого могло стати не досить конкретні поставлені цілі у цьому розпорядженні.

Для порівняння наведемо способи боротьби з ухиленням від сплати податків в одній з розвинутих країн Європи, Франції, що має низький рівень тіньової економіки (11% у 2020-2021 рр.). За несвоєчасне подання декларації у Франції передбачається штраф, а за більш серйозні порушення, наприклад, фальсифікацію документів загрожуватиме кримінальна відповідальність та ув'язнення. Французькі податкові органи активно співпрацюють з поліцією, митницею, та підприємствами, що надають комунальні послуги, а також використовують окремі бази, в яких зазначено дані окремо за кожний податок, і навіть опрацьовується інформація з преси, мерій, ресторанів та банків. Використовуючи всі джерела інформування у податкових інспекторів є доступ до всієї інформації про кожного платника податків [4].

Отже, ухилення від податків є важливою проблемою для України, при якій необхідно ставити конкретні, а не загальні цілі для боротьби з ухиленням та контролем за сплатою податків. Один з успішних прикладів боротьби з тіньовою економікою є Франція, досвід якої потрібно залучити та задіяти в українських податкових службах.

Список використаних джерел

1. Міністерство економіки України: тенденції тіньової економіки [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>
2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14>
3. Урядовий портал: розпорядження від 03.03.2021 р. №162-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shchod-vedopushchennya-uhilennya-vid-splati-podatkov-i-zboriv-subyektami-gospodaryuvannya-ta->

Давиденко Ю.В.

Факультет економіки ДНУ ім.О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ОПЕРАЦІЇ НА ВІДКРИТОМУ РИНКУ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Облігації внутрішньої державної позики є борговими цінними паперами, які держава продає на первинному ринку первинним дилерам та їх клієнтам для задоволення потреб державного бюджету.

Кошти, отримані від випуску цільових облігацій, використовуються безпосередньо для фінансування конкретних державних проєктів, передбачених Законом про Державний бюджет України [2].

За 2021 рік Національним банком було проведено 46 аукціонів з розміщення облігацій внутрішніх державних позик на первинному ринку на загальну суму 265668,72 млн. грн. та залучено 258828,72 млн. грн. коштів до Державного бюджету, що на 14%, більше ніж за 2020 рік., та на 75% більше, ніж у 2019 році. Середньозважена дохідність розміщених ОВДП становила 10,2%.

Найбільшим тримачем облігацій є банки — в них державних цінних паперів на 516,17 млрд гривень. У НБУ їх на 312,61 млрд. гривень, нерезидентів – на 95,4 млрд гривень. Юридичні особи володіють ОВДП на 79,25 млрд гривень, фізичні особи — на 23,98 млрд гривень, як видно з табл.2. Володіння цінними паперами НБУ у 2021 році скоротилося на 11,97 млрд. грн., банків, навпаки, зросло на 13,92 млрд. грн. Інші дані представлено у табл. 1.

Зараз, у воєнний час, можна зробити внесок в економіку країни, купивши державні військові облігації. Вкладені гроші ідуть на підтримку Збройних Сил України та забезпечують військових найнеобхіднішим: зброєю, амуніцією,

технікою, продуктами харчування та медикаментами.

Така облігація має номінал 1000 грн, 1000 доларів США або 1000 євро. Загалом, відсоткова ставка (у гривні) коливається від 11% до 18,5% залежно від термінів інвестування (чим більше термін, тим вище відсотки). Стосовно долара та євро, відсотки значно менші (2,5% - 4,5%) [4].

Таблиця 1 – Облігації внутрішньої державної позики в обігу, за номінально-амортизаційною вартістю, млрд. грн., 2020-2021 рр.

Показник	2020	2021	Абсолютне відхилення (+,-)
НБУ	312,61	324,58	-11,97
Банки	516,17	492,08	13,92
Юридичні особи	79,25	39,37	24,09
Нерезиденти	92,85	83,22	9,63
Фізичні особи	23,98	10,06	39,88

Джерело: побудовано автором на основі [3].

Станом на 15.12.2022 рік до державного бюджету вже було залучено 179 419 219 911,20 грн. Громадянин України або нерезидент може придбати облігації безпосередньо через уповноважені банки - первинних дилерів або брокерів на аукціонах, які проводяться щовівторка або на вторинному ринку. Купівля військових облігацій також доступна у мобільному додатку «Дія».

Отже, операції на відкритому ринку є одним з найвпливовіших інструментів грошово-кредитного регулювання. За допомогою купівлі та продажу на відкритому ринку казначейських цінних паперів, Національний банк України може здійснити вливання резервів в кредитну систему держави або вилучити їх з обороту.

Список використаних джерел

1. Ринок облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/markets/ovdp>.
2. ОВДП [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/ovdp>.
3. ОВДП, які знаходяться в обігу за номінально-амортизаційною вартістю [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/markets/t-bills>.
4. Військові облігації [Електронний ресурс] – Режим доступу: bonds.gov.ua.

Івашкова А.О.

Факультет економіки ДНУ ім.О.Гончара

Науковий керівник доц, к.е.н. Бобирь О.І.

ВАЖЛИВІСТЬ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА БЮДЖЕТ

Якщо переглянути статистику доходів і витрат України минулих років, то можна помітити, що майже за всі роки спостерігається дефіцит, особливо зростання його відбувається протягом останніх років, що може бути викликано на фоні нестабільної політичної ситуації країни через російсько-українську війну. Тобто це говорить про недостатність наповнення дохідної частини бюджету коштами сплаченими за податки. Крім впливу війни на дефіцит в бюджеті можна виділити також такі причини як:

- складність у веденні податкової звітності;
- погіршення фінансового стану населення;
- погана робота контролюючих органів;
- недосконале податкове законодавство.

Проте головною причиною такої ситуації є недостатній рівень податкової культури, що представляє собою рівень освіченості населення, глибину знань з оподаткування та усвідомлення потреби виконувати податкові зобов'язання [1].

Деякі люди навіть не уявляють важливості сплати податків і тому застосовують чимало способів ухилення від їх сплати, до яких можна віднести: зарплати у «конвертах», офшорні зони, контрафакти, «скрутки», контрабанда, тощо. Такі дії розвивають і посилюють тіньову економіку в Україні, що і

призводить до недостатнього обсягу дохідної частини бюджету.

У 2021 році компанією DAI Global (Проект USAID «Трансформація фінансового сектора») були проведені дослідження, внаслідок яких було встановлено, що в Україні загальний індекс фінансової грамотності – 12,3 бали (або 58% від його максимального значення). Натомість у 2018 році – 11,6 балів, тобто за чотири роки відбулося зростання цього показника на 0,7 балів, що є позитивною тенденцією, адже свідчить про вищий рівень фінансової грамотності українців. За даними результатами 2021 року Україна випередила ряд країн, одними з яких є Італія, Грузія та Румунія, що отримали 11,1-12,1 балів. Люди віком від 29 до 59 років в Україні вважаються найбільш фінансово грамотними та мають 12,7 балів у проведеному дослідженні. Однак молоді люди віком до 19 років, та люди старші 60 років вважаються, навпаки, найменш фінансового грамотними та мають менше 11,5 балів [2].

Задля підвищення рівня податкової культури українців, необхідно звернути особливу увагу на рівень фінансової грамотності та людей віковою категорію до 18 років, тобто підлітків, адже вони є майбутніми платниками податків та повинні володіти достатніми знаннями й мати розуміння потреби сплати податків. Потрібно їм пояснити важливість та роль податків, а також ознайомити зі структурою податкової системи, і, звісно, розповісти про можливий соціальний захист за рахунок сплати податків.

Також, важливо потурбуватися і про спрощення ведення податкової звітності. В Україні доволі велика частка населення, працюючи на себе, не хоче відкривати ФОП і сплачувати податки через те, що вважають, що це дуже складно і без допомоги бухгалтера їм не розібратися. За результатами дослідження (Paying Taxes 2020), яке показує легкість і простоту ведення бізнесу у різних країнах, Україна посіла 65 місце серед 190 країн. Проблема через яку Україна опинилася на такому місці виявилася в тому, що в країні витрачається 328 годин на рік на податковий облік, що є досить високим показником. А тому необхідно спрощувати систему оподаткування та продовжувати розвиток

електронних сервісів для більш легкого ведення і подання звітності [3].

Отже, головними способами підвищення податкової культури є збільшення фінансової грамотності населення України і спрощення ведення податкової звітності.

Список використаних джерел

1. Головне управління ДПС у Дніпропетровській області: підвищення податкової культури. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://dp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/424640.html>.

2. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору». [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf?v=4.

3. PWC: результати проекту "Paying Taxes 2020". [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pwc.com/ua/uk/press-room/2019/paying-taxes-2020.html>.

Ільченко Г. С.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

БЮДЖЕТНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі держава є не лише регулятором інвестиційної діяльності у країні, але й активним інвестором, який здатний фінансувати великі проекти, що впливають не тільки на якість життя населення або на економічний ріст у країні, але і на розвиток держави в цілому. Отже, бюджетне інвестування є одним зі способів держави вирішувати економічні, соціальні, екологічні та інші питання у ході виконання нею своїх функцій.

Проаналізуємо структуру та динаміку бюджетних інвестицій за 2019-2021 роки (табл. 1). Якщо говорити про капітальні інвестиції з державного бюджету, то їх обсяг зріс за три роки на 64,4%, причому їх частка у загальному обсязі капітальних інвестицій за три роки зросла на 4,2%. Щодо коштів з місцевих бюджетів склалася протилежна ситуація: їх обсяг зменшився на 21,1%, а питома вага у загальному обсязі капітальних інвестицій знизилась на 1,2%. Попри те, що видатки з державного бюджету постійно росли, вони змогли перевищити видатки з місцевих бюджетів лише у 2021 році. Тобто робимо висновок, що на

теперішній час відбувається поступова зміна децентралізованого фінансування інвестиційних проектів на централізоване, що є негативною тенденцією, оскільки це може вплинути на якість розвитку регіонів країни [1].

Таблиця 1. Динаміка та частка видатків з державного та місцевих бюджетів у загальному обсязі капітальних інвестицій за 2019-2021 роки

Рік	Обсяг, млн. грн.			Тпр, %
	2019	2020	2021	2021/2019
Кошти з державного бюджету	29536,7	36512,5	48545,5	64,4
Частка у загальному обсязі капітальних інвестицій, %	5,0	8,7	9,2	x
Кошти з місцевих бюджетів	56047,5	43558,3	44207,8	-21,1
Частка у загальному обсязі капітальних інвестицій, %	9,6	10,4	8,4	x

Джерело: складено автором на основі [2]

Щодо структури видатків на капітальні інвестиції за видами економічної діяльності у 2021 році [2], то із державного та місцевих бюджетів спрямовувалися кошти у різні галузі економіки. Хоча більшу частку ресурсів із бюджетів усіх рівнів вкладали у сферу державного управління, оборони та обов'язкового соціального страхування, структура видатків місцевих бюджетів більш розмаїта, і вона була більше орієнтована на соціальну складову.

Якщо подивитись на структуру видатків на капітальні інвестиції з державного та місцевого бюджетів за регіонами у 2021 році [2], то можна сказати, що ці вкладення були нерівномірно розподілені: п'яту частину всіх видатків як державного, так і місцевого бюджетів отримало місто Київ, на другому місці Дніпропетровська область, частки решти регіонів коливаються від 1 до 7%. Також помітно, що більшість видатків на капітальні інвестиції з бюджетів різних рівнів було здійснено у регіонах східної частини України, як наслідок, вони були більш економічно розвиненими.

З проведеного аналізу можна виділити наступні висновки: по-перше, спостерігається негативна тенденція у сторону зменшення видатків на капітальні

інвестиції з місцевих бюджетів, по-друге, більша частина видатків як з державного, так і з місцевих бюджетів була спрямована на інвестування сфери державного управління та оборони, що могло бути пов'язано з підготовкою до можливої війни, по-третє, була помітна значна диспропорція в інвестуванні різних регіонів країни.

Зважаючи на те, що в Україні почалась війна, ми вважаємо, що питома вага видатків на капітальні інвестиції у сфері державного управління та оборони буде тільки збільшуватися. Щодо третього пункту, то, на нашу думку, після закінчення війни непропорційність державного інвестування в різні регіони не зникне, можливо, вона ще більше поглибиться, але зі зміщенням до областей, які найбільше постраждали у ході військових дій.

Список використаних джерел:

1. Касич, А. Аналіз бюджетних інвестиційних ресурсів України. / А. Касич, В. Глухова, Х. Кравченко // *Економіка та суспільство*. – 2022. - №35. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1103>
2. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Кловак В.С.

Факультет економіки ДНУ ім.О.Гончара

Науковий керівник доц, к.е.н. Бобирь О.І.

**КЕЙНСІАНСТВО І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВОЇ НАУКИ**

Теорія Дж. Кейнса формувалася в складних умовах 20–30-х років ХХ ст.: наслідки Першої світової війни, проблеми міжсоюзницьких боргів, економічна криза 1929–1933 рр., що призвела до масового безробіття, падіння промислового виробництва, експорту, краху фінансових ринків. Скорочення виробництва і торгівлі, кризове падіння цін призвели до великого напруження всієї світової кредитно-грошової і фінансової систем. Криза спричинила різку пасивність платіжних балансів і дефіцитність державних бюджетів, міжнародний валютний хаос, дефолти – відмови від платежів за міжсоюзницькими боргами, що виникли

в роки Першої світової війни [2, с.130].

За цих умов потрібен був принципово новий підхід до вирішення проблем, поставлених історією і реаліями економічного розвитку. Насамперед необхідно було визначити фундаментальну причину краху економічної системи і запропонувати шлях до її відродження. Дж. Кейнс дуже сміливо заявив, що найбільшими вадами економічного суспільства є його нездатність забезпечити повну зайнятість і розумний розподіл багатства і доходів. Фактично Дж. Кейнс визнав антагоністичні протиріччя між працею і капіталом, виробництвом і споживанням і запропонував способи їх вирішення за допомогою моделі державного втручання [2, с.130].

Частка споживання в сукупному доході має тенденцію до зниження, тому об'єктом державної політики мають стати насамперед інвестиції. Вирізняє два способи регулювання попиту: грошово-кредитну та бюджетну політику. Перша має на меті стимулювання попиту через зниження норми відсотка та вплив на прагнення до ліквідності (обмеження бажання зберігати вільні кошти у грошовій формі). Сутність бюджетної політики полягає в організації інвестиційного процесу [3, с.3].

На думку Дж. М. Кейнса, зменшення чи недостатнє збільшення приватних інвестицій має компенсуватися державою. При цьому, навіть, не має значення, куди спрямовуються бюджетні кошти; важливо лише, щоб через ефект мультиплікатора вони спричинилися до зростання зайнятості й національного доходу [3, с.3].

Фінансова концепція Дж. М. Кейнса виходить з наступних основних постулатів його загальної теорії:

По-перше, всі найважливіші проблеми капіталістичного розширеного відтворення необхідно вирішувати в контексті попиту, що забезпечує реалізацію ресурсів, а не з позицій пропозиції ресурсів, як це пропонували представники попередніх наукових економічних шкіл [1, с.2].

По-друге, капіталістична економіка не має більше можливостей для ефективного саморегулювання. В умовах все більшого усупільнення праці і капіталу втручання держави неминуче. Державне регулювання може і повинно замінити (в крайньому випадку, суттєво доповнити) механізм автоматичного регулювання економіки за допомогою цін [1, с.2].

По-третє, кризи перевиробництва виступають на поверхні економічного життя як суттєвий недолік споживчого попиту. Саме тому проблему рівноваги в економіці слід вирішувати з точки зору попиту. Для цього Д. Кейнс вводить термін «ефективний попит», який виражає рівновагу між споживанням і виробництвом, доходом і зайнятістю [1, с.2].

По-четверте, введення до економічного обороту дефініції «ефективний попит» дозволило повернутися до макроекономічних агрегатних показників.

(національного продукту і національного доходу) від яких фактично відмовилися всі післярікардовські економічні школи. Повернення до них дозволило з'ясувати, як функціонує економічна система в цілому, поставити ряд проблем, завдань, пов'язаних з рухом усього потоку вартості, що виробляється, розподіляється і споживається [1, с.2].

По-п'яте, головним інструментом у руках держави виступає бюджетна політика, яка допомагає у регулюванні економіки. Тому на державний бюджет і фіскальну політику в цілому покладалися завдання забезпечення зайнятості робочої сили і фінансування виробничого обладнання. Грошово-кредитному регулюванню Дж. Кейнс відводив меншу роль [1, с.2].

Кейнс довів нездатність ринку впоратися із забезпеченням повного використання трудового ресурсу без втручання держави.

Також результатом функціонування цієї моделі стала успішна боротьба із безробіттям. Але мінус кейнсіанства полягає у короткостроковому характері цієї боротьби: зі скороченням безробіття зростає попит на товари та послуги, що створювало небезпеку інфляції. Тому державі доводилося урізати робочі місця та замовлення, що знову призводило до зростання безробіття [4, с.3].

Кейнсіанство в класичній формі проіснувало до кінця 70-х років, поступившись місцем концепції монетаризму. Причиною настання нової кризи та безробіття, які більше не піддавалися поясненню колишньої теорією. Однак після світової фінансової кризи 2008 року, коли класичні теорії перестали справлятися з її наслідками, інтерес до кейнсіанства знову зріс [4, с.3].

На відміну від традиційної теорії, нове кейнсіанство ґрунтується на мікроекономічних факторах. Нові кейнсіанці критикували твердження про зв'язок обсягів виробництва із зайнятістю населення, вважаючи його недостатньо аргументованим. Більшість їх досліджень торкається саме цієї сфери. При цьому головні поняття та ідеї кейнсіанства про домінування попиту та неминучість державного втручання в економіці увійшли у формування нової течії [4, с.3].

Ще одним важливим питанням, яке торкається сучасного кейнсіанства, є розвиток ціноутворення як основи макроекономіки. Своєю метою нові класики бачать демонстрацію особливостей ціноутворення в умовах переважання великих фірм, що контролюють ціни та масштаби виробництва поряд з активною участю держави, яка регулює товари та робочу силу [4, с.3].

Кейнсіанство та його модифіковані варіанти — неокейнсіанство та посткейнсіанство — істотно вплинули на світову економічну думку, але у сфері економічної політики їх домінування різко обмежилось у 60—70-ті роки ХХ ст. Ці теорії не дістали такого продовження, на яке сподівалися. Кейнсіанство було створене як теоретичне обґрунтування виходу з кризи, тому виявилось неспроможним вирішити проблеми постійного, динамічного розвитку. Це значною мірою спричинилося до активізації критики кейнсіанства та його різновидів неокласиками та неолібералами [5, с.4].

Хоча, сучасна кейнсіанська модель у реаліях сучасного економічного процесу не займає лідируючі позиції, але динамічно розвивається, намагаючись знайти відповіді на актуальні питання економіки.

Список використаних джерел:

1.Фінансова наука: генеза, еволюція та розвиток.— URL:
[HTTP://SECURITIES.USMDI.ORG/?P=22&N=95&S=993](http://securities.usmdi.org/?P=22&N=95&S=993)

2. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. –К.: Центр учбової літератури, 2010. — 576 с. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: URL: <http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/Teoriya%20finansiv-Fedosov.pdf>
3. Кейнсіанська теоретична революція. – URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_history/25216/
4. Кейнсіанство в економіці. –URL: <https://wiki.fenix.help/yekonomika/keynsianstvo>
5. Кейнсіанська теоретична революція.-URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_history/25216/

Кловак В.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й

ФАКТОРИ АКТИВІЗАЦІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Інвестиційна діяльність – це перш за все основа для людей, які прагнуть до успіху та розвитку. Цьому сприяє закон України, який діє для того, щоб забезпечувати рівний захист прав та інтересів суб’єктів інвестиційної діяльності. Бо вони незалежні від форм власності, різних інтеграцій та від ефективного інвестування економіки України, бо ще має розвиток економічної співпраці з іншими країнами світу [1].

Для того, щоб діяльність добре працювала, перш за все має бути визначена державна та регіональна інвестиційна політика, хороший результат якої визначається наявністю чіткого механізму її реалізації [2]. Інвестиційна діяльність України спирається на найважливіший чинник - іноземні інвестиції іноземних держав, юридичних осіб та громадян іноземних держав.

Як нам свідчить Національний банк України, та кількість іноземних інвестицій які надходять в економіку України (залишки) станом на 31.12.2021 становив 64 163,2 млн. доларів США. Проте вони припадали на промислові підприємства - 44,0%, установи та організації, які займаються оптовою та роздрібною торгівлею, ремонтом автомобілів і мотоциклів - 15,0% [3].

Згідно з даними платіжного балансу, оприлюдненими на сайті Нацбанку, за перші сім місяців 2022 року вийшло прийняти \$242 млн.США прямих

іноземних інвестицій спрямовуються у вже давно розвинені ланки господарської діяльності.

Як і раніше, основним джерелом фінансування залишаються власні кошти підприємств та організацій, таким чином зимою 2021 року було реалізовано 68,6% капітальних інвестицій. А деяка частина кредитів банків та позик у загальному обсязі капітальних інвестицій становила 5,0% [3]. Завдяки коштів державних та місцевих бюджетів здійснено 17,6% різних інвестицій.

Певна частина коштів іноземних інвесторів становила 0,1%, частка державних коштів на житлове будівництво - 5,4%. Інші джерела фінансування складають 3,3% [3].

Для того, щоб різних стратегічних інвесторів приваблювала економіка України було прийнято закон про державну підтримку інвесторських проєктів із залученням значних інвестицій в Україні . Закон допомагає створенням нових добре оплачуваних місць та збільшенням конкурентоспроможності. А також дієвим способом є те , щоб держава допомагала підтримувати великі інвесторські проєкти [3].

Актуальним завданням розвитку економіки є активізація інвестиційної діяльності. Вибір таких активаторів залежить від обраної інвестиційної політики, розміру та фінансової спроможності, наявності чи відсутності національних обмежень .

Можна зробити висновок, що факторами активізації інвестиційної діяльності в Україні на даний момент є: усунення усіх обмежень та розширення нового переліку сфер інвестування, а особливо привабливих інвестиційних проєктів у реальній економіці. І також повністю використовувати ринкові механізми інвестиційної діяльності в Україні .

Список використаних джерел:

1. Про інвестиційну діяльність. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
2. Варламова Г.О. Інвестиційний маркетинг і моніторинг галузей промисловості України // Актуальні проблеми економіки. – 2005.–С.68-74.

3. Міністерство економіки України/Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні за 2021 рік. Електронний ресурс-[Режим доступу]: <https://www.me.gov.ua/>.

Ковальов М. С.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХОДІВ БОРОТЬБИ З УХИЛЕННЯМ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Ухилення від сплати податків традиційно вважається явищем, яке свідчить про певні проблеми в національній економіці країни. Разом з цим, повна або часткова відмова окремих платників податків від їх сплати веде до недоотримання коштів у державний та місцевий бюджети, обмеження можливості здійснювати видатки на потреби соціально-економічного розвитку та загальнодержавні функції. Ухилення від сплати податків є невід'ємним елементом та проявом існування тіньової економіки.

В Україні обсяги тіньового сектору економіки традиційно великі. Із існуючих даних є свідчення, що в економіці України перед повномасштабною війною мав місце бути великий тіньовий сектор економіки обсягами у 23-33% від ВВП [1]. Тим не менш, істотне погіршення фінансового стану платників податків, зменшення податкових надходжень до державного бюджету не дають підстави вважати, що проблеми з ухиленням від сплати податків наразі не існують.

Проблема забезпечення бюджету податковими надходженнями особливо актуальна через потребу покриття значного дефіциту бюджету, який у 2023 році за планами має становити 1 310,9 млрд. грн. Рішення про забезпечення виведення частини підприємств-платників з тіньового сектору шляхом зниження податкового навантаження, яке у 2022 році становило 35,14 % (у Франції аналогічний показник сягає 45,4%, в Німеччині - 38,8%, в США - 24,5%) [2], призвело б до зниження податкових надходжень до бюджету у короткостроковій перспективі. Таке рішення не можна в повній мірі назвати доцільним через

гостру необхідність мати необхідні грошові ресурси та здійснювати бюджетні витрати на оборонний сектор саме у короткостроковій перспективі в умовах ведення повномасштабної війни. Тому найбільш доцільним заходом для зменшення ухилення від сплати податків можна назвати посилення та, опціонально, збільшення та покращення заходів з контролю держави за сплатою податків підприємствами.

У Німеччині та США існує спеціальний орган, який виконує функції податкової поліції, “Штойфа” та Служба кримінальних розслідувань у податковій сфері [2]. Головною відмінністю цих органів від українського Бюро економічної безпеки є спираючі у роботі на більш сучасні методи виявлення податкових правопорушень. Для кращого виконання своїх обов’язків поліція забезпечена автоматизованою інформаційною системою про платників податків. Дуже ефективним методом у виявленні несплати податків є метод “мережевого виявлення”, за яким пошук злочинців здійснюється за допомогою аналізу своїх відомчих і інших масивів інформації за критеріями на предмет частоти переміщення фінансових коштів, використання кількох фінансово-кредитних установ при проведенні своїх розрахунків, невідповідність даних податкової декларації обсягам тієї діяльності, яка здійснюється фактично.

Узагальнюючи, можна сказати, що існує велика кількість практичних заходів із упередження несплати податків, які в Україні не використовуються. Їх введення в практичну діяльність мало б можливість поліпшити ситуацію з ухиленням від сплати податків та знизити обсяги тіньової економіки, що важливо для забезпечення фінансовими ресурсами бюджету країни в умовах військового стану.

Список використаних джерел:

1. Загальні тенденції тіньової економіки 2021: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=74e86de5-126a-4849-94d5-7d4ea048e4b8> (дата звернення: 06.03.2023)
2. Інформаційна довідка: Податкова система країн-членів ЄС. 2022. №11 / URL: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00ZKX1.pdf (дата звернення: 06.03.2023)

Ковальов М. С.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц, к.е.н. Бобирь О.І.

ПОДАТКИ ЯК ДЖЕРЕЛО НАПОВНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Потреба наповнення державного бюджету особливо актуальна для України в умовах ведення проти неї збройної агресії з боку Російської Федерації, існує необхідність залучати бюджетні кошти саме на потреби оборони. Податкові надходження мають найбільший обсяг у структурі доходів бюджету більшості країн і саме від них залежить здатність держави спрямовувати кошти на існуючі потреби.

Для комплексного аналізу ролі податків при формуванні бюджетних доходів доцільний розгляд структури податкових надходжень у 2022 році, інформація про яку надана у графічному вигляді на рисунку 1.

Рис. 1 - Структура податкових надходжень до державного бюджету України у 2022 році, %

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Протягом 2022 року, з початком повномасштабної війни, питома вага податкових надходжень знизилася до 53,14% від загального обсягу (у минулих роках їх частка складала 80-85%). Причиною цього стало зниження обсягу

надходжень від податків з 1 107 мільярдів гривень у 2021 році до 949 мільярдів. При цьому у структурі бюджету збільшився обсяг іноземної допомоги, яка у 2022 році склала 481 мільярдів гривень [2].

Із рисунку 1 можна побачити, що більша частина податкових надходжень припадає саме на внутрішні податки на товари чи послуги у обсязі 569 мільярдів гривень. Внутрішні податки, в свою чергу, складаються з ПДВ (податок на додану вартість) та акцизного податку. Причому саме надходження з ПДВ складають найбільшу частину з усіх внутрішніх податків, точніше 82 %, що еквівалентно 467 мільярдам гривень. 27,95 % всіх доходів приходяться на податки з доходів та прибутків (265 мільярдів гривень). Джерелом їх формування є ПДФО (податок на доходи фізичних осіб) та ПнП (податок на прибуток). Так на ПДФО приходилося 55,91% від усіх податків на доходи, прибуток на збільшення ринкової вартості, в той час як на ПнП 44,09%. Найбільші надходження мали місце бути від ПДФО, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати та від військового збору.

Можна зробити висновки, що структура податкових надходжень за 2022 рік не зазнала принципових змін у порівнянні із минулими роками, попри зменшення їх загального обсягу у доходній частині бюджету. Найбільші обсяги податкових надходжень забезпечувало саме стягнення ПДВ, в той час такі податки як ПДФО та ПнП традиційно давали менші обсяги надходжень. На зменшення абсолютних показників надходжень вплинуло, головним чином, погіршення фінансового стану основних категорій платників податків. Але попри всі обставини податкові надходження були та залишаються основним джерелом для формування доходної частини бюджету.

Список використаних джерел:

1. Про Державний бюджет України на 2022 рік [Електронний ресурс]: Закон України від 19.11.2022 р. № 1928-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text> (дата звернення: 08.03.2023)
2. Open Budget - Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 08.03.2023)

Ковальов М.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.

ДЕФІЦИТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Одним із важливіших аспектів здійснення економічної політики будь-якої країни, забезпечення перерозподілу грошових ресурсів на користь суспільних потреб була і залишається робота її державної бюджетної системи. Стан бюджету є показником, який відображає як економічну, так і соціальну ситуацію у певній державі. Пріоритетною метою є досягнення збалансованого бюджету, а в разі необхідності, зменшення рівня його дефіцитності. Проте важливість цієї мети в умовах повномасштабної війни може зменшитись через об'єктивні обставини. В умовах здійснення військової агресії Російської Федерації проти України в останньої виникла гостра необхідність адаптації свого державного бюджету відповідно до нагальних потреб фінансового забезпечення оборони країни та здійснення основних державних функцій. Спадання реальних обсягів дохідної частини бюджету (в першу чергу за рахунок зменшення податкових надходжень), зростання витрат на військову та цивільну оборону та видаткової частини бюджету взагалі ведуть до збільшення його дефіциту в декілька разів. Ця проблема потребує детального вивчення та пошуку шляхів її вирішення.

Протягом 2022 року план доходів та витрат зазнав суттєвих змін через початок повномасштабної війни в Україні. Підтвердженням цього слугує той факт, що Закон України Про Державний бюджет на 2022 рік піддавався редакції 13 разів з початку повномасштабної війни [1]. І результатом цих редагувань стало збільшення видаткової частини бюджету до 3 264 мільярдів гривень (обсяг виконаних видатків склав 2 705 мільярдів гривень), в той час дохідна частина встановилася на рівні 1 761 мільярдів гривень. Головним чином видаткова частина збільшилася завдяки підвищенню витрат на оборону до 1 142 мільярдів гривень та підтримці витрат на соціальний захист, забезпечення та підтримання

громадського порядку. У підсумку різниця між видатками та доходами склала 911,1 мільярдів гривень [2]. Фактично це складає приблизно половину усього обсягу річних доходів країни у 2022 році. Варто зазначити, що через надмірне збільшення доходів видаткова частина бюджету була виконана лише на 82,9% і фактичний дефіцит становив менше запланованого рівня у 1 497 мільярдів гривень.

Таке безпрецедентне збільшення дефіциту державного бюджету вимагає пошуку рішень його покриття. В певній мірі дефіцит бюджету вдалося скоротити завдяки надходженням від іноземної допомоги у вигляді грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав міжнародних організацій та донорських установ у обсязі 481 мільярдів гривень. Скороченню різниці між видатками та доходами також посприяло розміщення ОВДП на фінансування державного бюджету у обсязі 666,9 мільярдів гривень. Скорочення дефіциту бюджету у майбутньому через збільшення податкових надходжень недоцільне, оскільки посприяє більшому фінансовому навантаженню на суб'єктів підприємницької діяльності та всіх платників податків взагалі. Найбільш пріоритетним для збалансування бюджету залишається отримання позик та грантів від іноземних інституцій та держав, хоч таке рішення і має недоліки через нестабільність отримання коштів по строкам.

У державному бюджеті на 2023 рік також передбачений значний дефіцит коштів у обсязі 1 310,9 мільярдів гривень, що еквівалентно 20,6% ВВП країни. Такий обсяг дефіциту закономірно випливає з того факту, що видатки майже у два рази перевищують заплановані доходи у 1329,3 мільярдів гривень. Високі показники обсягів видатків, також як і у бюджеті за минулий рік, обумовлюються значними затратами на національну і безпеку і оборону (1 141,1 мільярдів гривень) [3]. Із цього випливає, що витрати на збройні сили складають приблизно 43% від усієї видаткової частини бюджету.

Вельми важливо відмітити, що попри військовий стан, який вимагає мобілізації більшої частини фінансових ресурсів держави, велика частка коштів

спрямовується на видатки по соціальному захисту та забезпеченню. Але також варто зазначити, що як і у минулому році, план доходів та видатків може зазнавати певного коригування відповідно до поточних нагальних потреб. Тому обсяги витрат на різні галузі і, як результат, обсяг дефіциту бюджету може змінитись.

При поточному стані наявність бюджетного дефіциту обумовлюється не низькою ефективністю бюджетного механізму та непередбаченою бюджетною політикою. При веденні військових дій та підвищенні необхідності спрямовувати кошти на оборону країни, надмірний бюджетний дефіцит є закономірним та об'єктивним явищем. При повномасштабній війні на території країни фінансування національної оборони є більш пріоритетним за збалансування бюджету, цей факт обов'язково необхідно враховувати при аналізі поточних бюджетних планів. Для покращення ситуації і зменшення різниці між доходами та видатками доцільно продовжити розміщення на ринку ОВДП, залучення коштів від міжнародних інституцій та іноземних держав.

Список використаних джерел:

1. Про Державний бюджет України на 2022 рік [Електронний ресурс]: Закон України від 19.11.2022 р. № 1928-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text> (дата звернення: 20.02.2023)
2. Open Budget - Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 20.02.2023)
3. Про Державний бюджет України на 2023 рік [Електронний ресурс]: Закон України від 03.11.2022 р. № 2710-IX. Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1534409> (дата звернення: 20.02.2023)

Ковальов М.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник: Шевцова О.Й.

ІНСТРУМЕНТИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Із повномасштабним нападом Російської Федерації на Україну 24 лютого 2022 року, підривом української економіки, міжнародних економічних зв'язків та торгівлі, руйнацією інфраструктури, окупацією значної частини території

перед регулятором, зокрема у особі Національного банку України, постала проблема здійснення заходів із мінімізації негативних наслідків від військових дій в тому числі у сфері грошово-кредитного регулювання. В першу чергу мова іде про такі напрямки грошово-кредитної політики як забезпечення цінової стабільності, ведення курсової та процентної політики, регулювання грошової бази [1].

Через зниження дієвості інструментів ринку та невизначеність в умовах початку війни здійснення монетарної політики в традиційному для неї форматі інфляційного таргетування унеможливилось. Тому для збереження макроекономічної стабільності країни, стримування панічних настроїв НБУ вдався до фіксування обмінного курсу гривні до долара США. Так 24 лютого 2022 року курс був заморожений на рівні 29,29 гривень за долар. 27 липня відбулося його підвищення до 36,56 гривень за долар, яке зберігається станом на 15 березня 2023 року [2]. В поточному часі прив'язка офіційного обмінного курсу є ключовим інструментом стабілізації.

Тим не менш, згодом, починаючи з червня 2022 року почалося поступове повернення до ринкових засад управління фінансовою системою. Починаючи вже з 2023 року припинилося емісійне фінансування державного бюджету.

Одним із регуляторів цінової стабільності, який застосував НБУ після початку повномасштабної війни, стало регулювання облікової ставки. На початку повномасштабної війни, протягом лютого-травня 2022 року, з огляду на введення обмежень у функціонуванні валютного ринку було прийнято рішення залишити облікову ставку на рівні 10% [3]. Цей захід пояснювався правлінням НБУ тим, що на початок березня в умовах введених адміністративних обмежень ринкові монетарні інструменти, до яких відноситься і облікова ставка, не відіграють істотної ролі у діяльності грошово-кредитного та валютного ринків. НБУ вирішив застосовувати зміну ключової ставки та інші монетарні інструменти, поки знову не запрацюють канали монетарної трансмісії та не виникне можливість з прийнятною ймовірністю передбачити ефекти від

монетарних рішень. Така можливість почала з'являтися протягом травня-червня 2022 року. Тому в умовах поступового відходу від шокового стану суб'єктів банківського сектору та прискорення інфляційних тенденцій, НБУ прийняв рішення по підвищенню облікової ставки до рівня 25% з 3 червня 2022 року. На цьому ж рівні ставка залишається і станом на 15 березня 2023 року. [3]. Таке рішення мало послугувати захисту гривневих доходів та заощаджень, збільшення привабливості гривневих активів, зниження тиску на міжнародні резерви та на валютному ринку. Поясненням такого значного разового підвищення є те, що незначне збільшення ставки не мало б значного впливу на фінансово-економічну систему у зв'язку із обмеженою дієвістю механізму монетарної трансмісії в умовах військового стану та формуванням очікування подальшого підвищення ключової ставки.

Як висновок можна зазначити, що попри всі обставини грошово-кредитне регулювання з боку НБУ залишається важливішим інструментом у регулюванні фінансової стабільності країни.

Список використаних джерел:

1. Інструмент монетарної політики / Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/tools> (дата звернення 15.03.2023)
2. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют / Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerate-chart?cn%5B%5D=USD> (дата звернення 15.03.2023)
3. Облікова ставка Національного банку / Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/archive-rish> (дата звернення 15.03.2023)

Коротя О.Ю.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

**УПРАВЛІННЯ БОРГОВИМ ПОРТФЕЛЕМ ДЕРЖАВИ В МЕЖАХ
СИСТЕМИ КЕРУВАННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ**

Систему керування державним боргом потрібно аналізувати як ступінь здобутку запланованої мети управлінської діяльності уповноважених

законодавством суб'єктів управління в сфері державного боргу, який порівняний з окремими витратами (грошові, матеріально-технічні та ін.) на його досягнення. Головними складниками системи керування зовнішнім боргом держави та його результатами, виходячи з суті визначення боргу, є такі: вивчення ймовірних джерел для сплати боргу; раціональне здійснення позик; скорочення та скасування негативних наслідків й фінансових ризиків, які пов'язані з управлінням боргом держави [1].

Результативність системи керування зовнішнім боргом держави спирається на системи забезпечення регулювання, а саме: інформаційну, організаційно-правову і нормативно-адміністративну. Інформаційне забезпечення зумовлене перш за все інформаційними потоками між частинами елементами механізму керування зовнішнім боргом держави. Завдання створення ефективних потоків вихідної й вхідної інформації зумовлене потребою отримання оперативної і достовірної інформації про зобов'язання для прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень в сфері боргової політики.

Організаційно-правова база головних етапів керування зовнішнім боргом України і координація діяльності законодавчих та виконавчих органів влади в такій сфері впорядковується через закони України, накази Президента, положення, постанови Кабінету міністрів України, розпорядження, інструкції, постанови Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, Національного банку України.

Результати стратегічного аналізу, що слугує основою вибору напрямів удосконалення управління зовнішнім боргом держави представлено в табл. Стратегічний аналіз виконано із застосуванням методики SWOT-аналізу [2].

Таблиця 1 – Стратегічна оцінка факторів впливу на управління борговим портфелем України

Переваги (Strengths)	Недоліки (Weaknesses)
<p>можливість</p> <ul style="list-style-type: none"> – планувати бюджет та обсяг державних позик; – використовувати в борговій політиці європейські вимоги стосовно дотримання параметрів боргової стійкості держави; <ul style="list-style-type: none"> – у борговому портфелі <p>переважають довгострокові та з фіксованою ставкою боргові інструменти;</p>	<ul style="list-style-type: none"> – недосконалість законів щодо державного боргу, довгострокової стратегії керування боргом; – законодавча нестабільність гарантійних боргових позик держави; – здійснення позик на споживчі видатки і сплата попередніх боргових позик; – дефіцит прозорості боргової політики; – збільшення дисбалансу структури боргового портфеля держави
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> – реструктурувати та сек'юритизувати борг; – стабілізувати економіку, підтримати вітчизняне виробництво та джерела доходів бюджету держави; <ul style="list-style-type: none"> – забезпечити можливість доступу всіх резидентів країни до ринку боргових цінних паперів держави; – проведення заходів консолідації фінансів держави; – активізація фондового ринку і введення на ринок нових фінансових інструментів. 	<ul style="list-style-type: none"> – наявність високого рівня залежності від зовнішніх запозичень, політики і кон'юнктури ринку; – збільшення боргових ризиків, зменшення боргової стійкості держави і загроза дефолту; – прив'язка випуску нових боргових цінних паперів держави до темпів збільшення ВВП; – збільшення інфляції і девальвація національної валюти; – наявність економічної кризи і військових дій на сході країни

Джерело: складено автором на основі [3]

Державні позики слід роздивлятися як тимчасовий захід вирішення проблеми бюджетного дефіциту. Структура боргу держави є підсумком боргової політики уряду.

Список використаних джерел:

1. Мірошніченко І.С. Зовнішня заборгованість України як чинник впливу на економічну безпеку держави в умовах глобалізації / І.С. Мірошніченко // Облік і фінанси. – 2014. – № 3. – С. 102-109. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2014_3_18.
2. Шевцова О.Й, Коротя О.Ю. Управління борговим портфелем держави. Ефективна економіка. 2022. № 11 – URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/720/728>.
3. Моніторинг факторів, що створюють ризики стійкості державних фінансів України: науково-аналітичні матеріали / А. І. Даниленко, В. В. Зимовець; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. К. 2015. С. 2–13.

Кравчук Д.Р.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О. Й

НАПРЯМИ ІНВЕСТУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Зараз Україна через військову агресію країни-терористу, пірнула у яму інфляції. Уряд провівши оцінку зробив висновок, що у 2022 році ціни вирости майже на 30% [1]. Також є прогнози що і в 2023 році темпи росту цін будуть приблизно такі ж самі.

Саме через це у багатьох українців постає така проблема, куди вкладати свої кошти, щоб зберегти свої накопичення від стрімкої інфляції.

Але через жорсткі обмеження Національного банку на рух капіталу та ризики вкладання грошей у нерухомість, у громадян є не досить велика кількість варіантів куди можна інвестувати кошти щоб врятувати їх від знецінення.

Тому є три варіанти які допоможуть українцям вирішити, цю проблему:

- валютні депозити;
- військові облігації;
- депозити в гривні.

Отже, розглянемо перший варіант - валютні депозити. Питання щодо того в яку валюту слід інвестувати завжди було одним з більш частих, але купувати готівку зараз це не дуже гарна ідея. Бо єдиний дієвий спосіб отримати прибуток на операціях з валютою — купити її не за готівковим курсом, а дешевше. Таку можливість надають депозити у валюті. Тому щоб уникнути штучного розкручування курсу, Національний банк надати можливість банкам продавати безготівкову валюту, але є ряд умов.

По-перше, валюту яку ви придбали потрібно покласти на депозит якнайменше на три місяці та ви не маєте права дострокового зняття

По-друге, об'єм валюти, яку є можливість купити таким способом, має ліміт 50 тисяч гривень на місяць.

Основною перевагою валютного депозиту це те що ви можете купити

долари та євро не за готівковою сумою, а за курсом у банківському застосунку який є більш низьким: 37-38 грн, тоді як курс за готівку становить 40-41 грн [2].

Це дозволить після завершення терміну депозиту вкладнику конвертувати безготівкові долари в готівку і тим самим отримати прибуток у розмірі 11% , якщо обміняти ці долари в гривню за курсом готівки.

Тепер перейдемо до 2 варіанту Військові облигації. Це цінні папери які випускає уряд для того щоб покрити розрив між видатками та доходами.

До початку повномасштабного вторгнення цей спосіб був найпопулярнішим бо ставки були вищими ніж депозити в банках і з доходу не потрібно було сплачувати податок.

Але зараз попит на ці цінні папери знизився, бо інфляція стала більше ніж ставка за ОВДП. Хоча після 24 лютого уряд спростив процес покупки військових облигацій. Зараз їх можна купити у великій кількості банків та через фінансові компанії та в застосунку «Дія», який є партнером, завдяки якому ви маєте можливість подати заявку на придбання облигацій.

І останній 3 варіант Депозити в гривні. Цей спосіб серед інших є найпростішим, але ця простота має свої недоліки чистий прибуток від такого заощадження не покриває навіть половини ставки інфляції. Тому зберігати гроші таким чином є досить недоречно.

Отже, розглянувши усі три варіанти збереження грошей від знецінення можливо зробити висновок що найкращій варіант це розподілити заощадження за різними облигаціями та валютними вкладеннями в банки.

Список використаних джерел

1. Коробкова О. Як війна вплинула на депозити і чого надалі очікує банківська система на депозитному ринку Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://nabu.ua/ua/olena-korobkova-47.html>.

2. Вінокуров Я. Депозити у валюті, військові облигації чи готівка? Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/11/9/693614/>.

Літвінова П.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник д-р.екон.наук, професор., Шевцова О.Й.

ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЯК ФАКТОР ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Найголовнішим завданням будь-якої держави є забезпечення фінансової безпеки, одним із факторів якої виступає зміцнення фінансового потенціалу домашніх господарств. Проблема полягає в тому, що бідність населення має вплив на економічне зростання. Малий рівень доходів населення сприяє послабленню фінансової безпеки країни. За довгий період часу науково-дослідницьких робіт з приводу цього назбиралось чимало, але широкий перелік питань, на жаль, залишається відкритим. Необхідна конкретизація запропонованих методів боротьби із майновою нерівністю, та використання набутих знань для покращення добробуту населення. Оскільки бідність поглиблюється, вона набуває неабиякої актуалізації та потребує якісного дослідження.

Згідно з указом Президента України «Про Стратегію подолання бідності» від 15 серпня 2001 р. № 637/2001 бідність визначено як неможливість унаслідок нестачі коштів підтримувати спосіб життя. Серед основних причин її виникнення науковці виокремлюють низькі доходи населення, соціальне вилучення, невдалий механізм розподілу коштів між особами, матеріальна незабезпеченість, відносно низький стан суспільно-економічного розвитку країни тощо [1]. Розв'язання проблеми бідності пов'язують з покращенням рівня життя основної маси населення. Підійти до розв'язання цієї проблеми науковці радять комплексно, залучивши не лише економіку, а й політику. Невдалі реформи перехідного періоду та недосконалість законодавчого механізму призвели до значного розшарування суспільства за рівнем майнового забезпечення. Для того, щоб побороти бідність в Україні, необхідно усунути недоліки в стратегічному управлінні державою. Підвищення рівня бідності пов'язане із відсутністю

дієвого державного регулювання суспільних процесів: модернізація виробництв; знехтування «тіньовими» доходами тощо [2].

Науковці твердо переконанні, що подолати бідність в Україні остаточно неможливо, але принаймні можна спробувати знизити її рівень до мінімуму. Задля досягнення такого результату варто вжити заходи одразу на декількох рівнях: адміністративному, соціальному, екологічному, нормативно-правовому, економічному, політичному та організаційному. Туди входять: заборона підвищення процентних ставок, протидія корупції; зміни у системі соціальних виплат, посилення державної допомоги особам з обмеженими фізичними можливостями; посилення законодавчої бази, захист прав власності; макроекономічна стабільність, запобігання «тіньовій» діяльності, регуляція цін; виявлення політичної волі всіх гілок влади; легалізація закордонної трудової діяльності громадян України (укладання міждержавних угод).

На підставі означених досліджень робимо висновки, що в жодному разі не можна допустити ускладнення ситуації бідності в Україні, адже це понесе за собою неприємні наслідки для економіки та політики країни. Боротися із матеріальною нерівністю можливо лише комплексно, проводячи зміни в правовій системі, економіці, політиці, адміністративному комплексі тощо. Загалом позбавитися від такого явища, як бідність, — неможливо, тому варто направляти свої сили на зниження її рівня. Для цього треба орієнтуватися на досвід закордонних країн, у яких економічно-соціальний рівень вище, ніж у нашій державі, та зробити акцент на вдосконалення стратегічного управління державою.

Список використаних джерел:

1. Мельниченко О. А. Про співвідношення категорій “запобігання бідності” і “подолання бідності” та їх використання у межах державної політики боротьби з бідністю // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. : у 2 ч. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2006. – № 2. – Ч. 1. – С. 339–347.

2. Євдокимова В. В. Теоретико-методологічні та програмно-технологічні складові регуляції бідності в Україні : автореф. дис. к. соц. н. : спец. 22.00.01 “Теорія та історія соціології” – Запоріжжя, 2010. – 16 с.

Мелюс Д.Д.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ІНФЛЯЦІЯ: ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНИХ ВИРОБНИКІВ ТА ІНВЕСТИТОРІВ

Війна в Україні нанесла серйозні збитки економіці та економічним системам багатьох країн світу. Війна є іншим серйозним потрясінням за два роки, що спричинило рецесію в Європі та Центральній Азії (ЄЦА), яка, за прогнозами, скоротить регіональне виробництво більш ніж на 4% у 2022 році[1].

Станом на 11 квітня збитки інфраструктурі України становили 80,4 млрд доларів або 2,4 трлн грн. Внаслідок бойових дій торгівля українськими товарами на світових ринках раптово припинилася. Половину українського експорту та 90% торгівлі зернових зупинено через пошкодження судноплавних шляхів, що завадило наземному транспортуванню товарів та втратило доступ до Чорного моря. Були зірвані посівні та збиральні роботи. В результаті експерти Світового банку прогнозують зниження внутрішнього експорту товарів та послуг на 80% та імпорту на 70% у 2022 році. Наступного року вони можуть зрости на 30% та 42% відповідно.

У березні 2022 року, порівняно з лютим 2022 року, рівень цін на споживчі товари зріс на 4,5%, повідомляє Національна служба статистики України [2]. (рис.1).

Аналітики Світового банку прогнозують, що інфляція в Україні досягне 15% у 2022 році, 19% у 2023 році та 8,4% у 2024 році [3].

Негативний вплив воєнних дій на території України відчуватиметься не лише у нашій економічній системі. Країни, що залежать від імпорту нафти,

зіткнуться з дефіцитом, що зростає, бюджетним і торговим і посиленням інфляційного тиску, в той час як деякі експортери виграють від такого підвищення цін.

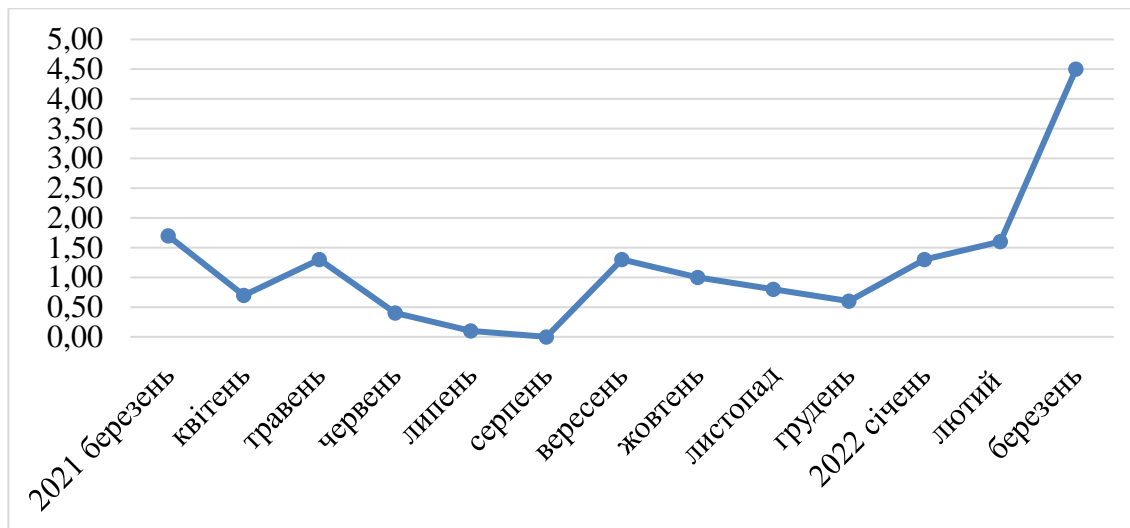

Рисунок 1 - Динаміка індексів цін у березні 2021 – березні 2022 років (у % до попереднього місяця).

У регіоні Європи та Центральної Азії ВВП загалом знизиться на 4,1% замість прогнозованого зростання на 3% [3]. Це друге скорочення за останні роки, і воно подвоює скорочення 2020 через пандемію COVID-19.

У країнах Західної півкулі ціни на продукти харчування та енергію є основним джерелом вторинних впливів. У п'ятих найбільших економіках Бразилії, Мексики, Чилі, Колумбії та Перу ціни вже зросли на 8%.

Підсумовуючи, військовий конфлікт тільки посилить глобальну політичну невизначеність, існуюче навантаження на глобальні ланцюжки поставок і фрагментує глобальні торговельні та інвестиційні мережі. Тому світові політики мають розуміти, що підтримуючи сьогодні Україну у війні з Росією, вони закладають основу для успішного розвитку своєї країни у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. War in the Region. Europe and Central Asia Economic Update. Office of the Chief Economist. Spring 2022. World Bank Group. URL: <https://www.worldbank.org/en/region/eca/publication/europe-and-central-asia-economic-update>

2. Індекси цін. Експрес-випуск. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2022/04/30.pdf>

3. ВВП України за рік скоротиться на 45% – Світовий банк. Financial Club. URL: <https://finclub.net/ua/news/vvp-ukrajini-za-rik-skorotitsya-na-45protsen-svitovij-bank.html>

Моня Н.В.

Фінансовий факультет Університету митної справи та фінансів

Науковий керівник проф., д. е. н. Лисяк. Л.В.

ЗОВНІШНІЙ ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах розвитку світової фінансової системи та поглиблення глобалізаційних процесів все більше країн нарощують свої зовнішні боргові зобов'язання на міжнародному фінансовому ринку. Україна не є винятком.

Станом на 31.12.2022 року 62,6% державного боргу України займав зовнішній борг, який включає в себе сумарну заборгованість держави за залучені з-за кордону кошти, що можуть бути представлені у вигляді кредитів, позик іноземних банків та міжнародних фінансових установ, визначеними відсотковими відрахуваннями, що сплачуються по них, а також коштами, що отримуються шляхом розміщення на світовому фінансовому ринку державних цінних паперів [1].

В Україні ж в умовах трансформаційних процесів нарощування обсягу зовнішнього державного боргу безпосередньо пов'язане з економічною ситуацією в країні, нестачею власних фінансових ресурсів для інвестування в національну економіку, покриття дефіциту державного бюджету, стабілізації валютного курсу та платіжного балансу, а також виконання умов по раніше отриманих та накопичених зовнішніх боргових зобов'язаннях.

Безпосередньо обсяг зовнішнього державного боргу пов'язаний з процесами, що відбуваються в економіці. Традиційно в якості агрегуючого показника прийнято використовувати ВВП. Приріст ВВП України протягом 2012-2022 року відбувався на фоні збереження тенденції щодо збільшення обсягу зовнішнього державного боргу [2,3]. Лише на кінець 2019 року було

зафіксовано спад зовнішнього боргового показника держави на 0.92% . На кінець грудня 2022 року обсяг зовнішнього державного боргу України зріс на 33,44% у порівнянні з аналогічним показником станом на кінець 2021 року. Таке значне підвищення показників пояснюється нестачею власних фінансових ресурсів в кризових умовах та значним підвищенням обсягу фінансування потреб щодо підтримки обороноздатності держави.

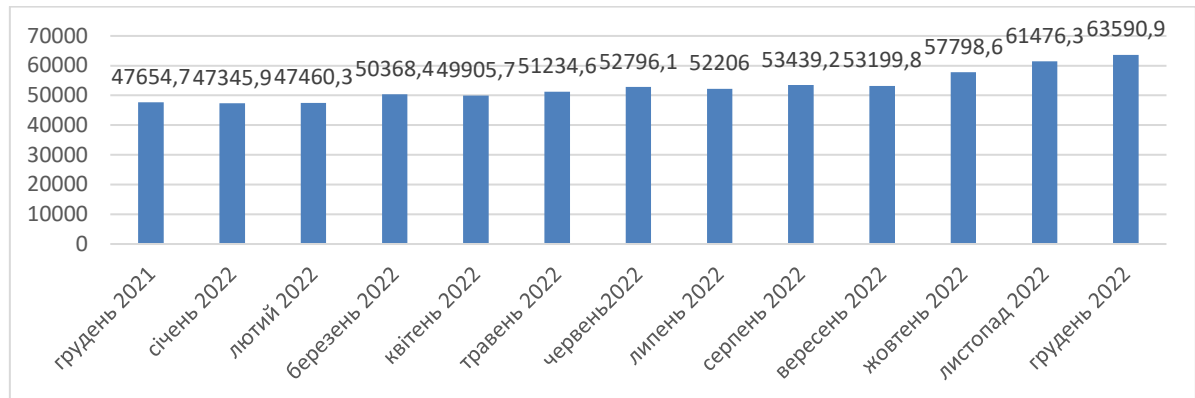

Рис. 2. Зовнішній державний борг України у 2022 році (млн доларів США)

Джерело: складено автором на основі даних [2]

За офіційними прогнозними даними тенденція щодо збільшення як зовнішнього, так і внутрішнього державного боргу України триматиметься і надалі і на кінець 2023 року може сягнути 106% від ВВП. Міжнародний валютний фонд прогнозує зростання державного боргу України в 2023 році до рівня 78% ВВП, у 2024 році – 78,7%, у 2025 році – 82,9%, у 2026 році – 88,7% і в 2027 році – 92,3% [4]. Тому нині уряду необхідно розробити дієву та ефективну стратегію управління державним боргом в умовах воєнного стану, а також послабити борговий тиск на державу шляхом забезпечення подальшої політичної підтримки світових партнерів у аспекті міжнародної безповоротної фінансової допомоги.

Список використаних джерел:

- 1.Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/>
- 2.Зовнішній державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/>

3. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>

4. Гарбінська-Руденко А.В., Лямзіна О.В. Поняття та значення державного боргу в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №4, С. 259-263. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267661/263508>

Охремчук Л.К.

Факультет фізики, електроніки і комп'ютерних систем ДНУ ім.О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ: НАПРЯМИ ТА РИЗИКИ

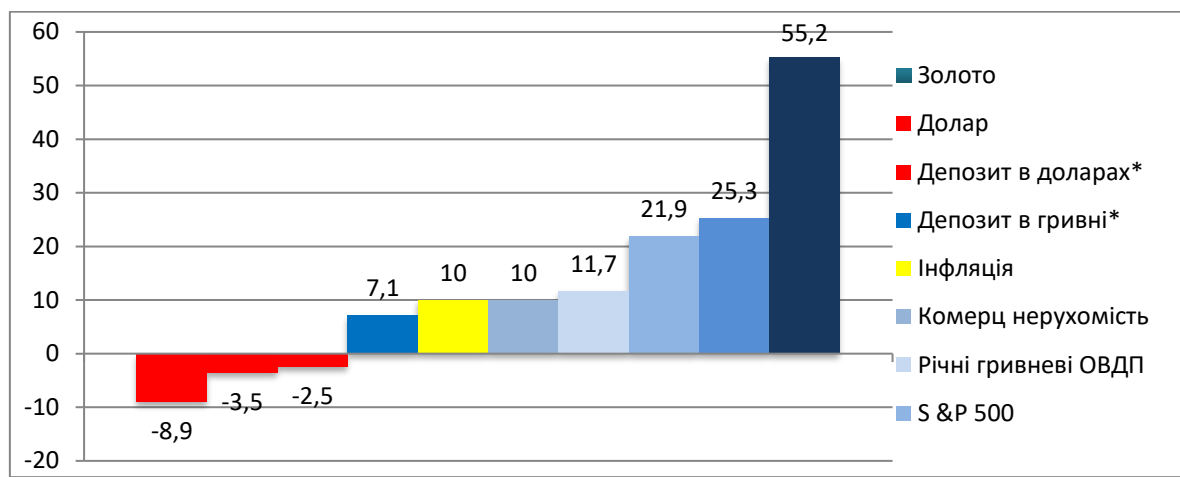
Інвестиційна діяльність все більше стає можливою не тільки для підприємств, але й для окремих громадян України, що збільшує рівень зберігання їх грошей та рівень доходів.

Інфляція стала новою реальністю, у яку поринув світ у 2021 році. В Україні річні темпи зростання цін становили 10,3% за прогнозами надалі вони зростуть більш ніж на 10%.

Інфляція охопила не лише Україну, а і весь світ. Наприклад в США вона сягнула рекордного значення - 6,8%. Інші світові валюти також зазнають знецінення[1].

В такий час все більше людей задаються питанням «Куди вкласти кошти, задля заробляння грошей, а не для втрати через ріст цін?». В умовах постійно зростаючих цін найбільш збитковим способом збереження грошей став «на руках».

На сьогоднішній день тим більше при таких умовах гроші потрібно вкладати, а не зберігати.

* - з урахуванням сплачених податків

Рисунок 1 – Дохідність інвестицій у 2021 році

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Наприклад інвестиції у житлову нерухомість, що були здійснені на початку 2021 року, принесли непоганий прибуток, що перевищував інфляцію. За даними порталу ЛУН, середня вартість квадратного метру в столичній нерухомості за 2022 рік зросла на 25% [2].

Ціни на нерухомість підвищувались через високий попит, за яким не встигала пропозиція.

Така ситуація була на 2021 рік, на жаль зараз склалася дещо інша ситуація. Наразі більш вигідніше вкладатися в нерухомість за кордоном. Адже наразі в Україні дуже впали ціни на квартири, особливо в містах, які знаходяться близько до лінії фронту та часто піддаються ракетному обстрілу.

Це збільшує ризики інвестиційної діяльності саме на ринку нерухомого майна.

Якщо вибирати інвестиції у 2022 році, то мій вибір падає на військові облігації - це цінні папери, які випускає держава під час війни.

По-перше, цей вид інвестицій має дуже привабливі умови:

- без комісії та податків;
- купівля онлайн через мобільний додаток;
- інвестувати можна від 1 паперу - 1000грн;

- ставка до 16% річних;
- купівля до 400000 грн без підтвердження доходів.

По-друге, ти вкладаєш в свою країну, підтримуєш українську армію та наближаєш її до перемоги.

Список використаних джерел:

1. Огляд фінансових ринків України 2021 р. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://smida.gov.ua/news/publications/ogladrinkuakcijstanomna17grudna2021roku>.
2. Статистика ринку нерухомості, грудень 2022. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://misto.lun.ua/price>.

Пеня А.Ю.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ ТА ІНФЛЯЦІЯ: ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Аналізуючи сучасну світову економічну ситуацію можна прослідкувати, що багато країн переживають свої не найкращі часи, які пов'язані з нестабільністю, що може перерости в кризу. За таких умов одним з варіантів налагодження внутрішньої економіки держави стають державні запозичення (державний кредит). Державний кредит – це економічні відносини, які утворюються між державою та юридичними особами (міжнародні фінансові організації, фінансово-кредитні установи тощо) з питання залучення в економіку додаткових коштів на умовах повернення, платності та строковості. Державний кредит або запозичення породжують собою державний борг. Під ним розуміють загальну суму непогашених боргових зобов'язань держави за звітний період. Також варто зазначити, що державний борг поділяється на зовнішній та внутрішній.

Зв'язок інфляції та державного боргу досить прозорий, але для цього потрібно виявити причини зростання інфляції та появи державного боргу відповідно. До причин виникнення державного боргу відносять: хронічний дефіцит бюджету, темпи зростання видатків випереджають темпи зростання доходів, зменшення податків без пропорційного зменшення витрат та підтримка національної валюти за допомогою залучення коштів нерезидентів. Зростання

інфляції виникає ж через грошову емісію без підкріплення товарною масою, кризу валютно-фінансової системи, дефіцит бюджету держави, збільшення податку на дохід тощо.

Отже, виявивши основні причини збільшення інфляції та державного боргу можемо сказати, що вони мають вплив один на одного: при збільшенні суми державного боргу інфляції набуває тенденції до зростання, а при помітному зростанні цін механізм виконання бюджету змінюється. Тобто мається на увазі, що тривала інфляція породжує зростання державного дефіциту, а з ним і державної заборгованості.

В Україні питання дефіциту бюджету завжди обговорювалось, а зараз через значну інфляцію у вимірі 25% набуло ще більшої актуальності, як і причина її зростання (повномасштабна війна на території України).

Для прикладу розглянемо загальний борг України з 2016 року та порівняємо з рівнем інфляції за ці роки та з сальдо державного бюджету.

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз залежності інфляції та державного боргу за 2016-2022 роки.

Рік	Рівень інфляції, %	Державний борг, млн грн (з 31.12; для 2022 р. з 31.10)	Сальдо державного бюджету, млн грн
2016	12,40	1 929 758,7	-70130,2
2017	13,70	2 141 674,4	-47849,6
2018	9,80	2 168 627,1	-59247,9
2019	4,10	1 998 275,4	-78049,5
2020	5,00	2 551 935,6	-217096,1
2021	10,00	2 671 827,6	-197937,4
2022	25,70	3 770 951,0	-

Джерело: розроблено автором на основі [2]

За даними можемо спостерігати пряму залежність державного боргу від інфляції, особливо це помітно на прикладі 2019 року. Найменше значення боргу спостерігається в 2016, що зумовлено результатом діяльності НБУ та проведення жорсткої монетарної політики з метою подолати високий рівень інфляції. Щодо 2022 р., то ситуація залишається надзвичайно невизначеною, державний борг країни продовжує зростати з кожним днем, та інфляція відповідно з ним, але варто сказати, що інфляція залишається керованою.

Список використаних джерел

1. Бурковська, А.В. Вплив державного боргу на інфляційні процеси в країні [Електронний ресурс]: стаття / А.В. Бурковська – [Режим доступу]: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9716/1/28-30.pdf>
2. Державний борг України [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>

Пехотіна Є.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ РИНКОВОГО САМОРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Національна економіка, як і будь яка інша система має свої складові, а саме: державне та ринкове саморегулювання. Дослідження пошуку оптимального співвідношення цих двох структурних складових почалися ще з XV століття й тривають по сьогоднішній день. Багато вчених досліджували це питання, серед них Адам Сміт, Дж. М. Кейнс, Ф. Хайєк, П. Самуельсон, та Д. Рікардо [1].

Ринкове саморегулювання – процес формування пропорцій економічного розвитку ринковими методами. Тобто, це така модель управління ринку, яка застосовується для зменшення адміністративних витрат держави та адміністративного тиску на суб'єктів господарювання. Вона є типом економічної системи, де попит та пропозиція регулюють економіку, а не державне втручання[2]. Однією із функцій ринкового саморегулювання є розподіл ресурсів між сферами (галузями, підгалузями, комплексами галузей) національної економіки.

Ринкова система має основні ознаки, що характеризують її та без яких вона не може існувати: наявність рівних можливостей серед підприємств, конкуренція, свобода підприємництва, система цін, приватна власність і незначна роль держави, конкуренція, самостійність споживача та мотивація прибутку.

Ринкове саморегулювання, як і будь-яка інша система має свої плюси і мінуси. Тему позитивного впливу ринку та розвиток національних економічних систем досить широко вивчено. Тож, зазначимо основні переваги цієї моделі ринку:

автоматично регулює економіку (сприяє розподілу ресурсів у галузях і сферах); дотримується балансу платоспроможного попиту і пропозиції; швидко реагує на зміну потреб ринку та їх задоволенню; підвищує продуктивність праці та якість продукції; сприяє підприємницькій діяльності та стимулює інноваційну діяльність; наявна повна економічна свобода.

Дана система не позбавлена і недоліками, які є менш дослідженими. Проте, можна виділити два типи дефектів: недостатній розподіл ресурсів та надлишковий розподіл ресурсів.

До першого типу відносяться:

не задоволення більшості потреб у соціальній та соціально-політичній сфері; спричинення соціально-економічної різноманітності населення; невміння подолати екологічні проблеми; виклик росту безробіття; постійний дисбаланс ринкової рівноваги; не сприяння розвитку в інтелектуальній сфері[3];

Другий тип містить спрямовування надлишкової кількості ресурсів у приватний та традиційний (має два сектори: 1 – виробництво, реалізація і використання традиційних благ і послуг; 2 – реалізація і вжиток інтелектуальних благ та послуг) сектори економіки; виникнення поганої інформативності; неможливість подолати монополістичні тенденції;

Якщо порівнювати дефекти і переваги ринкової економіки можна помітити, що вона зовсім не ідеальна, проте, не звертаючи на це увагу, система

гарантує високоякісні товари, співвідношення попиту і пропозиції, також контролює наявність на ринку недобросовісних виробників.

Список використаних джерел:

1. Яхно Т. П., Гусаковська Т. О. Теоретико-методологічні засади формування паритету державного регулювання національної економіки та ринкового саморегулювання // Проблеми економіки № 3, — 2017, — с. 124.
2. Ринкове саморегулювання // [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://regulation.gov.ua/>.
3. Башнянин Г.І., Третяк Г.С., Мартин О.М. Ринкове саморегулювання економічних систем: суть та основні її дефекти // Науковий вісник, — 2007, вип. 17.1 — с. 149 — рис.1. (Основні дефекти ринкового саморегулювання економічних систем).

Савченко К.Д.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф. ,д. е. н. Шевцова О.Й.

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Сталий розвиток—це такий розвиток людства, при якому екосистемі завдається найменша шкода. Основними складниками є суспільство, екологія та економіка. Основне завдання—задоволення потреб сучасного суспільства без шкоди для майбутніх поколінь.

25 вересня 2015 року на саміті ООН були проголошені 17 глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року. Вже 12 січня 2015 року був ухвалений Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку “Україна-2020”, в якому передбачалося здійснити 62 реформи та було визначено 25 ключових показників, які повинні оцінювати результативність Стратегії[1].

Для забезпечення сталого розвитку впроваджено нову “зелену економіку” —так звану економіку, яка призводить до підвищення добробуту людей і зміцнення соціальної справедливості за одночасного істотного зниження ризиків для довкілля та дефіциту екологічних ресурсів[2]. В основу “зеленої економіки” покладено “зелені” технології (наприклад використання сонячної та вітрової енергетики, виробництво біопалива тощо).

Україна є великою європейською державою. Вона знаходиться в

Центрально-Східній Європі й розташовується поміж важливих транспортних шляхів між державами й континентами. Країна межує з багатьма державами й має вихід до Азовського та Чорного морів. Загалом держава має вигідне географічне та геополітичне положення. Україна одна з перших країн, яка швидко почала будувати власну державу й ринкову економіку, після розпаду СРСР, однак все ж таки не змогла скористуватися перевагами новоутвореної країни.

Зараз перед Україною стоїть важлива задача—перехід національної економіки з “коричневої” моделі до “зеленої” на базі сталого виробництва і споживання, раціонального використання ресурсів, а також залучення інвестицій (сьогодні більшість грантів міжнародних організацій даються на досить жорстких умовах щодо захисту навколишнього середовища)[3].

За час активної підтримки Україною Стратегії сталого розвитку було ухвалено певний перелік документів, які наближають повний перехід країни до “зеленої економіки” й надають деякий план українським підприємствам. Серед основних заходів, спрямованих на екологізацію усіх секторів економіки можна виокремити такі: раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, урізноманітнення джерел енергопостачання, створення належних умов для формування екологічно усвідомленого й здорового суспільства, реальне дотримання підприємствами екологічних норм. Згідно з Указом Президента України Про Стратегію сталого розвитку “Україна-2020” одним із напрямків реалізації державної політики у програмі енергонезалежності є зниження енергоємності валового внутрішнього продукту (на 20 відсотків до кінця 2020 року)[1].

Проте “зелена економіка” не тільки про захист навколишнього середовища, а ще й про захист окремої людини. Розглядаються такі проблеми як: диференціація суспільства, розвиток толерантності у соціумі, надання гідної праці.

Можна зробити висновок, що розвиток “зеленої економіки” в наш час є

невід'ємною частиною нашого життя на цій планеті. Адже ми повинні дотримуватися концепції сталого розвитку як мінімум заради того, щоб мати можливість жити і як максимум, щоб можливість жити мали майбутні покоління.

Список використаних джерел

1. Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020": Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>.

2. Навстречу “зелёной” экономике: пути к устойчивому развитию и искоренению бедности. Полный отчет/ Програма ООН по окружающей среде (ЮНЕП), 2011. – 739 с3. The strategy of “green” growth OECD [Strategiya “Zelenogo” zrostannya OESR]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oecd.org/greengrowth

Смольник К. Д.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

ВАЛЮТНИЙ НАГЛЯД І ЗАХОДИ ЗАХИСТУ НБУ

Форекс-транзакції зазвичай контролюються банками, оскільки експорт приносить надходження в іноземній валюті, тоді як імпортери, які працюють на основі попередньої комісії, вивозять кошти з країни. По-перше, держава стежить за зовнішньоекономічним балансом для забезпечення макроекономічної стабільності. Банки здійснюють монетарний нагляд за клієнтами, а Національний банк України – контроль за самими банками. Основними наглядовими заходами є скорочення терміну розрахунків за експортом та імпортом та обов'язковий продаж акцій на валютну виручку.

Валютний нагляд – це система планових заходів, спрямованих на забезпечення дотримання грошово-кредитного законодавства суб'єктами валютної діяльності та уповноваженими установами [1].

Заходи захисту, які встановлює НБУ, порядок їх застосування, а також здійснення окремих операцій в іноземній валюті визначаються Постановою про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті, затв. постанова БР НБУ від 2 січня 2019 р. № 5 та закону «Про валюту і

валютні операції» [2].

Національний банк України, який має ознаки нестійкого фінансового стану банківської системи, погіршення стану платіжного балансу нашої держави, виникнення обставин, що створюють загрозу стабільності банківсько-фінансової системи України, має право вживати такі заходи захисту:

- 1) обов'язковий продаж частки валютної виручки в межах, встановлених нормативно-правовими актами НБУ;
- 2) запровадження розрахункових періодів за експортно-імпортними операціями;
- 3) затвердження реквізитів операцій, пов'язаних з рухом капіталу;
- 4) впровадження дозволів та обмежень на здійснення окремих валютних операцій;
- 5) притримування коштів для проведення грошових операцій [3].

Керівництво НБУ має право вводити заходи захисту максимум на шість місяців і продовжувати дію попередніх заходів захисту максимум на півроку.

Операції, пов'язані з експортом та імпортом товарів, які мають додатковий вплив на грошові операції між резидентами та нерезидентами також на нашій території, підпадають під банківський нагляд.

Строк позовної давності для рахунків-фактур становить 365 календарних днів.

Обмежувальні строки розрахунків за експортно-імпортними операціями відповідають 365 календарним дням.

Якщо резидент порушив зазначений термін оплати, то за кожен день прострочення виконання укладеного договору з нього нараховується пеня в розмірі 0,3% від суми неотриманих грошей (як правило, вартість поставленого не прийнятого товару) у національній валюті (якщо договір укладено в національній валюті) або в іноземній валюті, перерахованій на національну валюту за курсом НБУ на день виникнення заборгованості.

Граничний термін, встановлений НБУ для обліку операцій з експорту та

імпорту товарів, становив 365 календарних днів, до 05.04.2022 року. Через введення воєнного стану в Україні пороговий строк розрахунків за операціями з експорту та імпорту, з 05.04.2022 р., становлять 180 календарних днів [4].

Список використаних джерел:

1. Державний університет "Житомирська політехніка" - Освітній портал [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://learn.ztu.edu.ua/>

2. Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті від 02.01.2019 № 5 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19#Text>

3. Закон України Про валюту і валютні операції [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/T182473>

4. Державна податкова служба України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tax.gov.ua/>

Тарновецька Я.І

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

**УРЯДОВІ АНТИКРИЗОВІ КРЕДИТИ: АНТИВОЄННІ ТА
ІНВЕСТИЦІЙНІ ЦІЛІ**

День, який цілком змінив не лише наше життя, а й життя всієї країни, тим самим розділила його на до та після: 24 лютого 2022 року.

З початку повномасштабного вторгнення росії, економіка нашої країни зазнала значного удару – інфляція, міграція населення, зруйнована або пошкоджена інфраструктура, девальвація.

Для підтримки економіки нашої країни дуже важливо, щоб кількість бізнес підприємств зростала, тому державні органи, які відповідають за фінанси та економіку України намагаються їм допомогти у цьому.

Одна з вигідних пропозицій для підприємств, які постраждали в умовах війни, є релокація у безпечне для бізнесу місце. Це може бути Закарпатська, Івано-Франківська, Тернопільська, Львівська або будь-яка інша область, яка розташована у доволі безпечному регіоні та має більш-менш відповідну інфраструктуру [1].

Держава підтримає підприємства різних масштабів у релокації, допоможе

з пошуком відповідного місця та інфраструктури, перевезення потужності та робочої сили, також підтримає у відновленні логістики, закупівлі сировини та пошуку ринків збуту.

Щодо кредитування в умовах війни. Для відновлення або реалізації бізнесу закликають користуватися послугою «Доступні кредити 5-7-9%». З 18 березня 2022 року рішенням Уряду внесено зміни до цієї програми, а саме: розширення у програмі на середні та великі підприємства; збільшення суми кредиту з 50 млн грн до 60 млн грн.; зміна у процентній ставці, тобто 0% річних протягом воєнного періоду і місяць після нього, та 5% річних після закінчення вище зазначеного терміну і аж до кінця терміну кредиту [2]. Мета кредитування проявляється у наданні інвестиційного кредиту на придбання основних засобів та кредит на поповнення обігових коштів для здійснення підприємницької діяльності.

Програма «Доступні кредити 5-7-9%» здійснюється Фондом розвитку підприємства. Діяльність Фонду спостерігається у підтримці мікро-, малого та середнього підприємств, надаючи їм кредит через банків-партнерів [3].

Підприємства різних масштабів зараз страждають від важких умов економічного розвитку. Не секрет є те, що мікро та малий бізнес потерпають найбільше, адже їхня сило спроможність дещо відрізняється від потужності великих компаній. Очевидно, що в гальмуванні падіння державної економіки допомагає бізнес. І одна з важливих причин його подальшого економічного розвитку є адаптація.

Велика кількість бізнесу, не зважаючи на навколишні події, налаштована оптимістично і продовжує свою роботу. Адже бізнес – активний учасник у боротьбі з агресором. Від його розвитку залежить не малий відсоток сплати податків та наявність робочих місць. Зараз 93,4% бізнес компаній заохочені в підтримці України, близько 70% — у волонтерстві. Безпосередньо бізнес-компанії роблять великий внесок у допомогу армії, зокрема долучення до волонтерської діяльності, безоплатна або по собівартості передача частини

власної продукції тощо [1].

Важливо розуміти, що найменше просування в бізнесі це великий крок від краху економіки країни. І це розуміє кожен. Таким чином, незважаючи на труднощі, громадяни та український бізнес поступово пристосовується та оптимізовує свою діяльність.

Список використаних джерел:

1. Релокація бізнесу в Україні. Електронний ресурс – [Режим доступу]:https://biz.ligazakon.net/analytics/213880_relokatsya-bznesu-v-ukran-ta-v-s/

2. Кредит до 60 млн грн будь-якому українському підприємству під 0% на час воєнного стану за програмою «5-7-9%». Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://business.dia.gov.ua/en/cases/antikrizovi-risenna/kredit-do-60-mln-grn-bud-akomu-ukrainskomu-pidpriemstvu-pid-0-nacas-voennogo-stanu-za-programou-5-7-9>

3. Фонд розвитку підприємництва: програми фінансування середнього та малого підприємництва. Електронний ресурс – [Режим доступу]: [https://finsee.com/фінансова-підтримка/нуф/#:~:text=Фонд%20розвитку%20підприємництва%20\(у%20минулому,обіговий%20капітал%20через%20банки-партнери](https://finsee.com/фінансова-підтримка/нуф/#:~:text=Фонд%20розвитку%20підприємництва%20(у%20минулому,обіговий%20капітал%20через%20банки-партнери).

Шведов Д. Є.

Факультет фізики електроніки та комп'ютерних систем ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Однією з найбільших проблем сучасної України є відсутність сталого економічного зростання. До чинників що впливають на динаміку економічного розвитку, належить інвестиційна сфера. Інвестиції – вкладання грошей на тривалий період в різні фінансові інструменти. Мета – в майбутньому мати прибуток. Якщо при фінансових операціях не передбачається отримання доходу, це не є інвестування[1].

Необхідно максимально можливо убезпечити свої вкладення від ризиків. Гроші мають таку властивість як знецінюватися, адже щорічно інфляція з'їдає 10-15% від початкової суми. Інвестування це не тільки зберігати гроші, а й примножувати їх.

Під час економічної кризи інвестиційна активність в Україні значно зменшилася. Інвестиційний попит знизився набагато швидше, ніж валовий

внутрішній продукт. Однієї з причин вважався значний вплив інфляції на прибутковість інвестиції. А саме інфляція вплинула на знецінювання інвестиційного капіталу. В останні роки, незважаючи на уповільнення темпів зростання інфляції, зменшується частина довгострокових кредитів, що надаються суб'єктів господарювання усіх форм власності.

Умовами ефективної інвестиційної діяльності є відсутність різкого зростання інфляції та передбачуваність рівня цін економіки. Для цього потрібен, по-перше, контроль за дохідною та видатковою частиною бюджету, а по-друге, вирішення боргових проблем [2].

Позитивні характеристики інвестиційної діяльності:

- можливість отримання прибутків без істотних зусиль. Досить грамотно обирати, в який із проектів слід вкласти існуючий капітал;
- отримання більшого обсягу прибутків. Важливо пам'ятати, що можливий обсяг прибутку залежить від обсягу зроблених вкладень;
- інвестування завжди має перспективу. Якщо грамотно оцінивши ситуацію та вклавши кошти в успішний проект – це забезпечення собі безбідне існування на довгі роки вперед;
- інвестування дозволяє убезпечити накопичений капітал від впливу інфляції.

Недивлячись на переваги інвестицій, все ж таки мають місце деякі недоліки, які потрібно обов'язково враховувати. До таких можна віднести:

- інвестиції – ризик, завжди є потенційна загроза втрати (повної чи часткової) вкладеного капіталу;
- для здійснення інвестицій має бути початковий капітал, від цього залежить, результат діяльності;
- необхідні наявність певних знань та навичок, щоб правильно оцінити ситуацію та вибрати правильний напрямок вкладення коштів[3].

Інвестиції стосуються основ економічної діяльності та впливають на розвиток економіка та суспільства. Інвестиції необхідні для вирішення багатьох

соціальних проблем, покращення економіки країни та насамперед – покращення якості життєвого рівня населення.

Вирішення проблем активізації інвестиційних процесів після війни в Україні пов'язано з формуванням привабливого інвестиційного середовища, позитивного інвестиційного клімату для іноземного інвестора.

Список використаних джерел:

1. Лугова І. Переваги та недоліки різних видів інвестування. [Електронний ресурс] / І. Лугова // Fintramplin. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://fintramplin.com/perevagy-i-nedoliky-investuvannya/>.

2. Луценко Д. О. Переваги та недоліки інвестиційної діяльності в економіці України / Д. О. Луценко. // Тенденції управління фінансовими та інноваційними процесами в умовах ринкових перетворень. – 2012. – С. 108–111. – Режим доступу до ресурсу: https://fk.vntu.edu.ua/images/documents/materialy_01_03_12.pdf#page=108

3. Плюсы и минусы инвестиций. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://spravochnick.ru/investicii/plyusy_i_minusy_investiciy/#preimuschestva-i-nedostatki-investirovaniya

ВДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Горбунова Ю.Р.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ВПЛИВ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ БАНКУ

Визначення факторів впливу на фінансову стійкість банку потрібно починати з відповіді на питання, які зміни мали місце в економіці України та банківській системі за останні роки та що відбувається на сьогодні впродовж дії воєнного стану, а згодом визначимо те, наскільки суттєво макроекономічні фактори впливали на стан фінансової стійкості банку.

Протягом досліджуваного періоду кількість реально діючих банків в Україні скоротилася на 8 установ, 4 з яких припинили своє існування з початком війни – АТ «Мегабанк» і АТ «Банк Січ» було визнано неплатоспроможними, а також НБУ відкликав ліцензію у двох дочірніх банків російських фінансових груп, а саме АТ «Міжнародний резервний банк» (АТ «Сбербанк») та ПАТ «Промінвестбанк» («ВЕБ.РФ»). Проте фінансовий стан АТ «Мегабанк» погіршився не внаслідок повномасштабного вторгнення, а за деякий час до цього[1].

Чисельність структурних підрозділів банків зазнала помітних змін. В Україні у 2019 р. нараховувалося 8002 банківські підрозділи. З появою пандемії коронавірусу їх кількість зменшилася до 7134 одиниці у 2020 р. У режимі воєнного часу станом на 1 липня 2022 р. в Україні працювало 5989 структурних одиниць банків, причому у першому кварталі цього року було зачинено 171 підрозділ, а у другому – взагалі 525 [1].

Все це доводить, що банківська система України навіть у період воєнного стану виявилася стійкою, адже за 5 місяців війни лише два банки були вимушені залишити ринок саме внаслідок банкрутства.

Що стосується підрозділів банків, то скорочення їх чисельності є виправданим з точки зору безпеки як персоналу, так і клієнтів банків – спочатку у світлі пандемії ковід, а тепер внаслідок початку повномасштабного вторгнення країни терориста. Проте все це не зупинило роботу банків, адже вони почали ще більше освоювати можливості щодо надання своїх послуг у онлайн режимі. Таким чином, спалах коронавірусу у 2020-2021 рр. підготував банківську систему України до нових викликів в роботі, що допомогло їй і надалі злагоджено функціонувати навіть попри такі складні часи для нашої країни.

Проте, як і очікувалося, впродовж війни обсяги непрацюючих кредитів збільшилися з 306229 млн. грн. у березні 2022 р. до 368678 у серпні. Це відбулося внаслідок погіршення платоспроможності клієнтів банків та втрати майна, на придбання якого позичальники отримали кредити. Так, 9 липня цього року Верховна Рада України прийняла законопроект №7441-1 щодо призупинення виплат та списання кредитів позичальникам, які взяли кредит на купівлю квартири або машини, але втратили їх через бойові дії чи окупацію[2].

Також одним з вагомих нововведень став Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX щодо звільнення позичальника протягом воєнного стану та 30 днів після його завершення у разі прострочення від штрафу, а також нарахувань за ст. 625 Цивільного кодексу України (3% річних та інфляційні втрати).

Всі ці події вплинули на стан кредитування [2]. Визначені фактори вплинули на фінансову стійкість як окремих банків, так і всієї банківської системи. Ресурсний характер факторів вказує на необхідність формування стратегії фінансової стійкості банків з урахуванням їх ресурсної під стратегії. В залежності від бізнес моделі банку ресурсна стратегія може модифікуватися, але повинна забезпечувати необхідні параметри стійкості.

Список використаних джерел:

1. Статистика. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>.
2. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (за період 01.08 – 31.08.2022) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voeyennoho-4>.

3. Шевцова О.Й., Горбунова Ю.Р. Управління фінансовою безпекою банку. Науковий погляд: економіка та управління. 2022. – № 4. – С. 104–111 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.scientificview.umsf.in.ua/archive/2022/4_80_2022/16.pdf

Гуцько Д.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖБАНКІВСЬКОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ

Конкуренція є потужним каталізатором розвитку діяльності в будь-якій сфері, адже підвищує її ефективність, змушує впроваджувати зміни, що сприятимуть покращенню кінцевого результату. Банківська галузь не є винятком, маючи конкуренція між банками. Проте у сучасному світі все складніше просувати свої послуги: якщо раніше потенційний клієнт обирав банк, спираючись на такі фактори як геолокація відділення та відгуки знайомих людей, то на 2023 р. залучення клієнтів відбувається через Інтернет.

Банку необхідно виділятися серед конкурентів, що відбувається за рахунок розширених пропозицій, враховуючи актуальні потреби своїх клієнтів як, наприклад, застосування процедури оформлення банківської картки в онлайн-форматі та отримання її віртуальної версії в банківському застосунку на телефоні. Банківська конкуренція включає в себе не тільки аналіз ринку банківських послуг, а й аналіз потреб населення.

Протягом 2008-2014 років в Україні нараховувалося понад 175 банків. Станом на 1 січня 2014 року існувало 180 банків, однак вже в лютому місяці розпочалося російське збройне вторгнення в Крим, а згодом, у квітні 2014 р. росія розпочала війну на сході України, що негативним чином впливає і досі на всю економіку країни, включаючи банківський сектор.

Так, станом на 1 січня 2015 року неплатоспроможними було визнано 33 банка та 22 з них було ліквідовано вже до кінця року. Станом на: 1 січня 2016 року існувало 109 банків, 1 січня 2017 р. – 90 банків, 1 січня 2018 р. – 91 банк, 1

січня 2019 р. – 77 банків, 1 січня 2020 р. – 75 банків, 1 січня 2021 р. – 73 банка, 1 січня 2022 р. – 71 банк, 1 січня 2023 р. – 67 банків. Спостерігається зменшення банківських установ протягом 2014-2023 рр. вдвічі, що безпосередньо пов'язано з російсько-українською війною [1].

Під час воєнних дій та окупації певної частки територій України банки втратили доступ до частки своїх відділень, що знаходилися в зоні бойових дій, мали значні фінансові втрати, в результаті чого ставали неплатоспроможними. До того ж війна – це сильний психологічний тиск на населення країни, що посилює страх людини звертатися до банківських послуг. З іншого боку можуть, навпаки, зрости запити в наданні кредитів, адже війна спричиняє кризу, в результаті чого громадяни мають фінансові проблеми.

Функціонування банківського сектора України навіть при умові війни є показником стійкості та швидкої адаптації банків до зовнішніх факторів, а також оперативного й антикризового регулювання як керівництва окремих банків так і з боку Національного банку України, банкам вдається утримувати довіру клієнтів, завдяки чому не відбулося великих вилучень депозитів протягом повномасштабного вторгнення Росією в Україну 2022-2023 рр [2].

На 2023 рік державні банки України займають більшу частку на ринку, що є з одного боку логічним в період війни, проте це негативним чином впливає на конкуренцію банків з приватним та іноземним капіталами. Однак НБУ задля стимулювання конкуренції банків з 10 березня 2023 р. запровадив зміни: обов'язкові резерви банків повинні становити у національній валюті за коштами фізичних осіб 20% (було 10%), а в іноземній – 30% (було 20%). НБУ вважає, що зменшення обсягів вільних коштів буде спонукати банки до більш активної конкуренції за строкові кошти клієнтів, що є фізичними особами, та до підвищення ставок за депозитами у національній валюті [2].

Отже, конкуренція сприяє позитивним змінам, але в умовах війни велику частку на банківському ринку займають державні банки, що зменшує рівень конкуренції, однак зменшення кількості банків сприяє зміцненню та стійкості

банківського сектору за рахунок відсіювання неплатоспроможних банків.

Список використаних джерел:

1. НБУ: наглядова статистика: кількість діючих структурних підрозділів банків [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.
2. НБУ: медіа-простір: огляд банківського сектору [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-v-umovah-trivaloyi-viyni-zberegli-doviru-kliyentiv-visoku-operatsiyu-efektivnist-ta-pributkovist--oglyad-bankivskogo-sektoru>

Єрмолова К.Є.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

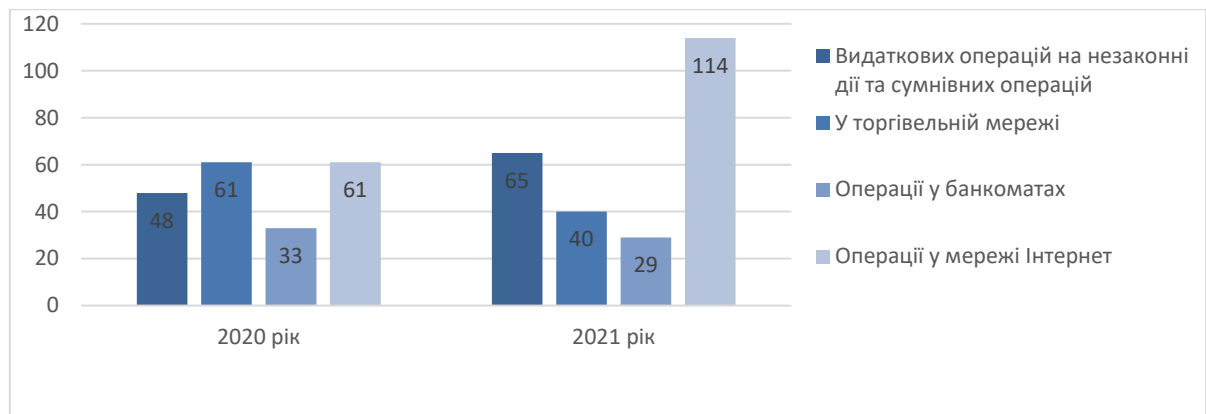
ФІНАНСОВЕ ШАХРАЙСТВО ІЗ ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ

Актуальність даної теми обумовлена тим, що поряд із зростанням активності використання банківських послуг збільшується і шахрайство в банківській сфері. Тому ця проблема вимагає особливої уваги, так як ризики шахрайства істотно підривають довіру до банківської діяльності і несуть небезпеку дестабілізації всієї економічної системи.

Банківські картки є універсальним, багатофункціональним і високо затребуваним роздрібним продуктом, який на сьогоднішній день становить невід'ємну частину широкого спектру пропонованих послуг кредитними організаціями. Постійно розширюється інфраструктура прийому обслуговування банківських карт, розвиваються маркетингові та сервісні аспекти ведення бізнесу.

Поряд з високим переліком переваг, банківські карти мають і певні недоліки. Найбільш вагомим з яких є їх уразливість перед несанкціонованим впливом з боку третіх осіб, з метою здійснення незаконного доступу до рахунку власника та подальшого викрадення грошових коштів. Проблема забезпечення безпеки при проведенні фінансових операцій з використанням банківських карт, а саме - зниження ризику шахрайства, по праву вважається глобальною, оскільки в процес її вирішення залучені всі учасники світового ринку платіжних інструментів [1].

Найбільш поширеним методом шахрайства по операціях з платіжними картками є схеми шахрайства з використанням банкоматів, обладнання для оплати «offline», а також систем інтернет-платежів. Технологія інтернет-шахрайства полягає в крадіжці особистих конфіденційних даних, таких як паролі доступу, дані банківських карт, тощо.

Джерело: розроблено автором за даними [2]

Рисунок 1 – питома вага протизаконних операцій з використанням платіжних карток, 2020-2021рр.

Так, у 2021 р. у торговельній мережі на один мільйон гривень видаткових операцій з використанням платіжних карток обсяг збитків від шахрайських дій зменшився до 40 гривень у порівнянні з 2020 р., що складав 61 гривню; у банкоматах — з 33 гривень у 2020 р. до 29 гривень у 2021 р, але по операціям з платіжними картками, здійснених в Інтернеті, обсяг збитків збільшився з 61 гривні у 2020 р. до 114 гривень за 2021 р.[2].

У 2021 році найпоширенішими шахрайськими схемами були продаж неіснуючих товарів, псевдовиграші, телефонні шахрайства, фішингові ресурси для присвоєння грошей або збору персональних даних, а також заволодіння грошима під приводом надприбутків і прохання про допомогу родичам або знайомим в соціальних мережах.

Відсутність механізму попередження шахрайства з використання банківських карток потенційно може призвести до ризиків банку-емітента,

пов'язаним з прямими фінансовими втратами, погіршенням ділової репутації і недовірою до наданих продуктів з боку клієнта.

Список використаних джерел:

1. Зубок, М. І. Безпека банківської діяльності : підручник / М. І. Зубок, 391 С. М. Яременко. — К. : КНЕУ, 2012. — 477, [3] с.
2. Аналіз ринку платіжних карток та шахрайських операцій з їх використанням згідно з статистичними даними НБУ. URL: /<https://bank.gov.ua/ua/news/all/startuye-informatsiyna-kampaniya-natsionalnogo-banku-z-platijnoyi-bezpeki-shahraygudbay>
3. Мельник С. С. Абстрактна модель фінансового шахрайства в комерційному банку. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.— 2017.— С.69-73.

Залата В.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й

ЕЛЕМЕНТИ КРЕДИТНОЇ СТРАТЕГІЇ БАНКУ

Найважливішим напрямом розвитку менеджменту банку є розвиток стратегічного управління всіма видами діяльності банку особливо кредитною, а головною метою розвитку особливо процесу управління кредитною стратегією – забезпечення максимальної прибутковості при певному рівні ризику. Забезпечення реалізації кредитної стратегії банку є необхідною умовою для економічної стабільності банку. Кредитна стратегія, в свою чергу, дозволяє формувати перспективу, яка орієнтує банк на досягнення цільових показників і допомагає вирішити задачу оптимального розподілу кредитних ресурсів. Через кредитну стратегію будь-який банк визначає підприємницьку філософію, яка описує розуміння своєї місії, інтересів клієнтів, цінностей і потреб населення країни.

Основою кредитної стратегії банку слугує його кредитна політика. Вона регулює відносини між позичальником і кредитором і націлена на реалізацію їх інтересів. Кредитна стратегія виступає значущим інструментом, що відображає ефективність роботи банків у напрямку оптимізації ризику і кредиту, допомагає визначити цілі, завдання, забезпечувати інформаційну підтримку, що ще більше актуалізує проблеми вивчення і формування зваженої кредитної стратегії [1].

Кредитна стратегія має визначати відповідну кредитну активність банку, її перспективу позиціонування на конкурентному ринку банківських та небанківських кредитних послуг з метою прогнозування динаміки показників кредитної активності банку запропонована модель визначення залежності коефіцієнту дохідності кредитного портфеля від коефіцієнтів прибутковості кредитних операцій і коефіцієнту співвідношень відсоткових доходів і відсоткових витрат з використанням методу кореляційно-регресійного аналізу[2]

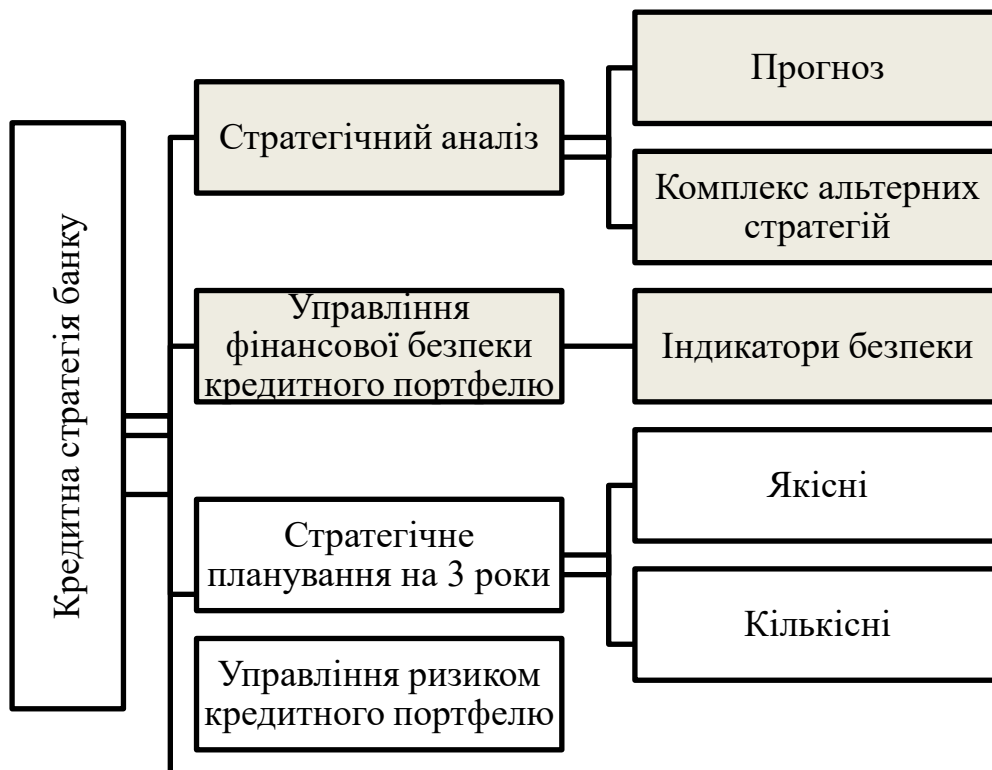

Рисунок 1 – Елементи Кредитної стратегії банку

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Показники дохідності кредитного портфеля характеризують залежність загальних доходів банку від кредитних операцій, дозволяють отримати показник прибутковості саме кредитних операцій.

Використання даного методу у практичній діяльності банків дозволить приймати обґрунтовані управлінські рішення, що сприятиме підвищенню ефективності банківської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Шевцова О. Й. Кредитна політика в межах ресурсного менеджменту банку. / О. Й. Шевцова, О. О. Давидов // Вісник Дніпропетровського університету. – 2016. – Вип. 10 (2) – С. 59 - 63.
2. Степанишин В. М. Побудова моделі кореляційного аналізу для дослідження багатофакторних процесів і явищ / В. М. Степанишин, Л. О. Тисовський // Вісник Національного університету «Львівська політехніка».- 2012. - №736. – С. 133-138.
3. Офіційний сайт. АТ «АБ «РАДАБАНК» : веб-сайт. URL: [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.radabank.com.ua/ua/> (дата звернення: 01.10.2022).

Іванова М. А.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Науковий керівник проф., к.е.н. Масюк Ю. В.

ПЕРСПЕКТИВИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

Головними особливостями банківського кредитування АПК є їх сезонність, значна потреба в грошових коштах, залежність виробництва від природних умов навколишнього середовища, що, в свою чергу, підвищує ризиковість надання кредиту. Аграрний сектор є дуже потужним комплексом, основною галуззю економіки України та має прямий вплив на її функціонування та стан загалом. Головним завданням даного сектору економіки є забезпечення продуктами харчування населення, а також сировиною промисловості.

Агропромисловий комплекс включає сільське господарство, промисловість та наукові галузі. Незважаючи на гарний потенціал АПК, на сьогоднішній день на його стан впливають такі негативні чинники: війна в Україні, постійні обстріли; старі технології виробництва; інвестиційна привабливість на низькому рівні; низька платоспроможність сільськогосподарських підприємств; низький оборот коштів; використання зношеної техніки; високі податки та відсоткові ставки; висока дебіторська заборгованість за збуту продукцію; високий рівень ризику; немає достатнього захисту для експорту сільськогосподарської продукції; відсутній регулюючий механізм цін на сільськогосподарську продукцію; застаріла законодавча база

регулювання діяльності в аграрній сфері тощо.

Банківське кредитування аграрного сектору являє собою економічні відносини щодо надання підприємствам агропромислового комплексу фінансової підтримки на умовах платності, поверненості, строковості, цільового характеру та забезпеченості (з умовою страхування застави). Найбільш привабливими для банків є великі с/г виробники, які мають кредиторський досвід, гарну кредиторську репутацію, великий досвід роботи, гарний фінансовий стан, репутацію на високому рівні, різні сфери діяльності, невеликий штат робітників тощо [1].

Також однією з особливостей є процес банківського кредитування аграрного сектору, який здійснюється в такій послідовності: письмова заява щодо надання кредитних коштів та передавання банку необхідних документів; перевірка даних на правильність; виїзд та оцінка підприємства, а також застави; написання кредитної заяви менеджером банку на отримання кредиту; передача заявки відділу аналізу банку та перевірка ним правильності та адекватності заяви; передача заяви кредитному комітету (при позитивному рішенні відділу аналізу) та її розгляд; укладання договору страхування застави та кредитного договору (за умови схвалення попереднього етапу).

Окрім цього, під час дії кредитного договору банк може та має перевіряти виконання умов договору (перевіряти внесення добрив, проведення заходів щодо боротьби з шкідниками тощо). При кредитуванні підприємств аграрного сектору комерційні банки потребують дотримання конкретних умов, таких як наявність досвіду роботи на ринку виробництва аграрної продукції, стабільність грошового потоку, наявність джерела фінансових ресурсів для погашення кредиту, участь власними коштами у реалізації кредитного проєкту.

У розвинених країнах банківське кредитування залишається одним з найдієвіших варіантів фінансового забезпечення агропідприємств, проте в Україні ситуація інша. Тільки 7,6% банківського кредитного портфелю у 2021 році припадає на сектор аграрного виробництва, що спричинено підвищеною

ризикованістю даної сфери [2].

Агрострашування дозволяє сільськогосподарським виробникам частково або повністю компенсувати економічні втрати або збитки, викликані несприятливим впливом погодних умов, природних факторів і є досить ефективним інструментом управління та фінансування ризиків.

Напрямки покращення банківського кредитування аграрного сектору: вдосконалення законодавчої бази щодо проведення банківського кредитування; зменшення процентів за кредитами для аграріїв; впровадження такого виду компенсації як здешевлення кредиту; введення дотацій, що спрямовані на розведення худоби та на вирощування та зберігання зерна; спрощення процесу отримання кредиту; вдосконалення системи захисту прав кредиторів; покращення механізму зниження ризиковості банківського кредитування для аграрних підприємств; впровадження економічних стимулів для кредитуючих банків.

Отже, банківське кредитування відіграє важливу роль у функціонування аграрного сектору України, адже при недостатньому обсязі власних фінансових ресурсів, аграрії можуть їх «позичити» у банків. Сучасний стан даного виду кредитування потребує удосконалення у всіх сферах – здешевлення кредиту, зменшення відсоткових ставок, зменшення ризику кредитування тощо.

Список використаних джерел:

1. ХалатурС.М., ГармашМ.Є. Фінансово-кредитне забезпечення сільськогосподарської галузі на основі оптимізації банківських активів. Економіка та держава. 2017. № 9.С. 78-81
2. Лупенко Ю.О., Андрос С.В. Банківське кредитування аграрного сектора економіки. Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2019. №6 URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/181851/181729>

Івашкова А. О.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ

За часи незалежності України її банківська система з кожним роком зростала і розвивалася. З'явилося багато нових банків і хоча довіра до банківської системи досі не 100 відсоткова, більшість нашого населення вносять вклади до українських банків, за рахунок чого це і допомагає їй розвиватися і ставати сильнішою.

Однак, в нашій країні існує проблема того, що банки які відкриваються не довго функціонують. По статистиці НБУ на 01.07.2022 кількість діючих банків України складає 71, хоча приблизно шість років нараз, а саме 01.01.2016, їх кількість сягала 117. Якщо проаналізувати період в один рік від 01.07.2021 – 01.07.2022 рр, то можна побачити що тільки за один рік банків які припинили свою діяльність налічується 5 одиниць [1]. Така ситуація і є одним із фактором того що довіра до банків збільшується не так стрімко як хотілось би, у людей існує страх втрати своїх коштів.

Аби зрозуміти як боротися з такою ситуацією, по-перше, необхідно розібратися з тим, що таке банкрутство.

Згідно «Кодексу України з процедур банкрутства» за редакцією від 12.01.2022 року, банкрутство – це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури [2].

Тобто банкрутство настає тільки після визначення неспроможності банку відновити свою платоспроможність і воно є останньою стадією перед ліквідацією банку. Саме тому найефективнішою методикою є йти напередження і попереджувати банкрутства банку, це легше аніж боротися з

ним після його настання.

Попередження банкрутства передбачає застосування комплексної системи прогнозування та визначення ймовірності банкрутства банку, яка у свою чергу передбачатиме [3]:

- постійний моніторинг банківської діяльності та його середовища – визначення основних ендогенних та екзогенних факторів, що можуть спровокувати виникнення банкрутства;

- проведення діагностики ймовірності банкрутства банку, а саме, виявлення негативних тенденцій розвитку, критичних відхилень (експрес-діагностика, фундаментальна діагностика);

- запровадження в банку системи раннього попередження та реагування, завдання якої полягатиме у своєчасному інформуванні керівництва про потенційні загрози та ризики;

- використання основних вітчизняних та зарубіжних методик прогнозування ймовірності банкрутства банку (дискримінантний аналіз, експертна оцінка, SWOT-аналіз);

- запровадження на підприємстві прогнозування, як основного елемента визначення можливих кількісних і якісних змін стану банку (рівня розвитку в цілому, окремих напрямів діяльності) в майбутньому, а також альтернативних способів досягнення очікуваного стану;

- створення в банку своєрідного механізму управління ризиками – ризик-менеджменту, що включає ідентифікацію ризиків, планування заходів щодо зменшення ризиків, моніторинг ризиків і контроль виконання заходів з їх зменшення, аналіз ефективності реалізованих заходів та накопичення досвіду.

Отже, українським банкам необхідно йти на випередження банкрутства і покладати всі свої сили на його попередження.

Список використаних джерел:

1.Офіційний сайт Міністерства фінансів України «Мінфін» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>.

2. Кодекс України з процедур банкрутства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>. 3. Городня, І. П. Мойсеєнко ; рек. МОН України. – 4-е вид., випр. – Львів : ”Магнолія”, 2014. – 282 с.

Калашнікова Ю.М.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНОЮ БАЗОЮ БАНКУ

В умовах важкої фінансової кризи, суттєвого відтоку капіталу з банківської системи, втрати довіри банківських установ фізичних та юридичних осіб, особливо важливими актуальними напрямками роботи є повернення капіталу до банків, розробка актуальних та ефективних методів управління фінансовими ресурсами, підвищення надійності банків та, як наслідок, відновлення довіри до економіки країни загалом та банківської системи зокрема з боку фізичних осіб та суб'єктів господарювання.

Ресурсів банківської системи має бути достатньо для кредитування, формування відповідних резервів, підтримки власної ліквідності, особливо в умовах військової агресії та нестабільної політичної ситуації. Знаходження оптимального шляху під час формування банківських ресурсів, для дотримання співвідношення прибутковості та ліквідності, що є головним завданням успішного функціонування банку. Тому для забезпечення стабільного економічного зростання, інвестиційної активності банкам потрібно збільшувати свій ресурсний потенціал. Тому аспекти формування банківських ресурсів та управління ними є дуже актуальними, особливо в умовах їх дефіциту [1].

Враховуючи те, що значна частина фінансових ресурсів знаходиться поза банківською системою, банківським установам необхідно відповідально підійти до питань управління фінансовими ресурсами, їхньої класифікації за різними ознаками, для формування виваженої політики ефективного використання наявних коштів та створення умов для повернення капіталу до банківської системи.

Сьогодні, в умовах розвитку економіки, залучення строкових депозитів ускладнюється дефіцитом власних обігових коштів підприємств та високими темпами інфляції, зростає значення міжбанківських кредитів у формуванні їх ресурсної бази. Даний вид ресурсу відрізняється високою мобільністю, але має високу вартість. Потребує подальшого дослідження питання ефективного управління активними та пасивними операціями в міжбанківському кредитуванні.

На міжбанківському ринку як частині ринку позичкових капіталів вільні грошові кошти кредитних організацій залучаються і розміщуються банками між собою.

Формування ресурсної бази в комерційних банках нерозривно пов'язане з розміщенням ресурсів у прибуткових активних операціях. Тому управління ресурсами має бути спрямоване на найбільш ефективне використання ресурсів, підтримуючи при цьому необхідний рівень ліквідності.

Ефективне управління фінансовими ресурсами завжди було важливим рушієм банківської економіки. Однак після глобальної фінансової кризи управління рентабельністю власного капіталу за обмежених фінансових ресурсів стало значно складнішим. Із розширенням регуляторних вимог і зменшенням ризику банки потребують більш складних можливостей для оцінки, моніторингу та прогнозування своєї діяльності.

Основною проблемою сучасного фінансового ринку є слабкість у забезпеченні фінансовими ресурсами банків і недостатності грошових ресурсів для довгострокового кредитування реального сектора економіки. Все це є наслідком сучасного кризовий стан фінансової системи. Ефективне управління фінансовими ресурсами стабілізує банківську систему. Саме від цієї ефективності управління фінансовими ресурсами залежить збільшення залучених коштів. А тому необхідно створити таку систему управління ресурсами, що забезпечуватиме як фінансову стійкість, так і прибутковість комерційного банку [2].

Процес управління фінансовими ресурсами починається з визначення потрібного обсягу ресурсів та їх співвідношення. Чим більша частка власного капіталу, тим більша фінансова незалежність банку, а чим більша питома вага запозичених та залучених коштів, тим більша прибутковість власного капіталу.

На розмір ресурсів впливають нормативні вимоги НБУ, ризикованість менеджерів, ринкові цілі банку, частка ризикованих активів.

Наступним кроком є вибір оптимального джерела фінансування, на що впливають витрати за кожним джерелом та державне регулювання. Проте механізм управління ресурсами для кожного банку є індивідуальним та включає дослідження своїх особливостей та чинників.

Список використаних джерел:

1. Ігнатишин М. В. Ресурсна база комерційних банків та її роль у механізмі розвитку банківського бізнесу. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2017. No 1 (7). С. 205-209.

2. Онищенко Ю. І., Коробченко М. О. Проблеми формування ресурсної бази банків України. Науковий вісник Херсонського національного університету. 2018. No 30 (2). С. 84-89.

Корехов Б.О.

Факультет фінансів і банківської справи

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник проф., д.е.н. Коваленко В.В.

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ

2022 рік був дуже складним для банків України. Попри те, що за 10 місяців воєнного 2022 р. корпоративний бізнес та домогосподарства залишають гроші на депозитах, але ситуація з поверненням кредитів погіршилася.

Поточний стан вітчизняних банків якнайкраще відображає складні події в українській економіці, яка страждає від російської агресії. Прибутки банків із початку 2022 р. скоротилися більш ніж у сім разів. А продовження воєнних дій у 2023 році означає, що без низки антикризових заходів – докапіталізації з боку акціонерів чи програм державної підтримки – банківський сектор чекає низка банкрутств. Так з минулий рік кількість діючих банків скоротилася на 4 од., у

тому числі на 3 банки з іноземним капіталом.

Наведемо дані про зміну обсягів активів банків України за 10 міс. 2022 р. (табл. 1).

Таблиця 1 – Топ-5 банків України до зміни активів за 10 міс. 2022 р., млрд грн

Банки, що збільшили активи			Банки, що скоротили активи		
Банки	Активи у гривні на початок року (02.01.2022)	Активи за 10 міс. (02.11.2022)	Банки	Активи у гривні на початок року (02.01.2022)	Активи за 10 міс. (02.11.2022)
ПриватБанк	407	508	Альфа-Банк (Сенс Банк)	115,7	75,5
Ощадбанк	236,9	246,2	«Південний»	47,6	39,6
Укрексімбанк	192	236,7	Таскомбанк	30,84	27,5
Райффайзен банк	131	161	«Восток»	19,6	18,5
ПУМБ	104	110	«Глобус»	8,8	5,8

Джерело: складено автором за матеріалами [1]

Чинники, що впливають на фінансову стійкість банків можна класифікувати за такими рівнями:

Наслідки воєнного стану в Україні протягом 2022 року призвели до дисбалансів в першу чергу основних макроекономічних пропорцій в економіці країни. Стрімке зростання показників інфляції, суттєвий вплив коштів фізичних осіб, підвищення рівня доларизації, зниження купівельної спроможності національної одиниці не могло не вплинути на діяльність банків. Банківська система України зіткнулася з низкою проблем, а саме зі збільшенням обсягів проблемних позичок та резервів за ними, відсутність зовнішніх інвестицій, проблеми з запозиченням ресурсів на внутрішньому ринку, що посилює конкуренцію на ринку банківських послуг.

Список використаних джерел:

1. Підсумки роботи українських банків за 10 місяців воєнного року: громадяни та бізнес залишають гроші на депозитах, але кредити повертають дедалі гірше. Офіційний сайт MIND. URL: <https://mind.ua/publications/20250017>.

2. Коваленко В. В. Сучасні підходи до оцінювання фінансової стійкості банків. Банківська справа. 2022. № 1-2. С. 107-126.

Корицька К.В.

Факультет фінансів та банківської справи
Одеський національний економічний університет

Науковий керівник к.е.н., доц. Сергєєва О.С.

ОЦІНКА ПРИБУТКОВОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

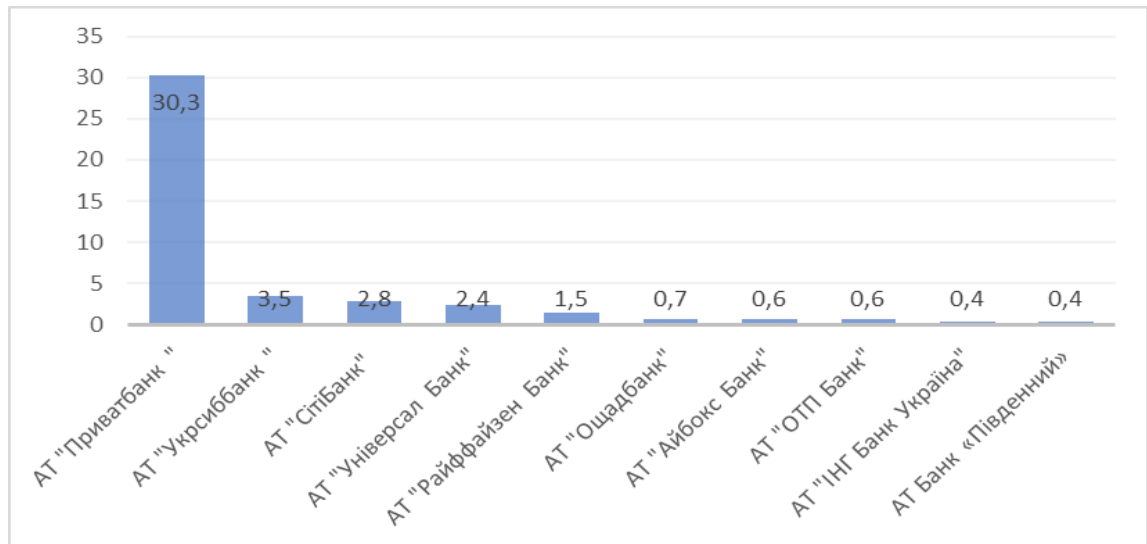
В сучасних умовах, коли країна пройшла Пандемію COVID-19 та вже рік знаходиться у повномасштабній війні, спостерігається негативна динаміка у всіх напрямках економіки, у тому числі й фінансовому секторі. Тому перед банківськими установами постає завдання як збереження філіальної мережі й клієнтської бази, підтримання банківського бізнесу на плаву та отримання прибутковості.

Слід відмітити, що прибуток банківської установи дає можливість створювати фонди, резерви з метою їх направленості на покриття можливих ризиків, вдосконалення програмного забезпечення з метою впровадження нових банківських послуг, удосконалення матеріально-технічної бази та мінімізації витрат.

Наслідки воєнного стану в Україні протягом 2022 року призвели до дисбалансів в першу чергу основних макроекономічних пропорцій в економіці країни. Стрімке зростання показників інфляції, суттєвий вплив коштів фізичних осіб, підвищення рівня доларизації, зниження купівельної спроможності національної одиниці не могло не вплинути на діяльність банків. Банківська система України зіткнулася з низкою проблем, а саме зі збільшенням обсягів проблемних позичок та резервів за ними, відсутність зовнішніх інвестицій, проблеми з запозиченням ресурсів на внутрішньому ринку, що посилює конкуренцію на ринку банківських послуг.

Проведемо аналіз прибутковості банків України за 2022 рік на рис. 1. Згідно з інформацією отриманою на сайті НБУ[1], ПАТ «ПриватБанк» займає провідні позиції у рейтингу серед найбільш прибуткових банківських установ на

01.01.2023 р., а також в ТОП 10 найприбутковіших банків ввійшли як банки з іноземним капіталом та і банки з національним капіталом. Варто зазначити, що серед банків присутній банк з державною часткою і займає шосту сходинку з результатом 0,7 млрд. грн.

Джерело: розроблено автором за даними [1]

Рисунок 1– Топ прибуткових банків України за 2022 рік, млрд. грн

Можемо зазначити, що основними важелями впливу на прибутковість банків в умовах воєнного стану вплинуло не тільки якісний та професійний ризик – менеджмент керівників банків, але і рівень інформаційно-мережевої системи управління, впровадження та використання якої передбачає високий рівень технічної оснащеності бізнес- процесів і зростання компетентності фахівців, що збільшує ступінь заглибленості в вирішення локальних завдань.

Очевидно, що в останні роки конкурентна перевага банківських установ України, як правило, забезпечувалася наявністю банківських інформаційних систем останнього покоління, що сприяло зниженню середніх витрат на виконання транзакцій та, як наслідок, зниження цін на банківські послуги, що дає перевагу та отримання прибутковості навіть в умовах невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Дані наглядової статистики. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision>].

Кравцов-Нестеренко Г.А.

НЦ заочної та вечірньої форм навчання ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Кредитна діяльність комерційних банків залежить від кредитної активності населення та суб'єктів господарювання. Процес кредитування є надто ризикованим видом діяльності через те, що кредит не буде повернуто вчасно, сплата відсотків буде затримана, що виключає можливість отримання прибутку від операції в очікуваному обсязі.

Дослідження діяльності банків на кредитному ринку дає можливість визначити наступні проблеми:

- недостатній рівень диверсифікації кредитних вкладень;
- кредитна політика має високий рівень ризику;
- на етапі надання кредитів недостатня увага надається при оцінці платоспроможності позичальника;
- не всі позики у банку забезпечені достатньо;
- необхідність посилення уваги до того, щоб використання кредитів відповідало їх цільовому спрямуванню, а також до рівня майбутніх доходів позичальника за його діяльністю з метою своєчасного визначення проблем, щоб запобігти втрат процентних доходів банку[1].

Виходячи з цього, можна визначити певні напрямки удосконалення кредитного процесу, а саме:

- запровадити новітні банківські продукти для фізичних осіб, орієнтуючись на найбільш вразливі верстви населення;
- зацікавити потенційних клієнтів кредитуватися у банку та ввести для них диференційовані процентні ставки в залежності від результатів оцінки їх поточних та потенційних фінансових надходжень та від умов кредитного договору, змін ситуації на ринку ресурсів;

- збільшити склад фінансових коефіцієнтів, що застосовуються банківською установою для аналізу кредитоспроможності позичальників, щоб дозволяє отримати комплексну оцінку його діяльності та певною мірою усунути розбіжності, які можуть виникнути між фактичною та прогнозованою тенденцією в процесі індивідуального відтворення;
- зміна існуючих лімітів надійним позичальникам;
- використовуючи індивідуальний підхід для повернення проблемної заборгованості;
- покращити методи оцінки ділової репутації клієнтів;
- визначити невелику кількість документів для оформлення кредиту для скорочення часу;
- моніторити фінансовий стан позичальника[2].

Всі напрямки, що викладено вище, здатні позитивно вплинути на функціонування банку в складних умовах економічного розвитку.

Дослідивши процес управління кредитуванням фізичних осіб, виділимо покращення якості кредитного портфелю [3]. Необхідно, в першу чергу, вирішити питання проблемних кредитів, що банк отримав від минулих власників та виділив їх окремо у портфель, та знизити ризиковість кредитів. Як результат, зменшаться необхідні резерви, а отже зменшиться ризиковість кредитного портфелю. Вільні кошти можна направити на збільшення вартості кредитного портфелю через нове кредитування з більшою прибутковістю, бо лише діючі кредити приносять прибутки.

Список використаних джерел:

1. Ільчук В. Проблеми розвитку інституційної складової інфраструктурного забезпечення функціонування кредитного ринку / В. Ільчук, Т. Шпомер // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2021. – № 3 (27). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/download/252976/250222>
2. Заславська О.І. Аналіз та оцінка сучасного стану роздрібного банківського бізнесу в Україні у сфері кредитування. Науковий вісник Ужгородського Університету 2021. Серія Економіка. – Випуск 1 (57). – С. 114–120.
3. Волкова В. В., Власенко О. С. Підвищення якості кредитного портфелю як чинник мінімізації кредитного ризику банку. Економіка і організація управління: Збірник Наукових Праць. – 2021. – №2(42). С. – 76–85.

Ляшенко Д.В.

Факультет фізики, електроніки та комп'ютерних систем ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ДЕПОЗИТНІ ПОСЛУГИ ДЛЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВІЙНИ

Гарантії держави на депозити населення, підтримують національний банк та фонд гарантування. Під час військового стану, робиться усе можливе для фінансової стабільності держави. За весь час існування країни це вперше. На цей час завданням Національного банку є збереження стабільної роботи банківської системи [1].

Гарантія за депозитами дає можливість громадянам, бути впевненими у тому що, їх заощадження будуть збережені та повернені повністю. Запровадження сто відсоткової гарантії – це лише додаткове підтримання банків. Це не означає, що треба буде компенсувати державі усі банки, тому що до початку війни система банків мала достатній фінансовий запас. Введення сто відсоткового покриття називають “бланкова гарантія”, яку практикують по світу в інших країнах, здебільшого під час кризи. Тому найголовніше і основне, що може дати запровадження гарантії за вкладами – це впевненість українців у збереженні заощаджень та змогу уникнути дестабілізації на банківському ринку.

Гроші на виплату вкладів у фонді гарантування фізичних осіб беруться не із державного бюджету. Основним джерелом забезпечення фінансів є внески банків-учасників фонду, які накопичуються. У фонді гарантування повинно бути більше двох з половиною відсотка від гарантованої суми відшкодування.

Якщо хоч один банк який фінансує фонд банкрутує, виплати відшкодовуються фондovими запасами накопичувального рахунку. За інформацією головного фінансового регулювання, вклад від 10 до 200тис. грн. зросли на 21,8% а об'єми великих депозитів від 200т.г. зросли на 10,8%.

Таблиця 1 – Сумарні пасиви українських банків (млн. грн.) [2].

Показники	на 1.12.2022	Приріст (+,-)
пасиви(всього)	2243915	+16708
капітал	218910	+2340
статутний капітал	407022	+366
зобов'язання банків	2025006	+14369
зобов'язання банків в іноземній валюті	783823	+172
кошти суб'єктів господарювання	838362	+11601
термінові кошти суб'єктів господарювання	131011	+5080
кошти фізичних осіб	889485	+19570
термінові кошти фізичних осіб	315697	+9021
кошти небанківських фінустанов	51645	+4434
термінові кошти небанківських фінустанов	21125	+481

Додаткові показники банківської системи України на 1.12.2022

рентабельність активів	1.02%	+0.38
рентабельність капіталу	9.33%	+3.56

Національний банк України наголосив, що це відрізняється від вкладів до військового стану, бо тоді великі депозити зростали швидше. Частина вкладів в коштах громадян зросла з 56,1% до 64,7% за п'ять місяців [3]. Потреба на довгострокові депозити зменшилася, та буде низькою в найближчий час. Тому що люди прагнуть мати доступ до власних грошей без перешкод.

Список використаних джерел:

1. Гарантування вкладів фізичних осіб під час воєнного стану Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/> .
2. Як війна вплинула на депозитні чого надалі очікує банківська система на депозитному ринку Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ta-fond-garantuvannya-vkladiv-fizichnih-osib-pidtrimuyut-initsiativu-prezidenta-ukrayini-schodo-zaprovdjennya-100-garantiyi-derjavi-na-depoziti-naselennya>
3. Депозити в Україні під час війни. Чи варто переживати за свої гроші Електронний ресурс– [Режим доступу]: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/rinok-depozitiv-dovira-ponad-use/#:~:text=%> .

Марусич Я. І.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Ефективно функціонуюча та надійна банківська система – запорука досягнення високих показників розвитку економіки та соціального благополуччя населення. Історично так склалося, що банківська система України вимушена була розвиватися та адаптуватися до таких несприятливих умов, як: криза 2008 року, воєнні дії 2014 року, коронавірус та карантин 2020 року, повномасштабне вторгнення 2022 року, і, як наслідок, економічна криза та інфляція.

У липні 2022 року споживча інфляція у річному вимірі пришвидшилися до 22,2% [1], як наслідок економічна нестабільність та прогнозований рівень падіння ВВП Міністерством економіки України до 33,2%. Зважаючи на негативні чинники сьогодення можемо стверджувати, що дослідження та підвищення рівня захищеності банків є дуже актуальними на наш час.

Яким чином негативні чинники вплинули на банківську систему України розглянемо на прикладі рис. 1. Ліквідація банків за рішенням Національного банку України розпочалася ще у 2014-2015 роках, проте досліджуючи період 2018-2022 років бачимо, що тенденція до зменшення кількості банків зберігається. Так, станом на 2022 рік кількість банків обліковується як 71, що на 11 менше, ніж у 2018 році. Кількість банків з іноземним капіталом у 2022 році становить 33, що на 5 менше, ніж у 2018 році. Це негативна тенденція, яка свідчить про відтік капіталу.

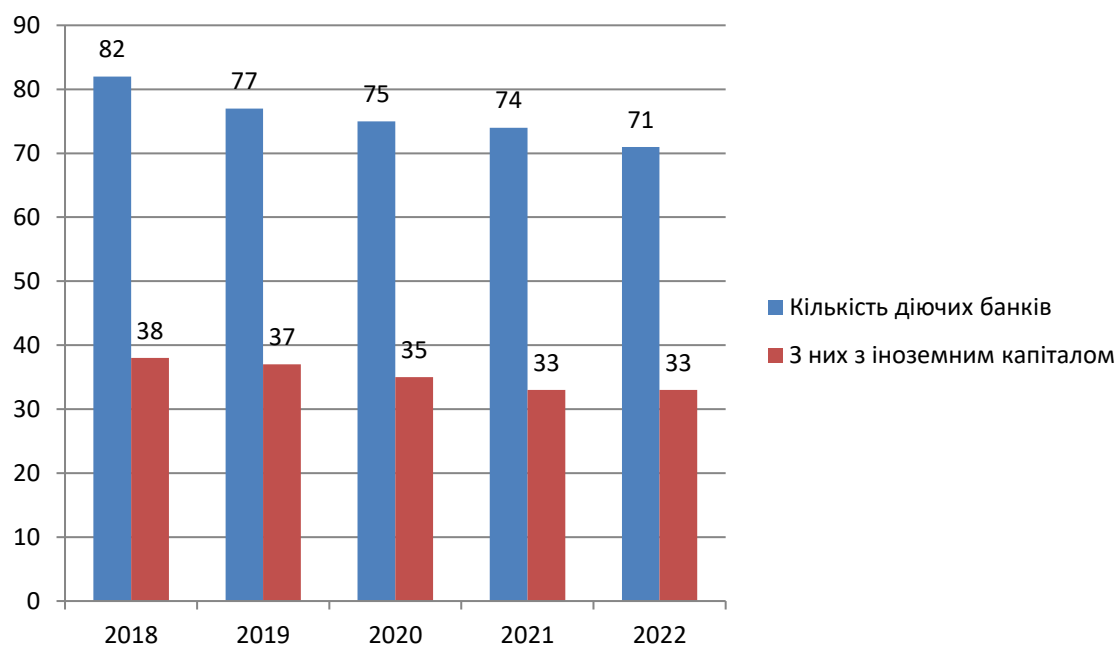

Рис. 1 – Кількість діючих банків в Україні станом на 2018-2022 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [2]

Варто зауважити також, що зменшилась доступність споживачів до надання послуг внаслідок зменшення кількості відділень, нерівномірного територіального розподілу. З іншого боку, банки активно розвивають онлайн-сервіси і вже зараз не виходячи з дому можливо оформити картки чи виконати ряд операцій.

Отже, незважаючи на те, що Банківська система України сформувалась відносно нещодавно, вже встигла пережити кілька криз, спричинених, як внутрішніми так і зовнішніми факторами. В сучасних умовах НБУ продовжує впроваджувати заходи для підтримки стабільної діяльності банківської системи: запроваджено регуляторні послаблення, зафіксовано обмінний курс та впроваджено валютні обмеження, підтримання банків ліквідністю. Банки ж у свою чергу продовжують розвиватись в інноваційному плані та шукати шляхи надання послуг дистанційно. Це важливо як для споживачів, так і для самих банків.

Список використаних джерел:

1. Коментар Національного банку щодо рівня інфляції у липні 2022 року. –

[Електронний ресурс]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodori-vnya-inflyatsiyi-v-lipni-2022-roku>

2. Кількість банків в Україні (2008-2022). Мінфін. – [Електронний ресурс]: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>

Муха Д. Г.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

РОЛЬ КРЕДИТУ В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сучасна економіка стає все більш глобальною. Для його функціонування необхідна відповідна фінансова система, чому сприяла поява міжнародних фінансових організацій. Україна, інтегрована у світову економіку, почала налагоджувати відносини з міжнародними організаціями, переважно фінансовими, з метою забезпечення рівноправної участі шляхом ефективного залучення та використання кредитних ресурсів для сталого економічного зростання та формування сучасної ринкової економіки.

Кредитування є питанням, яке викликає багато суперечок в економічній літературі, що можна пояснити труднощами в теоретичному розгляді цього явища. Дійсно, в неокласичному світі досконалої конкуренції нульових трансакційних витрат, досконалої інформації та миттєвого коригування, кредитне нормування не може існувати. У неокласичних рамках позика має дві характеристики: процентну ставку та строк погашення [1].

Кооперація з міжнародними фінансовими організаціями допомагає вирішити багато соціальних, фінансових та економічних проблем в Україні. Проте це свідчить про мету України інтегруватися у світову економіку. Інтеграція з прагненням підвищення рівня кооперації України з міжнародними фінансовими компаніями та їх реінвестування в національну економіку рекомендується розробляти міжнародні фінансові бізнес-проекти з чітким і максимально ефективним спрямуванням коштів та суворо контролювати використання цих коштів після їх отримання. Це уможливить структурні реформи української економіки, сприятиме її інноваційному розвитку, тим

самим підвищить конкурентоспроможність національної економіки та сприятиме її успішній інтеграції у світовий економічний простір [1].

На зараз в Україні налічується 67 банківських установ. Головна частина належить 4 державним банкам, які мають загалом 49% активів, 46% зобов'язань, 44% власного капіталу та 65% статутного капіталу банківської системи [2].

Незважаючи на війну, банківська галузь продовжувала працювати прибутково завдяки зменшенню витрат. Компонент операційного прибутку поволі відновлюється. Витрати від використання кредитного ризику продовжуватимуть зростати. Фінансові установи все частіше мають кредитні втрати та зображують дію несприятливих подій на якість портфеля. Зростання кредитного портфеля в гривні відбулося за рахунок корпоративних кредитів від державних банків, в основному підтриманих державними програмами. Потреба населення в кредитах зменшується через воєнні події в Україні.

За липень, серпень та вересень цього року чисті активи банків підвищилися на 7,5%, а це значно вище рівень, який був до війни. Емісія Національним банком депозитних сертифікатів була в основному зумовлена зростанням. При цьому чистий кредитний портфель скоротився: за курсом гривні загалом за рахунок резервів, валютний – значною мірою за рахунок погашення кредитів. За 3 місяці чисті гривневі корпоративні кредити на 2,2% знизились, а валютні корпоративні кредити (у доларовому еквіваленті) – на 10%. За квартал тільки державні банки підвищили кредитування бізнесу (у гривневому еквіваленті) на 4,3%. За розглянуті місяці, за рахунок зменшення обсягів кредитування і зростання резервів, чистий роздрібний кредитний портфель знизився на 13,8% [3].

Список використаних джерел:

1. Дзюблюк О. В. Сучасні аспекти розуміння сутності і ролі кредиту як економічної категорії. Світ фінансів. 2010 Електронний ресурс – [Режим доступу]: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/404>

2. Державні банки України в умовах війни. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://cutt.ly/fDY3VDZ> ;

3. НБУ «Огляд банківського сектору». Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bilshist-bankiv-zberigayut-operatsiynu-efektivnist-v-umovah-viyni-popri-znachni-kreditni-vtrati--oglyad-bankivskogo-sektoru>.

Перерва Р.Р.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ: ПОНЯТТЯ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ

В економічній літературі та нормативно-правових документах, що регулюють діяльність банків, звернення до терміну «ліквідність» зустрічається досить часто. Підвищена увага, що приділяється ліквідності банку, можна пояснити. По-перше, з ліквідністю менеджери банків мають справу щодня. Їм доводиться вирішувати питання способами усунення нестачі чи надлишку ліквідних коштів. По-друге, ліквідність, точніше ризик незбалансованої ліквідності, є об'єктом регулювання наглядових органів.

Термін «ліквідність» у банківській практиці використовується як для характеристики якості активів, для оцінки стану ліквідних активів банку, так і для характеристики ліквідності банку в цілому [2].

У зарубіжній та українській економічній літературі поняття «ліквідність банку» має досить широкий спектр визначень, що розвиваються під впливом ускладнення банківської справи. Постійним залишається зв'язок ліквідності банку зі своєчасним та повним виконанням своїх зобов'язань.

Враховуючи сказане вище, для банку ліквідність є обов'язковою умовою стійкості його фінансового стану яка знаходиться поряд із ризикованістю активних та пасивних операцій банку та прибутковістю взаємодій [4].

У економічних джерелах немає загальновизнаного визначення поняття «ліквідність банку». Склалося кілька підходів, що розкривають ліквідність як «запас» і як «потік», з'являються визначення, які ширше трактують це поняття, наприклад, ліквідність як «прогноз». У науковій літературі зустрічаються визначення ліквідності банку, що розглядають її не лише як здатність банку своєчасно та в повному обсязі відповідати за зобов'язаннями перед вкладниками (кредиторами), а й можливість банку видавати кредити (задовольняти попит на кредити) [3].

Термін «ліквідність» походить від латинського liquidus, що у перекладі означає рідкий, плинний; ліквідність дає об'єкту характеристику легкості руху, швидкості переміщення, рухливості [1]. Проте ліквідність неспроможна розглядатися так одномірно і однозначно, оскільки – це складне поняття, має більш розширений і глибокий зміст.

Під факторами, що визначають ліквідність банку, розуміються:

1) зовнішні підстави, рушійні сили, що ставлять банк у певні умови, які він змушений враховувати у своїй діяльності;

2) внутрішні причини, що враховуються та усуваються за допомогою добре збудованого банківського менеджменту. Іншими словами, фактори поділяються на ті, які об'єктивно складаються незалежно від бажання банку, і на ті, які він здатний виявити та вжити за ними відповідних заходів.

Аналіз поглядів на сутність ліквідності, проведений з вітчизняної та зарубіжної літератури, показав широкий розкид думок із цього приводу. З'ясувалося, що ліквідність банку дорівнює окремими авторами до платоспроможності. Дуже часто ці категорії протиставляються, в інших випадках ліквідність поглинає платоспроможність і навпаки. Немає повної ясності у відмінностях ліквідності балансу банку та ліквідності банку. Таким чином, під ліквідністю банку слід розуміти здатність забезпечити своєчасне та повне виконання своїх грошових та інших зобов'язань, що впливають із угод із використанням фінансових інструментів.

Список використаних джерел :

1.Бойко А.С. Фактори впливу на забезпечення банківської ліквідності в Україні/ Агросвіт. - 2018. - № 11. - С. 43-47.

2.Ліквідність комерційного банку як фінансово-економічна категорія [Електронний ресурс].–2017.– Режим доступу: <https://works.doklad.ru/view/dfPpiawNgzQ.html>.

3.Циганков К. Ю. Ліквідність і платоспроможність крізь призму наукової методології [Електронний ресурс] / К. Ю. Циганков, Н.В. Фадейкіна. – 2017. – Режим доступу: http://www.journal.safbd.ru/sites/default/files/articles/journal_sfs_safbd_2017-6.19.pdf.

4. Шептуха О. Сучасний стан та проблеми банківської ліквідності в Україні /Східна Європа: економіка, бізнес та управління. - 2019. - Вип. 3 (20). - С. 468-473.

Рягузов А.О.

Факультет фізики, електроніки та комп'ютерних систем ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

БЕЗГОТІВКОВІ ПЛАТЕЖІ ТА ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Основними перевагами безготівкових платіжних систем є можливість швидкого виконання платежів, скорочення витрат підприємств на проведення платежів та зменшення частки «тіньової економіки». Функціонування безготівкової системи платежів стало критично важливим в економіці сучасної країни та в її участі в міжнародній економічній системі.

В Україні ця система трохи відстає від інших країн Європи, але за останні 10 років вона значно виросла і безготівкові платежі значно перевищують готівкові за своїм об'ємом.

Безготівковим платежем прийнято вважати оплати за допомогою карти та електронних гаманців. В Україні системи безготівкових платежів і електронних грошей мають відповідати вимогам законодавства і повинні бути узгоджені з Національним банком України[1].

За даними НБУ, банки, які мають право на випуск електронних грошей, це: АТ "СЕНС-БАНК", ПАТ "БАНК ВОСТОК", ПАТ "ТАСКОМБАНК", АБ "УКРГАЗБАНК", АТ "Райффайзен банк Аваль", ПАТ "МТБ БАНК"[2].

У звітному періоді січень-вересень 2021 року число операцій з безготівковими ПЗ становила 665,3 млн шт. на суму 3631,2 млрд грн. У 2020 році ці показники за такий же період січень-вересень були нижчими на 31,2% за кількості і 29,3% за сумою відповідно. У цьому періоді безготівкові платежі становили більшість операцій, в порівнянні з операціями із платіжними картками. 9 із 10 операції – безготівкові. Безготівкові операції склали 60,6% від усіх операцій із картками.

Від початку 2021 року було випущено додатково 7% банківських платіжних карток і їх кількість складала 78,4 млн шт. [3].

У 2022 році за травень було проведено 637 млн операцій з банківськими картками емітованими українськими банками. Сума виплат склала 573,7 млрд грн. Порівнюючи з січнем 2022 року, кількість операцій стала меншою на 3,4%, а сума збільшилась на 31,5%.

У 3-му кварталі 2022 року число операцій в Україні і за кордоном складало 2152,4 млн шт., сума цих платежів становила 1886,8 млрд грн. Серед цих операцій 2 млрд. операцій були проведені безготівковими засобами. За цей же квартал 2022 року здійснили 94,8 млн операцій загальною сумою 121,9 млрд грн (У цьому ж кварталі 2021 року це було 23,2 млн операцій сумою приблизно 20 млрд грн). Такі цифри пояснюються виїздом великої кількості громадян України за кордон через перебування країни у стані війни. Після вересня 2022 року число емітованих платіжних карток в Україні становила 108,8 млн шт. [4].

Наведена статистика дає можливість зробити висновок, що система безготівкової оплати в Україні стабільно продовжує працювати навіть в стані війни. Якщо порівняти кількість операцій в порівнянні з 2020 роком, то у 2022 році їх було загалом виконано в декілька разів більше, і їх сума відповідно збільшилася в декілька разів. Більше четвертої частини всіх платежів становлять покупки в мережі Інтернет.

Список використаних джерел:

1. Постанова, Перелік від 27.05.2022 № 106. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0106500-22#Text>
2. Банки, які мають право здійснювати випуск електронних грошей згідно з законодавством України. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/payments/nocash/bank-elektron-grosh>
3. Українці дедалі більше віддають перевагу cashless-розрахункам. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/ukrayintsi-dedali-bilshe-viddayut-perevagu-cashless-rozrahunkam>
4. Картковий ринок у III кварталі 2022 року: попри все, українці віддають перевагу безготівковим розрахункам. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kartkoviy-rinok-u-iii-kvartali-2022-roku-popri-vse-ukrayintsi-viddayut-perevagu-bezgotivkovim-rozrahunkam>

Самардак К.В.

Факультет фізики, електроніки та комп'ютерних систем ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

НЕОБАНКІНГ В УКРАЇНІ

Сучасні інформаційні технології та швидкість проведення фінансових операцій потребують постійного розвитку мобільного банкінгу. Це призвело до появи таких банків в країні. Які постійно працюють в онлайн режимі, не мають відділень, що знаходяться за конкретною адресою. Станом на початок 2022 року таких банків було шість: Банк Власний Рахунок, Iziban, Momobank, O.Bank, Sportbank, Todobank.

Перший банк в Україні, який не має фактичних відділень та банкоматів, тому що має основне направлення на онлайн обслуговування. Всі операції проходять через сайт чи додаток [1], коли в інших організаціях потрібно відстоювати велику чергу, підписувати велику купу документів та чекати. Будучи не найбільшим та прибутковим у країні, «Монобанк» залишається одним із лідерів за кількістю клієнтів в Україні.

Рисунок 1. Топ-банків по припливу вкладників-фізособ 2020-2021рр

Джерело: складено на основі [2]

Банк має близько 5 мільйонів клієнтів з яких 75% використовують кредитні кошти, бо отримати кредит у «Монобанку» набагато легше чим в інших організаціях. Оформлюючи кредит ви витрачаєте 15-20 хвилин свого часу,

надаючи документи (паспорт та ППН). Банк надає кошти у вигляді кредитного ліміту у розмірі та на умовах, встановлених за договором, а клієнт повинен повернути кредит та сплатити встановлену комісію.

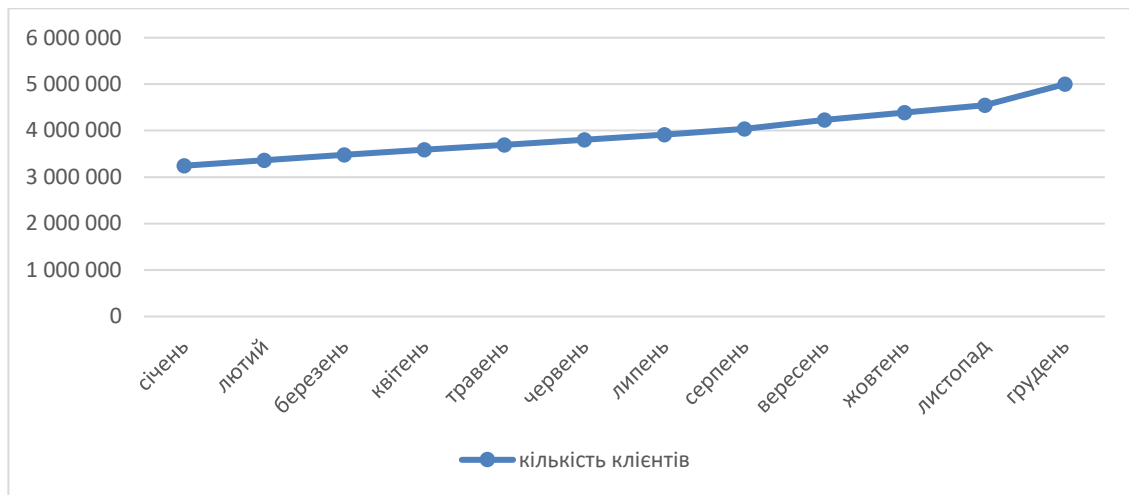

Рисунок 2- Кількість клієнтів в Монобанку на 2021 рік.

Джерело: складено на основі [3]

Щодо кредитів під час війни, то різні банки запровадили різні варіанти. Однією з перших речей, які зробив Монобанк, було продовження пільгового періоду на один місяць [1]. На це Нацбанк закликав банки. Звісно, людям, які потрапили у жахливу ситуацію, як у Маріуполі та Харкові, чи втратили роботу, платити не треба. Зрештою, питання в тому, чи зможемо ми повернути заощадження людей, які раніше позичали. Судячи з цифр, які ми бачимо, люди з цим погоджуються і продовжують виконувати свої зобов'язання за кредитними договорами.

Список використаних джерел:

1. Як одержати картку монобанк? Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://www.monobank.ua/>
2. Як перший в Україні необанк справляється з репутаційними ризиками. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://forbes.ua/ru/company/vkladchiki-monobank-ne-ispugalis-kak-pervyy-v-ukraine-neobank-spravlyayetsya-s-reputatsionnymi-riskami-13052021-1592>.
3. Зростання клієнтської бази – [Режим доступу]: <https://www.monobank.ua/2021?lang=uk>.

Сараєва О.Г.

Факультет фінансів і банківської справи

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник проф., д.е.н. Коваленко В.В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ FİNTECH У БАНКІВСЬКОМУ БІЗНЕСІ

Дослідження сучасного стану світового ринку FinTech у банківському секторі свідчить про зростання вимог до капіталу банків, до системи управління ризиками та до реалізації програми KYC (ідентифікації клієнтів) та AML (процедура боротьби відмивання грошей). Передумови розвитку фінансових технологій в глобальному банківському бізнесі полягають у наступному: втрата довіри клієнтів до традиційного банківського бізнесу під час світової фінансової кризи 2008 р. та посилення регулювання; підвищення рівня очікування від послуг, що надаються; зростання популярності соціальних мереж; поширення мобільного інтернету; успіх технічних компаній в інших секторах економіки; пріоритетність та верховенство банківського права; прагнення до інновацій, підвищені вимоги до зручності користування послугами, якості і швидкості отримання інформації [1, с. 125].

Провідна позиція серед сегментів фінтех-сервісів належить грошовим переказам та платежами, 75 % користуються як мінімум одним сервісом з цієї категорії. Досить активно розвивають такі фінансові технології, як цифрові й однорангові платежі, однорангове кредитування, краудфандинг і краундвестинг, ризик-менеджмент, аналіз BigData і прогнозне моделювання, технології безпеки.

В Україні більшість банківських установ активно залучені в спільні проєкти з фінтех-компаніями чи планують співпрацю в майбутньому. Такі моделі співпраці надають можливість банкам знизити інвестиційні витрати та мінімізувати ризики (табл. 1). У більшості випадків вони проводять спільні проєкти, ніж створюють особисті центри інновацій, хоча і така стратегія є на ринку. Встановлено, що практично всі респонденти уникають інвестицій в

стартапи. 63 % проєктів банки фінансують власними ресурсами й всі вони пройшли точку безбитковості.

Таблиця 1 – Залученість банків до співпраці з фінтех-компаніями

Банк	Спільні проєкти			Власна розробка інвестиційних проєктів			Власна інкубація/ акселерація			Інвестиції в стартапи		
	ні	плн	так	ні	плн	так	ні	плн	так	ні	плн	так
Приватбанк	+					+		+		+		
Ощадбанк			+		+		+			+		
Укргазбанк			+			+	+			+		
Райффайзен банк			+			+		+		+		
Альфа банк			+			+	+			+		
Укрсіббанк			+		+				+	+		
ПУМБ			+	+		+	+			+		
Креді Агріколь						+		+		+		
ОТР Банк			+		+				+			
Таскомбанк						+	+					
Мегабанк			+			+	+					

Джерело: [2, с. 112]

Аналіз впровадження FinTech у банках України, засвідчив, що найбільш вдалими прикладами та потенційними для застосування за останні роки є: штучний інтелект; відкритий банкінг; блокчейн; цифровий банкінг. Прогнози свідчать про те, що до 2030 року банківській галузі вдасться заощадити близько 1 трлн доларів за допомогою використання штучного інтелекту

Реалізація потенційних фінтех-рішень в банківській сфері спрямована на досягнення довгострокових стратегічних цілей розвитку банку, пов'язаних з упровадженням інноваційних методів роботи, нових банківських продуктів і послуг для збільшення та розширення клієнтської бази, підвищення його конкурентоспроможності й ефективності діяльності, комерціалізації накопичених сучасних знань, технологій і обладнання.

Список використаних джерел:

1. Осиповський А.В., Михайлин А.В. Розвиток фінансових технологій в сфері банківських послуг: основні напрямки. Молодий вчений. 2017. № 26 (160). С. 124–127.
2. Наконечна О.С., Михайлик О.М. FINTECH в банківському бізнесі: особливості розвитку та потенційні можливості. Підприємництво та інновації. 2022. Вип. 23. С. 108-119.

Скрипник Я. С.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ- БАНКІНГУ В УКРАЇНІ

Такі чинники, як карантин 2020 року, політично-економічна ситуація 2022 року негативно вплинули на фінансово-економічну сферу, як у світі, так і в Україні зокрема. Банківській системі необхідно було швидко адаптуватись до нових реалій, знайти шлях ефективного залучення та взаємодії з клієнтами й на нашу думку таким способом стало дистанційне обслуговування.

Інтернет-банкінг – це один із видів дистанційного банківського обслуговування, завдяки якому доступ до рахунків та операцій за рахунками забезпечується в будь-який час та з будь-якого комп'ютера, який підключений до інтернету, а також має стандартний браузер [1].

Сьогодні складно уявити своє життя без даного сервісу, адже всього за кілька хвилин можливо перекинути кошти зі своєї картки на картку близької людини, поповнити телефон чи забронювати квитки на автобус.

Вперше можливість доступу до рахунків через використання мережі було надано банками Сполучених Штатів Америки у 1994 році, а вже сьогодні цією технологією користується більшість країн. В Україні провідними банками в сфері інновацій є “Приватбанк”, “Райффайзен банк”, “Ощадбанк”, “Укрексімбанк” та інші.

Серед переваг користування інтернет-банкінгом можливо виділити наступні:

Дистанційний доступ до інформації. Більше нам не потрібно чекати черзі до оператора з метою дізнатись стан поточного рахунку чи уточнити, щодо переваг послуги. Достатньо мати доступ до інтернету. Крім цього, користуватись даним сервісом можливо, як з комп'ютера, так і смартфона.

Оперативне опрацювання запитів. Грошові перекази виконуються за кілька хвилин. Кошти можна переказувати між картками як одного, так і різних банків.

Оплата послуг. В залежності від банку, яким користуєтесь, ви маєте широкий спектр послуг, якими можете скористатись онлайн: від сплати комунальних послуг до купівлі в онлайн-магазинах, оплата штрафів чи податків і все це не виходячи з дому.

Взаємодія з банком. Більше не потрібно приходити до відділення, щоб оновити дані. Всі необхідні документи можете подати онлайн, як і відкрити новий рахунок.

Недоліки також мають місце, й найбільш загрозливими вважаємо афери. НБУ зауважив, що у 2021 році рівень шахрайства зріс саме завдяки махінаціям в мережі інтернет. Обсяг збитків збільшився з 61 гривні (у 2020 році) до 114 гривень (у 2021 році)[2]. Проте, як з'ясувалось, основною причиною незаконних дій з платіжними картками є недбалість власників – розголошення даних, паролів та кодів підтвердженнь.

Отже, інтернет-банкінг є передовою та ефективною технологією, яка є особливо актуальною в умовах, що склались й продовжує активно розвиватись та вдосконалюватись. В Україні даний вид дистанційного обслуговування вже набув популярності і основна задача, яка стоїть перед банками, це навчити населення не боятись користуватись даними можливостями, використовувати їх безпечно й в першу чергу самостійно дбати, щодо збереження даних.

Список використаних джерел:

1. Руда О. Інтернет-банкінг – базовий інструмент на ринку фінансових послуг / О. Руда // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – 2015. – Вип. 12. – Ч. 2. – С. 185–188.
2. В Україні зріс рівень платіжного шахрайства – НБУ. – [Електронний ресурс]: <https://finclub.net/ua/news/v-ukraini-zris-riven-platizhnoho-shakhraistva-nbu.html>

Стукан М.О.

Факультет фізики, електроніки та комп'ютерних систем ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ТА ПЛАТІЖНІ ОПЕРАЦІЇ З НИМИ В УКРАЇНІ

Основними перевагами електронних грошей є швидкість переказу та надходження коштів на рахунок за найкоротший період часу. Більшість фізичних та юридичних осіб звикли до використання електронних грошей. Найбільш актуальним це стало з початку війни в нашій Країні. Деяка частина українців виїхала за кордон, а родичі залишились в Україні, та саме електронні гроші дають можливість допомагати один одному на великій відстані.

«Аналіз розподілу безготівкових операцій за їхніми видами свідчить, що у III кварталі 2022 року, як і раніше, найбільше операцій із використанням карток припадало: за кількістю – на розрахунки в торговельній мережі – 54,1% (понад один мільярд операцій). Їхня сума становила більше чверті від усіх безготівкових операцій (26,2%). Порівняно з III кварталом 2021 року кількість таких операцій збільшилася на понад 5%, а сума – майже на 40%;»

Наша держава регулює обіг електронних грошей в нашій країні. Це робиться задля запобігання неофіційної підприємницької діяльності, а також «відмиванню грошей». ГосФінМоніторинг може зацікавитися будь-якою транзакцією, але в більшості випадків спочатку цікавиться розрахунковий банк у споживача про надходження коштів на його картку, а також просить надати інформацію про походження коштів та на що їх було витрачено. Більшість банків запитують це після поповнення картки на суму вище ніж 400 тис.грн за місяць, але Monobank може зацікавитися і 50тис.грн. Тим самим фізична особа повинна мати відповідні документи, для безпечності використання електронних грошей та операцій з ними в Україні.

На початку війни люди користувалися можливостями, які надала держава, а саме поповнення картки до 1млн за один платіж без підтвердження

надходження коштів. Тим самим підприємці, депутати та інші заможні люди мали можливість скористатися «діркою» в цій системі та вивезти з країни їхні кошти в необмеженій кількості. Окрім, електронних грошей, які є в нас на картках, більшість використовує крипто валюту, адже її обсяги та рахунки надходження майже ніхто не контролює. Але щоб використовувати ці активи потрібно проходити верифікацію та надавати документи. Тим самим, якщо держава буде цікавитися злочинною діяльністю людини, то платформи(біржі) будуть співпрацювати з органами влади певної країни.

До цього будь-хто мав можливість поповнювати електронні крипто активи за допомогою електронних грошей з наших українських карток, але потім НБУ ухвалила рішення заборонити це задля запобігання витоку грошей з України.

Великим попитом користуються також такі платіжні системи в Україні, як: Zen; TransferGo; Revolute; Paysera; PayPal.

Українці мали можливість проводити платіжні операції за допомогою цих сервісів у будь-якій валюті в межах нашої країни, а також поза нею

Зараз на новий рівень виходять криптоактиви, а саме біржа Binance надає вже можливість проводити платіжні операції використовуючи крипто валюту. Наразі, ми вже можемо розрахуватися в супермаркетах, аптеках, заправках та інших місцях. Перевагою, на мою думку є використання StableCoins. А саме USDT, це електронна валюта, яка прив'язана до курсу долару, але на відміну від банківських систем, я маю змогу зберігати на власному рахунку необмежену кількість грошей без підтвердження їх надходження(якщо це «чорні» гроші ,то їх одразу ж блокують, але в усіх інших випадках-ні).

Підсумком є те, що в майбутньому майже всі будуть використовувати електронні гроші, так як вони набагато зручніші. Але в них є недолік, вони лише в тебе на рахунку, з яким може трапитися будь-що, а готівка буде завжди с тобою.

Список використаних джерел:

1. Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними, постанова НБУ від 29.09.2022 № 210. Електронний ресурс – [Режим доступу]: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_29092022_210.
2. Про платіжні послуги, закон України від 30.06.2021 Електронний ресурс – [Режим

доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20>.

3. Бутенко Д.С. Електронні гроші як інструмент активізації підприємницької діяльності в мережі інтернет. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/661.pdf>.

4. Поддєрогін А. Про е-гривню, український Google Pay Електронний ресурс – [Режим доступу]: [https://ucap.io/intervyu-dyrektora-departamentu-platizhnyh-system-ta-innovacziynogo-rozvytku-nbu-andriya-poddyerogina//](https://ucap.io/intervyu-dyrektora-departamentu-platizhnyh-system-ta-innovacziynogo-rozvytku-nbu-andriya-poddyerogina/)

Філіппова В.Д.

Фінансовий факультет Університету митної справи та фінансів

Науковий керівник проф., д.е.н. Лисяк Л.В.

ОЦІНКА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ БАНКІВ УКРАЇНИ

Передумовою ефективного розвитку національної економіки будь-якої держави є ефективний розвиток банківської сфери. Її стабільність безпосередньо впливає на розвиток української економіки та створює можливості для діяльності на міжнародних ринках. Основними суб'єктами, які акумулюють вільні кошти громадян (вкладників) і виступають позичальниками коштів для фізичних та юридичних осіб, є комерційні банки.

Кількість банків України протягом 2020-2022 рр. мала тенденцію до зменшення (рис. 1). Так, в 2021 р. загальна кількість банків зменшилася на 3 у порівнянні з 2020 р.; водночас кількість банків з іноземним капіталом залишалася сталою. В 2022 р. у порівнянні з 2021 р. банківська система збідніла ще на 4 банки, не втрималися і 3 банки з іноземним капіталом, із яких один — із 100% іноземним капіталом.

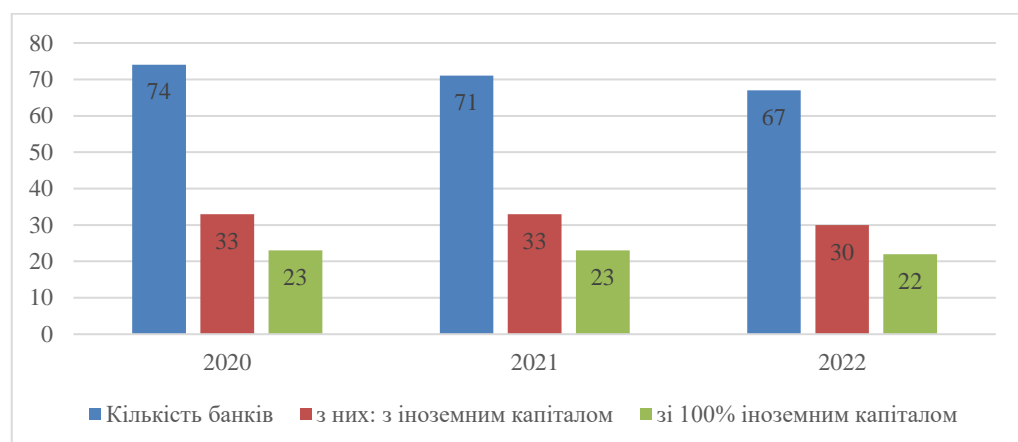

Рисунок 1 – Динаміка кількості діючих банків в Україні в 2020-2022 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [1]

Аналізуючи основні показники діяльності банків України (табл. 1) можна стверджувати, що активи та пасиви банків кожного року збільшувалися: у 2021 р. зросли на 224 562 млн. грн. та у 2020 р. – на 264 617 млн. грн. Капітал банків у 2021 р. збільшився на 31 504 млн. грн. (у порівнянні з 2020 р.), а у 2022р. зменшився на 25 171 млн. грн. (у порівнянні з 2021 р.). Доходи зростали у 2021 р. на 23 692 млн. грн. та у 2022 р. – на 83 525 млн. грн. у порівнянні з попередніми роками. Витрати ж у 2021 р. зменшились на 13 957 млн. грн. (у порівнянні з 2020 р.) та збільшились у 2022 р. на 136 185 млн. грн. (у порівнянні з 2021 р.).

Таблиця 1 – Основні показники діяльності комерційних банків України за 2020-2022 рр. (млн. грн.)

РРік	Активи	Пасиви	Капітал	Доходи	Витрати	Чистий прибуток (збиток)
22020	1 754 736	1 754 736	212 577	250 171	210 445	39 727
22021	1 979 298	1 979 298	244 081	273 863	196 488	77 376
22022	2 243 915	2 243 915	218 910	357 388	332 673	24 716

Джерело: розроблено автором за даними [1]

Таким чином, прибуток комерційних банків збільшився у 2021 р. на 37 649 млн. грн. та впав у 2022 р. на 52 660 млн. грн. у порівнянні з попередніми роками. Таке зниження спричинене несприятливою економічною ситуацією в державі, розгортанням повномасштабних військових дій та ліквідацією неплатоспроможних банків з ринку фінансових послуг.

Отже, банківська система є однією з найважливіших складових фінансової системи країни. Під час фінансової кризи та початку війни в Україні багато банків зберегли свої позиції на ринку, але деякі не змогли забезпечити свою платоспроможність. Тому найближчим актуальним завданням є оздоровлення банківської системи з метою її зміцнення та розвитку.

Список використаних джерел:

1. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.
2. Ситник Н.С., Мацей К.П. Основні показники діяльності комерційних банків як основної ланки кредитної політики України в умовах війни. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/download/1822/1852>.

Халім А.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник., д. е. н. Макаренко Ю. П.

ВДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

У сучасних умовах банківський менеджмент є надзвичайно важливим і складним елементом управління, оскільки він повинен враховувати не тільки динаміку ринку та технологій, але й регуляторні та правові вимоги, а також забезпечувати управління ризиками. Управління банківською організацією включає в себе планування, організацію, керування та контроль діяльності, з метою досягнення стратегічних цілей, забезпечення ефективності та ефективності функціонування банку, а також забезпечення збалансованого підходу до управління різними аспектами його діяльності. [2]

Загальним завданням банківського менеджменту є підвищення доходів банку, зменшення витрат, забезпечення стійкості та безпеки банку, а також забезпечення високої якості обслуговування клієнтів. Управління банком є складним процесом, він вимагає від менеджменту банку високої кваліфікації та досвіду. Тому, це питання є актуальним та потребує розробки ефективних механізмів і базових заходів, які сприятимуть підвищенню рівня якості управління банком. [2]

Заходи оптимізації банківського менеджменту повинні взаємодіяти та доповнювати один одного, з метою забезпечення ефективного управління та вдосконалення діяльності банку. Для початку, в банківській організації потрібно створити ефективний комунікаційний процес. Тобто, покращення комунікації між різними рівнями менеджменту та забезпечення ефективного використання інформаційних технологій у своїй діяльності. Слід ще зазначити підготовку

кваліфікованого персоналу. Під цим процесом, слід розуміти забезпечення належного рівня кваліфікації та навчання персоналу, з метою ефективного виконання працівниками своїх обов'язків. В тому числі, це включає навчання управлінського персоналу. Для успішного управління банком необхідно мати кваліфікованих, досвідчених та придатних до управління людей, які знають всі аспекти банківської діяльності та можуть приймати ефективні рішення.

Встановлення стратегічних цілей - важливий етап у вдосконаленні менеджменту банку. Це допоможе банку зосередитися на тих напрямках діяльності, які є найбільш важливими для досягнення мети, а також відслідковувати свій прогрес та досягати успіхів. Конкретні стратегічні цілі можуть включати збільшення прибутку, збільшення обсягу активів, зниження витрат, підвищення рівня задоволеності клієнтів тощо. [1]

Елементи успіху банку можуть відображати такі показники, як відсоток прибутку від загального обсягу, коефіцієнт ефективності, кількість задоволених клієнтів, рівень ризику тощо. Для визначення стратегічних цілей необхідно провести аналіз внутрішньої та зовнішньої діяльності банку, враховуючи фактори, які можуть вплинути на його реалізацію. Це може включати аналіз економічної та політичної ситуації, зміни в законодавстві, зміни у споживчому попиті та уподобаннях, зміни у конкурентному середовищі тощо.

Після встановлення стратегічних цілей, необхідно забезпечити їх відстеження та оцінку регулярно, щоб бути в курсі прогресу та змінювати стратегію, якщо це необхідно. Зокрема, можна використовувати систему балансування показників, яка допоможе збалансувати різні аспекти діяльності банку та підвищити його ефективність. [1]

Вдосконалення банківського менеджменту є складним процесом. Необхідно проводити аналіз внутрішніх та зовнішніх факторів, розробляти та впроваджувати ефективні стратегії, забезпечувати навчання та розвиток персоналу, встановлювати стратегічні плани розвитку та відстежувати їх виконання. Напрями, які було запропоновано, взаємопов'язані та вимагають

комплексного підходу у запровадженні. Їх реалізація дозволить забезпечувати стійкий розвиток банківської системи, її стійкість. А отже, вивести банківський менеджмент на значно вищий рівень розвитку.

Список використаних джерел:

1. Дзюблюк О.В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: монографія / О.В. Дзюблюк, Р.В. Михайлюк. — Тернопіль, 2009. — 316 с.
2. Примостка, Л. О. "Банківський менеджмент: інноваційні концепції та моделі: монографія/[ЛО Примостка та ін.]; за заг. та наук. ред. д-ра екон. наук, проф. ЛО Примостки; Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»." *Київ: КНЕУ* (2017).

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ РІЗНОГО РІВНЯ

Бичек С.О.

Факультет фінансів і банківської справи

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник проф., д.е.н. Коваленко В.В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ

Сучасний стан розвитку банків пов'язаний із загрозами, які становлять військова агресія РФ, постійні сплески пандемії COVID 19, падіння реального сектору економіки, дисбаланси макроекономічного середовища. У цих складних умовах банки змушені вдаватися до використання агресивної політики ведення бізнесу з метою збереження фінансово стійких та конкурентних позицій на ринку.

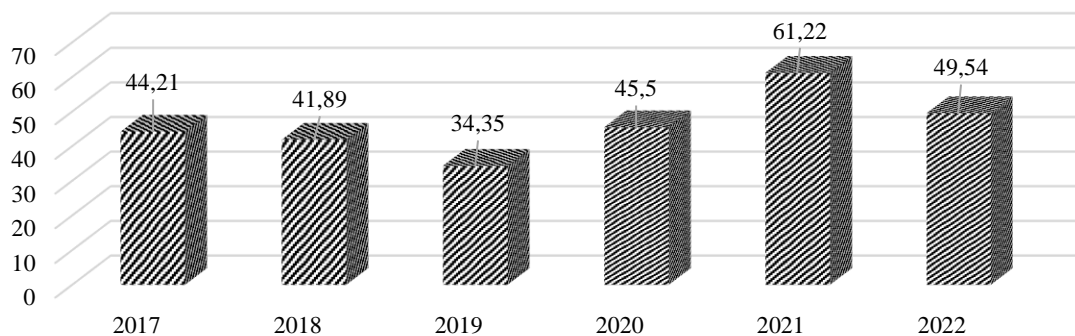
В умовах військових подій, вітчизняні банки втратили значну частину клієнтської бази, банківські операції спрямовані в більшій мірі на обслуговування грошових потоків. Банки змушені застосовувати пролонгацію погашення кредитної заборгованості, джерела щодо формування власних ресурсів значно скоротилися [1, с. 142].

Поточний стан вітчизняних банків якнайкраще відображає складні події в українській економіці, яка страждає від російської агресії. Прибутки банків із початку 2022 р. скоротилися більш ніж у сім разів. А продовження воєнних дій у 2023 році означає, що без низки антикризових заходів – докапіталізації з боку акціонерів чи програм державної підтримки – банківський сектор чекає низка банкрутств.

На сьогодні, не існує систематизованого нормативно-правового поля, яке б визначало фінансову безпеку банків. В основному, даний аспект розглядається у прийнятих стратегіях, а саме: Концепція забезпечення національної безпеки у

фінансовій сфері (15.08.2021), Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року (11.08.2022), Стратегія забезпечення державної безпеки (16.02.2022), Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року (27.12.2019).

Індикатори рівня фінансової безпеки банків України підтверджують поглиблення кризових явищ та їх дестабілізуючий вплив на національну безпеку країни (рис. 1).

*2022 р. – за III квартали 2022 р.

Рисунок 1– Динаміка інтегрального показника фінансової безпеки банків України за період 2017-2022 рр., %

Джерело: складено автором за матеріалами [2]

Рівень безпеки в банківському секторі у 2022 р. в порівнянні з попередніми роками значно знизився, та склав 49,54 %.

Таким чином, забезпечення фінансової безпеки банків під час воєнного стану в Україні вимагає як від самих банків, так і з боку регулятора кардинальних трансформаційних заходів. Зазначене пов'язане зі змінами, які відбуваються на ринку банківських послуг через виникнення проблем щодо ресурсного забезпечення банків, їх фінансової стійкості та введенням додаткових регуляторних заходів з боку НБУ.

Отже, забезпечення фінансової безпеки банків у стані війни потребує подальшого визначення правових засад стабільного функціонування банківської системи, що у кінцевому підсумку впливає на національну безпеку держави.

Список використаних джерел:

1. Коваленко В.В. Фінансова безпека банків: реалії та перспективи забезпечення. Економічний форум. 2022. № 2. С. 141-151. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-2-18>.

2. Грошово-кредитна статистика України. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms>.

Гончарова К.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ: КІБЕРБЕЗПЕКА У ВІЙСЬКОВИХ УМОВАХ.

В економіці України платіжні системи займають важливе місце, адже вони є ключовим інструментом для здійснення розрахунків між суб'єктами господарювання та фізичними особами. З 2014 року в Україні почалися бойові дії, які створюють складнощі у функціонуванні різних сфер життя та секторів економіки, в тому числі й платіжних систем. В умовах війни одним із найважливіших викликів, з якими стикаються платіжні системи, є забезпечення їх безперебійної роботи, відновлення їх роботи у разі відмов та забезпечення захисту від шахрайства та кібератак.

Забезпечення кібербезпеки платіжних систем потребує впровадження сучасних технологій захисту від кібератак (застосування системи двофакторної аутентифікації, захисту від фішингу та інших видів шахрайства), а також, забезпечення стійкості систем від збоїв (наприклад, шляхом створення дублюючих каналів зв'язку та резервних дата-центрів). Окрім того, регулярні аудити та тестування систем на проникнення теж є важливою складовою кібербезпеки платіжних систем, адже це дозволяє виявляти потенційні місця ураження та вчасно приймати заходи для їх усунення. Такі заходи можуть забезпечити високий рівень кібербезпеки платіжних систем.

Російська військова агресія не могла не позначитися на платіжних системах в Україні, адже банківські установи й послуги, електронні гроші та

платіжні системи також є цілями для кібератак. У лютому 2023 року центр кібербезпеки при РНБО спільно з НБУ запустили проєкт із протидії кібершахрайству у фінансовому секторі, головною метою якого є посилення захисту громадян від кіберзлочинців [1]. З метою виманювання даних, шахраї проводять фішингові кампанії, обіцяючи громадянам державну та міжнародну фінансову допомогу, а також маніпулюючи збором коштів на потреби ЗСУ.

У 2022 році спостерігалось суттєве збільшення проявів платіжного шахрайства. Так, за 2022 рік НБУ виявив близько 4,5 тис. фішингових ресурсів, що в порівнянні з 2021 роком є значно більшою цифрою. Восени 2022 року Національним координаційним центром кібербезпеки було створено робочу групу й проведено успішне тестування системи захисту від фінансового фішингу.

Ще одним методом протидії фішингу є блокування шахрайських ресурсів на рівні реєстраторів, хостерів та надавачів хмарних послуг. У більшості випадків CSIRT-NBU (The Computer Security Incident Response Team of the National Bank of Ukraine) подає скарги для блокування фішингових ресурсів. Але даний підхід є малоефективним, адже опрацювання запитів відповідно до визначених правил може займати до декількох тижнів.

Задля протидії шахрайству під час використання Google Save Browsing CSIRT-NBU подає відповідні скарги для блокування фішингових ресурсів. Проте, цей механізм працює тільки у браузерях Google Chrome, Firefox, Safari та додатку Instagram. Його дія не поширюється на мобільні додатки Facebook, Telegram, Viber, тощо через те, що такі додатки використовують власні вбудовані браузери.

Вдосконалення навичок хакерів потребує від влади постійного приділення уваги до кібербезпеки та захисту даних, саме тому стійкість проти несанкціонованих проникнень та атак на платіжні системи набула критичної важливості. Проте, навіть попри важкі часи, перехід СЕП на нове покоління планується 1 квітня 2023 року, що в свою чергу створює передумови для

приєднання України до SEPA (Єдиної зони платежів у євро) [2].

Список використаних джерел:

1. Стартував проєкт із протидії кібершахрайству у фінансовому секторі. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/startuvav-proyekt-iz-protidiyi-kibershahraystvu-u-finansovomu-sektori>
2. Перехід на нове покоління СЕП відбудеться 1 квітня 2023 року. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/perehid-na-nove-pokolinnya-sep-vidbudetsya-1-kvitnya-2023-roku>

Гордієнко А.Р

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н Шевцова О.Й

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА КРАЇНИ: ТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ

В наш час безпека розуміється як захист особи, суспільства, країни як від зовнішніх так і внутрішніх загроз. Фінансова безпека держави має внутрішні і зовнішні аспекти, до зовнішнього належить фінансовий суверенітет держав, до внутрішнього належить досконалість правової, організаційної, інституціональної бази, а також політичною стабільністю, рівнем ризиків ринкової кон'юнктури, масштабами тіньової економіки та рівнем корупції в державі. Фінансова безпека є дуже складною системою та має свої підсистеми, які по різному розвиваються.

В умовах загарбницької війни росії, що стала викликом для України і для всього світу, зросли внутрішні та зовнішні загрози фінансової безпеки. Експерти вважають, що вторгнення російської армії призведе до великих втрат не тільки для економіки України, але зросте ризик глобальної економічної кризи.

Україна вистоїть в цій війні, для цього потрібно багато фінансових ресурсів та інших теж. В час пандемії хоча б було зменшення потреб доходу, люди самі оплачували свої потреби, але зараз постає гостре питання фінансів. За оцінками Міжнародного валютного фонду, економіка нашої держави може скоротитись на 35%. Більша половина українців втратили роботу, причиною цього є багато підприємств, які тимчасово припинили свою роботу.

Міць нашої держави- золотовалютні резерви, зараз важливим є

забезпечення нашої Героїчної Армії, що вимагає значних витрат, а також забезпечення людей край важливими продуктами. Динаміка золотовалютних резервів України, з початку повномасштабного вторгнення росії на наші землі, показана на рис.1

Рисунок 1 – Динаміка золотовалютних резервів України за 2014-2022 р., млн.дол.США

Якщо порівняти 2021 та 2022 роки, можна побачити що золотовалютні резерви зменшилися на 3388,09 млн. доларів, або на 10,95%. ЄС понно виділяти гуманітарну допомогу нашій країні, оскільки Україна тримає на собі весь удар та захищає не тільки свою землю, але й країни ЄС.

Важливим чинником фінансової безпеки є присутність тіньової економіки в країні. Тіньова економіка – виробництво яке не контролюється суспільством, розподіл, обмін і споживання товарно-матеріальних цінностей, тобто такі соціально-економічні взаємини між окремими громадянами, соціальними групами щодо використання діючих форм власності в корисливих особистих і групових інтересах, які приховуються від органів державного управління і самоврядування, громадськості[1].

Список використаних джерел:

1. Трущенко О.О. «Тіньова економіка як негативний фактор економічної безпеки України» Електронний ресурс – [Режим доступу]:
2. Будник Л.А. Фінансова безпека держави загрози в умовх війни Електронний ресурс – [Режим доступу]: <http://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/view/933/915>
3. Мічковська Н. Тіньова економіка: абсолютне зло чи порятунк під час війни Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://kr.ua/ua/economics/a651161-tinova-ekonomika-absolutne-zlo-chi-porjatunok-pid-chas-vijni>

Літвінова П.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник д-р.екон.наук, професор., Шевцова О.Й.

ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЯК ФАКТОР ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Найголовнішим завданням будь-якої держави є забезпечення фінансової безпеки, одним із факторів якої виступає зміцнення фінансового потенціалу домашніх господарств. Проблема полягає в тому, що бідність населення має вплив на економічне зростання. Малий рівень доходів населення сприяє послабленню фінансової безпеки країни. За довгий період часу науково-дослідницьких робіт з приводу цього назбиралось чимало, але широкий перелік питань, на жаль, залишається відкритим. Необхідна конкретизація запропонованих методів боротьби із майновою нерівністю, та використання набутих знань для покращення добробуту населення. Оскільки бідність поглиблюється, вона набуває неабиякої актуалізації та потребує якісного дослідження.

Згідно з указом Президента України «Про Стратегію подолання бідності» від 15 серпня 2001 р. № 637/2001 бідність визначено як неможливість унаслідок нестачі коштів підтримувати спосіб життя. Серед основних причин її виникнення науковці виокремлюють низькі доходи населення, соціальне вилучення, невдалий механізм розподілу коштів між особами, матеріальна незабезпеченість, відносно низький стан суспільно-економічного розвитку країни тощо [1]. Розв'язання проблеми бідності пов'язують з покращенням рівня життя основної

маси населення. Підійти до розв'язання цієї проблеми науковці радять комплексно, залучивши не лише економіку, а й політику. Невдалі реформи перехідного періоду та недосконалість законодавчого механізму призвели до значного розшарування суспільства за рівнем майнового забезпечення. Для того, щоб побороти бідність в Україні, необхідно усунути недоліки в стратегічному управлінні державою. Підвищення рівня бідності пов'язане із відсутністю дієвого державного регулювання суспільних процесів: модернізація виробництва; знехтування «тіньовими» доходами тощо [2].

Науковці твердо переконанні, що подолати бідність в Україні остаточно неможливо, але принаймні можна спробувати знизити її рівень до мінімуму. Задля досягнення такого результату варто вжити заходи одразу на декількох рівнях: адміністративному, соціальному, екологічному, нормативно-правовому, економічному, політичному та організаційному. Туди входять: заборона підвищення процентних ставок, протидія корупції; зміни у системі соціальних виплат, посилення державної допомоги особам з обмеженими фізичними можливостями; посилення законодавчої бази, захист прав власності; макроекономічна стабільність, запобігання «тіньовій» діяльності, регуляція цін; виявлення політичної волі всіх гілок влади; легалізація закордонної трудової діяльності громадян України (укладання міждержавних угод).

На підставі означених досліджень робимо висновки, що в жодному разі не можна допустити ускладнення ситуації бідності в Україні, адже це понесе за собою неприємні наслідки для економіки та політики країни. Боротися із матеріальною нерівністю можливо лише комплексно, проводячи зміни в правовій системі, економіці, політиці, адміністративному комплексі тощо. Загалом позбавитися від такого явища, як бідність, — неможливо, тому варто направляти свої сили на зниження її рівня. Для цього треба орієнтуватися на досвід закордонних країн, у яких економічно-соціальний рівень вище, ніж у нашій державі, та зробити акцент на вдосконалення стратегічного управління державою.

Список використаних джерел:

1. Мельниченко О. А. Про співвідношення категорій “запобігання бідності” і “подолання бідності” та їх використання у межах державної політики боротьби з бідністю // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. : у 2 ч. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2006. – № 2. – Ч. 1. – С. 339–347.
2. Євдокимова В. В. Теоретико-методологічні та програмно-технологічні складові регуляції бідності в Україні : автореф. дис. ... к. соц. н. : спец. 22.00.01 “Теорія та історія соціології” – Запоріжжя, 2010. – 16 с.

Пархоменко Д. В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доцент., к.е.н. Адонін С. В.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СТРАХОВОГО РИНКУ

В сучасних умовах ефективного функціонування економіки та різних її сфер потребує високого рівня економічної безпеки. Головними її напрямками є демографічна, зовнішньоекономічна, соціальна, виробнича, продовольча, інвестиційно-інноваційна та фінансова безпека. Важливе місце у забезпеченні загальної економічної безпеки займає саме фінансова її складова.

Страховий ринок є важливою складовою економіки країни і має на меті забезпечення фінансової захищеності населення від різних ризиків. Однак, страхові компанії можуть стати об’єктом фінансових ризиків, що може призвести до негативних наслідків для страхувальників і всього ринку в цілому. Тому, фінансова безпека страхового ринку є важливою проблемою, яку потрібно вирішувати на рівні країни та міжнародному рівні. Фінансова безпека страхового ринку визначається його здатністю виконувати зобов'язання перед страхувальниками та іншими зацікавленими сторонами в разі виникнення страхових випадків. Це означає, що страхові компанії мають достатній рівень капіталу та резервів, щоб забезпечити виплату страхових відшкодувань у випадку страхових випадків. [1]

Загрози фінансової безпеки, що виникають впродовж діяльності на страховому ринку, загалом можна поділити на внутрішні та зовнішні. До зовнішніх факторів можна віднести економічні та фінансові кризи, які можуть

призвести до зниження платоспроможності страхувальників, а також до зменшення кількості запитів на страхування. Також, до зовнішніх факторів можна віднести природні катаклізми, терористичні акти, які можуть призвести до великих збитків та великого відшкодування з боку страхових компаній. До внутрішніх факторів можна віднести недостатність капіталізації страхових компаній, неправильне управління ризиками, недостатній рівень забезпечення фінансових резервів для покриття страхових зобов'язань, недостатню кількість фінансових інструментів для ризик-менеджменту та недостатню кваліфікацію персоналу. Також, недостатня контрольна діяльність з боку державних органів може призвести до порушення стандартів страхування та підірвати довіру клієнтів до страхових компаній. [2]

Для забезпечення фінансової безпеки страхового ринку, регулюючі органи встановлюють вимоги щодо мінімальних рівнів капіталу та резервів для страхових компаній. Крім того, страхові компанії повинні вести строгу бухгалтерську звітність та розкривати інформацію про свою фінансову стійкість. Національні страхові органи зазвичай встановлюють додаткові заходи з моніторингу та контролю, які спрямовані на забезпечення фінансової стійкості страхового ринку. Ці заходи можуть включати проведення періодичних оглядів фінансового стану страхових компаній, встановлення межі на ризикові операції, а також вимоги щодо мінімального рівня рейтингу кредитної спроможності страховиків. Також досить важливо спрямовувати сили на підвищення безпеки країни загалом, а також її стабільне та ефективне функціонування в сучасних умовах. Держава має стимулювати розвиток освітньої діяльності щодо страхового ринку, що фактично означає підвищення рівня страхової обізнаності населення, яке у свою чергу призведе до зростання попиту на страхові послуги. [3].

Отже, забезпечення фінансової безпеки страхового ринку вимагає встановлення суворих вимог до фінансової стійкості страхових компаній, а також ретельного моніторингу та контролю з боку регулюючих органів. Ці

заходи допомагають зберігати довіру до страхового ринку та забезпечити захист інтересів страхувальників та інших зацікавлених сторін.

Список використаних джерел:

1. І.Б. Висоцька, О.В. Нагірна СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ ТА ЙОГО ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА. Електронний ресурс — [Режим доступу: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2585/1/2018-2-06.pdf>]
2. С.В.Сокол СТРАХОВИЙ РИНОК ТА ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ЙОГО ФІНАНСОВИЙ БЕЗПЕЦІ. Електронний ресурс — [Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/57387/5/Sokol_strakhovyi_rynok.pdf]
3. О.М. Гладчук ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СУЧАСНОГО СТРАХОВОГО РИНКУ. Електронний ресурс — [Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2931>]

Пархоменко Д. В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О. Й.

**РИЗИКИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ БАНКІВСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В ЕПОХУ
ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

У наш час найбільш активним напрямком розвитку економіки нашої країни та світу загалом є цифровізація, що фактично означає залучення новітніх цифрових технологій у діяльність всіх сфер, в тому числі у фінансовій. Так основними змінами, що відбулися та наразі ефективно функціонують, можна вважати: появу електронних платежів (цифрові технології дозволили здійснювати безготівкові платежі через інтернет та використовувати мобільні додатки); відкриття віртуальних банків (онлайн-банкінг дає можливість користувачам банківських послуг здійснювати операції не виходячи з дому, що в сучасних умовах є достатньо актуально); розвиток фінтех-компаній, що надають різноманітні послуги; зменшення використання готівки (поширення безготівкових розрахунків покращить нагляд за обігом коштів в країні та зменшить тіньову економіку). [1]

В епоху цифрової трансформації банки стикаються з новими ризиками, що можуть порушити їх безпечну діяльність. Зазвичай вони стосуються збереження та аналізу даних клієнтів та операцій, проведених банком, а також технологічного аспекту їх роботи. [2]

Найбільш значущими ризиками банківської безпеки в умовах цифрового розвитку є:

1. Кібератаки та крадіжки даних клієнтів. Поява цифрових технологій спричинила розвиток кіберзлочинництва. Так шахраї, використовуючи різноманітні методи, можуть атакувати банківську систему з метою порушення її ефективного функціонування або викрасти конфіденційну інформацію про клієнтів банку та їх транзакції.

2. Хибні рішення при аналізі банківських даних. Зараз досить активно набирає оберти розвиток цифрових технологій в сфері штучного інтелекту. Так наразі штучний інтелект з легкістю може, проаналізувавши великий масив даних, написати звіт чи вирішити складу задачу чи, навіть, скласти презентацію. Банківські установи також досить активно використовують штучний інтелект в своїй діяльності, наприклад, для аналізу фінансового ринку та прийняття рішень відносно інвестування у певний проект тощо. Використання даної технології вирішує багато проблем банківського сектору, проте може призвести до прийняття, хоч і рідко, але хибних рішень.

3. Технологічний ризик. Використання нових цифрових технологій може призвести до технічних неполадок та помилок в обробці транзакцій, що може спричинити втрати для банку та його клієнтів.

Перехід на цифрові технології створює багато викликів для банківської безпеки, а саме: необхідність у адаптації до нових технологій; зміна підходів до управління ризиками; потреба у підвищенні кваліфікації фахівців в галузі безпеки та кіберзахисту; підвищення рівня цифрової грамотності серед населення, що є головною метою Концепції розвитку цифрових компетенцій України на 2021-2025 роки [3]; відповідальність банківських інститутів перед клієнтами та регуляторами за збереження безпеки та конфіденційності даних.

Отже, в умовах переходу від аналогових до цифрових технологій, перед банківськими установами постають певні ризики та виклики, пов'язані із забезпеченням їх безпечної діяльності, тому неабияк важливо спрямовувати сили

у даний напрямок.

Список використаних джерел:

1. О.М. Шевченко Розвиток фінансових технологій в умовах цифровізації економіки України. Електронний ресурс — [Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/7_2020/63.pdf]
2. Н.І. Холявко, О.М. Козляченко Світові тенденції діджиталізації банківського. Електронний ресурс — [Режим доступу: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2021-2_0-pages-217_224.pdf]
3. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2021-2025 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Розпорядження КМУ від 3 березня 2021р. №167-р. Електронний ресурс — [Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-p#n13>]

Сологуб А.А.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

СТРАТЕГІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Стратегія економічної безпеки характеризує комплекс заходів спрямованих на економічне зростання в умовах внутрішніх і зовнішніх впливів, державними органами країни.

Стратегія економічної безпеки повинна розв'язувати таке основне завдання як створення такого механізму економіки, що самостійно та автоматично приводить до стану економічного зростання за якого забезпечуються гарантований захист національних інтересів і забезпечення усіх економічних потреб держави при несприятливих умовах внутрішніх або зовнішніх процесів. Для того щоб правильно побудувати стратегію економічної безпеки треба дотримуватися певних умов: бути незалежною у прийнятті рішень щодо розвитку економіки країни, що дає право державі повністю контролювати національні ресурси і використовувати національні конкурентні переваги для забезпечення рівноправної участі на міжнародному ринку; мати стійкість і стабільність національної економіки для того щоб, бути впевненим у надійності і захищеності усіх елементів економічної структури, а також мати певні гарантії у ефективності підприємницької діяльності, а також інших форм власності; здійснювати постійний економічний розвиток, тобто впроваджувати інноваційну

політку, здійснювати модернізацію виробничої діяльності , розвивати трудовий та інтелектуальний потенціал країни [1].

Стратегія економічна безпеки України повинна враховувати різні рівні захисту: регіональний , національний і міжнародний.

Регіональний рівень економічної безпеки повинен дотримуватися програми зменшення рівня диференціації економічного та соціального розвитку країни. Основними напрямками регіональної економічної безпеки є забезпечення раціонального використання природних, виробничих ,трудових потенціалів регіону, створення умов для нормальної життєдіяльності населення, захист від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Міжнародна економічна безпека повинна забезпечувати рівноправність держав, свободи вибору шляхів розвитку економічного життя, взаємовигідне співробітництво з метою економічного і соціального прогресу, мирного врегулювання економічних суперечок без застосування сили. Сьогодні Україна як суверенна держава є членом таких міжнародних економічних організацій, як МВФ, Світовий банк, ЮНКТАД .

Національна економічна безпека дуже тісно переплітається з міжнародною економічною безпекою адже при стабільному зростанні вітчизняних економічних показників можливі несприятливі зовнішні впливи.

Якщо стратегія економічної безпеки не працює то це відображається на порушеннях прав споживачів, не виплата пенсій і заробітних плат, безробіття і зростання рівня інфляція тощо. Згідно з чинним законодавством основним координаційним органом з питань національної безпеки є Рада Національної Безпеки і Оборони України ,яка упродовж останніх двох років ввела в дію Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021 рішення про стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року.[2]

Наразі економіка України перебуває у кризовому становищі ,що спричинено збройною агресією Російської Федерації, тому побудова ефективної стратегії економічної безпеки є актуальною проблемою.

Отже, для побудови правильної стратегії економічного розвитку, Україна повинна побудувати власну систему економічної безпеки, яка задовольнить економічні потреби держави і покращить рівень життя власного населення, а також буде виступати конкурентоспроможною країною на міжнародному рівні.

Список використаних джерел:

1. В. М. Малишко. Актуальні проблеми економічної безпеки. Юридичний вісник 4 (37) 2015 [с.129-132].
2. Дані про актуальне законодавство України. Електронний ресурс – [Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS35837>].

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Безлюдна К.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки ефективна господарська діяльність підприємства можлива лише за наявності оборотних активів, які разом із робочою силою є найважливішим фактором виробництва.

Нестача чи надмірна кількість коштів призводить до розбалансування руху матеріальних і фінансових ресурсів, недофінансування господарської діяльності та до фінансових ускладнень на підприємствах. При ефективному використанні оборотних активів покращуються показники фінансового стану підприємства: ліквідність, фінансова стійкість, платоспроможність та рентабельність. Нераціональне використання виробничих засобів; часткова реалізація готової продукції; незбалансованість дебіторської заборгованості з кредиторською; невизначеність частки дебіторської заборгованості в оборотних активах (значна частка дебіторської заборгованості в оборотних активах призводить до ризику неповернення грошових коштів від дебіторів); незбалансованість грошових коштів на рахунках в банку чи в касі підприємства (велика сума грошових коштів може знецінитись під час інфляції, а незначна сума коштів свідчить про низьку ліквідність та платоспроможність підприємства) в кінцевому рахунку можуть призвести до зменшення прибутку[1].

Оборотні активи є важливим економічним питанням. У сучасних умовах господарювання вирішальну роль відіграють запаси – предмети праці, що призначені для обробки, переробки, використання у виробництві для господарських потреб, а також засоби праці, які підприємство включає до складу малоцінних та швидкозношуваних предметів, які складають важливу частину

активів кожної економічної одиниці і, отже, гарантують їх виробничу діяльність. Достатньо велика кількість термінів має безліч підходів, «оборотні активи» не став винятком, тому при вивченні джерел на дану тему було виявлено різні економічні підходи, щодо сутності цього явища. Це дало змогу ґрунтовніше зрозуміти проблематику об'єкта дипломної роботи [2].

Комплекс заходів, пов'язаних з підвищенням наукового рівня регулювання і планування оборотного капіталу, є важливим напрямком поліпшення функціонування оборотного капіталу і підвищення ефективності його управління в контексті трансформації оборотного капіталу.

У цьому напрямі можна застосувати функціональну модель управління оборотним капіталом підприємства, яка дозволить оптимізувати фінансові потоки і підвищити ефективність підприємства в цілому.

Основні компоненти моделі – організаційна, процесна, інформаційна та функціональна. Кожна з них відповідає певному етапу виробничого циклу і доповнює інший. Для підвищення ефективності існуючої моделі управління оборотним капіталом необхідно враховувати вплив на неї елементів організаційної складової. Забезпечення ефективності всіх сфер діяльності прямо або побічно пов'язане з наявністю достатнього обсягу оборотних активів, їх обігу, ефективним їх використанням та зростанням їх прибутковості.

Таким чином, кожен організаційний компонент повинен бути взаємно узгодженим зі стратегією, обґрунтованим, контрольованим, а також гарантувати розробку взаємозалежних рішень, кожне з яких сприяє загальній ефективності підприємства.

Вивчення показників управління оборотними активами підприємства послужило основою для розробки системи показників економічного аналізу, здатних представити економічну та соціальну ефективність підприємства. Тому чинна система показників комплексно враховує всі аспекти управління оборотними активами, сприяє ефективній та якісній діагностиці економічного керування оборотними активами і допомагає керівництву підприємства

приймати дієві управлінські рішення.

Отже основною метою управління оборотними активами є оцінка та визнання внутрішніх проблем підприємства щодо організації, обґрунтування та прийняття різних управлінських рішень, у тому числі в галузі розвитку, подолання кризи, залучення інвестицій тощо.

Список використаних джерел:

1. Брушко Г. В. Методологічні основи управління оборотними активами URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/179_31-33.pdf
2. Данилків Х., Гембарська Н. Управління оборотним капіталом та джерелами його фінансування. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія "Проблеми економіки та управління"*. Том 6. №1. 2022. С.81-93 URL: <https://science.lpnu.ua/uk/semi/vsi-vypusky/tom-6-nomer-1-2022/upravlinnya-oborotnym-kapitalom-ta-dzherela-yogo-finansuvannya>

Дуленко І.В.

Факультет механіко-математичний ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ПЛАНУВАННЯ БЮДЖЕТУ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Один із найважливіших аспектів життя у сучасному світі це планування власного бюджету. Бо в деяких (сподіваюся) ситуаціях може трапитися так, що ви взагалі можете лишитися без коштів. Ситуація м'яко кажучи неприємна, але вихід з будь-якої ситуації є завжди. Розберемо початкові етапи планування бюджету і витрат.

Перше і найголовніше ніколи не витрачайте більше ніж заробляєте, бо я сумніваюся, що вам сподобається брати кредит кожен місяць, а після нього брати ще один щоб закрити попередній. Так як же це зробити!?

Справа не з легких, але тільки так ми зможемо покращити у майбутньому наш рівень життя. Почнемо з економії, тут все залежить від вашого доходу та рівня життя до якого ви звикли у будь-якому разі треба щось змінити, або дохід або рівень життя. Про дохід багато сказати нічого його достатньо підвищити, а якими вже способами вирішуйте самі.

Якщо підвищення доходів не варіант то слід звернутися до заощаджень, заощаджувати можна на будь чому починаючи від питної води до повного відказу

від шкідливих звичок. Навіщо нам цигарки коли ми навіть поїсти нормально не можемо?

Другий етап планування це виписка усіх доходів. Коли я кажу про усі я маю на увазі не тільки зарплатню та бонуси до зарплатні, я маю на увазі абсолютно всі доходи починаючи зі ставки на депозиті до того що ви знайшли гривню на вулиці.

Саме ті доходи які були не планові і будуть відкладені на деякі «забаганки».

Приведемо приклад, нехай ви заробляєте 15000 грн./міс. з них 5000грн. ви оплачуєте комунальні послуги, ще 8000 грн. на продукти харчування і в вас залишаться 2000 грн. їх звісно можна одразу ж витратити на якусь забаганку, але я б цього не радив бо до цих 2000 грн. можна сміливо додавати доход із депозиту, подарунки(кошти) та інші прибутки і вже відклавши їх ви будете приблизно на два кроки по переду до кращого життя.

Таблиця 1- Приклад фінансового плану

Член родини	Доходи за місяць	Витрати	Першо чергові	Витрати другої черги	Не обов'язкові	Постійні	тимчасові
мати	14000	12000	5000	3000	1000	3000	1000
батько	Від 15000 До 100000	25000	4000	3000	15000	5000	8000
автор	2500	700	200	100	200	0	200

Джерело: розроблено автором за даними [1]

Планування власного бюджету це виключно справа кожної людини. Краще не сподіватися на дохід інших , хто живе з вами (якщо ви звісно не дитина, але навіть у малому віці треба думати про свій бюджет) бо не відомо, що може статися, а в наш час як ми бачимо може статися усе, що завгодно.

Підсумуймо правильне написання фінансового плану і обов'язкове дотримання його (деякі план складають, а потім одразу про нього забувають) дадуть покращення життя, та так звану подушку безпеки (недоторканий запас

грошей на найжахливіші часи). Обов'язково відкладайте зайві кошти на екстрені ситуації це може навіть вам врятувати життя.

Список використаних джерел:

1. Бабенко М. Війна та гроші. Як вести сімейний бюджет і на чому економити: тонкощі, хитрощі, лайфхаки Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://focus.ua/uk/economics/527689-semeynyy-byudzheth-vo-vremya-voyny-kak-umenshit-rashody>

2. Фінансовий план Дуленко І.В. (приклад фінансового плану)

Іванова О.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ВИТРАТИ РОДИНИ ТА ПЛАТЕЖІ

Бюджет сім'ї - це план регулювання грошових доходів і витрат сім'ї, який зазвичай складається щомісяця у вигляді таблиці, а баланс домогосподарства - це фінансовий план, який узагальнює доходи і витрати сім'ї за певний період часу.

Матеріальне становище сім'ї характеризує сімейний бюджет, який показує розмір і баланс усіх доходів і витрат сім'ї. Кошти сімейного бюджету спрямовуються на задоволення всіх потреб сім'ї (житло, харчування, сімейні потреби тощо).

Спільний бюджет є найпоширенішим видом сімейного бюджету. При такому розподілі грошей усі кошти, зароблені членами родини, складаються у сімейний бюджет. Потім сторони разом вирішують, як і на що витратити гроші.

Планування сімейного бюджету, розподіл витрат відповідно до потреб, та аналіз витрат сімейного бюджету, можна дійти висновку, що ці витрати потрібні чи марні, щоб наступного разу зрозуміти чи потрібно робити покупку.

Коли оцінити дохід та мінімально необхідні витрати, настав час об'єктивно та ефективно розподілити умовний залишок коштів. На цьому етапі можливе формування майбутнього. Саме в цей момент можна виділити достатню суму для формування нових грошових активів і нових грошових потоків, які в майбутньому поповнять бюджет.

Ще один важливий момент в даній темі - «дорого» і «дешево». «Дорого» — це все, що не вписується у ваш бюджет. «Дешево» – це те, що відповідає кошторису, відповідає статтям, передбаченим у бюджеті. Поняття «дорого» і «дешево» об'єктивні, підходять для ситуації, і безумовно корисні. За допомогою бюджету можна регулювати свої доходи і, головне, витрати, тому він може виконувати регулюючу функцію.

Таблиця 1 – Доходи та витрати родини, за період 15.11.2022 по 15.12.2022 року.

Дохід	2,950\$
Заплановані витрати	1474\$
Фактичні	900\$

	Заплановані витрати	Фактичні
Продукти	200\$	900\$
Одяг та взуття	100\$	
Медицина та спорт	54\$	
Транспорт	135\$	
Хоббі	27\$	
Домашні тварини	40\$	
Комуналка	54\$	
Подорожі	0\$	
Борги	0\$	
Батьки	270\$	
Навчання	135\$	
Діти	405\$	
Інші витрати	54\$	
Доходи	2,950\$	
Витрати	2,374\$	
Залишок	576\$	

Джерело: розроблено автором.

Бюджет і матеріальне становище сім'ї багато в чому залежать від її економічного життя. Кожна родина має постійні статті витрат, тому їх потрібно передбачити та спланувати.

Певний ступінь і форма контролю та обліку існує майже в усіх родин, і вони допомагають вести домашнє господарство та дають людям впевненість, що гроші надходять «за графіком».

Список використаних джерел:

1. Сімейний бюджет: що це і навіщо його складати Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://softinvestgroup.com/blog/simeynyy-biudzhnet-shcho-tse-i-navishcho-yoho-skladaty/>

Климова В.А.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Для забезпечення безперервного функціонування діяльності підприємства повинні мати у своєму розпорядженні необхідний обсяг активів, які поділяються за характером і часом перетворення в господарському процесі на оборотні та необоротні активи. У свою чергу, оборотні активи в залежності від характеру участі в процесі виробництва діляться на виробничі запаси і витрати, тобто, оборотні активи, що прямо беруть участь у процесі виробництва (виробничі фонди), і грошові кошти, розрахунки та інші активи аналогічного змісту, тобто оборотні активи, що обслуговують процес виробництва (фонди обігу).

В економічній науці та практиці активам дають оцінку згідно з показниками ефективності використання за конкретний проміжок часу, а також за показниками стану на певну дату.

Ефективність системи показників великою мірою залежить від реальності обчислюваних показників, інформаційної забезпеченості, складності методики, що застосовується, а також від своєчасного отримання інформації.

Методика аналізу ефективності використання оборотних активів є комплексом заходів, способів, підходів з метою вивчення стану та використання оборотних засобів у динаміці. Методика аналізу базується на застосуванні системи показників, а також на дослідженні причин зміни даних показників та виявлення взаємозв'язку між ними. Головною метою аналізу оборотних засобів є виявлення та запобігання недоліків управління оборотними активами та знаходження резервів збільшення інтенсивності та ефективності їх застосування.

Політика управління оборотними активами – це частка єдиної стратегії

управління активами підприємства, яка полягає у створенні необхідного обсягу та складу оборотних активів, раціоналізації та забезпечення оптимізації процесу їх обігу [1].

Управління оборотними активами становить найширшу частку операцій фінансового менеджменту. Це пов'язано з великою кількістю компонентів їх внутрішнього матеріально-речового і фінансового складу, вони потребують індивідуалізації управління; високою динамікою трансформації їх типів; величезною значимістю у забезпеченні платоспроможності, рентабельності та інших цільових результатів фінансової складової діяльності організації.

Оптимізація складу необоротних активів організації та їх загального обсягу виконується з урахуванням виявлених під час аналізу можливих резервів зростання виробничого споживання необоротних активів у майбутньому періоді. До ключових моментів таких резервів можна віднести: поліпшення продуктивного використання необоротних активів за потужністю і поліпшення продуктивного використання необоротних активів за часом. У ході оптимізації загального обсягу необоротних активів з їх складу виключають їх види, які не беруть участь у виробничому процесі з різних причин [2].

Під управлінням необоротними активами розуміється комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію кількісного та якісного складу необоротних активів. Основною метою управління необоротними активами є забезпечення високої ефективності виробництва шляхом своєчасного контролю над необоротними активами, що включає такі процеси, як розробка стратегії по оновленню основних засобів, плани закупівлі нових та списання старих неефективних активів.

Список використаних джерел:

1. Донін Є. О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. *Економіка і організація управління*. 2018. № 1 (29). С. 75-85.
2. Алхузїна, А. Х. Особливості управління необоротними активами підприємства. *Економічні науки*. - 2017. - № 58-2. - С. 28-30.

Кругчевський Н. Д.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ОСОБИСТИХ ФІНАНСІВ

Сьогодні усе впирається в фінанси. Будь-яка послуга вимагає сплати. Підняти рівень достатку, отримати якусь кваліфікаційну допомогу, та навіть продукти харчування - все це коштує грошей. Не завжди так, що чим більше заробіток - тим більше можливостей, найголовніше бути фінансово грамотним і добре планувати свій бюджет. Правильно оцінювати ситуацію, знати свої можливості і вміти систематизувати свої доходи. Найщасливіші люди частіше ті, які завели собі позначки їх витрат і заробітку, заробляють гроші і намагаються придбати пасивні активи, відкладають свої кошти на цілі і мають фінансову подушку.

Фінансове планування - це не про те, що це прості розрахунки, аби попросту розуміти який в тебе дохід та які витрати, а це про те, щоб ставити якісь цілі, розраховувати час, який тобі потрібен щоб досягти їх, розуміти, де можна зекономити, визначитись з тим, що тобі насправді потрібно та завжди думати о безпеці свого фінансового положення. Так, у кожного може бути неприємна ситуація, що доходи зменшуються, або їх немає зовсім, але люди, котрі аналізують своє сьогоденне фінансове положення виходять з кризи легше [1].

Для людини, котра живе від зарплатні до наступної, любить брати борги та «обчищати» кредитні картки, є постійним відвідувачем кредитних агентств буде більш доречним почати своє фінансове планування з того, щоб виписати усі свої борги та оцінити усе те, що є у власності (квартира, техніка, машина, тощо.), після отриманого звіту: оцінити цифру, яка може бути від'ємною або перевищуючою, перерахувати усі надходження.

Наступним кроком буде визначитися зі своїми щоденними та щомісячними постійними витратами, поставити дві цілі на які потрібно відкладати не менше 10% відсотків від заробітку, перша – погасити усі заборгованості, друга –

створення фінансової страховки.

Фінансова страховка (подушка) невід’ємна складова успішності фінансового положення – ніхто не може знати, що з ним може трапитися завтра, або з його рідними, завжди є якісь додаткові сезонні витрати та також непередбачувані. Ці гроші повинні бути у кожного, якщо вони не будуть використовуватися – тільки вам на руку. На питання “Якою саме має бути фінансова подушка” – економісти та фінансисти радять тримати при собі від трьох до шести місячних заробітних плат [2].

У тих, хто заробляє та відкладає гроші з кожних надходжень та потрохи йде до цілі є інше питання: «Як зробити так, щоб мої заощадженні фінанси самі працювали на мене, та їх з часом було все більше?» на це питання є безліч відповідей: почнемо з того, що можна давати на винайм своє майно (квартиру, машину, земельну ділянку і т.д.), також відкрити депозит на певну суму у банку, купити ОВГЗ. Неостаннім варіантом є інвестиції у щось, але це вже питання з ризиком. Також, дивлячись на теперішні обставини у країні та мирову інфляцію гарною ідеєю буде те, щоб тримати свої кошти та заощадження у різних валютах, на цьому можна навіть заробити.

У будь-якому випадку, щоб збільшити свій дохід потрібно шукати вигоду усюди, підтримувати хороші взаємини з людьми, розуміти, що найважливіший ресурс - це час, показувати себе в доброму світлі і підтримувати свою ділову репутацію.

Список використаних джерел:

1. Ареф’єва І. Фінансове планування, або як жити так, щоб на все вистачало Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://financer.com/ua/blog/finansove-planuvannia/>
2. Фінансове планування та управління – ви це можете Електронний ресурс – [Режим доступу]: <http://www.unascu.org.ua/main/prosvita.htm>

Лісна Д.І.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц. к.е.н. Бобирь О.І.

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ МІНІМАЛЬНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ТА ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ В УКРАЇНІ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ СТАГНАЦІЙНИХ ЯВИЩ В ЕКОНОМІЦІ

Мінімальна заробітна плата і прожитковий мінімум є основними гарантованими державою соціальними стандартами, які потребують постійного вивчення і вдосконалення, особливо в умовах кризових явищ останніх двох 2020-2022 років. Мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може встановлюватися оплата за виконану працівником місячну норму робіт.

Запровадження мінімальної заробітної плати має на меті досягнення чотирьох основних цілей: усунення надмірної експлуатації робітників, які виконують прості роботи; протидія недобросовісній конкуренції, яка досягається за допомогою різкого зниження заробітної плати; підвищення найнижчих рівнів заробітної плати з метою підвищення загального рівня оплати праці; координація починань соціальної політики у галузі перерозподілу національного доходу, а також економічної політики, пов'язаних з розвитком економіки [1, с.15].

Прожитковий мінімум, як відомо, є стандартом для обґрунтування встановлення основних державних соціальних гарантій, надання державної соціальної допомоги та регулювання оплати праці і інших доходів населення. Залежно від прожиткового мінімуму для працездатних осіб встановлюється мінімальний розмір заробітної плати, від прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність – мінімальний розмір пенсії, а розміри соціальної допомоги та інших соціальних виплат залежать від прожиткового мінімуму відповідної соціально-демографічної групи населення. Він також впливає на регулювання системи оплати праці і інших видів доходів. Разом з тим,

прожитковий мінімум є абсолютним критерієм для визначення рівня бідності.

Динаміку співвідношення рівня мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму в Україні представлено на рис. 1.

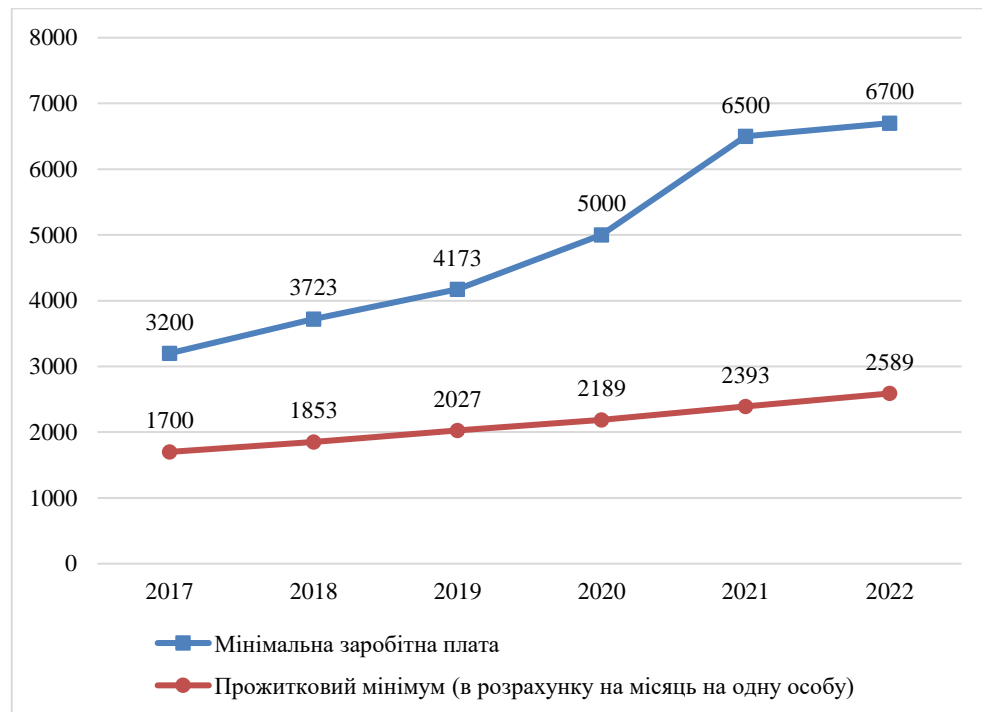

Рис. 1 – Динаміка прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати в Україні за 2017–2022 р.р.

Таким чином, маємо наступні висновки. Показник прожиткового мінімуму (в розрахунку на місяць на одну особу) характеризувався зростаючою тенденцією. У 2022 році значення показника зросло на 34,33 % у порівнянні з 2017 роком [2, 3].

Мінімальна заробітна плата постійно зростала протягом 2017 – 2022 років. У 2021 році ми можемо спостерігати суттєве збільшення показника на 1500 грн. (на 23,08 %). У 2022 році мінімальна заробітна плата зросла на 52,24% у порівнянні з 2017 роком.

Мінімальна заробітна плата тісно пов'язана з прожитковим мінімумом, тому при дослідженні її розміру, варто оцінити співвідношення наведених показників. Наприклад, у 2017 році показник складав 188%, у 2020 році – 228%,

а у 2022 році – 258 %. Тобто, спостерігається зростання співвідношення даних показників протягом останніх 6 років [3].

І хоча, дійсно, аналіз показників мінімальної зарплатні та прожиткового мінімуму в Україні протягом 2017-2022 років значно зріс, але це, нажаль, далеко не перекриває тих фінансових потреб, які на сьогодні мають місце для пересічних громадян України, адже військові дії і спричинені ними делокації населення і трансформаційні зміни в регіональній економіці. В таких обставинах недофінансування, коли ціни на основні предмети вжитку стрімко зростають, постає необхідність відповідного поточного моніторингу і перегляду, в першу чергу, споживчого кошика і прожиткового мінімуму і приведення їх до реальних цін. Це дасть змогу мінімізувати невідворотні стагнаційні процеси, спричинені форс –мажором війни та пандемії, оздоровить регіональні економіки в країні, поживить рух фінансових ресурсів у фінансовій системі держави. Крім того, доцільно було б відмовитися від надмірних пересторог в роботі малого та середнього бізнесу, відмінивши окремі обмеження у здійсненні господарської діяльності для поживлення економіки.

Список використаних джерел.

1. Безтелесна Л. І., Пивоварчук Л. В. Інституційне забезпечення реалізації соціальних гарантій держави: монографія. Київ : Кондор-Видавництво, 2017.–196 с.
2. "Щодо удосконалення Закону України "Про прожитковий мінімум". Аналітична записка НІСД / <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/schodo-udoskonallya-zakonu-ukraini-pro-prozhitkoviy-minimum>
3. Україна у цифрах і фактах. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Максименко П.К.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Для будь-якого підприємства важливим є вирішення проблеми забезпечення здійснення своєї діяльності необхідним обсягом капіталу, що є запорукою їх ефективної діяльності та отримання бажаного фінансового

результату. Досягти такого результату можна за умови чіткого і якісного управління капіталом будь-якого підприємства. Найважливішим серед внутрішніх чинників підвищення ефективності кругообігу капіталу є узгодженість взаємодії складових частин, що утворюють його структуру. При цьому саме взаємодія складових частин капіталу підприємства забезпечується сферою управління, тому узгодженість їх функціонування повинна бути врахована у процесі управління.

Аналіз структури капіталу має значення для власників підприємства та інвесторів, оскільки існуючі істотні різниці між залученими і власними коштами визначають політику фінансового менеджменту підприємства. Структура капіталу вимірюється через відносні розміри джерел коштів.

Відповідно до поставлених завдань аналізу, передусім, необхідно провести аналіз динаміки складу та структури пасиву та активу бухгалтерського балансу.

Далі в рамках вирішення першого завдання аналізу необхідно заглибитися в аналіз джерел фінансування майна підприємства. У тому числі, провести аналіз власного капіталу за джерелами утворення: інвестований (статутний капітал, додатковий капітал) та накопичений (резервний капітал, нерозподілений прибуток).

На початковому етапі прийняття фінансових рішень проводиться аналіз факторів, які впливають на комерційний ризик. Якщо брати до уваги оцінку комерційного ризику, то можливе ухвалення рішення про прийнятний рівень фінансового ризику та формування цільової структури капіталу. Дана структура не може бути застиглою, вона може змінюватися з часом у відповідь на зміну факторів виробництва та реалізації, але в певний момент керівництво підприємства має чітке уявлення про цільову структуру, і всі фінансові питання спрямовані на досягнення даної структури капіталу. Коли фактична частка позикового капіталу нижча, ніж у цільовій структурі, то приєднання капіталу здійснюється шляхом розміщення облігаційної позики чи залучення тривалих банківських позичок. Тоді, коли частка позикового капіталу вище за значення

цільової структури, прийняття рішення проводиться, виходячи з виборів джерел власного капіталу (нерозподілений прибуток) [1].

Управління структурою капіталу має на меті мінімізації витрат, спрямованих на залучення довгострокових джерел фінансування та забезпечення власників капіталу максимальної ринкової оцінки вкладених ними коштів. Але варто врахувати, що не завжди оптимальна структура капіталу стає цільовою.

Деякі фактори накладають відбиток на вибір керівництвом цільової структури. Оцінка комерційного ризику як ризику, властивого реальним активам, що використовується, передбачає відсутність позикового капіталу. Зі збільшенням комерційного ризику корпорації зменшується структура частки позикового капіталу [2].

Управління капіталом багато в чому ґрунтується на забезпеченні оптимальної структури його залучення із різних джерел. Найбільш ефективна структура капіталу визначає мінімальну його вартість, що у свою чергу дозволяє досягти максимальної ринкової ціни підприємства та оптимальний рівень фінансового левериджу.

Таким чином, достатній рівень капіталу підприємства сприяє підтримці його життєздатності протягом усього періоду функціонування, зберігаючи його ліквідність, рентабельність, стійкість та платоспроможність. Підприємству потрібно використовувати не лише власні фінансові ресурси, а й позикові кошти з метою забезпечення ефективнішого управління капіталом. Комплексний підхід до вибору джерел фінансування є найсприятливішим для ефективної діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Танклевська Н., Ярмоленко В. Економіка та підприємництво, 2021 р., № 5 (122) URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/5_2021/7.pdf
2. Левкович О.В., Максименко П.К. Оцінка ефективності управління капіталом підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 12. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/912>

Міллер Д. Є.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Управління власним капіталом підприємства є однією з ключових функцій фінансового менеджменту, оскільки капітал підприємства є основним джерелом його фінансування та визначає рівень його фінансової стабільності та можливості для розвитку. Даний процес потребує системного підходу та постійного аналізу фінансового стану та ринкових умов.

Управління власним капіталом підприємства передбачає наступні етапи: аналіз структури капіталу та його джерел; формування стратегії використання власного капіталу, визначення рівня його ефективності та ризику; планування фінансових потреб та обсягів інвестицій; контроль за рухом капіталу, оцінка його стабільності та прибутковості; прийняття рішень щодо видачі дивідендів та інших форм використання прибутку.

Також під час управління необхідно враховувати велику кількість факторів, таких як: відсоток власного капіталу в загальній структурі капіталу; рівень прибутковості та ризику інвестицій; потреба в залученні додаткових джерел фінансування; стан ринку та конкуренція; ризик зміни податкового законодавства та інших законодавчих актів.

Аналіз управління власним капіталом підприємства можна провести шляхом вивчення різних аспектів фінансового менеджменту, таких як:

1. Аналіз структури капіталу: оцінка відсоткового співвідношення власного та залученого капіталу, а також зовнішніх зобов'язань підприємства.

2. Аналіз рентабельності капіталу значення показників рентабельності власного капіталу, таких як рентабельність власного капіталу, рентабельність активів та інші показники, що дозволяють оцінити ефективність використання капіталу підприємства.

3. Аналіз ризиків: оцінка рівня фінансового ризику підприємства та його здатності до зменшення ризиків за допомогою диверсифікації капіталу, створення резервів та застосування фінансових інструментів зменшення ризиків.

4. Аналіз фінансової стійкості: оцінка можливості підприємства протистояти фінансовим труднощам, зокрема шляхом збільшення капіталу, створення фінансових резервів та ефективного управління зобов'язаннями.

5. Аналіз інвестиційної діяльності: оцінка рентабельності та ефективності вкладень в проекти та інвестиційні програми підприємства[1].

Ці аспекти можуть бути проаналізовані за допомогою різноманітних фінансових інструментів та методів, таких як аналіз фінансових показників, дисконтований потік грошових коштів, аналіз чутливості та інші. При цьому слід враховувати специфіку та особливості підприємства та його галузі.

Після виконання аналізу ефективності управління власним капіталом виявляється необхідність розробити шляхи підвищення управлінням власним капіталом, головними із них є формулювання достатнього обсягу капіталу, який дасть змогу підвищити темп економічного розвитку підприємства; забезпечити умови для забезпечення максимальної дохідності капіталу; забезпечити належний рівень фінансової рівноваги та стійкості; оптимізувати оборот капіталу; підвищити рентабельність власного капіталу[2].

Список використаних джерел:

1. С. Г. Дрига Управління власним капіталом торговельних підприємств у кризових умовах господарювання / С. Г. Дрига, І. Д. Міщенко // Проблеми економіки № 3. – 2017. – С.164-169.

2. Н.В. Сабліна Управління капіталом підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/12920/1/1_tezi_Sablina.PDF.

Пархоменко Д. В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П..

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

У наш час досить активною тенденцією розвитку багатьох країн світу є

цифровізація економіки, що, звісно, впливає певним чином на функціонування кожної її ланки. Цифрова трансформація означає використання сучасних технологій для зміни традиційних бізнес-процесів, зокрема управління фінансами та фінансового менеджменту. Вона змінює спосіб, яким організації збирають, обробляють та аналізують фінансові дані, що дозволяє забезпечувати кращу ефективність та результативність управління фінансами. [1]

Цифрова трансформація суттєво вплинула на фінансовий менеджмент як з точки зору того, як здійснюються фінансові операції, так і як ними керують. Найбільш відчутними змінами є [2]:

1. Автоматизація фінансових процесів. Із запровадженням цифрових інструментів і програмного забезпечення багато фінансових процесів тепер можна автоматизувати. Це включає такі процеси, як обробка рахунків, управління витратами та фінансова звітність. Автоматизація не тільки зробила ці процеси ефективнішими, але й зменшила кількість помилок і заощадила час;

2. Покращений аналіз даних. Цифрові інструменти полегшили збір, обробку та аналіз фінансових даних. Це дало змогу фінансовим командам приймати більш обґрунтовані рішення та визначати тенденції та закономірності, які раніше було важко виявити;

3. Підвищена прозорість. Цифровізація також спростила відстеження фінансових транзакцій і забезпечення відповідності нормам. Це підвищило прозорість і підзвітність, що особливо важливо в галузях, які жорстко регулюються;

4. Покращене управління ризиками. Цифрова трансформація спростила ідентифікацію та управління ризиками в управлінні фінансами. Аналізуючи дані в режимі реального часу, фінансові команди можуть визначити потенційні ризики та вжити заходів для їх зменшення.

Перехід на цифрові технології вніс значні позитивні зміни в управлінні фінансами, проте також спричинив виникненню нових ризиків та викликів. Головними проблемами, що з'явилися під час діджиталізації, можна вважати

загрози кібербезпеки, витоку конфіденційної інформації, а також ризик операційної діяльності. Для забезпечення безпечної діяльності фінансового менеджменту варто: застосовувати різноманітні форми захисту такі як, наприклад, шифрування або багатофакторна автентифікація, регулярно здійснювати перевірки операційної системи для вчасної ідентифікації її збою, проводити заходи для підвищення грамотності робітників у цифровій сфері тощо [3,4].

Отже, цифрова трансформація значно вплинула на управління фінансами. Вона підвищила ефективність, збільшила прозорість і дозволила фінансовим командам приймати більш обґрунтовані рішення. Однак вона також принесла нові виклики, такі як ризики кібербезпеки та потреба в нових навичках і досвіді.

Список використаних джерел:

1. О.М. Панкратова «ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ». Електронний ресурс — [Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/927/889>]
2. О. Остапчук, О. Баксалова, І. Бабій «СУТЬ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІНИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ПОСИЛЕНОЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ». Електронний ресурс — [Режим доступу: http://elar.khmnmu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12378/1/MDES-2022-N2%2B%284%29_p167-172.pdf]
3. В.В. Баранов «ЦИФРОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК НЕВІД'ЄСНИЙ СКЛАДНИК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ». Електронний ресурс — [Режим доступу: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/1_24_ukr/11.pdf].
4. О.Г. Бут-гусаїм К.В. Ковтуненко «ЦИФРОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ». Електронний ресурс — [Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifroviy-menedzhment-problemi-ta-perspektivi-rozvitku/viewer>]

Скубицький Д.О.

Факультет фізики, електроніки та комп'ютерних систем ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТУ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Основна проблема сімейного бюджету – відсутність планування. У цій темі я хочу навчитися правильно планувати свій та сімейний бюджет, щоб можна було дозволити собі розваги та покупки, не влазячи в борги.

Для цього потрібно створити фінансовий план на рік.

Якщо ми поглянемо на те, що означає поняття бюджету, то побачимо, що

це по суті, фінансовий план, який включає дві основні частини: доходи та витрати. В ідеалі це коли перше переважає друге.

Для початку давайте розберемося з доходами:

1. Основний дохід – зарплата дружини та чоловіка + доходи інших членів сім'ї, тобто пенсія, соц. допомога або також заробітна плата.

2. Додатковий дохід – підробіток це може бути наприклад фріланс або премії. Але краще бути обережним з цим пунктом доходів бо через нестабільність можна перевищити свої доходи при плануванні. Тому краще за все трохи знизити суму надходжень.

3. Пасивний дохід – наприклад дохід з майнінг ферм, отримання відсотків від депозиту, частка у бізнесі тобто будь що, що приносить вам дохід без вашого втручання [1].

Тепер час розібратися з основними витратами: комунальні платежі та можливо оренда квартири; витрати на продукти харчування; витрати на одяг та взуття; медицина але тільки та, що можна спланувати; щоденні обов'язкові кошти тобто це може бути транспорт або кишенькові гроші для дітей; матеріальна підтримка родичів; витрати на розвиток дитини – дитячий садок, витрати на школу, оплата послуг репетитора; великі покупки це може бути техніка, меблі або будь що, що досить сильно може вдарити по бюджету; подарунки; відпустки; «подушка безпеки» - на випадок непередбачуваної ситуації

Після створення списку доходів і витрат можна переходити до створення формули.

Краще за все підходить традиційна формула «60 на 40»:

Тобто 60% доходу ми витрачаємо на пункти 1-7, 10% на заощадження, 10% на цілі та мрії, 10% на непередбачені розходи тобто відкладаємо на «подушку безпеки» та останні 10% витрачаємо на подорожі та розваги [2].

Через декілька місяців можна відредагувати план в залежності від потреб.

Щоб створити план на рік потрібно бути чутким та уважним, щоб

задовольнити потреби кожного члена сім'ї це можуть бути як матеріальні так і духовні або соціальні потреби.

Важливо обговорювати потреби кожного окремо, щоб нікого не образити або не «обділити».

Великі покупки краще планувати заздалегідь та краще починати відкладати на них з початку року.

Відпустку потрібно планувати заздалегідь, бо можна зекономити на ранньому бронюванні готелів та авіаквитків, і чітко визначитися з витратами.

Список використаних джерел:

1. Як спланувати сімейний бюджет на рік: поради економіста Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://suspilne.media/106678-ak-splanuvati-simejniy-budzet-na-rik-poradi-ekonomista>.
2. Доходи та умови життя/Income and Living Conditions Електронний ресурс – [Режим доступу]: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publdomogosp_u.htm.

Тарновецька Я.І.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц. к.е.н. Бобирь О.І.

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

24 лютого 2022 року – дата, яка цілком змінила лише наше життя, а й життя всієї країни, тим самим розділила його на до та після. З початку війни економіка нашої країни зазнала значного удару – інфляція, міграція населення, зруйнована або пошкоджена інфраструктура, девальвація.

Від війни постраждала сумарна кількість підприємств. Якщо одні стикнулись з обмеженим доступом до ресурсів, нестачею палива або зменшенню попиту, то інші – з втратою майна або з вимушеною релокацією. Бізнес, що перебуває на Заході України, не зазнав таких суттєвих втрат, натомість на сході України постраждало кожне шосте підприємство.

Результати опитування [1, с.2] свідчать, що багато підприємств, зокрема промислових, скоротили обсяг виробництва, а деякі, навіть, припинили його в цілому.

Ще на початку березня більшість підприємців та працівників турбувалися про безпеку рідних, мало хто думав про подальший розвиток бізнесу. Однак, оговтавшись від подій, які відбуваються, вони усвідомили, що країні потрібні податки, а людям – зарплати. Звичайно ті, які наважилися на відновлення своєї роботи, стикнулись з багатьма проблемами, а саме проблема сировини, логістична проблема, проблема персоналу тощо [1, с.4].

Аналізуючи вітчизняний бізнес на сьогоднішній день, можна стверджувати, що ситуація розбіжна. На заході України більша половина виробництва працює частково, тобто на рівні 40-60% від довоєнних обсягів, а чверть іншого бізнесу скоротили свою роботу до 70-90% довоєнних показників. У центрі країни 27,4% підприємств зменшили діяльність до 70-90% довоєнного рівня, 23,6% - працюють на рівні 40-60%, а 22,6% бізнесу повністю зупинили своє виробництво. А ось на півдні, півночі та сході України ситуація складається дещо гірше. З результатів опитування можна зазначити, що більшість бізнес-компаній, заявили про майже повне припинення своєї діяльності, відповідно на півночі – 35,1%, на півдні – 23,9%, на сході – 32,5%. В південній частині України 18,3% підприємств практично не змінили обсяг своєї роботи.

Щоб мінімізувати негативні наслідки форс-мажорної ситуації, спричиненої війною, з усіма її втратами, доцільно здійснювати релокацію до західних областей, куди станом на кінець вересня 2022 р. вже переїхали 725 підприємств, з них 528 вже розпочали працювати на новому місці. Загалом 1816 підприємств оформили заявку на переміщення, з них понад 600 скасували її. Причини можуть бути різними, але найбільш розповсюдженими є недостатньо розвинена індустріалізація чи невідповідна інфраструктура.

Підприємства різних масштабів зараз страждають від важких умов економічного розвитку. Можна констатувати, що мікро та малий бізнес потерпають найбільше, адже їхня фінансово-економічна спроможність дещо відрізняється від потужності великих компаній. Очевидно, що в гальмуванні падіння державної економіки допомагає бізнес. І одна з важливих причин його

подальшого економічного розвитку є адаптація.

Процес адаптації виробництва зараз відбувається швидше, ніж до пандемії COVID-19. Зважаючи на цей факт, економіка нашої держави поступово оживає. Приблизно кожен четвертий бізнес заходу, центру та півночі має стратегію розвитку та вже «гнучко» адаптував до неї свої поточні плани роботи. На півдні та сході України — це кожен 5–6-й бізнес. Вагомим фактором, що зможе також допомогти у відновленні економіки – це волонтерська підтримка українського бізнесу, і не тільки внутрішня, а, насамперед, зовнішня.

Велика кількість бізнесу, не зважаючи на навколишні події, налаштована оптимістично і продовжує свою роботу. Адже бізнес – активний учасник у боротьбі з агресором. Від його розвитку залежить не малий відсоток сплати податків та наявність робочих місць. 93,4% бізнес-компаній заохочені в підтримці України, близько 70% – у волонтерстві. Безпосередньо бізнес-компанії роблять великий внесок у допомогу армії, зокрема долучення до волонтерської діяльності, безоплатна або по собівартості передача частини власної продукції тощо. Але, все ж таки, було б доцільніше покривати завдані війною і обмеженнями збитки коштами міжнародних резервних фондів, які за період пандемії значно збагатіли [2, с.2].

Список використаної літератури:

1. Аналітичні новини сфери бізнесу на *biz.ligazakon.net* / [<https://cid.center/regional-results-of-the-study-of-the-state-and-needs-of-business-in-wartime/>]; https://biz.ligazakon.net/analytics/213880_relokatsya-bznesu-v-ukran-ta-v-s/.
2. Ернст Вольф. Через цілеспрямований хаос до нового світового порядку / <https://www.kla.tv/index.php?a=showlanguage&lang=ru&id=20582&date=2021-11-16>.

Удовиченко А. В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Шевцова О. Й.

ОСОБЛИВОСТІ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

В Україні на даному етапі дослідження доходів домогосподарств здійснюється як у системі національних розрахунків, так і на базі комплексного

вибіркового обстеження умов життя [1]. Домогосподарства є основними споживачами матеріальних благ ВВП. Аналіз доходів родини є одним з показників рівня економічного добробуту держави, якості життя населення. Доходи домогосподарств – це результати економічної діяльності домогосподарств у грошовій та натуральній формах [2].

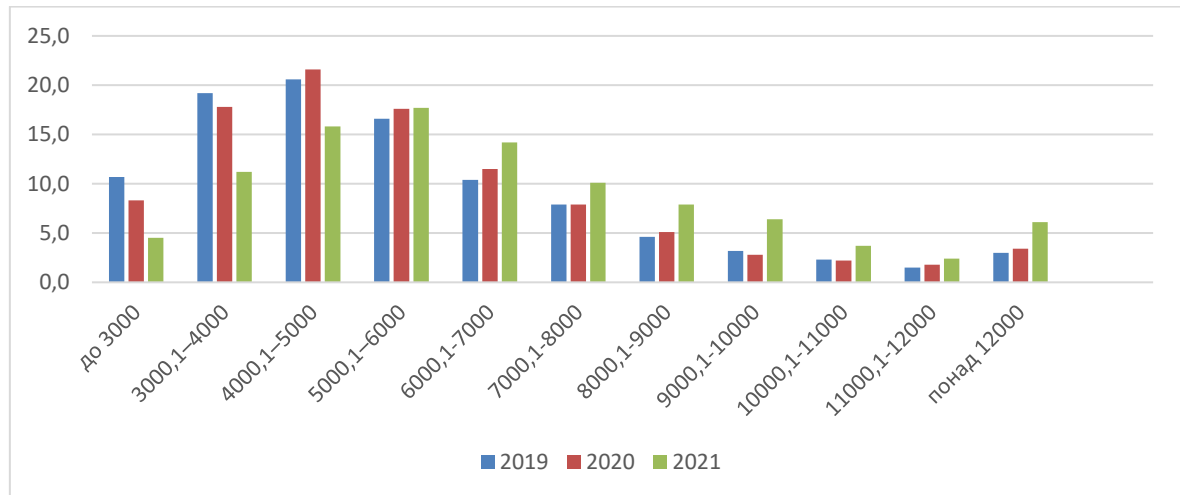
Сукупні ресурси домогосподарств з кожним роком мають тенденцію до зростання (табл. 1). Підвищення рівня доходів найбільш пов'язане з темпами зростання ВВП. До основних джерел формування доходів домашніх господарств відноситься оплата праці, соціальні виплати, прибутки від підприємництва, тощо. На рівень доходів родин впливають такі чинники, як загальний стан економіки, показник інфляції, рівень безробіття, умови праці. Наразі, характеризуючи середовище діяльності домогосподарств, необхідно відмітити несприятливий стан економіки, що загострюється політичною ситуацією. Аналіз динаміки доходів показує, що прибутки дещо збільшились, але значно скоротились реальні доходи. Це можна пояснити низьким рівнем заробітної плати у більшості населення, вагомою часткою соціальних виплат у структурі, значною кількістю населення з низькою купівельною спроможністю.

Таблиця 1 - Динаміка сукупних ресурсів домогосподарств протягом 2017-2021 років

2017	2018	Темп росту,%	2019	Темп росту, %	2020	Темп росту, %	2021	Темп росту, %
8165,2	9904,1	21,3	12118,5	22,36	12432,3	2,6	14490,6	16,55

Найбільша частка в розподілі населення за рівнем доходів припадає на домогосподарства з середніми та нижче середніх доходами (рис. 1). Цей показник можна прив'язати до гарантованого розміру мінімальної заробітної плати. Поведінку домогосподарств можна охарактеризувати пристосованістю та терплячістю до умов існування, що заважає активному розвитку соціально-економічної системи та зміни економічних поглядів населення. Актуальним

питанням для нашої держави залишається необхідність реалізації програми покращення фінансової грамотності домашніх господарств для зростання їх прибутків та якості життя. Поліпшення фінансового стану населення може відбуватись за рахунок зростання трудової активності, ініціативи та підприємництва.

Джерело: розроблено автором за даними [3]

Рисунок 1 – Динаміка та структура розподілу населення за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів протягом 2019-2021 років

Отже, сукупні доходи домогосподарств мають тенденцію до зростання, але якщо зважати на реальні доходи, то в переважної більшості результати будуть невтішні. Рівень добробуту також залишається на низькому рівні, а соціальні гарантії держави не відповідають сьогоденню.

Список використаних джерел:

1. Повідомлення про впровадження в дію та основні положення Методики розрахунків показників доходів та ресурсів домогосподарств.
2. Політична економія: Підручник / За науковою ред. доктора економ. наук, проф. В.Г. Федоренка. – К.: Алерта, 2008. – 487 с.
3. Державна служба статистики України. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

Швідко К.Д.

Факультет фізики, електроніки та комп'ютерних систем ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

МЕТОДИ ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ ТА ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Кожна родина має певну суму доходів і витрат, що відповідають певному періоду часу. Частіше за все, цей період складає місяць, адже переважно саме на такий проміжок часу орієнтовані нові прибутки та, відповідно, розходи. Це і є бюджет.

Необхідно вести облік власного бюджету. Важливим аспектом є не просто документувати свої витрати, а й аналізувати їх, що дасть повне розуміння родинного бюджету. Це дасть змогу оптимізувати бюджет без великих втрат.

Кожна сім'я може знати свій особистий спосіб розрахунку бюджету. Виділимо одні з найпопулярніших способи для цього та наведемо в таблиці 1.

Таблиця 1 – Способи обліку сімейного бюджету[1]

Традиційна формула 60 на 40	Метод 80 на 20	Метод 50-30-20
60% доходу — поточні витрати родини; 10% — заощадження; 10% — цілі та мрії; 10% — непередбачені витрати; 10% — розваги.	80% — комунальні платежі, продукти харчування, оренда квартири та інше; 20% — заощадження чи оплата кредиту.	50% — комунальні платежі, продукти харчування, оренда квартири та інше; 30% — розваги, подарунки, подорожі тощо; 20% — депозит.

Можна виділити три типи бюджету: профіцитний, збалансований та дефіцитний. Коли родина має збалансований чи дефіцитний типи бюджету, то це може послугувати приводом до формування(або зміни при його наявності) фінансового плану, який би зміг перевернути доходи та витрати на користь сім'ї та привести до першого варіанту бюджету, давши змогу породжувати грошовий фонд на додаткові витрати. У разі сильного дефіциту, може виникнути потреба зменшити витрати до прожиткового мінімуму(табл. 2).

У випадку, якщо родина має профіцитний тип бюджету, то це дає більше

можливостей до формування швидшого та кращого фінансового плану. Підґрунтям для фінансового плану є фінансова ціль. Це не просто список речей, які ви бажаєте досягти. Перш за все, це процес аналізу своєї родини, а саме: прагнень, цінностей та жадоб, а також спроба зрозуміти важливі та актуальні для вас речі в той чи інший період часу.

Таблиця 2 – Прожитковий мінімум в Україні по соціальним та демографічним групам

Період	Загальний показник	Діти до 6 років	Діти від 6 до 18 років	Працездатні особи	Особи, що втратили працездатність
з 01.12.2022	2589	2272	2833	2684	2093
з 01.07.2022 по 30.11.2022	2508	2201	2744	2600	2027
з 01.01.2022 по 30.06.2022	2393	2100	2618	2481	1934

Джерело: розроблено автором за даними [1-3]

Наступним кроком буде — визначення своїх поточних фінансових можливостей. Для цього потрібно проаналізувати родинні доходи та витрати. Порівнюємо суму, потрібну для виконання цілі, з бюджетом. Зіставивши бажане з поточною ситуацією, родина повинна визначити для себе термін для досягання поставленої мети(це також буде гарною мотивацією). підвищить шанси виконання цілі.

Визначення активів(наприклад, машина, будинок, власний бізнес) і пасивів(непогашені борги) є невід’ємною частиною аналізу. Зіставляючи їх, сім’я може підтвердити свій фінансовий стан.

Врешті-решт, після усіх вищенаведених кроків, можна приступати до формування сімейного фінансового плану. Важливим є те, що для виконання цього плану потрібні старанність, мотивація, зусилля та час, а також співпраця усієї родини. Починати планувати ніколи не буває рано. Фактично, чим раніше ви почнете планувати своє фінансове майбутнє, тим швидше ви досягнете своїх

цілей.

Список використаних джерел:

1. Дані наглядової статистики. Електронний ресурс – [Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/>]. 2. Дані наглядової статистики. Електронний ресурс – [Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>].

Шестакова Д.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й

**ВИБІР НАПРЯМІВ ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ
ПІДПРИЄМСТВА**

Ринкові умови господарювання надають українським підприємствам не тільки підвищення рівня самостійності, але й вимагають від них економічної та юридичної відповідальності. Це, в свою чергу, збільшує значення, а відтак і підвищує увагу до процесів управління формування прибутку підприємства та його використання.

Для сучасних товарно-грошових відносин головним показником, яким встановлюються кінцеві результати господарської діяльності фірми є саме прибуток. Підвищення прибутковості дозволяє вирішувати важливі економічні, соціальні, політичні проблеми національної економіки як для мікро-, так і для макrorівня. Все це вказує на значну актуальність і практичну значимість досліджень в цій галузі [1].

Для комерційних підприємств максимізація прибутку можлива не тільки за рахунок виробничої діяльності, але й за рахунок здійснення фінансової або інвестиційної діяльності. З цієї точки зору, прибуток забезпечує гарантії щодо подальшої діяльності підприємства через можливість диверсифікацію своїх ризиків за різними видами діяльності. Це створює умови для нейтралізації наслідків ризиків господарської діяльності.

Теоретичним дослідженням основ управління прибутком підприємств та розв'язанням проблемних питань щодо забезпечення прибутковості сучасного

підприємства присвячені праці таких учених як А.С. Амбарової, Н.М. Богацької, Л.С. Гаватюк, І.Ю. Єпіфанової, П.Д. Каминського, О.В. Лисої, Н.Л. Правдюк, О.О. Терещенка, Л.В. Чуприни та інших науковців. Але, незважаючи на велику кількість публікацій з цього наукового напрямку, існує потреба вдосконалення практичних аспектів управління прибутком в межах його різних видів діяльності.

Розглянемо варіант розміщення частини чистого прибутку підприємства на депозитний рахунок банку або купівлю державних облігацій як варіант фінансово-інвестиційної діяльності [2].

Для здійснення фінансово-інвестиційної діяльності підприємство розміщує частину свого чистого прибутку на депозитний рахунок АТ «Укресімбанк». Для цього можливі два варіанти: перший – відкриття короткострокового депозиту на 3 місяці, а другий – довгостроковий з можливістю довкладення грошей та з капіталізацією процентів. За даними фінансової звітності на кінець 2021 року підприємство отримало 1023 тис. грн., половину від цього прибутку розмістимо на два гривневі депозити, перерахувавши їх з поточного рахунка підприємства.

За першим варіантом: строковий депозит – термін 3 міс.; сума депозиту - 255 750 грн; ставка за вкладом – 5% річних (щомісячна виплата). За першим варіантом підприємство отримає дохід в розмірі 3196,89 грн.

За другим варіантом: довгостроковий депозит – термін 14 міс.; сума депозиту - 255 750 грн.; ставка за вкладом – 9,5% річних (щомісячна капіталізація відсотків). За другим варіантом підприємство отримає дохід в розмірі 29851,46 грн.

Купівля облігацій внутрішньої державної позики (військові облігації) через банк або інвестиційні компанії, що є альтернативою депозитам та має більші переваги, доходність 16% річних в гривні.

Якщо 13.01.2023 придбати 243 військові облігації Донецьк з датою виплати 27.09.2023 року підприємству потрібно буде сплатити 255 254,49 грн.

На рахунок підприємства повернеться 281 880 грн., отримає 10,43% від вкладеної суми, а саме 26 625,51 грн.

Список використаних джерел:

1. Брагіна О. С. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення / О. С. Брагіна, С. І. Бугенко, М. Г. Павлусь // Бізнес Інформ. – 2021. – № 10. – С. 261-266.
2. Гавран В. Я. Дослідження особливостей формування прибутку організації в сучасних умовах господарювання / В. Я. Гавран, Х. Т. Середницька. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/2744/visnyk_2016-55-60.pdf.

Яковенко О.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

УПРАВЛІННЯ КРИЗОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку, в умовах кризової економіки, доцільно виділити характерні особливості управління промисловими підприємствами, про що свідчить світовий досвід та вітчизняна практика. Для поліпшення фінансового становища підприємств та забезпечення виходу їх із кризового стану необхідне постійне дослідження, класифікація та удосконалення механізму вимірювання дії чинників, що здійснюють суттєвий вплив на фінансово-господарську діяльність промислових підприємств.

Сучасні підприємства різних галузей функціонують в умовах високої складності, невизначеності та динамічності зовнішнього середовища. Ефективне управління фінансами підприємств, вирішення стратегічних і тактичних завдань, пов'язаних з максимізацією прибутку, зростанням рентабельності, а також підвищенням ринкової вартості компанії, неможливо без використання сучасних методів та інструментів фінансового управління.

Ведення бізнесу – це відповідальний процес, який потребує вкладення великих обсягів коштів для отримання певного прибутку у перспективі. Саме тому необхідно проводити регулярну оцінку можливих обсягів доходу, а також ефективність використання вкладених коштів. Для цього необхідно визначитися не лише з послідовністю заходів і розрахунками їх майбутнього результату, але

й оцінити майбутній стан компанії, її зовнішнього оточення, враховуючи умови збуту, поведінку конкурентних компаній, потенціальну структуру активів і пасивів. Без подібного аналізу оцінка результативності власних вкладень у компанію буде неможливою або мало вірогідною

Реальна практика показує, що кризові явища у виробництві, фінансовій сфері, недостатній розвиток інфраструктури створюють певні труднощі в управлінні фінансами підприємств. Головною умовою їх стійкості і стабільності є здатність своєчасного передбачення і реагування на будь-які ознаки виникнення кризового стану. Для того щоб виживати і розвиватися у ринковому середовищі, підприємствам необхідно використовувати режим антикризового фінансового управління, здатний забезпечити передбачення, попередження і подолання кризових ситуацій і одночасно утримувати стабільне їх функціонування.

Своєчасне знаходження індикаторів кризового стану на підприємстві, розуміння його характеру є першим етапом антикризового управління і визначає можливість ефективного запобігання кризовому стану. Виявлення симптомів кризи можна здійснювати поряд з іншими методами за допомогою фінансового аналізу, що дозволяє визначити їх справжню причину.

Під оцінкою симптомів кризових явищ компанії мається на увазі система ретроспективного, оперативного і перспективного цільового фінансового аналізу, що спрямований на виявлення «слабких сигналів» фінансової кризи, оцінку ймовірності загрози банкрутства суб'єкта підприємницької діяльності і попередження її настання.

Після дослідження чинників, що обумовлюють виникнення фінансової кризи, наступними двома етапами мають бути: вибір механізмів фінансової стабілізації підприємства, адекватних масштабам його кризового фінансового стану, та розробка і реалізація комплексної програми виведення підприємства з фінансової кризи.

Фактори визначення актуальних ризиків діяльності підприємств

відіграють доволі важливу роль у їх діяльності, і тому нагально мають урахуватись у розробках стратегій й тактик сучасного управління. Отже, для попередження або подолання економічних ризиків вагомого значення для підприємств набуває застосування відповідних інструментів для точного та комплексного оцінювання його результативності в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва.

Для побудови ефективної методики фінансового аналізу слід звертати увагу на специфіку середовища функціонування досліджуваних підприємств. Сучасний стан розвитку управління, а також посилення інформаційної потреби з боку зацікавлених сторін (управлінці, власник, потенційні інвестори тощо) щодо оцінювання фінансового стану підприємств визначають зростаючу необхідність у використанні інтегрального показника, який дозволяє комплексно оцінити результативність підприємства та розробити стратегію щодо поліпшення фінансового стану підприємства і подолання його кризового стану в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Старинець О. Г. Методи фінансового аналізу діяльності підприємств у системі антикризового управління. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. - №17(2). С. 87-91. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/22363>
2. Хринюк О. С., Бова В. А. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6121>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

Акулова Д.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Система ринкової економіки, на яку перейшла Україна, змінила звично порядок діяльності національних підприємств. З-поміж усіх проблем, які утворилися під час організації взаємовідносин між державою, організаціями та працівниками чітко проявилась проблема захисту споживачів в сфері товарів та послуг.

Одними з головних умов вступу України до впливових світових економічних організацій є модернізація ринку та дотримання прав захисту споживачів.

Захисту споживачів є однією з ознак цивілізованої країни. Це нам доводить досвід багатьох високорозвинених держав, в яких права споживачів давно стали складником прав людини в цілому.

В Україні питання захисту споживачів постало ще в 1990-х роках. З цього приводу було розроблено цілу низку законів, які стосувалися захисту прав споживачів [1].

Одним з найголовніших серед прав споживачів, є захист прав фінансових послуг. Його оновлену версію було підписано президентом України в 2019 році.

Відповідно до цього Закону споживачами фінансових послуг є фізичні особи які хочуть отримати послуги, які не пов'язані з підприємництвом[2].

Захист прав споживачів фінансових послуг відбувається за такими принципами:

- відповідальне відношення до всіх типів клієнтів;
- надання клієнтам своєчасно інформації з приводу фінансових операцій, організацій та об'єктів господарювання;

– допомога в проведенні просвітницької роботи, з метою підвищення рівня фінансово грамотності населення в аспектах ризиків та умов виконання фінансових послуг;

- контроль осіб, які надають фінансові послуги;
- захист фінансових активів населення;
- захист персональних даних клієнтів;
- сприяння вирішенню фінансових суперечок без участі судових органів;
- заохочення конкуренції серед банків.

При недотриманні цих принципів фінансовим установам найчастіше призначається штраф у вигляді від 300 до 600 неоподатковуваних мінімумів за кожен прецедент.

Національний банк України є установою, яка контролює дотримання банками та банківськими організаціями Закону про захист фінансових послуг. В НБУ навіть було за початкова цієї управління з боротьби із злочинами проти фінансових прав споживачів[3]. Банк має такі функції: реагує на звернення громадян, встановлює правила для банків, стежить за якістю наданої клієнтам реклами, слідкує за дотриманням Закону з захисту споживачів фінансових послуг, визначає яку інформацію з приводу фінансових послуг треба давати клієнтам банківських організацій.

Список використаних джерел:

1. Н. Г. Салухіна, О. М. Язвінська, О. І. Башкатова. Захист прав споживачів : Навч. посіб. Київ, 2007. — 382 с.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачів фінансових послуг : Закон України від 20 вересня № 122- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/122-20#Text>

3. Захист прав споживачів фінпослуг. Що варто знати? Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision>.

Батрак К. Д.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник: доц., к.е.н.Адонін С. В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Українська спільнота сміливо приймає виклики, що пов'язані із кризою пандемії та воєнного стану. Пристосування у сфері фінансових ринків також не залишилось осторонь. Сучасні тенденції розвитку страхового ринку тісно пов'язані з процесом цифровізації. Необхідність дистанційного задоволення потреб клієнтів, підвищення ефективності, зменшення витрат та збереження конкурентних позицій – все це спонукає страхові компанії переходити на цифровий формат і освоювати новітні технології.

Активний перехід фінансових ринків в онлайн формат відбувається впродовж останніх декількох років. Це пов'язано з поширення пандемії COVID-19, а також із розв'язанням військової агресії проти України зі сторони росії. Проте популярність застосування цифрових технологій також пов'язана і з іншими чинниками: необхідністю скорочення витрат, прогресивним розвитком новітніх технологій, посиленням конкуренції на фінансових ринках, а також підвищенням вимог споживачів страхових послуг.

До основних сучасних технологій страхового ринку, які покращують бізнес-процеси входять: вебсайти, соціальні мережі, чат-боти, мобільні додатки і т. д. Страхові компанії створюють власні вебсайти на яких розміщують основну інформацію про компанію, види страхування, які вона здійснює, ліцензії, рейтинги тощо. Вони також інтегрують різні додаткові елементи цифрових технологій, такі як: страхові калькулятори, онлайн-платежі, посилання на мобільні додатки [1]. Соціальні мережі є рекламною платформою для страхових компаній, оскільки все більше інтернет-користувачів використовують Facebook, Twitter або Instagram, щоб отримати інформацію про страхові продукти, акції, новини, страхові компанії та їх репутацію. Запуск чат-ботів не менш спростив

процес страхування, адже вони беруть на себе більшість функцій кол-центру. Такі віртуальні помічники відповідають на запитання клієнтів, орієнтуючи їх в різноманітних страхових продуктах та послугах. Таким чином вони заощаджують час і збільшують ресурси страховиків.

В Україні каталізатором зростання популярності страхових продуктів онлайн став Hotline.finance. Це популярний сервіс онлайн-страхування в Україні, який допомагає споживачам страхових послуг обрати найкращий для них варіант оформлення страхового полісу [2].

Страхування з використанням новітніх технологій характеризується економічною ефективністю, швидкістю, доступністю, безпекою та зручністю. Воно підвищує якість та швидкість обробки даних, обслуговування клієнтів, а також знижує ризик шахрайства і, тим самим, підвищує безпеку страхових операцій. Крім того, проникнення цифрових технологій у страхування дає можливість страховикам покращити і удосконалити систему збуту, сприяє появі нових страхових продуктів, автоматизації основних процесів, допомагає спростити процес придбання страхових продуктів. Існують і певні проблеми у Інтернет-страхуванні: великі початкові витрати на придбання та налаштування системи, брак кваліфікованих кадрів на ринку праці, низька інформаційна грамотність населення, особливо у старшого покоління тощо.

Не можна недооцінювати вклад страхових компаній у розвиток національної економіки. Страховики мають великий обсяг вільних фінансових ресурсів, їх варто розглядати як інституційних інвесторів, що ефективно розміщують і управляють своїми активами. В період воєнного стану в Україні гостро стала потреба у обслуговуванні клієнтів страхових компаній у дистанційному форматі. Інтернет-страхування в нашій країні потребує більшого розвитку і вдосконалення, але можна сказати, що реалії сьогодення значно прискорюють цей процес.

Список використаних джерел:

1. Конкурентні стратегії розвитку економіки в умовах глобальних викликів: Матеріали IV Міжнародної наукової конференції (18 травня 2022 р.) / Відповідальні за формування та

випуск: Л.Г. Смоляр, О.І. Іляш, О.М. Михайлик. – К.: ЗВО «Міжнародний університет фінансів», 2022. – 151 с.

2. Роль Hotline.finance в діджиталізації в Україні. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/3118369-rol-hotlinefinance-v-didzitalizacii-v-ukraini.html.

Башара О.А

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник: доц., к.е.н. Адонін С. В.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день фінансовому ринку важливу роль відіграє страховий ринок. Український страховий ринок все ще перебуває на стадії становлення, деякі сектори швидко зростають, але рівень страхового покриття все ще залишається на невисокому рівні. [1]

Серед основних проблем розвитку страхового ринку України є: [2]

1. політична нестабільність в країні;
2. недосконала нормативно-правова база;
3. низький рівень забезпеченості страхових вкладень;
4. слабкі економічні зв'язки з іншими країнами у страховому секторі України;
5. низька конкурентоспроможність українських страхових компаній;
6. низький рівень страхових виплат
7. та інше

Одним із ключових напрямів розвитку страхового ринку є масове страхування, включаючи страхування життя та пенсійне страхування, автострахування, страхування майна, та ін.

Рівень розвитку страхового ринку залежить від соціально-економічної ситуації в країні, готовності громадян та установ споживати такі фінансові послуги, а також від державної підтримки страхових компаній. Якщо порівнювати український ринок з європейськими країнами, то понад 94% страхування припадає саме європейським країнам, а в Україні лише 10-15%

страхового сектору [3].

З метою реформування страхового ринку, покращення якості та підвищення його інвестиційного потенціалу, необхідно здійснити наступні заходи:[4].

1. впровадити регулювання достатності капіталу таким чином, щоб ускладнити діяльність псевдо страховиків;

2. удосконалення накопичення страхових резервів та механізму накопичення страхових резервів;

3. відновлення довіри населення до страхових компаній вимагатиме серйозних гарантій для інвестиційних фондів та виплат відсотків, зрозумілих потенційним клієнтам;

4. інформування громадськості через ЗМІ про стан страхового ринку та ступінь державного контролю за його діяльністю.

Перспективи розвитку українського страхового ринку залежать в першу чергу від подальшого вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює всі види діяльності, а не лише страховий сектор.

Отже, можна зробити висновок що останніми роками ситуація на страховому ринку була несприятливою. Негативні наслідки кризи сповільнили зростання доходів страхових компаній, а також знизили попит домогосподарств на страхові послуги. Але водночас, страховий ринок має досить великий потенціал для зростання, тому важливо створювати нові умови та можливості для його розвитку.

Список використаної літератури:

1. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2011-2020 роки. URL: http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257

2. Александрова М.М. Страхування: навчально-методичний посібник. – К.: ЦУЛ, 2002. – 280 с.

3. Пономарьова О.Б. Визначення проблем страхового ринку та їх вирішення / А.В. Бодня, М.А. Іванченко, О.Б. Пономарьова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №5. – URL: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/166.pdf>

4. Коваль В.В. Перспективи розвитку страхового ринку в Україні [Електронний ресурс] / В. В. Коваль, В. М. Бондаренко – URL:<http://intkonf.org>.

Волошин І. А.

Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник доц., к.е.н. Григораш О.В.

ПОНЯТТЯ FİNTECH ТА ЙОГО РОЛЬ У РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ

Фінансові технології (більш відомі як Fintech) використовуються для опису нових технологій, спрямованих на вдосконалення та автоматизацію надання, та використання фінансових послуг. По суті, фінтех використовується для того, щоб допомогти компаніям, власникам бізнесу та споживачам краще керувати своїми фінансовими операціями, процесами та життям. Він складається зі спеціалізованого програмного забезпечення та алгоритмів, які використовуються на комп'ютерах і смартфонах.

Спочатку цей термін застосовувався до технології, що використовується у внутрішніх системах відомих фінансових установ, зокрема, банків. Протягом 2018-2022 рр. відбулося зміщення до послуг, орієнтованих на споживача. Зараз Fintech тепер охоплює різні сектори та галузі, такі як освіта, роздрібні банківські послуги, фандрейзинг і некомерційні організації, а також управління інвестиціями чи навіть операції з криптовалютою.

Найбільш обговорювані та фінансовані фінтех-компанії об'єднує характеристика: вони створені, щоб кинути виклик традиційним постачальникам фінансових послуг і, зрештою, заволодіти ними, будучи спритнішими, обслуговуючи сегмент населення, який недостатньо обслуговується, або надаючи швидше та/або краще обслуговування [1].

З одного боку, впровадження Fintech може призвести до технологічних ризиків і збільшення операційних витрат банку. Крім того, фінтех-компанії можуть посилити ринкову конкуренцію, відволікаючи банківські депозити та загрожуючи кредитному бізнесу банків. Однак, з іншого боку, Fintech може оптимізувати банківські технології та вдосконалити традиційні моделі, тим самим підвищуючи ефективність управління, толерантність до ризику та

прибутковість.

Розвиток індустрії Fintech дав компаніям можливість створювати нові товари, розробляти інноваційні бізнес-процедури та створювати кращі бізнес-моделі. Фінансовий сектор, зокрема банківський, вітає такі винаходи, оскільки фірми постійно шукають способи виділитися з-поміж конкурентів і підвищити свою цінність порівняно з конкурентами. Щодня з'являється все більше фінтех-стартапів, які повністю змінюють фінансові сектори та те, як працюватимуть майбутні банкіри [2].

Аналіз впливу цифрових інвестицій, а також впливу кількості фізичних відділень на прибутковість банків у вибірці з 38 європейських банків протягом періоду 2013–2015 рр. показав наявність позитивного зв'язку між цифровими інвестиціями та прибутковістю [3]. Відомо також, що фінансові технології можуть підвищити продуктивність комерційних банків. Це пояснюється тим, що фінансові технології сприяли прийняттю більш привабливих бізнес-моделей, зниженню операційних витрат і підвищенню ефективності обслуговування, тим самим підвищуючи конкурентоспроможність [4].

Fintech відіграє посередницьку роль, дозволяючи учасникам бізнесу позитивно впливати на роботу банку. Технологія, доступна завдяки прогресу Fintech, робить технологічний прогрес більш значущим для банку. Крім того, розвиток фінансових технологій із доступною технологічною інфраструктурою може експоненціально підвищити ефективність банків. Це дає можливість банку підвищити свою операційну ефективність. У цьому відношенні Fintech не є руйнівною технологією, яка впливає на прибутковість банків, натомість вона надає галузі кілька можливостей для покращення операційної діяльності та функції взаємовідносин з клієнтами для підвищення ефективності.

Список використаних джерел:

1. Financial Technology (Fintech): Its Uses and Impact on Our Lives URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/fintech.asp>.
2. Fintech, bank diversification and liquidity: Evidence from China URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4359909.
3. The Bank of the Future, the Future of Banking - An Empirical Analysis of European Banks URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3071742.

Гуцько Д.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.

СУЧАСНИЙ СТАН СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сільськогосподарське страхування є одним з найризикованіших, яке застраховує такі об'єкти як врожаї, тварини, та техніку, будівлі, продукцію тощо. Найбільш ризикованими з цього вважається страхування сільськогосподарських культур, адже вони найбільш вразливі до зовнішніх факторів, які неможливо передбачити, до того ж відсутня можливість впливу на них. Наприклад, посуха, повінь, заморозки та інші кліматичні події можуть мати безповоротні негативні наслідки на врожай та відповідно господар матиме збитки, що в разі агрострахування буде відшкодовано страховою компанією, однак більшість українських власників сільського господарства не звертаються до послуг страхування.

Сільське господарство є надважливою сферою для людства, адже ця діяльність забезпечує продуктами харчування суспільство. А Україна – це країна з родючими землями та сприятливим кліматом, що відповідно сприяє розвитку сільського господарства та є одним з основних джерел доходів від експорту, і логічним продовженням цього був би високий показник страхування в цій сфері. Проте в Україні такий вид страхування не є розвиненим і займає в структурі страхового портфелю менше 10% [1].

Кількість страхових договорів сільськогосподарських культур стрімко зростала до 2008 року та досягла близько 5000 шт., після чого мала різкий спад у 5 разів у результаті глобальної міжнародної фінансової кризи 2008-го року, після чого знову спостерігалася позитивна тенденція кількості страхових договорів, проте відбулося їх зменшення після 2013 року і до сьогодні через

початок російсько-української війни у 2014 році, яка продовжується і в наш час [2]. Отже, бачимо, що страхування сільського господарства залежить не тільки від економічної ситуації в країні, а і від політичної. Взагалі у сільськогосподарському страхуванні більшість страхувальників зазвичай страхують техніку, а врожаї та тварини не вважають за потрібним.

У 2022 році відбулося повномасштабне вторгнення Росії в Україну, окупація певної частини країни та були постійні обстріли полів та ферм країною-терористом, в результаті чого відбулося знищення окупантами частки врожаю та тварин, а також техніки, будівель та іншого майна власників сільського господарства, однак навіть при умові застрахування цих об'єктів страховики звільняються від відшкодування збитків через те, що війна вважається форс-мажором, і можна зняти з себе, як страхової компанії, відповідальність [3].

Ще однією проблемою того, що не розповсюджено сільськогосподарське страхування в Україні є недовіра до страхових компаній, а також великі розміри страхових платежів, але в кінці 2021 року була запроваджена державна підтримка, яка представляє собою розподіл страхового внеску між страхувальником та державою, що повинно заохочувати до страхування.

Отже, сільське господарство в Україні є важливим аспектом економіки всієї держави, проте ця сфера є ризикованою через свої особливості залежності від природних та кліматичних умов. А страхування сільськогосподарських об'єктів забезпечуватиме захист від можливих негативних наслідків. Однак захист від наслідків воєнних злочинів Росії неможливий, а отже рівень страхування в цій галузі можна спрогнозувати низьким протягом війни, адже ніяких гарантій страховики не можуть надати в такий час, але вже після закінчення війни актуальність і потреба сільськогосподарського страхування зросте, що сприятиме сталому розвитку як сільського господарства так і економіки держави в цілому.

Список використаних джерел:

1. Forinsurer: статистика страхового ринку України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://forinsurer.com/stat>.

2. 2. Iryna Ivashkiv. Financial and economic evaluation of agricultural insurance market in Ukraine. Agricultural and Resource Economics: International scientific e-journal, vol. 7, №3, 2021.

3. 3. Торгово-промислова палата України: про форс-мажорні обставини від 28.02.2022 р. № 2024/02.0-7.1.

Гура М.Р.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Для того щоб біржова діяльність в Україні по-справжньому діяла потрібно забезпечити регуляторний механізм, який збереже рівність умов діяльності та захистить всі ринкові суб'єкти, а також має бути пов'язаний з особливостями фондового ринку та його деталями. Біржова діяльність може здійснюватися у двох напрямках:

- державне регулювання;
- регулювання з боку недержавних структур.

Державне регулювання економіки взагалі розглядається, як вплив держави на діяльність господарюючих суб'єктів та ринкову кон'юнктуру з ціллю забезпечити оптимальне середовище для функціонування ринкового механізму [1].

З цього можна вивести такі економічні функції держави[1]:

- створення правової бази для роботи приватних компаній;
- захист конкуренції. Панування монополії шкодить ринку, тому антимонопольний рух і сприяння конкуренції стають найважливішими функціями уряду;
- перерозподіл доходів через податкову систему і систему трансфертних платежів (пенсії, соціальні виплати, допомоги та ін.);
- сприяння фундаментальним дослідженням і охороні навколишнього середовища;
- модифікація виробничої структури для раціонального розподілу ресурсів;

- контроль і регулювання рівня зайнятості, цін, темпів економічного зростання;

- інвестиції у виробництво або пряме виробництво загальних товарів і послуг.

Створення ефективного методу контролю за діяльністю фондового ринку визначається специфікою ролі фондового ринку в економічній системі.

Процес регулювання стипендіальної діяльності потребує уточнення змісту її регулювання, яке встановлює норми та заходи щодо проведення та регулювання стипендіальної діяльності, укладення та виконання, а також укладення стипендіального договору як підстави для заснування стипендіальної діяльності. цільових правил і умов.

Загалом, слід зазначити, що метою є контроль над фондовим ринком. Його функція полягає в забезпеченні стабільності, балансу та ефективності обмінного курсу.

Особливе місце в регулятивній підсистемі займає моніторинг дотримання правових та етичних стандартів як з боку держави, так і спільно створених біржовою спільнотою саморегульованих організацій.

Досвід країн, де біржова діяльність працює ефективно, показує, що успіх досягається переважно за наявності державної стратегії її розвитку та чіткої законодавчо-правової бази з існуючим органом державної влади, який відповідає таким вимогам:

- самостійність у прийнятті цільових програм розвитку;
- місцева структура інформаційного моніторингу фондового ринку;
- управління в частині контролінгу діяльності суб'єктів фондової біржі.

У більшості країн з особливим державним регулюванням валютної торгівлі поширене саморегулювання з використанням методів недержавного регулювання[2].

Залежно від регуляторної чи саморегулюючої ролі країни в глобальній біржовій діяльності виділяють наступні принципи регулювання:

1) США:

- наявність детального законодавства, яке переглядається кожні п'ять років;
- організація чіткої системи управління;
- підкомітет Конгресу США з торгівлі товарами;
- асоціація учасників біржі НАФТ;
- високі фінансові та морально-професійні вимоги до організаторів та учасників ринку;
- обов'язкова ліцензія для всіх учасників фондового ринку.

2) Країни ЄС:

- кожна країна має власне законодавство про регулювання фондових бірж, як правило, однакове для товарних і фондових ринків;
- єдиний державний регуляторний орган, насамперед Міністерство фінансів;
- ліберальні вимоги до учасників ринку;
- наявність саморегульованих асоціацій.

3) Китай, Туреччина, Бразилія, Аргентина та Індія:

- жорстке регулювання бартерного ринку з боку держави;
- високі вимоги до учасників ринку, примусові ліцензії;
- визначені активи, що мають значення для економіки держави, угоди, що укладаються на фондовій біржі з метою державного контролю за механізмами ціноутворення;
- створено стимули для участі виробників і переробників у біржових торгах (пільгове оподаткування, безкоштовне навчання тощо).

Загалом, якщо проаналізувати існуючі системи біржового регулювання, то виявимо, що в країнах, де пріоритет надається державному регулюванню в поєднанні із саморегулюванням, розвиток фондового ринку характеризується високими показниками та займає лідируючі позиції у світі.

Список використаних джерел:

1. Дикань В.Л., Назаренко І.Л., Плугіна Ю.А. Біржова діяльність: підручник. За ред. В.Л. Диканя. Харків: УкрДУЗТ, 2017. 282 с.
2. Могилевська О.Ю., Резнік Н.П., Остапчук А.Д. Біржова діяльність : навч. посібник; Київський міжнародний університет. Київ : КиМУ, 2018. 136 с.

Ісаханян С. Р.

Фінансовий факультет Університету митної справи та фінансів

Науковий керівник проф., д.е.н. Лисяк Л. В.

ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ: ВПЛИВ НА ФІНАНСОВІ РИНКИ

Прискорення процесу глобальної інтеграції фінансових ринків спостерігається приблизно з початку 1980-х рр., коли значно зросли міжнародна торгівля цінними паперами та оборот валютного ринку, активізували свою діяльність нові учасники ринку – інститути спільного інвестування (інвестиційні фонди різного типу, хедж-фонди, фонди прямих інвестицій та інші), які вкладають кошти на міжнародному рівні та здійснюють тим самим вплив на діяльність традиційних учасників ринку, наприклад, кредитні установи або інвестиційні компанії [1, с.3].

Враховуючи технологічний прогрес, нові вимоги до державного регулювання, нові реалії глобалізації можна виділити декілька напрямів, за якими здійснюється впровадження інноваційних підходів на ринках фінансових послуг [2]: інформатизація; інституційні новації розвитку фінансових ринків та відповідних регулятивних систем; техніко-інструментальний. Реальністю стає виникнення фінансових інструментів, яких взагалі не існувало раніше.

Вплив глобалізації світової економіки на розвиток фінансового ринку має як позитивні, так і негативні ефекти. До позитивних ефектів впливу на розвиток фінансового ринку відносять економічне зростання і ширші можливості для диверсифікації ризиків. Щодо негативних ефектів - це значна залежність і ускладнення контролю на міжнародних фінансових ринках.

Більш ефективному функціонуванню фінансових ринків сприяють конкурентні відносини між учасниками фінансових ринків, а також конкуренція окремих фінансових центрів один з одним. Конкуренція як стимулює розвиток існуючих та створення інноваційних фінансових інструментів, застосування сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, так і підвищує вимогливість учасників ринку до стану інституційного середовища (якості регулювання, податкових преференцій та адміністрування податків, допуск до фінансових ресурсів тощо) [1, с. 3]. Конкуренція у підсумку сприяє підвищенню якості послуг, ефективності операцій і функціонування фінансових ринків або центрів в цілому.

Зворотною стороною позитивних ефектів посилення глобальної взаємозалежності є нестабільність та нестійкість. Очевидність цього факту підтверджує фінансова криза 2007-2008 рр., коли криза іпотечного ринку США дуже швидко показала значний глобальний вплив на міжнародну фінансову систему за рахунок глобальної взаємозалежності [4]. Нестійкість рівноваги проявляється в нестабільності фінансів, знеціненні національної валюти, дефолт за суверенними боргами і порушення процесу формування та розподілу централізованих фондів держави [3, с. 4]. Результат – порушення балансу між виробництвом і споживанням і уповільнення темпів зростання як національних, так і світової економіки в цілому.

Світова економіка – це глобальна, багаторівнева система з динамічним господарством, у тому числі в сфері міжнародних фінансових відносин. Тенденції, що спостерігаються сьогодні на фінансових ринках, супроводжуються концентрацією учасників і операцій і у зв'язку з цим вимагають постійного контролю і регулювання. Механізм регулювання здатний забезпечити контроль за станом фінансового ринку, поведінкою його учасників відповідно до прийнятих нормативів. При цьому важливим моментом процесу регулювання фінансового ринку вважається дотримання свободи діяльності всіх учасників ринку як в плані вибору стратегії, так і щодо фактору географічної

присутності [5].

З цієї причини слід зазначити, що процес глобалізації обмежує можливості контролю і впливу на фінансові ринки з боку національних центральних банків, знижує ефективність проведеної ними грошово-кредитної політики. В умовах відкритості кордонів, високої мобільності капіталу, зменшення контролю політичних, економічних та інших процесів постає питання про координацію діяльності суб'єктів ринку (індивідуальних і колективних) і про створення дієвих наднаціональних інститутів і механізмів управління. У світлі глобалізації фінансових ринків важливою є наднаціональна скоординована грошово-кредитна політика (на кшталт Європейського центрального банку, головне завдання якого – підтримувати цінову стабільність в Єврозоні).

Отже, глобалізація світової економіки має значний вплив на розвиток фінансових ринків. Цей вплив полягає у продовженні інтеграції національних фінансових ринків, зростанні капіталізації, кращій акумуляції та перерозподілу фінансових ресурсів. Зростання фінансового потоку зумовлює появу нових теорій портфельного управління, збільшення інновацій і конкуренції за доступ до капіталу, появу нових інформаційних технологій та ІТ-рішень. Глобалізація світової економіки змушує підприємства шукати найбільш ефективні бізнес-рішення та направляти інвестиції на ринки з вищою виробничою діяльністю та меншими затратами.

Список використаних джерел:

1. Науменкова С. В., Міщенко В. І. Сучасні проблеми капіталізації банківської системи України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2013. № 2(15). С. 3-11.
2. Красюк І. Транснаціональні банки та масштаби їх операцій у міжнародній економіці // *Збірник наукових праць*. Вип. 34 / Відп. ред. В. Є. Новицький / К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2014. – С. 219-223.
3. Терещенко О. О. Оцінка кредитних ризиків: відповідність новацій НБУ міжнародній практиці. *Вісник НБУ*. 2012. № 9. С. 4-8. *Financial Stability. Business Dictionary*. 2018. URL: <http://www.businessdictionary.com/definition/>
4. Crockett A. Why is Financial Stability a Goal of Public Policy? in *Maintaining Financial Stability in a Global Economy. Symposium Proceedings, Federal Reserve Bank of Kansas City*. 2016. Vol. 8. P. 55-96.

Карначов О.А.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ДОРОГОЦІННИХ МЕТАЛІВ

Ринок дорогоцінних металів в Україні є взаємодією учасників ринку щодо купівлі або продажу банківських металів, це сприяє накопиченню та концентрації їх у приватних осіб та держави. Також, держава зможе накопичити резерви та здійснювати регуляторну політику. Ринок дорогоцінних металів в Україні виконує функцію накопичення дорогоцінних металів в державному резерві та може проводити операції на світовому ринку дорогоцінних металів, це є особливо важливим в умовах глобалізації та євроінтеграції. Золото поширений дорогоцінний метал є важливим засобом диверсифікації офіційних золотовалютних резервів Національного банку України.

Золото не обтяжене жодними міжнародними кредитними зобов'язаннями, а це його вигідно відрізняє від інших резервів. Воно може бути і важливим страховим резервом та джерелом ліквідних ресурсів та важливим елементом забезпечення національної грошової одиниці у складі активів НБУ.

Головні мотиви інвестування грошових коштів у дорогоцінні метали не змінилися протягом довгого періоду. До них відносяться наступні [3]:

1. Незалежність. Золото створює гарант завдяки своїй незалежності. Воно не залежить від держав, валют, дохідності вкладів, надійності кредитів. На його вартість можуть впливати лише економічні та політичні фактори, проте його цінність і придатність в якості платіжного засобу залишаються незмінною у всі віки.

2. Резервні засоби. Держави і центробанки в якості засобу забезпечення своїх валют часто обирають золото. По цій причині одна четверта всього золота в природі належить центральним банкам чи іншим офіційним державним установам.

3. Висока ліквідність. Дорогоцінні метали, поряд з більшістю високоліквідних активів, є найбільш привабливими. Вони можуть бути продані протягом 24 годин як на одному фінансовому ринку, так і на декількох відразу. Сумніваюсь, що будь-які цінні папери навіть самих найбільших корпорацій у світі будуть продані настільки швидко.

4. Диверсифікація активу. Золото може зіграти вирішальну роль у формуванні інвестиційного портфеля. Треба зазначити, що більшу частину активів традиційних портфельів складають акції чи інші цінні папери, а от включення золота в інвестиційний портфель надає йому зовсім іншого вигляду, піднімає його на більш високий рівень, а, крім того, частково захищає від цінових коливань інших видів активів.

5. Надійність та стабільність. Золото завжди було цінним і дорогим протягом тисячоліть, воно залишилось найкращим способом вкладення грошей, незалежно від можливих коливань цін на фінансовому ринку вартість золота демонструє стабільність і позитивну тенденцію до росту.

Основним попитом у сучасних умовах користується фізичне золото – зливки та монети, рідше – ювелірні прикраси. Засновник Silver Bullion Pte зауважує, що з першого тижня вторгнення РФ в Україну продажі золота і срібла в Сінгапурі зросли на 235%. У деяких країнах, що по сусідству з Україною, розпочалася справжня “золота лихоманка” [2].

За словами голови інвестиційної компанії Florinus.lt Жильвінаса Лешкявічюса, з початку війни в Україні литовці та естонці почали масово скуповувати золоті зливки та колекційні монети. Продаж золота в країні зріс у 6 разів - до понад 100 кг золота і 600 кг срібла на місяць.

Основний вирішальний фактор – страх. Страх інфляції, невизначеності, коли невідомо, яким буде “завтра”. Золото створює певну "подушку безпеки" на випадок кризи у країні. З дорогоцінним металом ви можете почуватися спокійніше, хоча б від думки, що ваші заощадження не обезціняться від повоєнної інфляції [1].

У найближчі рік-півтора ринок дорогоцінних металів України буде зростати в основному через попит на банківські метали без їхнього фізичного постачання. Цей попит зроблять фізичні особи, які бажають тримати в банках внески в іноземних валютах, і страхові компанії, чії резерви можуть бути представлені банківськими металами. У далекій перспективі, у міру створення ефективної інфраструктури металевих рахунків, зростання ринку відбудеться за рахунок насолоди інтересу клієнтів до біржових і позабіржових операцій з похідними фінансовими інструментами, у яких дорогоцінні метали будуть фігурувати лише як базовий актив. Обсяги таких угод при коректній організації в десятки разів перевищать досягнутий Україною десятитонний щорічний оборот фізичних металів. Так, минулого року світовий оборот похідних інструментів із золота склав близько 129000 т, що в 30 разів більше обсягу проданого фізичного металу — 3 860 т.

Ринок благородних металів в Україні є важливим сегментом національного валютного ринку та фінансового ринку. Український ринок дорогоцінних металів має досить готівковий характер. На теперешній час виробництво ювелірних виробів є досить молодою галуззю, яка має потужний внутрішній ринок, характеризується високими темпами росту.

Враховуючи світову кон'юктуру на ринку дорогоцінних металів та високий вітчизняний експортний потенціал, Україна має великі можливості для завоювання своєї ніші на світовому ринку дорогоцінних металів. Нестабільне становище в державі та вплив постійного подорожчання золота призводить до того, що ювелірні вироби виступають надійним засобом накопичення.

Формування в Україні національного ринку дорогоцінних металів потребує нового законодавства щодо операцій з дорогоцінними металами. Держава при допомозі прямих та непрямих методів має здійснювати вплив на регулювання ринку. Головним напрямком виступає саме непряме регулювання даного ринку. Отже, державному регулюванню ринку дорогоцінних металів характерні організаційна, захисна та стабілізаційна функції. З цього можемо

сказати, що ринок дорогоцінних металів в Україні, розвивається. Проблеми, які виникають, в основному пов'язані з певною нестабільною фінансовою та політичною ситуаціями в державі.

Список використаних джерел :

1. Фатєєв М. Світовий ринок дорогоцінних металів [Текст] / М. Фатєєв // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 4. – С. 3-7
2. GFMS Platinum Group Metals Survey 2017. (2017). Retrieved from: <http://financial-risksolutions.thomsonreuters.info/GFMS>.
3. Закон України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» від 8.11.1997 р. № 637/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/637/97- %D0%B2%D1%80](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/637/97-%D0%B2%D1%80).

Кловак В.С

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й

**ФАКТОРИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

Інвестиційна діяльність - це перш за все основа для людей, які прагнуть до успіху та розвитку. Цьому сприяє закон України, який діє для того , щоб забезпечувати рівний захист прав та інтересів суб'єктів інвестиційної діяльності. Бо вони незалежні від форм власності , різних інтеграцій та від ефективного інвестування економіки України, бо ще має розвиток економічної співпраці з іншими країнами світу [1].

Для того, щоб діяльність добре працювала, перш за все має бути визначена державна та регіональна інвестиційна політика, хороший результат якої визначається наявністю чіткого механізму її реалізації [2]. Інвестиційна діяльність України спирається на найважливіший чинник - іноземні інвестиції іноземних держав, юридичних осіб та громадян іноземних держав.

Як нам свідчить Національний банк України, та кількість іноземних інвестицій які надходять в економіку України (залишки) станом на 31.12.2021 становив 64 163,2 млн. доларів США. Проте вони припадали на промислові

підприємства - 44,0%, установи та організації, які займаються оптовою та роздрібною торгівлею, ремонтом автомобілів і мотоциклів - 15,0% [3].

Згідно з даними платіжного балансу, оприлюдненими на сайті Нацбанку, за перші сім місяців 2022 року вийшло прийняти \$242 млн.США прямих іноземних інвестицій спрямовуються у вже давно розвинені ланки господарської діяльності.

Як і раніше, основним джерелом фінансування залишаються власні кошти підприємств та організацій, таким чином зимою 2021 року було реалізовано 68,6% капітальних інвестицій. А деяка частина кредитів банків та позик у загальному обсязі капітальних інвестицій становила 5,0%[3]. Завдяки коштів державних та місцевих бюджетів здійснено 17,6% різних інвестицій.

Певна частина коштів іноземних інвесторів становила 0,1%, частка державних коштів на житлове будівництво - 5,4%. Інші джерела фінансування складають 3,3% [3].

Для того, щоб різних стратегічних інвесторів приваблювала економіка України було прийнято закон про державну підтримку інвесторських проєктів із залученням значних інвестицій в Україні . Закон допомагає створенням нових добре оплачуваних місць та збільшенням конкурентоспроможності. А також дієвим способом є те , щоб держава допомагала підтримувати великі інвесторські проєкти [3].

Актуальним завданням розвитку економіки є активізація інвестиційної діяльності. Вибір таких активаторів залежить від обраної інвестиційної політики, розміру та фінансової спроможності, наявності чи відсутності національних обмежень .

Можна зробити висновок, що факторами активізації інвестиційної діяльності в Україні на даний момент є: усунення усіх обмежень та розширення нового переліку сфер інвестування, а особливо привабливих інвестиційних проєктів у реальній економіці. І також повністю використовувати ринкові

механізми інвестиційної діяльності в Україні .

Список використаних джерел:

1. Про інвестиційну діяльність. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
2. Варламова Г.О. Інвестиційний маркетинг і моніторинг галузей промисловості України // Актуальні проблеми економіки. – 2005.–С.68-74.
3. Міністерство економіки України/Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні за 2021 рік. Електронний ресурс-[Режим доступу]: <https://www.me.gov.ua/>.

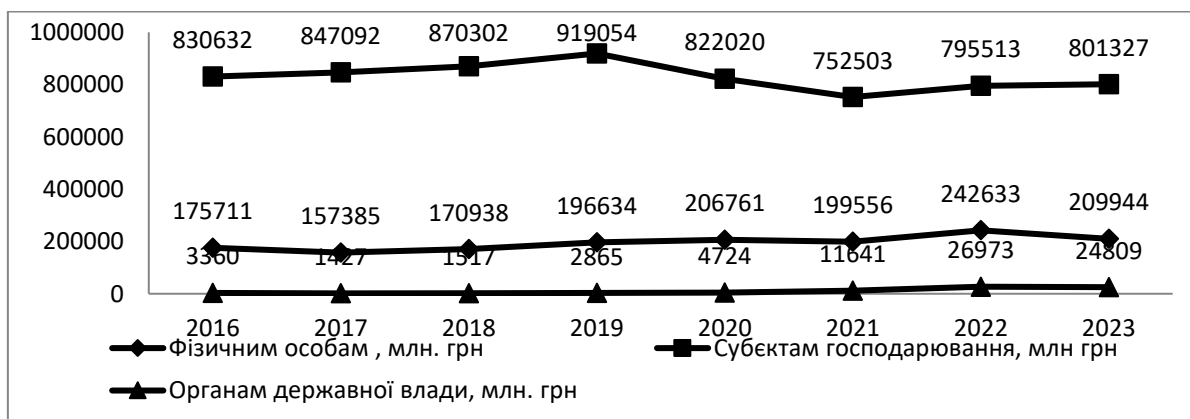
Коваленко І.О.

Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник к.е.н., доц Сальникова Т.В.

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО КРЕДИТНОГО РИНКУ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

В Україні бурхливий розвиток кредитного ринку почався у 2000х рр. Найбільші спади спостерігались у 2013, 2017, 2021 та 2022 роках. Дані НБУ свідчать про скорочення кількості банків в Україні за останні роки: з 2016 р. по 2023 р. кількість банків зменшилась з 117 до 67 відповідно. Основною причиною є робота НБУ з ліквідації неблагонадійних банків. Обсяг кредитів, виданих населенню, мав тенденцію до зростання до 2019 року. Обсяг виданих іпотечних кредитів вже у 2021 році скоротився майже на 35%.

Джерело: побудовано автором на основі [4]

Рис. 1. Динаміка обсягів кредитування (на початок року).

Спостерігається тенденція до зростання відсоткових ставок: ставки за кредитами фізичних осіб до року зросли з 2017 по 2021 рр. на 5,6 %, від 1 року до 5 – на 0,9%, а по довгостроковим кредитах, навпаки, знизились на 13,4 %. Кредити організаціям подешевшали на 4,7%, 3,3% та на 0,1% річних.

До 2021 р. зменшується кількість кредитних організацій; скорочуються обсяги кредитування фізичних та юридичних осіб, спостерігається зростання середньозважених процентних ставок за кредитами фізичним особам та зниження за кредитами нефінансовим корпораціям; погіршується ситуація.

У структурі кредитних вкладень протягом 2017 – 2021 рр. переважає кредитування суб'єктів господарювання (з 847092 млн грн. або 84% у 2017 р. до 752503 млн грн. або 78% у 2021 р.). Кредитування фізичних осіб динамічно зростає, крім 2021 р. (з 157385 млн грн. або 15,6% у 2017 р. до 199566 млн грн. або 20,7% у 2021 р.). Кредитування таких секторів економіки, як сектор загальнодержавного управління, інші небанківські установи займає у структурі кредитного портфеля (0,2 – 0,3%). У структурі кредитування суб'єктів господарювання переважає кредитування оптової та роздрібною торгівлі, скорочується кредитування більшості галузей: кредитування переробної промисловості скоротилося з 24% у 2017 р. до 20% у 2021 р., а добувної - зросло з 2 до 3%, будівництва – з 9% до 7%, операцій з нерухомістю та науково-технічною діяльністю – з 16% до 13%, сільського господарства - без змін (6%)[4].

Станом на 2022 р. банківський сектор пристосувався до роботи в умовах воєнного стану: робота відділень банків у вільних від бойових дій регіонах України відновилася майже в повному обсязі; обсяг коштів клієнтів продовжував зростати; зафіксовано зростання ставок за гривневими депозитами; чисті активи банків наблизилися до довоєнного рівня; кредитний портфель зростає завдяки кредитуванню бізнесу державними банками та держпрограмам; банки своєчасно почали визнавати непрацюючі кредити корпоративних клієнтів, у роздрібному сегменті зростає рівень покриття працюючого портфеля резервами [5]. Проблемними для кредитного ринку України є: значна залежність і вразливість

кредитної системи України через зовнішні чинники [2]; скорочення кредитних організацій; збільшення організацій мікрофінансування; зростання популярності кредитних карток у порівнянні зі споживчими кредитами [1] тощо.

Список використаних джерел:

1. Дзюблюк О. В. Окремі критичні аспекти оцінювання основних засад грошово-кредитної політики Національного банку України // Економічний аналіз. 2017. Том 27. № 3. С. 120-133
2. Михайляк Г. В. Кредитна політика банків та шляхи її оптимізації // Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 27(2). С. 103-106.
3. Мінфін. Фінансовий портал. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>.
4. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1>.
5. Огляд банківського сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-serpen-2022-roku>

Ковальов М.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.

**СТАН АВТОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ
ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ**

Одним із найбільш поширених та важливих для галузі видів страхування в Україні є страхування транспортного засобу або автострахування. Головним чином мова іде про легкові автомобілі, вантажівки та іншого транспортного засобу. Такий вид відносин щодо захисту майнових інтересів дозволяє забезпечити страхувальника - автовласника від втрат внаслідок ДТП, відповідальності, яка настає у разі нього, виведення з ладу чи пошкодження автомобіля тощо. Особливо актуальним страхування транспортного засобу в Україні стало у 2022 році. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України, окупація значної частини українських територій спричинила великий потік переміщення громадян по всій країні та навіть за її межами здебільшого у країнах Європи.

Теза про те, що автострахування є найбільш популярним видом страхування в Україні головним чином підкреслюється тим фактом, що у страховому портфелі на нього припадає приблизно 44% всіх страхових премій,

що еквівалентно сумі у 7758,7 млн. грн. за перше півріччя 2022 року [1]. Причому частка премій від автострахування мала тенденцію до збільшення, так за аналогічний період – перше півріччя 2021 року на страхування транспортного засобу приходилося 36% загального обсягу страхового портфеля (8935,2 млн. грн.) [2]. Зростання частки автострахування відбулося в більшому ступені за рахунок спадання обсягів медичного страхування, страхування від нещасних випадків, майнових, вогневих та фінансових ризиків. Спадання обсягів автострахування було не таким швидким і великим.

Найбільш популярними послугами автострахування серед клієнтської бази є ОСЦПВ, КАСКО та Зелена картка. В значному ступені висока популярність страхування саме транспортних засобів пояснюється їх обов'язковістю (крім водіїв певних визначених категорій), за наявності страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів водій стає повноцінним учасником дорожнього руху в Україні [3]. Даний вид страхування за своїми обсягами у першій половині 2022 року склав 2 803 млн. грн, його спадання у порівнянні із об'ємами страхування інших видів було несуттєвим з початку військових дій. У порівнянні з аналогічним періодом минулого року його обсяги скоротилися лише на 13%. Обсяг страхових премій від ОСЦПВ складає 36,12 % від усього обсягу премій автострахування.

КАСКО страхування вже прираховується до добровільного. Даний тип страхування автомобіля передбачає випадки пограбування транспортного засобу, викрадення, ремонту авто внаслідок дорожньо-транспортної пригоди. Тим не менш, поширений погляд на КАСКО як на найдорожче страхування. Саме ця його особливість обумовлює той факт, що обсяг премій від КАСКО страхування є найбільшим серед усіх інших видів автострахування. Так за 6 місяців 2022 року обсяг премій від КАСКО склав 3 396,3 млн. грн., що є найбільшим показником не тільки серед автострахування, але і серед окремих видів страхування взагалі. Але із початком повномасштабної війни його спадання було дуже істотним, 30% у порівнянні із аналогічним періодом 2021

року. Питома вага КАСКО в усьому страховому портфелі складає 19%, а серед автостраховання – 43,77% [2].

Єдиним видом автостраховання, який не зазнав спаду за преміями у 2022 році стала «Зелена картка», обсяг премій за якою виріс майже у два рази за перше півріччя 2022 року у порівнянні із аналогічними даними рік раніше. З 885,2 млн. грн. до 1559,4 млн. грн. Пояснюється це масовим виїздом громадян України за кордон, де виникає необхідність міжнародного страхування цивільно-правової відповідальності власників автомобілів. Воно є обов'язковим при перетині кордону України на наземному транспорті. Завдяки зростанню популярності частка «Зеленої картки» у структурі страхового портфелю зросла до 9%. Попри наявні обставини, у порівнянні із ОСЦПВ та КАСКО її обсяги і частка незначна – 20,11% від всього обсягу премій від автостраховання [2]. Важливо відмітити, що у першій половині 2022 року негативно на зростання обсягів премій по «Зеленій картці» вплинула домовленість Міністерства закордонних справ України та державних органів ряду Європейських країн (Польща, Словаччина, Угорщина) щодо відміни обов'язковості полісу страхування «Зелена картка». Частина людей, що покинула країни звільнилися від зобов'язання мати цей поліс.

У висновку слід зазначити, що ринок страхових послуг, зокрема послуг по автострахованню, попри певне спадання обсягів премій витримав у найбільш критичний період на початку 2022 року. Страхові компанії продовжують працювати та надавати свої послуги. Страхування транспортного засобу залишається найбільш масовим серед клієнтської бази. Це попри ряд чинників, які вплинули на реалізацію страхових полісів. Серед них можна виділити втрату частиною клієнтів предмету страхування внаслідок військових дій, погіршення фінансових можливостей страхувальників, проживання частини клієнтів на нині окупованих територіях та інше.

Список використаних джерел:

1. Огляд страхового ринку України за I півріччя 2022 року / *Національний банк України*: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-pidbiv-pidsumki-roboti-strahovogo-rinku-u-pershomu--pivrichchi-2022-roku> (дата звернення: 20.02.2023)

2. Огляд страхового ринку України за I півріччя 2021 року / *Національний банк України*: офіційний сайт. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Insurance_market_review_first_half_2021_pr_2021-10-26.pdf?v=4 (дата звернення: 20.02.2023)
3. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів [Електронний ресурс]: Закон України від 17.08.2022 р. № 1961-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text> (дата звернення: 20.02.2023)

Кольчійко О. М.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ВАЛЮТНИЙ РИНОК ЯК СЕГМЕНТ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Сучасна економіка будь якої країни побудована на фінансовій основі, саме через це фінансові ринки є невід'ємною складовою національної економіки. Фінансовий ринок - це місце, де відбувається формування попиту і пропозиції на будь які фінансові ресурси, це сукупність економічних відносин, пов'язаних з купівлею цінних паперів, дорогоцінних металів та валют за допомогою фінансових посередників. Особливістю фінансового ринку є перерозподіл коштів між державами, фізичними та юридичними особами, підприємствами, по іншому, це рух капіталу в середині або ззовні країни.

Невід'ємною частиною ринку фінансів є його сегмент – валютний ринок. В широкому розумінні, це система організаційних та економічних процесів, під час яких використовується валюта однієї країни для купівлі іншої, тобто відбувається обмін валютами різних країн відповідно актуальному курсу, який встановлюють регуляторні органи. Також на валютному ринку можна придбати банківські метали[2].

На даний момент, в Україні зареєстровано 25 конвертованих валют та 4 метали, які широко використовуються для здійснення платежів за міжнародними операціями, 105 конвертованих валют які широко не використовуються у валютних операціях, та 27 неконвертованих валют[3].

В сучасних умовах глобалізації, залишаються стійкими країни з налагодженими валютними процесами, адже валютний ринок є характеристикою

ринкової економіки, а ринкова економіка, як правило, залишається стійкою та еластичною в умовах глобальних криз та змін. Країни з правильно діючим валютним ринком краще адаптуються до новостворених умов, можуть забезпечити фінансову стабільність громадян.

Зараз, станом на кінець 2022 року, ситуація на валютному ринку України залишається тяжкою та дуже нестабільною. На його стан впливає величезна кількість чинників, найголовнішим є війна. Через неї експорт України майже припинився, тому що закрились всі порти. Але відкриття зернового коридору позитивно вплинуло на стан валютного ринку. Також значно впливає залежність від імпорту. В сучасних умовах, ми маємо закуповувати генератори, сонячні батареї, та інші джерела електроенергії, також для функціонування цих джерел потрібне паливо, а раніше ми користувались електроенергією виробленою на українському вугіллі, та давно закупленому ядерному паливі. Ще однією проблемою є нестача готівкової валюти в країні. Відбувається це через порушення логістики, і, звісно, через надмірний попит, викликаний ситуацією в країні.

Офіційний курс долару на даний момент становить 36,56 гривень, в обмінниках ціна за один долар перевищує 40 гривень. За думкою багатьох експертів, цей курс є маніпулятивним, бо не сформований ринком, і встановлений він тільки заради наживи. Саме тому в Національному банку України заявляють, що для подолання завищених курсів, та розтягнення попиту, готові продавати усю валюту.

Важливим напрямом діяльності НБУ на валютному ринку є підтримка курсу національної валюти та підтримка ліквідності валютного ринку. Формування стратегії регулювання на валютному ринку складається з окремих етапів, за кожним з яких має бути обрано найкращий інструмент впливу на ринок. На сьогодні найчастіше застосовуються валютні інтервенції на міжбанківському валютному ринку.

Список використаних джерел:

1. Татарин Н.Б. Проблеми фінансового ринку України та шляхи їх подолання.-2018.- Вип.19.- Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/175.pdf
2. Химич І. Валютний ринок України: оцінка тенденцій зміни та основні антикризові

заходи політики стабілізації.- Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>

3. Про затвердження Класифікатора іноземних валют Положення НБУ від 04.02.1998 №34 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0521500-98#n15>

Красніков Б.К.

Факультет фізики, електроніки та комп'ютерних систем ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ОПЕРАЦІЇ З ВАЛЮТОЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Через жахливу подію, що сталася з нашою країною 24.02.2022, економіка зазнала великого удару, який ми навіть зараз ще не відчуваємо у повній мірі. Але все ж таки є показник, за яким слідкує відносна більшість людей в світі, це курс іноземних валют. Саме курс долара та євро зростав неймовірними величинами з самого початку війни. Причин тому багато, але одні з найбільших – страх та невідомість. Невідомість того, що буде далі.

Національним банком України встановлена заборона будь-яких операцій з валютою росії та білорусі.

24 лютого НБУ заборонив купувати безготівкову валюту через сервіси різних популярних банкових структур. Це було зроблено для утримання курсу гривні та з метою не допустити паніки на валютному ринку. Звичайно ж, валютний курс НБУ почав дуже сильно відрізнятися від курсу на чорному ринку. Саме тому, купити долар по «невеликому» курсу в банках стало майже неможливо для звичайних фізичних осіб.

Правління Національного банку України випустило спеціальну постанову про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану [1].

З основних моментів цієї постанови можна виділити декілька пунктів: через те, що валютний курс Нацбанку відрізнявся від курсу на чорному ринку, багато людей почали заробляти на цьому, купуючи валюту дешево, продаючи дорожче. В постанові було багато пунктів для припинення цієї можливості; дозволити покупку валюти за курсом НБУ для підприємств критичної інфраструктури для оплати важливих товарів, послуг за кордоном; залишити

можливість використання валюти, що знаходиться на рахунках благодійних організацій, з метою забезпечення ЗСУ усім потрібним[3]

Але 21 липня регулятор дозволив купувати валюту у безготівковому вигляді для фізичних осіб, але зі своїми умовами. По-перше, не можна було купувати валюту у еквіваленті більше ніж на 50.000 гривень, та по-друге, куплена валюта одразу переводилась на депозитний рахунок особи в тому банку, де була куплена, та мала бути на рахунку не менше ніж 3 місяці без права дострокового розірвання депозиту[4].

Саме ця умова вкладу є досить прибутковим варіантом для інвестування. При вкладі грошей людина купує валюту за курсом НБУ, потім гроші лежать на депозиті протягом щонайменше 3 місяців. Далі є можливість продовжити депозит або зняти гроші готівкою й обміняти їх за підвищеним курсом чорного ринку. Підвищення кількості таких вкладів станом на 01.11.22 свідчить про довіру людей українській банківській системі, що безумовно є великим плюсом для нашої економіки.

На час воєнного стану в 2023 році обмежують суму, яку можливо зняти з рахунку за допомогою пластикової картки в межах 100 000 грн в день. Те ж саме обмеження стосується отримання іноземної валюти з рахунку в день – 100 000 грн відповідно курсу іноземної валюти.

Список використаних джерел:

1. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану. Постанова НБУ від 24.02.2022 № 18. Електронний ресурс – [Режим доступу]: https://bank.gov.ua/admin_uploads/law/Resolution_24022022_18_kp.pdf.

2. Щодо купівлі валюти та здійснення транскордонних переказів з метою оплати товарів критичного імпорту Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/schodo-kupivli-valyuti-ta-zdiysnennya-transkordonnih-perekaziv-z-metoyu-oplati-tovariv-kritichnogo-importu>

3. Пом'якшено низку валютних обмежень Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pomyaksheno-nizku-valyutnih-obmejen-ta-z-oglyadu-na-rekordnu-likvidnist-bankivskoyi-sistemi-zmineno-umovi-nadannya-refinansuvannya-bankam>.

4. Де і як відкрити депозит для купівлі валюти купити Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://mind.ua/publications/20248389-dolarovo-evrovij-kvest-de-i-yak-vidkriti-depozit-dlya-kupivli-valyuti>.

Кривінський Н.І.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф. , д.е.н. Шевцова О.Й.

АКТИВІЗАЦІЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку ухвалила рішення № 1053 від 04.08.2022, що скасовує майже всі обмеження на роботу на ринку капіталів і товарних ринків, запроваджені з початком повномасштабного російського вторгнення. Зокрема, визнається нечинним рішення НКЦПФР від 08.03.2022 № 144, яким з 24 лютого 2022 року було зупинено вітчизняний фондовий ринок (за винятком торгів військовими облігаціями)[1].

З початком війни ринок капіталу та організовані товарні ринки було зупинено для протистояння панічним настроям населення, що могли б обвалити ринки та унеможливити їх повноцінну роботу в майбутньому. Окрім того, “заморожування” ринків дозволило знайти активи, пов’язані з агресорами — рф та білоруссю, та обмежити можливості таких компаній вести бізнес в Україні. Проте після понад п’яти місяців війни НКЦПФР оцінила готовність учасників фондового ринку до розбудови фінансового сектору та “відпустила” ручний режим функціонування ринку.

За період дії воєнного стану НКЦПФР допустила на ринки 20 випусків державних облігацій (станом на 01.08.22) для залучення коштів в бюджет і підтримки економіки. Водночас протягом цього періоду регулятор спрямовував свої дії на полегшення діяльності професійних учасників та їх підтримку. Зокрема, було спрощено процедуру ідентифікації осіб при купівлі держоблігацій та процедуру їх придбання для нерезидентів.

Глибока економічна та фінансова кризи, обумовлені повномасштабною війною росії проти України, матимуть суттєві негативні та довготривалі наслідки для фінансового сектору. Проте банки успішно протистоять викликам війни

завдяки значному запасу міцності, своєчасній реакції НБУ та рокам спільної роботи над реформою сектору.

Зважаючи на очікуваний масштаб реалізації фінансових ризиків та втрати банками капіталу, Національний банк тимчасово перейшов до політики регуляторного послаблення. НБУ не буде застосовати заходи впливу, якщо фінустанови порушуватимуть вимоги до достатності капіталу через негативні наслідки війни. Водночас НБУ вимагатиме прозорого та достовірного відображення фінансового стану банків та небанківських фінансових установ. Це дасть змогу впровадити реалістичний графік відновлення фінансового сектору після перемоги у війні [2].

Рада з фінансової стабільності (РФС) визначила пріоритетні напрями докладання спільних зусиль для подолання викликів, спричинених повномасштабною війною [3].

Банківський сектор зберігає операційну стійкість, підтримує стабільну роботу інфраструктури, забезпечує платежі та онлайн-сервіси. Національний банк разом із банками втілюють проєкт Power Banking – периметр банківської мережі, побудований на базі чергових відділень, які надаватимуть банківські послуги за критичних умов можливої відсутності електрики внаслідок терористичних атак країни-агресора. Встановлено посилені вимоги до забезпечення автономної роботи банками, комунікації з клієнтами та заходів безпеки. Учасники засідання підтримали проєкт Power Banking та дійшли згоди, що докладуть зусиль для взаємодії з іншими органами влади з метою забезпечення безперервної роботи банків, що посилить стійкість фінансового сектору.

Список використаних джерел:

1. Відновлення роботи фондового ринку Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://lcf.ua/thought-leadership/corporate/vidnovlennya-roboti-fondovogo-rinku/>
2. Фінансова система успішно протистоїть викликам війни Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/finansova-sistema-uspishno-protistoyit-viklikam-viyuni---zvit-pro-finansovu-stabilnist/>
3. Звіт про фінансову стабільність .Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rada-z-finansovoyi-stabilnosti-viznachila-prioritetni-napryami-dokladannya-spilnih-zusil-dlya-podolannya-viklikiv-sprichinenih-povnomasshtabnoyu-viynoyu>.

Лісна Д.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.

ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ БРОКЕРІВ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Згідно з Законом України “Про страхування”, страхові брокери - це юридичні або фізичні особи, які зареєстровані у встановленому порядку як суб’єкти підприємницької діяльності та здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у страхуванні від свого імені на підставі брокерської угоди з особою, яка має потребу у страхуванні як страхувальник [1].

Страховий брокер, залежно від інтересів та потреб клієнта, надає інформацію про спектр можливих страхових послуг та допомагає обрати найкращий страховий продукт. Також брокер виконує роботу, пов'язану з укладанням і виконанням договорів страхування, та здійснює його супроводження протягом всього терміну дії.

В Україні страхові агенти перевищують за чисельністю страхових брокерів. Кількість брокерів за роки становлення страхового ринку коливається в межах від 50 до 70.

Одним з головних показників розвитку брокерської мережі є кількість укладених договорів.

Аналізуючи рисунок 1, можна зробити висновок, що загальна кількість укладених договорів за участю брокерів зростає з кожним роком. У 2020 році спостерігається спад показника на 56,6 % у порівнянні з 2019 роком. Але у 2021 році загальна кількість суттєво зросла.

У 2016 - 2019 роках найбільшу частку склали договори обов’язкового страхування, а у 2020 - 2021 роках істотно збільшився попит на добровільне страхування.

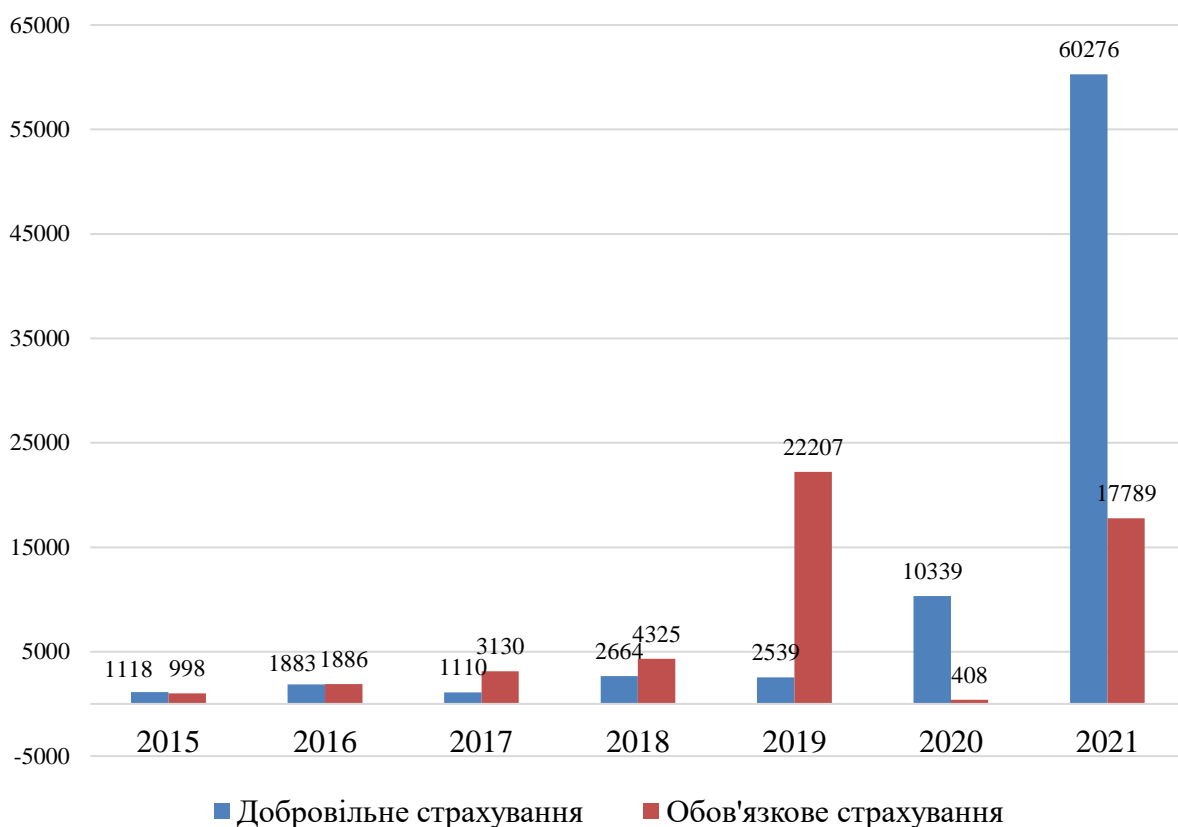

Рисунок 1 – Динаміка кількості укладених договорів страхування за участю брокерів в Україні за 2015–2021 рр., одиниць [2]

За останні три роки за галузями добровільного страхування через брокерську мережу найбільше укладаються договори з особистого, майнового страхування та зі страхування відповідальності.

У 2019 році можна побачити найбільшу чисельність укладених договорів обов'язкового страхування (22207 од.). Аналізуючи добровільне страхування, то найбільша кількість припадає на 2021 рік (60276 од.).

Аналізуючи дані за 1 квартал 2022 року, можна зробити висновки, що кількість укладених договорів з обов'язкового страхування (2503 од.) зменшилась на 75,2 % у порівнянні з 1 кварталом попереднього року (10113 од.). Чисельність договорів з добровільного страхування за даний період (8634 од.) також зменшилась на 22,1 %.

Для того, щоб охарактеризувати рівень розвитку страхового

посередництва, треба проаналізувати співвідношення кількості страхових компаній і брокерських установ. У розвинених країнах на одну страхову компанію припадає декілька брокерів, а іноді навіть десятки брокерів [3].

В Україні інша ситуація: для декількох страховиків працює лише один брокер. У 2015 році в Україні на сім страховиків припадав один брокер. У 2021 році співвідношення становило 3 : 1, тобто один брокер обслуговує три страхові компанії. Спочатку здається, що це є позитивною тенденцією, але такі зміни пов'язані зі зменшенням кількості страховиків за останні роки і несуттєвим збільшенням чисельності брокерів.

Таким чином, аналізуючи кількісні показники, можна зробити висновок, що інститут страхових брокерів в Україні перебуває на стадії розвитку. Але кожного року ми можемо спостерігати зростання чисельності укладених договорів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
3. Татаріна Т. В. *Страхові посередники в Україні: функціональні особливості, проблеми та перспективи розвитку*. Бізнесінформ. 2020. № 7. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-7_0-pages-236_242.pdf

Лісна Д.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

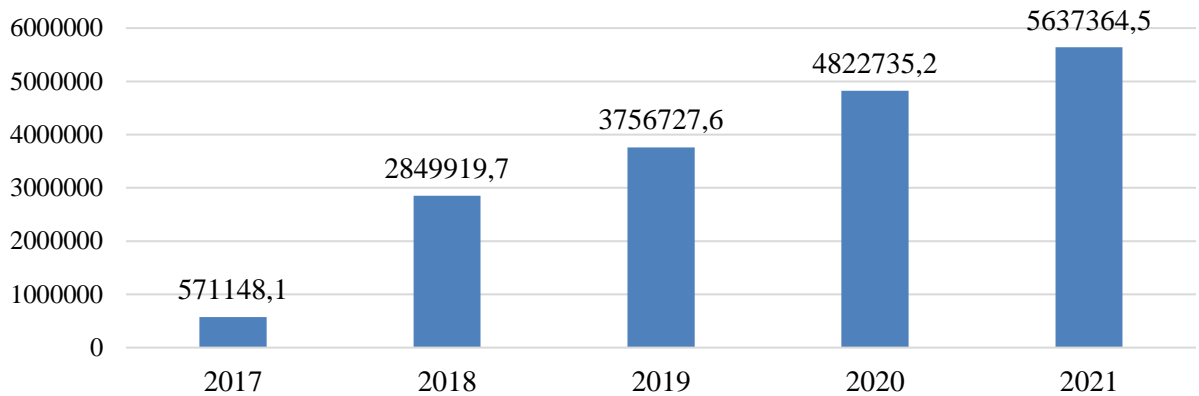
МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Медичне страхування – це вид особового страхування, що гарантує надання застрахованим особам медичної допомоги в разі виникнення страхового випадку за рахунок нагромаджених страхових фондів.

З соціально-економічної точки зору медичне страхування є однією з найважливіших складових національних систем охорони здоров'я [1].

Обсяги страхових платежів з кожним роком зростають, тобто збільшується попит на медичні страхові послуги (рис. 1). У 2018 році спостерігається

найбільше зростання суми страхових платежів - майже на 80 %. Це пов'язано зі зростанням рівня розвитку страхової культури серед населення та популяризацією добровільного медичного страхування.

Джерело: розроблено автором за даними [2]

Рисунок 1– Динаміка суми страхових платежів на ринку добровільного медичного страхування, тис.грн

Пандемія внесла значні зміни у програми добровільного медичного страхування. По-перше, почали втілювати телемедицину, завдяки якій людина може отримати консультацію онлайн. Ця технологія дозволяє страхувальнику зекономити кошти та перевірити призначення лікаря, які зберігаються в базі. По-друге, в страхові поліси почали включати диспансеризацію та чек-ап. По-третє, ввели страхування від критичних захворювань та тестування на серйозні хвороби з додатковими програмами реабілітації [3].

Сума страхових платежів у 1 півріччі 2022 року (2 049 258,7 тис. грн) знизилась на 32,9 % у порівнянні з 1 півріччям 2021 року. У зв'язку з воєнним станом Національний банк України запропонував страховикам полегшити порядок врегулювання випадків, які мають ознаки страхових. Також дозволено та рекомендовано застосовувати: електронні документи, копії документів замість оригіналів та інші способи дистанційного врегулювання страхових

випадків.

Ринок медичного страхування України сьогодні знаходиться на стадії розвитку. Але існує багато проблем, які потрібно швидко вирішувати.

До чинників, які призвели до низького попиту на медичне страхування, можна віднести: відсутність довіри до непрозорого ринку медичного страхування та фінансової системи загалом; висока ціна страхового полісу; низькі доходи населення; недостатньо дієва система захисту прав споживачів медичних страхових послуг; фінансова неграмотність населення у страхових продуктах. Також до проблем можна віднести: недостатньо високий рівень кваліфікації страхових посередників; відсутність системи підготовки спеціалістів; невідповідний рівень зарплат та виплат премій; безвідповідальність страховиків перед страхувальниками; відсутність дієвого законодавства, яке б регулювало медичне страхування.

Список використаних джерел:

1. Коваль О.А., Ночвай О.І. Проблеми та перспективи впровадження медичного страхування в Україні. Ефективна економіка. 2014. №4.
2. Forinsurer. Журнал Insurance №1 (85) 2022. Електронний ресурс – [Режим доступу]: https://forinsurer.com/insurancetop_85.
3. Стешенко О.Д. Медичне страхування в умовах пандемії. Економіка та суспільство. 2021. №25.

Лящина Є.А.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ
ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Страхування у нашому житті відіграє дуже важливу та значиму роль у всьому світі, має економічний та соціальний вплив на суспільство, тому, що надає можливість забезпечити себе від негативних фінансових наслідків. Загалом, можна сказати, що чим вищий рівень економічного розвитку країни, тим більша її роль у страхуванні.

Метою даної статті є дослідження головних проблем страхування в Україні

та шляхи їх вирішення.

Визначальний внесок для визначення поняття особливостей формування страхового ринку України внесли вітчизняні вчені: В. Д. Базилевич, Н. М. Внукова, Л. М. Горбач, О. Д. Заруба, О. О. Терещенко та ін. Також щодо проблем функціонування та розвитку страхового ринку висвітлено і в закордонних наукових працях наступних вчених: Є. Ф. Брігхем, А. І. Гінзбург, М. А. Зайцева, В. А. Сухова, Т. А. Федорова та ін.[1].

Своєрідність страхування визначає безпосередній зв'язок страхового ринку відповідно з фінансами підприємств, банківською системою, державним бюджетом.

Отже, у зв'язку з нестабільною політичною ситуацією в державі, погіршилось становище страхового ринку[2]. Тому через це основними проблемами сучасного страхового ринку України є:

- значне зниження попиту на страхуванні з боку страхувальників;
- низький рівень страхових виплат;
- недостатність ефективного стратегічного менеджменту страхових компаній;
- низький рівень дохідності від окремих видів страхування;
- політична нестабільність;
- нерозвиненість національної страхової інфраструктури;
- низькі показники конкурентоспроможності страхової інфраструктури.

Таким чином, негативний вплив фінансово – економічної кризи на страховому ринку виявив потребу у розробці антикризових заходів, для підвищення ефективності діяльності страхового ринку, необхідно:

- внесення змін у нормативно – правове та законодавче забезпечення страхової діяльності, запровадження нових вимог до капіталу та активів страховика;
- страховики повинні орієнтуватись на розширення пропозицій страхових продуктів, відповідно тим самим оптимізувати страховий портфель;

- поновити систему обов'язкового страхування та методику врегулювання страхових випадків [3].

Отже, розглянувши проблеми розвитку сучасного страхового ринку України, можна зробити висновок, що страховий ринок є дуже складною та важливою частиною, яка утворює низку взаємопов'язаних між собою підсистем. Негативні наслідки фінансово – економічної кризи призвели до затримання темпів росту доходів страхових компаній, зменшення попиту населення на страхові послуги. Проте вітчизняний страховий ринок має високий потенціал розвитку, найголовнішим чинником є створення умов та нових можливостей у розвитку та функціонуванню страхового ринку України. Також, важно зазначити, що найефективніший розвиток вітчизняного страхового ринку можливий за умови вдосконалення нормативно – правового та законодавчого забезпечення процесів як страхування так і перестраховування.

Список використаних джерел:

1. Завада А. Страховий ринок України і антикризові заходи / А. Завада // Insurance Top. — 2011. — №1. — С. 9.
2. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/>.
3. Проблеми і перспективи розвитку страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzGrbRXpPshwWJNcVGFkbfqfQCzss?projector=1&messagePartId=0.1>.

Марусич Я. І.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Адонін С.В.

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ТА ПЕНСІЙ, ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів. [1]

Страховання життя та пенсій є важливим та перспективним напрямком в рамках орієнтації на світові цінності: зважаючи на досвід Німеччини, Японії та Великобританії, де даний вид страхування є найпопулярнішим інструментом забезпечення в старості й неспроможність Пенсійного фонду України забезпечувати прожитковий мінімум незахищених верств населення.

Переважає частина країн Європи здійснює фінансування соціального захисту пенсіонерів саме завдяки системі страхування, їх фондів та витрат центрального уряду. Хоча у Австрії такі виплати здійснюються лише за рахунок державного бюджету.

Було проведено опитування й 6 з 10 молодих людей висловили своє занепокоєння щодо отримання пенсій в майбутньому. Крім цього, дана тема часто фігурує у ЗМІ з заголовками, що викликають хвилювання.

Механізм страхування виконує ряд важливих функцій: попереджальну, компенсаційну, накопичувальну, інвестиційну та розподільну.

Об'єктивна потреба в захисті майнових інтересів особливо гостро проявилась на фоні воєнної агресії з боку росії та, як наслідок, підвищення рівня інфляції, погіршення рівня життя населення й зростання ризиків смерті, заподіяння шкоди і тд.

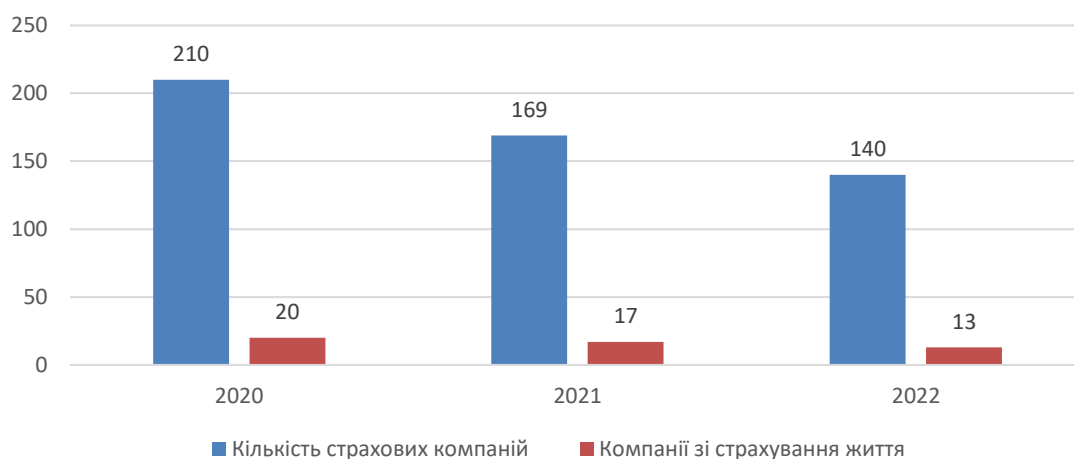

Рисунок 1 – Динаміка кількості страхових компаній в Україні за 2020-2022 рр.

Джерело: розроблено авторами на основі [2-4]

Відповідно до рис. 1 спостерігаємо тенденцію до скорочення кількості страхових компаній. Зокрема кількість компаній зі страхування життя на початок 2022 року зменшилась на 7, у порівнянні з 2020 роком.

Вважаємо дану тенденцію негативною, адже це призводить до зменшення конкуренції та відображає нездатність компаній ефективно функціонувати в умовах, що склались (несприятливе економічне середовище). Крім цього, страхові компанії виступають не тільки страховиками, а й фінансовими інвесторами. Вони страхують ризики інших суб'єктів фінансового ринку, тим самим підвищуючи рівень фінансової безпеки на ньому.

Оскільки уряд України бажає досягнути рівня європейських країн, доцільно було б звернути увагу на їх досвід забезпечення ефективного соціального захисту населення. Особливо, самозабезпечення населення захистом шляхом страхування. За таких умов держава зменшує навантаження на бюджет, надаючи разові допомоги тим, хто цього дійсно потребує.

Крім цього, перевагою пенсійного страхування є те, що за договором можливо встановити вік початку виплати анuitету, а також укласти договір страхування на дожиття, що є неявною альтернативою пенсійного страхування.

Отже, страхування життя та пенсій – це необхідність в умовах орієнтування на світові цінності та важливості забезпечення літніх людей. Розвиток даного напрямку страхування допоможе покращити стан страхового ринку України та у свою чергу забезпечити соціально-економічне становище на рівні держави.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про страхування”. [Електронний ресурс] - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Страховий ринок України 12 місяців 2020-го року. Forinsurer. 2020. [Електронний ресурс] - <https://forinsurer.com/files/file00702.rar>
3. Страховий ринок України 12 місяців 2020-го року. Forinsurer. 2021. [Електронний ресурс] - <https://forinsurer.com/files/file00726.pdf>
4. Страховий ринок України за I півріччя 2022-го року. Forinsurer. 2022. [Електронний ресурс] - <https://forinsurer.com/files/file00728.pdf>

Мелюс Д.Д.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Адонін С.В.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Фінансовий ринок України відіграє дуже важливу роль, оскільки має значний вплив на розвиток усіх секторів економіки країни.

Україна рухається шляхом впровадження, вдосконалення та розвитку нових і традиційних фінансових послуг [1]. Це є передумовою для появи потужних джерел інвестицій, які будуть спрямовуватимуться в сектори економіки країни. Сьогодні ринок фінансових послуг характеризується низкою тенденцій та напрямів розвитку, які суттєво впливають на якість та специфіку фінансових послуг. Зокрема, банківський сектор є найбільшою складовою фінансового ринку України, домінуючий над усіма іншими секторами [2].

Тому негативні тенденції у фінансовому секторі країни є найбільш вираженими саме тут. Так, кількість установ, що мають банківську ліцензію, на початок 2014 року становила 180, а на початок 2023 року - 67.

Відзначають негативні тенденції у страховому секторі, які включають зниження вартості активів та труднощі з виконанням страхових зобов'язань через значну девальвацію валюти країни.

Нестабільність у фінансовій системі зумовлена відстооненістю учасників фінансового ринку на отримання швидких прибутків, а не на сприяння економічному зростанню, а також недовірою населення до фінансових установ та відсутністю ефективних позичальників [3].

Фінансові ринки мають стати одним з основних механізмів мобілізації вільних ресурсів для економічного зростання та створення надійного засобу заощаджень для населення.

Цього можна досягти шляхом:

-Стабілізації валютного ринку.

- Контролю та утриманню інфляції на прийнятному для економічного

зростання рівні (нижче 10%).

-Стабілізація фінансового сектору.

-Відновлення довіри населення до фінансових ринків.

-Створення ефективної перерозподільчої системи, що забезпечує пріоритетне спрямування ресурсів на проекти економічного розвитку.

Вирішення цих питань, пов'язаних з невикористаними валютними резервами, може покращити ситуацію на фінансових ринках України, створивши сприятливі умови для потенційних інвесторів, підвищивши ліквідність фінансових інструментів та позитивно вплинувши на ефективність національної економіки.

Головну роль у цьому процесі покращення ситуації, безумовно, має отримати держава, оскільки саме вона має можливість регулювати цей сектор.

Таким чином, саме відповідні дії держави можуть стати рушійною силою для розвитку вітчизняного фінансового ринку відповідно до світових тенденцій.

Список використаних джерел:

1. Основні тенденції розвитку сучасного фінансового ринку: сайт URL: https://pidru4niki.com/81375/finansi/osnovni_tendentsiyi_rozvitku_suchasnogo_finansovogo_rinku

2. Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи: Матеріали Міжн. наук.-практ. конф., 15 жов. 2019 р. - Полтава: ПолтНТУ, 2019. - 22 с.

3. Урусова З.П. Проблеми та перспективи розвитку ринку фінансових послуг в Україні / З. П. Урусова, В. В. Ярмош, А. А. Урусов. // ЕКОНОМІКА. - 2014.- С. 137-139.

Муха Д.Г.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Адонін С.В

ІНТЕРНЕТ-СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Наразі наше життя важко уявити без інтернету. Сьогодні страхові компанії активно просувають свої бренди та послуги в Інтернеті, а також за допомогою мобільних додатків і телекомунікацій, щоб охопити якомога більше клієнтів. Наразі можна сказати, що процес надання страхових послуг змінився – від збору інформації, консультування, підписання договорів до отримання відшкодування

[1].

Часто онлайн-страхування не обов'язково здійснювати повністю онлайн, наприклад, оплата або оформлення поліса зазвичай відбувається у фізичному приміщенні.

Тому можна виокремити такі етапи інтернет-страхування (Рисунок 1).

Рисунок 1 – Етапи інтернет-страхування [2]

Низька страхова культура; споживачі страхових послуг мають недостатню інформацію про всі варіанти страхування; перевага традиційним методам покупки товарів; недовіра електронним платежам, оскільки ризики, пов'язані з онлайн-платежами, залишаються високими – ці фактори негативно впливають на онлайн-страхування [3].

Також в ході роботи було розроблено SWOT-аналіз послуг інтернет-страхування страхових компаній (Таблиця 1).

Таблиця 1 - SWOT-аналіз послуг інтернет-страхування страхових компаній

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
<ul style="list-style-type: none"> - зручність для клієнтів; - економія часу; - зниження витрат на обслуговування клієнтів; - розширення територіального охоплення страховими продуктами; - покращання страхової культури; - зниження впливу людського фактора; - система знижок при здійсненні страхування. 	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність стратегічного планування; - великий обсяг інформації для її опрацювання; - недостатня поінформованість клієнтів; - незбалансованість страхового портфеля; - низький рівень капіталізації; - низький рівень кваліфікації персоналу;
Загрози (O)	Перспективні можливості (T)
<ul style="list-style-type: none"> - посилення конкуренції з боку вітчизняних та іноземних компаній; - відсутність довіри населення та суб'єктів господарювання до страхових компаній; - невпевненість у майбутньому; - посилення тиску та контролю з боку законодавства; - нестабільна політична ситуація в країні. 	<ul style="list-style-type: none"> - тенденція ринку до розвитку; - розширення спектра послуг страхової компанії; - підвищення ефективності використання інформаційних технологій; - створення можливостей до самообслуговування; - законодавче збільшення кількості видів обов'язкового страхування.

Таким чином, питання Інтернет-страхування в Україні майже не улагоджені нормативно. Актуальною залишається проблема подальшої розробки закону про Інтернет-страхування, який би дозволив вирішити всі спірні моменти. Доцільним також буде перегляд самої суті понять «страхова послуга» та «договір страхування», адже Цивільний кодекс дає чітке визначення договору страхування як письмової угоди між страхувальником та страховиком, що унеможливує повноцінне функціонування Інтернет-страхування в Україні.

Список використаних джерел:

1. Борисюк О. В. Пріоритети розвитку інтернет-страхування в умовах фінансових викликів. Інфраструктура ринку. Випуск 27. 2019 с.266-270;
2. Закон України: Про електронні довірчі послуги від 05.10.2017 № 2155-VIII (Редакція станом на 13.02.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>;
3. Полчанов А.Ю. Особливості розвитку страхування в умовах поширення інтернету / А.Ю. Полчанов // Вісник ЖДТУ. - 2020.

Нагорний М.О.

Факультет фізики, електроніки та комп'ютерних систем ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

З початком повномасштабного вторгнення, а саме військової агресії російської федерації в Україні, всі сфери життя та функціонування українців досить істотно змінилися, порівнюючи з довоєнним часом. Тож і сектор страхування не відокремився та якнайшвидше почав підлаштовуватися під сучасні реалії.

На сьогодні у сегменті нон-лайф продовжує працювати 132 страхові установи. З них приблизно 2% обсягу всього ринку на 12 квітня 2022 повідомили, що ще не встигли відрегулювати процес оцінки та покриття страхових збитків. Приблизно 9% ринку частково припинили свою роботу, або не надали відповіді на запропоноване опитування[1].

Як і більшість мобільних підприємств таких як ІТ компанії, страховики почали оптимізувати свою роботу в нових умовах. Більшість робітників цього напрямку евакуювалися до країн сусідів, чи почали працювати в режимі онлайн прямо з власних домівок. Про це свідчать результати опитування, проведеного Національним банком України у березні 2022 року. Але все ж війна внесла свої корективи не тільки до умов роботи, а й до показників її успішності. У висновках того ж дослідження зазначено, що обсяг успішно укладених договорів різко зменшився, але в той самий час збільшилися запити клієнтів на відтермінування оплат послуг компанії страховика, чи навіть припинення спільної роботи.

Наслідком будь-якої війни – є руйнація та матеріальні втрати. Та звісно, механізмом, покликаним вирішувати такого роду фінансові відшкодування, є страхові компанії. Але, страхування – це «наука» про припущення, а отже заздалегідь оцінивши наслідки, страховики зазвичай укладають договори, та зазначають, що війна, на жаль, не є страховим випадком. Важливо розуміти, що

війна не є фактором, що забороняє отримувати грошові компенсації, а робота страховика полягає в тому, що він встановлює зв'язок між предметом страхування, та причинами, що змушують виплачувати збитки. Тож, якщо саме війна є причиною пошкодження майна, то цей випадок підлягає винятку з правила. Тобто відмова у страхуванні повинна бути підкріплена фактом знищення майна саме у разі знищення під час бойових дій.

Слід також висвітлити те, що для цього ринку послуг віднайшлися й позитивні наслідки. Сектор туризму, який містить у собі закордонну медичну допомогу та так звану “Зелену картку” – міжнародну систему страхування автомобілів[2]. Приріст продажів, звісно, пов'язаний з масовою евакуацією населення з території України до інших держав. Цікавим фактом є те, що на початку повномасштабного вторгнення надання таких послуг прикордонними агенціями було призупинено, адже просто закінчувалися відповідні бланки для укладання угод. Національний банк України у свою чергу навіть дійшов висновку, що потрібно надати можливість виїзду за кордон без полісу “Зелена карта” та відповідно виконав це впровадження від 28 лютого 2022 року. На даний момент ситуація стабілізувалася, отже, і продажі за цим видом страхування нормалізувалися та повернулися на рівні довоєнних показників.

Держава цілковито намагається допомогти страховим компаніям впоратися з викликами які у них виникли[3]. Тим самим зобов'язалася не проводити інспекційні перевірки, НБУ в свою чергу готовий докласти зусиль до скасування штрафних санкцій протягом війни в Україні. Також Національний банк України надав рекомендацій щодо спрощення процедури оформлення страхових випадків, або тих, які мають відповідні ознаки.

Список використаних джерел:

1. Під час дії воєнного стану ринок страхування продовжує діяти Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voyennogo-stanu-rinok-strahuvannya-prodovjuje-pratsyuvati--rezultati-opituvannya>.
2. Стан фінансово-страхового сектору України Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://eba.com.ua/shho-zminuyetsya-u-strahuvanni-v-uovah-voyennogo-stanu/>
3. Пом'якшено низку валютних обмежень Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://forinsurer.com/news/22/03/03/40979>.

Пархоменко Д. В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О. Й.

ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НПФ В УКРАЇНІ

Процеси демографії та соціалізації економіки потребують розвитку систем пенсійного забезпечення. Згідно із Законом України " Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення" в нашій країні діє три рівні пенсійної системи: солідарна, накопичувальна система та система недержавного пенсійного забезпечення. Остання з систем є складовою накопичувальної та діє на засадах добровільної участі фізичних та юридичних осіб, з метою отримання у майбутньому додаткових пенсійних виплат[1].

Основними учасниками недержавного сегменту формування пенсійних виплат є недержавні пенсійні фонди (НПФ). На вітчизняному ринку основними напрямками інвестування недержавних пенсійних фондів є фінансові інструменти з максимально низьким рівнем ризику, що забезпечить не лише примноження активів, а й збереження коштів від впливу інфляції (рис.1).

Рисунок 1– Структура інвестицій пенсійних активів

Джерело: побудовано автором на основі [2].

Кількість українських НПФ щорічно зменшується (рис. 2), так з 2010 по 2021 рік їх кількість зменшилася майже вдвоє це зумовлено певними причинами. Головним зовнішнім чинником, що негативно впливає на розвиток НПФ в Україні, є нестабільне макроекономічне та політичне становище країни, що у

свою чергу виражається у низькому рівні забезпеченості населення, недосконалості нормативно-правової бази в регулюванні діяльності фондів і як наслідок низький рівень довіри до НПФ, нерозвиненості фондового ринку, високих ризиках при інвестуванні.

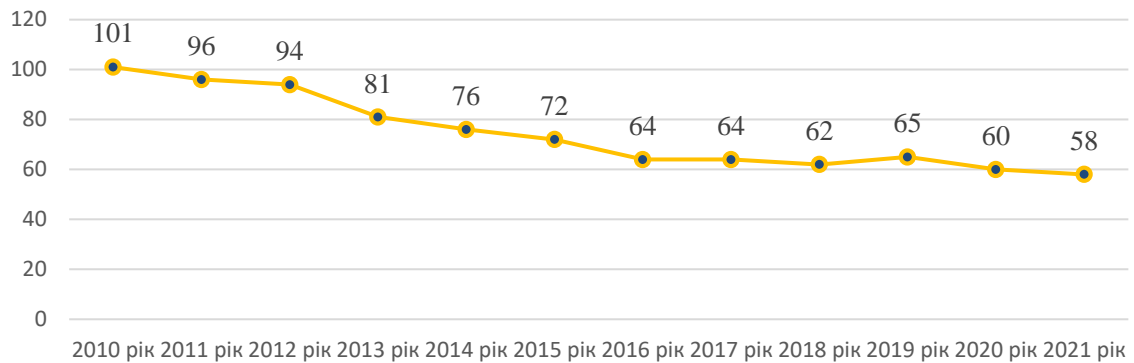

Рисунок 2 – Динаміка кількості НПФ в Україні 2010-2021рр.

Джерело: побудовано автором на основі [2]

До внутрішніх причин недостатнього розвитку НПФ в Україні можна віднести брак компетентних та кваліфікованих працівників в управлінні активами фондів та недосконала система оцінки ризику вкладів пенсійного фонду та недостатній рівень довіри населення цим фінансовим установам.

Основними шляхами покращення роботи НПФ [3], можна вважати: вдосконалення законодавчої бази, використовуючи досвід інших країн; впровадження різних заходів для підвищення рівня обізнаності населення у сфері НПФ та стимулювання зростання попиту на послуги НПФ; розроблення захисту інтересів вкладників та створення певні фонди гарантування; створення єдиного керуючого органу системи недержавного пенсійного забезпечення тощо.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" від 09.07.2003 р. № 1058-IV. Електронний ресурс — [Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>]
2. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Електронний ресурс — [Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua>.]
3. Марич, М., & Шупер, А. (2021). Перспективи розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Економіка та суспільство. Електронний ресурс — [Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-16>.]

Пеня А.Ю

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н Адонін С.В

РОЛЬ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком повномасштабного вторгнення всі сфери діяльності населення зазнали певних змін, в більшості негативних. Економічний сектор, зокрема страховий ринок не став виключенням із правил. Наразі ситуація на страховому ринку виглядає приблизно так: чимало страхових компаній звітують про падіння платежів на 50-90%, 60% мають певні труднощі, але продовжують свою справу, 10% компаній припили свою роботу і лише 5% не мають проблем і продовжують стабільну роботу.

Для прикладу розглянемо дані НБУ про активи та страхові резерви. Станом на 30.06.22 загальний обсяг активів страховиків склав 65,7 млрд. грн. У порівнянні з довоєнним станом змін майже не відбулося (+2,2%). Але кількість страховиків скоротилася на 13 (з 155 до 142 за 01.01.22 та 01.07.22 відповідно). Також відомо про приріст страхових компаній у life-сегменті.

Варто сказати, що за статистичними даними про падіння надходжень страхових компаній, попит на певні види страхування навпаки зріс. Наприклад, туристичне страхування, що представляє собою отримання медичної допомоги закордоном, та міжнародна система автомобільного страхування «Зелена картка» [1]. Останнє було спричинено виїздом населення в більш безпечні країни.

Щодо впливу воєнного стану на страхові договори, то лише сам факт дії воєнного стану не може стати перешкодою у здійсненні страхової виплати. Сторони страхового договору можуть посилатися на дію форс-мажорних обставин, як на причину зняття відповідальності за невиконання умов договору, проте за законом, як говорилося раніше, лише одна наявність форс-мажорних ситуацій не може звільнити сторону договору від його виконання. Проте якщо

відбулося затримання виплати, страховик має повідомити про наявність форс-мажорної ситуації, отримання підтвердження про її наявність і після припинення її дії на нього здійснити страхову виплату.

Отримати відмову сплати страхової виплати можна у багатьох випадків, наприклад у разі пошкодження чи знищення застрахованого майна внаслідок бойових дій (влучання снарядів тощо). Це зумовлено статтею 991 Цивільного кодексу та статтею 26 Закону «Про страхування», саме вони передбачають випадки, коли страховик має право відмовити. Для подібних випадків існує окреме страхування – страхування від воєнних ризиків.

Важливим уточненням є «воєнне застереження»: з 2014 року на окупованих територіях і територіях проведення бойових дій договори страхування не діють. З 24 лютого 2022 року список таких територій не є чітко визначеним через відсутність локалізації бойових дій.

Отже, розглянувши деякі аспекти страхування в сучасних умовах, можна сказати, що ситуація на страховому ринку не має дуже оптимістичного вигляду через низку факторів, одними з яких є постійні пошкодження інфраструктури країни та економічний тиск на уряд. Але за словами Ольги Максимчук, директорки Департаменту нагляду за ринком небанківських фінансових послуг, ринок страхування попри всі складнощі продовжує роботу та НБУ, шляхом підтримання діалогу з учасниками страхового ринку, буде проводити всі можливі заходи для стабілізації ринку в таких умовах. Також є прогнози, що структура страхового ринку зазнає змін. Швидше за все, пріоритетом стануть добровільне медичне страхування та з'явиться попит на страхування ремонтно-відновлювальні та будівельно-монтажні роботи.

Список використаних джерел:

1. Антонів Р. Страхування під час війни [Електронний ресурс]: стаття / Р. Антонів – [Режим доступу]: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760/>
2. Карпов С. Що змінюється у страхуванні в умовах воєнного стану? [Електронний ресурс]: стаття / С. Карпов – [Режим доступу]: <https://eba.com.ua/shho-zminyuyetsya-u-strahuvanni-v-uovah-voennogo-stanu/>

3. Бурвель Л. Шість головних викликів, з якими зустрівся страховий ринок упродовж шести місяців війни [Електронний ресурс]: стаття / Л. Бурвель – [Режим доступу]: <https://interfax.com.ua/news/blog/856594.html>

Попов О.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ БІРЖІ

Фондова біржа діє як компас на оптовому ринку. Завдяки йому кожен інвестор може знайти потрібний актив у потрібній кількості. І весь потік заощаджень йде в компанії, фінансові інструменти яких високо цінуються. Оптові гроші одержувача надходять до визнаних і авторитетних постачальників.

Історично були ознаки організованих ринків, кульмінацією яких стала фондова біржа:

- Наявність організації управління ринком;
- концентрація попиту та пропозиції в часі та просторі;
- Наявність комерційних правил укладення контрактів і розрахунків;
- Національне регулювання та саморегулювання.

Сьогодні як професіонали, так і любителі визнають три ключові цінності біржі: асоціація комерційних посередників; комерційний об'єкт; оптовий ринок.

Діяльність з торгівлі цінними паперами — це система суспільних відносин, пов'язаних із купівлею та продажем обмінюваних товарів. Основою біржової діяльності є біржова торгівля. Це різновид соціально-товарних операцій, що являє собою складну комбінацію облігаційних операцій, оптових операцій, аукціонних операцій, кредитування, посередництва (укладання договорів), спекулятивних операцій (перепродаж продукції). Біржова торгівля може включати торгівлю продуктами, худобою та птицею, валютою, цінними паперами, квотами та ліцензіями [1].

Біржові операції організовуються з метою укладення біржового контракту за найбільш вигідною для продавця ціною на запропонованих продавцем умовах

та укладення між продавцем і покупцем стандартного біржового контракту (спот, ф'ючерсний, ф'ючерсний). Обмін, оренда, лічильники, опціони, угоди про курс обміну (на основі ігрових шансів на майбутні зміни цін), мандатні угоди та інші угоди також можуть бути укладені в обмін.

Сьогодні біржова торгівля домінує на світовому ринку за розміром, обсягом і кількістю учасників. Це самостійна форма комерційної діяльності, спрямована на отримання прибутку і характеризується такими ознаками [2]:

- Зосереджена у місцях господарської діяльності, сильних виробничих і фінансових центрах світу, столицях, портах тощо.

- Виконується великими партіями значних товарів або фінансових інструментів.

- Матеріальне майно з негайною і майбутньою поставкою, зобов'язання отримати поставку, права і т.д.;

- Періодично попит і пропозиція концентруються в часі і просторі.

- Характеризується відкритістю, прозорістю діяльності та доступністю інформації для широкого кола учасників ринку.

- Має організаційну, економічну та правову основу.

- Формулювати стандарти якісних та кількісних параметрів продукції та фінансових інструментів;

- Керується брокерами, брокерами та дилерами, сама біржа не торгує.

- Розробити власні правила торгівлі та контролювати їх дотримання.

- Активно використовувати методи електронної торгівлі.

Фондові біржі як інститути класичної ринкової економіки слід розглядати в організаційному, економічному та правовому аспектах їх діяльності.

З організаційної точки зору це особливий «ринок», доступний для учасників обміну.

З економічної точки зору, це оптовий ринок, організований у певному місці та регулярно функціонуючий за встановленими правилами, де торгують цінними паперами, оптом продають товари відповідно до зразків і стандартів, здійснюють

майбутні поставки, укладає контракт. Дорогоцінні метали за офіційними цінами на основі попиту та пропозиції.

Юридично це організація, яка об'єднує фізичних і юридичних осіб, які мають окремі майнові властивості і мають майнові та немайнові права та обов'язки.

Список використаних джерел:

1. Солодкий М. О. Біржовий товарний ринок / М.О. Солодкий, В.О. Яворська – К.: ЦП Компринт – 2019, – 482с.
2. Сохацька О.М. Біржова справа: підруч. / О.М. Сохацька. - Т.: Картбланш, 2017. – 602 с.
3. Ульріх Х. Брокер і товарна біржа: принципи роботи, термінологія, документи / Ульріх Х., Єгорова І.Б., Новицький В.Г. – К. : Фірма “ВІПОЛ”, 2020. – С. 5-20.

Рязанцев В.Д.

Факультет фізики, електроніки та комп'ютерних систем ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

СУЧАСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Страховання – можливість отримати грошову компенсацію внаслідок тих, чи інших випадків. Основними видами страхування є: соціальне, особисте, майнове, страхування відповідальності та підприємницьких ризиків. Деякі з них мають примусовий характер. Наприклад, маючи авто ви повинні застрахувати його, за недотримання – штраф.

Регулятором діяльності страхового ринку є Національний банк України.

Загальною тенденцією у 2021 році стало зменшення кількості страхових компаній [1]. На 01.07.2021 число загальна кількість зареєстрованих компаній становила 181 та йшла на спад. З них 162 non-life та 19 зв'язаних з життям (табл.1).

Кажучи про кількість страховиків, можна впевнено сказати, що вона зменшується на усьому часовому проміжку за 2022 рік. Так на 01.03.2022 число в ДРФУ зареєстровано 145 компаній. З них 132 non-life та 13 life. А 01.09.2022 кількість зменшилася на 5 non-life.

Таблиця 1- Динаміка учасників страхового ринку України

Кількість страховиків	01.01.2021	01.07.2021	15.09.2021	01.01.2022	01.03.2022	01.09.2022
Всього	210	181	169	156	145	140
Non-life	190	162	152	143	132	127
Life	20	19	17	13	13	13

Джерело: розраховано автором на основі [1,2].

Вся приведена статистика надає можливість зробити висновок, що за останні 3 роки кількість страхових компаній поступово зменшується. Частина, яка має добровільно-примусовий характер, страхування авто тощо, не мають проблем зв'язаних з нестачею клієнтів. На відміну від інших страхувань, які почали скорочуватись на 2022 рік, більшість з яких non-lif

За результатами аналізу звітності страховиків 2020 року Національного банку України маємо наступну картину: на автострахування (ОСЦПВ, Зелена картка, КАСКО) припало 35% портфелю. Особові види страхування (страхування від нещасних випадків, страхування життя, ДМС) склали 31%. 34% становить страхування майна та вогневих ризиків, фінансових ризиків, відповідальності та інші види.

На кінець 2020 року з 210 страховиків 96% подали свої звітності. Це 186 компаній, з яких 167 non-life та 19 life[3].

На перше півріччя 2021 глобальних змін не відбувалося. Трохи зменшилася доля медичного страхування та піднялася частина інших видів страхувань з 9% до 18%. Автострахування збільшилося на 1% та становило 36%. Особове страхування у свою чергу зменшилося відносно всього страхового портфелю та становило 27%.

На перше півріччя 2022 року виникли деякі зміни. Порівняно з минулим роком відсоток Зеленої карти збільшився більш ніж у 2 рази. Страхування фінансових ризиків навпаки, впало з 6% до 3%. Усі інші страхування зазнали невеликих змін.

За результати проведення аналізу страхового ринку з 2020 по 2022 рік,

можна сказати, що виникло зменшення кількості страхових компаній, здебільшого це відноситься до всіх страхувань, окрім автострахування. Воно не змінило свою кількість, тільки загальний відсоток.

Список використаних джерел:

1. Результати аналізу звітності страховиків за 2020 рік Національного банку України Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rezultati-analizu-zvitnosti-strahovikiv-za-i-pivrichchya-2020-roku>.
2. Підсумки страхового ринку України за 2021 рік ТОП-10 страхових кмпаній Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://forinsurer.com/news/22/05/30/41284>.
3. Національний банк підбив підсумки роботи страхового ринку у першому півріччі 2022 року Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-pidbiv-pidsumki-roboti-strahovogo-rinku-u-pershomu-pivrichchi-2022-roku>.

Терещенко І. О.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О. Й.

ПОСЛУГИ Life ТА Non-Life СТРАХУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Станом на кінець 2022 року в країні діє 13 страхових компаній «life» та 143 «non-life». На 2021 рік за оцінками НАСУ (Національної асоціації страховиків України) ринок прирівнювався 5,4 млрд. гривень страхових премій, з яких 11% - це частка «life» у структурі українського страхування.

На початок війни частка корпоративних клієнтів не перевищувала 3%. Тож ринок «life» не мав залежності від великих компаній. Страхування життя в Україні практично не залежить від механізму зовнішнього перестрахування крупних ризиків на глобальному ринку. В умовах війни ризики для здоров'я лише посилюються, і люди це розуміють і намагаються зберегти своє страхове покриття.

Страховий поліс під час війни працює так само як і раніше. Навіть жодна «life» компанія не покинула ринок України за цей час, попри всі негаразди не відмовилися від своїх зобов'язань.

На страхові виплати ще до війни клієнтам припадало 40% усіх виплат. Тепер за перше півріччя 2022 р. маємо 12 788 страхових випадків на суму 142 млн гривень. А за кожний день маємо в середньому на суму 1,1 млн гривень 100

виплат [1].

За 3 тижні повномасштабної війни в Україні ворог знищив понад тисячі будинків та автівок. Так після цих жахливих подій було проведено опитування, де виявилось, що фінансовий обсяг надходжень був 50% та більшість фінансових компаній майже не має платежів.

З попередніх платежів було сформовано резерви страхових компаній. Резерви повинні бути за певними видами активів, як банківські депозити, нерухомість, ОВДП, тощо. Та ці активи у компанії не виходить перетворити швидко у гроші. А ось люди, у яких в наслідок ворожих обстрілів було знищено чи трохи пошкоджено застраховане майно, не можуть швидко отримати страхове відшкодування. А при інших ситуаціях люди будуть отримувати відшкодування 8% - такий відсоток автомобілів в країні мав комплексне страхування КАСКО.

Також існує окремий вид страхування майна від початку воєнних дій. Так, у 2014 році і навіть у 2015-2016 рр. продовжувалося страхування нерухомості в Україні від початку воєнних дій на сході України, але це собі могли дозволити тільки заможні люди.

В Україні майже ніколи не страхувались державні інфраструктури, хоча така практика є в інших країнах[2].

Під час воєнних дій в країні відбувається страхування на випадок ризику травм, критичних захворювань, втрати роботи або летальних випадків. Для ситуацій, які не пов'язані з військовими діями та їх наслідками, договори не припиняють діяти. Страхування життя діє 24 години на добу без перерв та вихідних. Також можливо зареєструватися та отримати договір дистанційно та задати будь-які питання через сайт [3].

Компанія УНІКА Життя пропонує декілька зручних варіантів. Перший з них - відстрочка на 30 днів, другий – відтермінування оплати на три місяці від планової дати. Та третій – фінансові канікули на 6 місяців, але припиняється робота покриття ризиків, то першої сплати за цей час.

Під час воєнного стану в країні уснують типові виключення страхування

життя. Так якщо страхування пов'язане з воєнними ризиками, то воно не криється полісом. Крім того, договори не працюють на тимчасово окупованих територіях, чи коли спірні або анексовані території

Список використаних джерел:

1. Белянська І. Заради життя: як працює ринок life-страхування під час війни [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://speka.media/zaradi-zittya-yak-pracyuje-rinok-life-strahuvannya-pid-cas-viini-937m1v>
2. Черняхівський В. Чи покриве страховка обстріляне авто або розбомблений будинок[Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/17/684201/>
3. Страхування житті під час воєнного стану. Важливі питання та відповіді[Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://uniqa.ua/blog/strakhuvannya-zhittya-pid-chas-voennogo-stanu-vazhlivi-pitannya-ta-vidpovidi/>

Туболєва А.Д.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О. Й.

КРЕДИТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Під час війни дуже багато українців не можуть виплачувати кредити, так як вони могли піти у відпустку за свій рахунок або взагалі могли втратити роботу.

За даними НБУ, частка неактивних кредитів за період з 1 березня 2022 року по 1 червня 2022 року зросла з 26,58% до 27,64% або з 305 млрд грн до 317,5 млрд грн. [1].

Саме сьогодні є активні кроки в допомозі позичальникам, щоб їм було простіше впоратися з борговим навантаженням. В країні через війну ввели “Кредитні канікули”. Якщо є борги за кредитом чи за процентами у період воєнного стану або 30 днів після закінчення воєнного стану, банк не повинен нараховувати штрафні санкції. Це означає, що обов'язки сплачувати кредит і проценти залишаються. Єдине – банк не може нараховувати штрафні санкції чи застосовувати інші заходи відповідальності. Це “замороження” проблеми на певний період, а не вирішення.

Під час війни появився закон про підтримку населення щодо кредитної

нерухомості, яке було зруйнована внаслідок бойових дій. В нього є 2 механізми: анулювання або замороження кредиту. Якщо ваше майно на окупованій території або на території, де ведуться бойові дії, можна скористатися механізмом “замороження” кредиту. До з’ясування долі майна: ціле воно, пошкоджене чи зруйноване. При знищеному майні можна звернутися до банку, надати докази знищення. Тоді банк призупиняє кредит до моменту отримання відшкодування від держави. Коли розпочалася війна в Україні. То банки в програмах 5%, 7%, 9% виділили майже 36,5 млрд грн пільгових кредитів, їх загальна сума сягнула аж в 126 млрд грн [2].

Уряд зробив цю програму ще на початку 2020 року для стимулювання інвестиційного кредитування під відповідні ставки. Коли розпочалася пандемію, то додатково з’явилися антикризові кредити для поповнення обігових коштів та рефінансування кредитів під 0,3%.

Але війна змінила ситуацію. Лише один Приватбанк забезпечив посилення держбанків. Його частка за кількістю нових кредитів зросла із 38,1% до війни до понад 56,2% під час війни. Держбанки зберегли в лідируючій ролі в інвестиційному кредитуванні нових кредитів на 90%.

Також приватні банки продовжували фінансувати інші напрямки програми: їхня частка в нових антикризових кредитах становила 55,2%, а рефінансували кредити по суті лише вони (98,8%).

Під час воєнного стану банки підвищили сукупні показники з початку програми. Частка держбанків за кількістю виданих пільгових кредитів зросла до 63,4% (у приватних – 36,6%), однак за обсягом кредитування ситуація протилежна: держбанки видали все ще меншу частину коштів (37,9%), тоді як більшість коштів за програмою видано через приватні банки (62,1%).

До війни «середній чек» кредиту в держбанках був в 3,4 раза меншим, ніж в приватних банках – 1,3 млн грн та 4,4 млн грн відповідно. Під час війни цей розрив скоротився до 2,9 раза, оскільки середня сума нового кредитування зростала не лише в державних (+110%), але в недержавних банках – до 2,7 млн

грн и 7,9 млн грн відповідно. Завдяки цьому в середньому за програмою бізнес отримав в держбанках по 1,7 млн грн кредитів, а в інших – по 4,8 млн грн.

В середньому по системі пільговий кредит становив 2,83 млн грн. В Україні 2 банки які виділили менші коштів. Це Ощадбанк та ПриватБанк, видали меншу частку бізнесу – по 2,27 млн грн і 1 млн грн.

Список використаних джерел:

1. Кобець І. Кредити та іпотека під час війни [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/19/689328/>

2. Садовничий В. Як роздаються доступні кредити під час війни [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://finclub.net/ua/infographica/yak-rozdaiutsia-pilhovi-kredyty-pid-chas-viiny.html>

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Аркуша Б. О.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Левкович О. В.

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОВАРНИХ БІРЖ В УКРАЇНІ

Товарні біржі пройшли тривалий шлях розвитку, і в сучасному світі вони виконують цілий ряд функцій, основними з яких є ціноутворення, страхування ризиків та інформаційне забезпечення. Згідно з Законом України «Про товарну біржу» товарна біржа – це організація, що має за мету надання послуг в укладенні біржових угод, виявлення товарних цін, попиту і пропозицій на товари, вивчення, упорядкування, полегшення товарообігу і пов'язаних з ним торговельних операцій для юридичних і фізичних осіб, які здійснюють виробничу та комерційну діяльність.

Що стосується Господарського кодексу України, то його прийняття сприяло формуванню основи для забезпечення ефективної діяльності товарних бірж. Положення Господарського кодексу України в частині першій ст. 279 визначає товарну біржу як особливий суб'єкт господарювання, який надає послуги в укладенні біржових угод, виявленні попиту і пропозицій на товари, товарних цін, вивчає, впорядковує товарообіг і сприяє пов'язаним з ним торговельним операціям.

Сьогодні учасники ринку мають чітко виражену активну позицію та проявляють зацікавленість до діяльності товарних бірж та біржового обслуговування, укладаючи договори купівлі-продажу біржової продукції. Незважаючи на те, що в Україні прийнято низку нормативних актів, покликаних врегулювати відносини у сфері реалізації біржової продукції через біржовий ринок, проблеми правового регулювання діяльності товарних бірж всебічно не проаналізовані, цілий ряд питань залишаються нерозкритими чи спірними.

В аспекті вдосконалення ефективності функціонування всієї біржової системи, слід зауважити на необхідності вдосконалення основного нормативно-правового акту у цій сфері, а саме Закон України «Про товарну біржу». На жаль, рівень правового регулювання, представлений у даному законі не відповідає реаліям сьогодення. І навіть, якщо враховувати факт неодноразового внесення змін до даного акту, у будь-якому разі наявність концептуальних недоліків, що йому притаманні, не дозволяє констатувати про належне регулювання даних суспільних відносин.

Перше, що привертає увагу – це значна кількість норм бланкового характеру. Друге, у багатьох статтях містяться норми, які посилаються на інший правовий акт чи певний правовий механізм врегулювання відносин.

Окреме питання постає при визначенні організаційно-правової форми, в якій може створюватися товарна біржа, адже від цього багато в чому залежить як ефективність її утворення, функціонування, управління, адміністративно-правового регулювання, відповідальності, а також ліквідації. Положення ст. 278 ГК України вказують, що товарна біржа є господарською організацією. Більш детального регулювання в Кодексі не встановлено. Отже, можна зробити висновок, що створення біржі можливе у будь-якій формі, передбаченій законом. Саме тому, постає проблема щодо більш чіткого визначення організаційно-правової форми, в якій має існувати товарна біржа для здійснення максимально ефективного впливу на розвиток відносин суб'єктів господарювання, а також для забезпечення відсутності зловживань з боку її учасників.

Істотною особливістю нашої країни є специфіка з якою укладаються біржові угоди. Вона виявляється в наступному. По-перше, навіть не зважаючи на те, що в правилах біржової торгівлі існує безліч типів угод, найпоширенішими серед них є угоди на реальний товар з негайною поставкою й оплатою. У той же час форвардний і ф'ючерсний ринки, які є переважаючими в світовій біржовій практиці, перебувають у процесі зростання. Проте якщо договірна торгівля потребує лиш впевненості в завтрашньому дні, то ф'ючерсний ринок потребує

більшого, більш глибоких якісних змін, таких як: стандартизація біржових контрактів, формування перевіреного механізму, який зміг би гарантувати, що всі операції буде виконано, та розвиток сфери оптової торгівлі. По-друге, біржова торгівля за своєю суттю радше походить на аукціон, аніж на біржу як таку, включно з торгівлею в залі. Не випадково в регламенті багатьох бірж присутні правила проведення біржового аукціону.

Останні роки в українській та міжнародній практиці все більш стали проявлятися тенденція переводу біржової торгівлі в електронний простір. Віртуальна біржова торгівля не потребує присутності біржових операторів у залі, тепер вони можуть здійснювати торгівлю з будь-якого місця. При цьому всі заходи щодо регламентації біржової торгівлі здійснюються в автоматичному режимі.

Головна перевага електронної біржі – це можливість проведення торгових операцій у будь-який час доби. У брокерів з'являється можливість торгувати у ті години, коли звичайна біржа закрита, тобто це потенційний додатковий прибуток для брокерських компаній. По-друге, брокери одержують максимальний доступ на ринки. Для брокера дуже вигідно те, що йому необов'язково увесь час особисто бути присутнім на торгах, а можна знаходитися практично в будь-якій точці земної кулі. Додатковими перевагами електронних бірж є більш низькі операційні витрати, висока швидкість здійснення операцій та проведення розрахунків на основі використання сучасних засобів зв'язку та електронної обробки даних, зниження витрат, пов'язаних з організацією та проведенням торгів, і як наслідок – зниження комісійних зборів та зборів за участь у торгах.

Отже, біржова діяльність є провідною ланкою ринкової економіки і виступає складним механізмом, який чутливо реагує на всі соціально-економічні, політичні процеси, що відбуваються в країні. З огляду на це, важливим і необхідним є удосконалення механізму правового регулювання відносин, що виникають у сфері біржової торгівлі, яка потребує широкого

спектра знань, розуміння глибоких економіко-правових закономірностей змісту біржової діяльності. У той же самий час в українській та міжнародній практиці все частіше стали проводити та користуватися саме електронним варіантом біржових торгів. Комп'ютеризація біржової діяльності означає ліквідацію кордонів між біржою і рештою оптових ринків, що дозволяє всім бажаючим брати участь у біржовій торгівлі через комп'ютерну систему, а найголовніше – забезпечує шлях до створення єдиного ринкового середовища.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1991 № 1956-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
3. Берлач А. І. Біржове право України : навч. посіб. / Університет. Київ : Україна. 2008. 316 с.
4. Саблук П. Т. Товарні біржі в Україні: аналіз діяльності, законодавче поле, перспективи розвитку : навч. посіб. / Ін-т аграрної економіки УААН. Київ, 2010. 427 с.
5. Циганов О. Р. Закордонний досвід державного регулювання діяльності товарних бірж та напрями його використання в Україні. Менеджер. 2007. № 4(30).

Данілов Д.А.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ФІНАНСОВІ ЦЕНТРИ ЄВРОПИ: ПІДТРИМКА УКРАЇНИ

В умовах глобалізаційних процесів розвиток міжнародної фінансової діяльності сформував центри світових фінансових ринків. Світові фінансові центри сформувалися у великих містах, в яких зосереджена велика кількість банків міжнародного значення, глобальних фірм, та зазвичай, є розвинута фондова біржа. Фінансові центри є невід'ємною частиною інтегрованих фінансових ринків, які в свою чергу грають важливу роль у фінансовій глобалізації та спонукають до змін у структурі глобальних фінансів. Вони об'єднують та перерозподіляють значні обсяги фінансових ресурсів по всьому світу. Інколи такі центри служать осередками мінімізації податкових надходжень, бо різні операції на них оподатковуються за низькими місцевими

податками і вільні від валютних обмежень[1].

Для функціонування центрів потрібна наявність мінімум трьох умов:

- створення надлишку в капіталу в окремих пунктах світового господарства;
- виникнення світових грошей, які спроможні забезпечити вільний рух капіталу;
- достатньо високий рівень організації транснаціональних та міжнародних фінансових інституцій.

Також є низка основних вимог до світових центрів: стійка фінансова система і стабільна валюта; наявність інститутів, що забезпечують функціонування фінансових ринків; гнучка система фінансових інструментів; правові гарантії; людський капітал, який володіє спеціалізованими фінансовими знаннями; економічна свобода [2].

В світі діє багато фінансових центрів, наприклад: Лондон (Велика Британія), Нью-Йорк (США), Токіо (Японія), Цюрих (Швейцарія), Париж (Франція), Люксембург (Люксембург), Франкфурт-на Майні (Німеччина).

Понад двісті років Лондон був єдиним світовим фінансовим центром. Це стало можливим завдяки монопольній потужності Британської імперії. Також сприяв той факт що фунт стерлінг домінував у капіталовкладенні, інвестиціях, фінансах за кордоном до Першої світової війни.

У 2022 році агенція Reuters, з посиланнями на дослідження City of London, повідомляє що Лондон залишається на своєму першому місці серед всіх фінансових центрів світу. Вартість цінних паперів, що перебувають в управлінні діючих тут інституцій сягає 2,5 трл долларів. Але Нью-Йорк разом з Сінгапуром семимільними кроками наздоганяє його. Вони випереджають його за показником в залучені нових талантів [3].

Аналітики кажуть, що вихід із ЄС, припинення вільного пересування через Covid-19 та запровадження нової імміграційної системи вдарило по сприйняттю Великобританії як привабливого осередка для міжнародних талантів. Також

відносно високим став загальний податок для британських компаній, які надають фінансові послуги.

В європейських фінансових центрах контролюють дотримання санкцій проти країни терориста тим самим підтримуючи Україну [4].

Так на Лондонській фондовій біржі постійно працюють з інвесторами, щоб вони не підписували угоди з російськими фінансовими компаніями. Професійні учасники перевіряють можливість проведення транзакційних операцій на платформі фондової біржі. Ще з початку березня 2022 року на Лондонській фондовій біржі не проводять ніяких операцій з цінними паперами країни терориста.

Список використаних джерел:

1. Фінансова енциклопедія. Електронний ресурс – [Режим доступу: <https://ua.nesrakonk.ru/financial-hub/>]
2. Олександр Рогач, Світлана Сіденко. Міжнародні Фінансові Центри.2022.
3. Агенцтво Reuters. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://www.reuters.com/business/london-is-top-global-finance-centre-lags-key-areas-says-study-2022-01-27/>.
4. Лондонська біржа нагадала брокерам про вимогу стежити за дотриманням санкцій проти РФ28.09.2022 Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/28/691980/>

Жирук К.М.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ФІНАНСОВІ ЦЕНТРИ АМЕРИКИ: ЗАБОРОНА БІЗНЕСУ КРАЇНИ ТЕРОРИСТА

Сучасні фінансові ринки розвиваються разом із створенням сучасних світових фінансових центрів. Найбільші фінансові центри США: Нью-Йорк, Чикаго, Маямі, Сан-Франціско.

Фінансовий центр Нью-Йорк є одним із найбільших в Америці і другий в світі. Валюта Сполучених штатів Америки-американський долар емітується відповідно потребам ринку країни та усього світу, має провідну роль в обігу світових грошей. Для Нью-Йорка це не є іноземною валютою, як, наприклад, для

Токіо або Лондона, тому операції з цією валютою регулюються саме головним центром регулювання грошової діяльності ФРС - федеральним резервним фондом[1].

За допомогою індексу Доу Джонса визначається динаміка складових (наприклад, цінних паперів) фондових ринків. Найсильніші падіння індексу були під час великої депресії у 1929 році; обвалу фондового ринку в «чорний понеділок» у 1987 році; теракту у 2001 році та у 2008 році під час всесвітньої фінансової кризи.

Транснаціональні корпорації, фінансові інститути, ринки цінних паперів – все це пов'язує США з міжнародними фінансовими ринками. Великі банки і ТНК активно зростають і мають можливість нагромадити величезні суми для інвестиційної діяльності у важливі галузі національної та міжнародної економіки (фінансових ринків).

Нью-Йорк можна впевнено назвати центром ринку капіталу Америки. Він в себе включає ринок акцій та облігацій, ринок казначейських цінних паперів, іпотечний ринок тощо. Проводять свою діяльність інвестиційні банки (такі як Merrill Lynch, Goldmen Sacns, Morgan Stanley).

Окремо треба приділити увагу Валютному ринку Нью-Йорку. Він містить в собі угоду «банк-клієнт», тобто угода базується на співробітництві банку та його користувача; угоду «банк-банк» (або по іншому «міжбанківський валютний ринок»), завдяки якій можна займатися купівлею-продажем іноземної валюти; угоду між сторонами яка укладається через брокерів. Частка Нью-Йорку в торгівлі міжнародною валютою становить 16%, посідаючи друге місце після Лондона [2].

Представники нашої країни беруть участь у різних економічних заходах. Так Президент України Володимир Зеленський був присутній під час відкриття фондової біржи у Нью-Йорку. На церемонії звучала промова про те, що українському народу притаманні такі ж цінності, які має Америка та Європа, а саме: свобода, можливість розвиватися економічно і співпрацювати з іншими

компаніями. Президент закликав інвестувати в Україну, створивши для цього проект Advantage Ukraine – місце, де бажаючі підприємці з інших країн можуть знайти для себе різні галузі для інвестування та відкриття і розвитку бізнесу.

В зв'язку з російською агресією проти України [3] фондова біржа Нью-Йорку заборонила компаніям, які знаходяться в Росії, проводити торгівельну діяльність акціями. Таким чином вирішив підтримати нашу державу і американський індексний провайдер S&P Dow Jones Indices, ввівши санкції на цінні папери російських та білоруських емітентів, які їх розміщують.

Список використаних джерел:

1. Фінансові центри розвинених країн. Електронний ресурс – [Режим доступу]: https://pidru4niki.com/finans/finansovi_tsentri_rozvinutih_krayin.
2. Нью-Йорк як міжнародний фінансовий центр. Електронний ресурс – [Режим доступу]: https://studopedia.com.ua/1_49485_harakteristika-nayvazhlivishih-mizhnarodnih-finansovih-tsentriv.html.
3. Володимир Зеленський взяв участь у відкритті Нью-Йоркської фондової біржі. Електронний ресурс – [Режим доступу]: <https://bukoda.gov.ua/news/volodymyr-zelenskyi-vziav-uchast-u-vidkrytti-niu-iorkskoi-fondovoi-birzhi>

Сологуб А.А

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник кан.екон.наук доц. Дзяд О.В.

НАСЛІДКИ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ДЛЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Повномасштабне вторгнення росії в Україну, яке розпочалося 24 лютого 2022 року, спричинило збій у економічному зростанні для всіх країн, а також викликало довготривалі наслідки, як зростання бідності, голоду та нестабільності по всьому світу. На сьогодні, стан світового господарства з кожним днем погіршується через військову агресію з боку росії проти України, яка знаходиться у центрі Європи, на перехресті важливих торгівельних шляхів. Актуальність даного питання полягає у тому, що війна негативно позначається на макроекономічних показниках західних країн та Євросоюзу. Таким чином, світова економіка найближчим часом може потерпіти глобальної економічної кризи, яка вже відбувалась у 2007-2008 роках, але зараз це буде більш складний рівень, для

подолання якого потрібно вийти на новий етап економічного розвитку з урахуванням сучасної тенденції світового господарства. Важливо, саме зараз визначити головні проблеми світової економіки, щоб послабити наслідки або уникнути їх у післявоєнному часі.

Стан глобальної економіки до початку розв'язання повномасштабного конфлікту росії проти України був на стадії пожвавлення після чергової кризи викликаною поширенням коронавірусної інфекцією COVID-19. Пандемія негативно вплинула на політичну, соціальну, економічну, релігійну та фінансову системи світу. Найбільш економічно розвинуті країни зазнали великих збитків. Однак, не встигло світове господарство відновитися та пристосуватися до нових умов, як національні економіки світу знов опинилися у світовій економічній кризі.

Україна і росія відігравали вагомую роль у функціонуванні світового господарства. Слід зазначити, що Росія і Україна великі експортери сировинних ресурсів, які займають перші позиції в багатьох глобальних ланцюгах створення вартості, їх дефіцит можуть серйозно вплинути на широкий спектр галузей у всьому світі, включаючи харчову, будівельну, нафтохімічну та транспортну. Одночасно, держави займають велику територію, володіють належними природними умовами та мають вигідне місце розташування на карті світу. Такі показники характеризують ці країни, як відмінного співробітника щодо здійснення міжнародних економічних відносин. Однак, воєнний конфлікт між Україною та Росією значно вплинув на стан світового господарства.

По-перше, війна в Україні здійснила значний вплив на глобальну економіку через різке зростання цін на енергоресурси. Сталося це по причині того, що росія була великим експортером нафти та газу у всі європейські країни. Підвищення світових цін на енергоресурси зумовлює скорочення виробництва в Європі, що у майбутньому приведе до зниження ВВП, а як наслідок високий рівень інфляції і безробіття. Таким чином, країнам-імпортерам нафти та газу потрібно буде шукати нові або створювати свої власні енергетичні джерела, щоб у майбутньому стати незалежними у даній сфері.

По-друге, збройний конфлікт викликав гуманітарну кризу в Україні, яка вплинула на всю Європу. Велика хвиля міграції українського населення посилила тиск на економіку країн, які його приймали, бо кількість людей перевищувала можливості цих держав. Найбільш негативно це відобразилося на європейських країнах, яким потрібно мати достатньо місця де можна розмістити біженців, задовольнити їхні базові потреби та забезпечити певною грошовою допомогою, що спричинило різке збільшення бюджетних видатків країн членів-ЄС, що породжує інфляцію і погіршує рівень життя європейців.

По-третє, після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну світ опинився перед небезпекою ядерної війни, що загрожує існуванню людства. Держави повинні прийти до концепції повного роззброєння всіх країн, адже існування зброї буде стимулювати до потенційного його використання, і як наслідок загроза світових війн. Щоб уникнути збройних конфліктів треба розробити новий механізм вирішення світових конфліктів, який не буде шкодити населенню задля якого цей світ будується. У такому разі держави мають вийти на новий рівень міжнародних економічних відносин, де на першому місці буде гарантоване мирне співіснування для всіх країн.

Не можна відзначити те, що Україна до початку повномасштабної війни була лідером з постачання зернових культур у світовій економіці. Наприклад, за оцінками Міністерства сільського господарства США, Україна забезпечила 10% світового експорту пшениці у 2021 році. Однак, непридатність полів для посіву через збройну агресію росії експорт України значно скоротився, що призвело до зростання світової ціни на ці продукти, і як наслідок, це спричинило продовольчу та гуманітарну кризу. Зараз, розвинуті країни ще експортують зерно за підвищеною ціною, але найбільш вразливі країни вже не в змозі заплатити, і як наслідок поява голоду у майбутньому. Особливо це стосується країн Південно-Східної Азії, Південно-Східної Європи, Близького Сходу та Північної Африки.

Таким чином, можна зробити висновок ,що агресія росії проти України наглядно демонструє, як світова економіка чутлива до збройних конфліктів,

підвищення світових цін на енергоресурси та обмеженості продовольчих товарів. Тому державним діячам необхідно зробити національну економіку більш стійкою до раптових змін у світовому господарстві, а урядам країн та міжнародним організаціям потрібно співпрацювати для зменшення економічних наслідків викликаних війною в Україні.

Список використаних джерел:

1. МАЗАРАКІ, А., & МЕЛЬНИК, Т. (2022). Світове господарство: виклики російсько-української війни. ·SCIENTIA·FRUCTUOSA (ВІСНИК Київського національного торговельно-економічного університету), 143(3), 4–35.URL: <http://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/430>

2. Implications of the War in Ukraine for the Global Economy / Justin-Damien Guénette, Philip Kenworthy, and Collette Wheeler et. al. Washington, USA : World Bank Group, 2022.URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/5d903e848db1d1b83e0ec8f744e55570-0350012021/related/Implications-of-the-War-in-Ukraine-for-the-Global-Economy.pdf>

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Аркуша Б. О.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Левкович О. В.

ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

Головним недоліком більшості національних підприємств є не вміння підвищувати власну ефективність, функціонування та неспроможність забезпечити зростання економічних показників за умов посиленої конкуренції як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Інструментом подолання вказаної проблеми є фінансовий аналіз, який покликаний ідентифікувати зміни фінансових результатів, контролювати відношення фінансових показників підприємства та його головних конкурентів, визначати загрозу банкрутства, ризиків капіталовкладень, а також спрямовувати, вирішувати та покращувати низку показників фінансово-господарської діяльності задля прийняття правильних управлінських рішень та змоги довгострокового планування.

Вихідною категорією, яка визначає сутність аналізу фінансового стану та його функціональну роль у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності є категорія «фінансовий стан». Саме розуміння підходів створює базис для визначення основних рис та обґрунтування методичних підходів до аналізу.

Автори пропонують безліч визначень поняття «фінансового стану», проте у найбільш повному вигляді під фінансовим станом слід розуміти результат взаємодії кожного з елементів системи фінансових відносин підприємства, на який вказує сукупність виробничо-господарських чинників, а також характеристики системи показників, що відображають наявність, способи формування, розміщення і використання фінансових ресурсів [1].

Іншими словами про фінансовий стан можна говорити як про вагому

характеристику в діяльності підприємства, яка включає в себе здебільшого нерівномірні, часто повторювані динамічні процеси руху фінансових ресурсів. Саме тому метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення ефективності їх формування, розміщення і використання. Вона має конкретизуватись відповідними поточними завданнями. Найвагомішими серед них є: визначення рівня економічної безпеки як базису стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, кредиторами та іншими установами, зниження собівартості, зміцнення комерційного рахунку та забезпечення необхідного рівня рентабельності виробництва.

На сьогоднішній день існує розгалужена класифікація методичних підходів до аналізу фінансового стану підприємства, яка включає формалізовані і неформалізовані, математичні та коефіцієнтні, графічні методи і моделі.

Проте при розрахунку даних того чи іншого методичного підходу варто враховувати їх об'єктивність, адже вони можуть піддаватися впливу внутрішніх та зовнішніх чинників, які водночас впливають і на застосування. Основна увага надається відмінностям стану економічного розвитку (стійкості економічної системи), стабільності законодавства, можливостям переосмислення даних, нормативам для порівняння у процесі аналізу, необхідності доповнення неформалізованих методів формалізованими тощо.

Та попри те, що кожен з прийомів не є цілком досконалим, все ж найбільше труднощів, при проведенні аналізу фінансового стану, у підприємців викликає саме нестабільна економіка. За умов безперервного потоку інформації та нестабільності національної валюти фінансово-економічні показники швидко втрачають свою достовірність та актуальність і більше не можуть бути придатними для точного аналізу.

Ще одним негативним аспектом аналізу показників фінансового стану дослідники вважають нерозвиненість фондового ринку, на якому можуть циркулюють акції публічних компаній, за якими в свою чергу можна оцінити положення емітентів, їхнє фінансове становище та розвиток. Крім того,

нестабільність правової бази (фінансового та податкового законодавства) також ускладнює аналіз фінансового стану компанії.

За таких умов для вирішення проблем із застосування методичних підходів, прийомів фінансового аналізу та поліпшення організації його здійснення суб'єктами господарювання, цілком раціональним буде рекомендувати [2]:

- оцінювати найважливіші показники фінансового стану підприємства принаймні кілька разів на рік (індивідуальний підхід до визначення найважливіших показників);

- створювати нові методи оцінки фінансового стану та способи його удосконалення, підвищення платоспроможності та ліквідності, у тому числі комплексних методів;

- нормалізувати, стабілізувати, привести фінансове та податкове законодавство до міжнародних стандартів;

- покращувати інформаційно-методичне забезпечення аналізу та уніфікації методики форм фінансової звітності, що підвищить її аналітичні та оціночні можливості;

- адаптувати зарубіжні методи аналізу фінансового стану, які на сьогодні є основними в процесі його впровадження, до соціально-економічних умов і практики суб'єктів господарювання національної економіки;

- проводити методичні семінари для осіб, відповідальних за аналіз фінансового стану, з метою формування мотиваційних аспектів його покращення тощо.

Загалом перелічені вище рекомендації становлять фундамент для пошуку більш ґрунтовних напрямів оптимізації вирішення проблем здійснення комплексного аналізу фінансового стану національних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Салига С. Я. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 210 с.

2. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз : теорія та практика : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 328 с.

Вітценко Л.Р.

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні

Запорізького національного університету

Науковий керівник – проф., д.е.н. Меліхова Т.О.

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЗАПАСІВ

Проблема проведення внутрішнього контролю запасів є дуже важливою особливо у воєнні часи. Застосування заходів із внутрішнього контролю є одним із ключових факторів задля припинення крадіжок запасів, здійснення шахрайства при їх доставці та збереження на підприємстві тощо. Для здійснення внутрішнього контролю застосовується величезна кількість методів та функцій. Основними функціями внутрішнього контролю є: інформаційна функція, діагностична та захисна. Головною функцією виділяють – інформаційну, бо надання актуальної інформації при обліку внутрішніх процесів запасів є вкрай необхідною для кожного суб'єкта внутрішнього контролю.

На процес внутрішнього контролю впливають події у державі. Особливо, це відображається на об'єктах військової та промислової інфраструктури, де крадіжки і шахрайства ніяк не допустимі, як і на всіх підприємствах в цілому. Бо через ці проблеми, знижується інтенсивність та здатність країни протистояти багатьом негативним факторам, особливо тим проблемам, які тягнуть за собою дуже погані наслідки для внутрішньої безпеки у державі.

Форми проведення внутрішнього контролю бувають: централізована (зосередження роботи на у спеціальному центрі чи у одному підрозділі підприємства), децентралізована (зосередження перевірки у цехах та підрозділах підприємства) та змішана, яка поєднує дві попередні форми. Кожна форма має як багато «плюсів» так і недоліків. Централізована форма через зосередження своєї роботи у одному місті втрачає достатній рівень контролю у інших підрозділах та цехах підприємства. Децентралізована форма є дуже уразливою згідно зі своєю кількістю виконання робіт та обов'язків, які значно вищі у централізованій формі. Змішана форма на сьогодні є найкращим рішенням у багатьох ситуаціях та зосереджена на багатьох державних та приватних

підприємствах, бо має функції як централізованої, так і децентралізованої роботи. Також, головним аспектом при проведенні внутрішнього контролю запасів є злагодженість та ефективність роботи підприємства, правильність ведення їх обліку та відображення їх у фінансовій звітності, що згодом надає актуальну інформацію при зовнішніх перевірках контролюючими органами.

Отже, для ефективності проведення внутрішнього контролю необхідно звернути увагу на правильність ведення обліку запасів та відображення їх у фінансовій звітності. Це зменшить помилки при веденні обліку та попередить фінансові санкції при зовнішніх перевірках контролюючими органами.

Список використаних джерел:

1. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1062-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.01.2023 р.)

2. Посібник з питань організації внутрішнього контролю розпорядниками коштів державного бюджету. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files> (дата звернення 15.01.2023 р.)

Каграманян А. А.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О. В.

**КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ
ПІДПРИЄМСТВА**

В сучасній управлінській практиці питання якісного та кількісного обґрунтування управлінських фінансових рішень займає провідне місце. Комплексний погляд на проблему часто дуже корисний.

Тому прийняття окремих управлінських фінансових рішень потребує оцінки фінансово-економічної спроможності суб'єкта господарювання в цілому – як економічної особи. Постають питання узагальнення результатів досліджень окремих фінансових аспектів діяльності підприємств, інвестицій та фінансової діяльності з метою створення єдиного показника як індикатора ефективності фінансового менеджменту на підприємствах.

Комплексна оцінка господарської діяльності є її характеристикою, отриманою в результаті комплексного дослідження, тобто одночасного та узгодженого вивчення сукупності показників, що відображають всі аспекти господарських процесів, і що містить узагальнювальні висновки про результати діяльності виробничого об'єкта на основі виявлення якісних і кількісних відмінностей від бази порівняння [1].

Комплексний метод оцінки фінансового стану підприємства дозволяє виявити проблемні зони в діяльності підприємства, а також дослідити причини, що сприяли їх створенню. Це велика перевага цього методу. Однак у нього є і мінуси. Цей метод вважається трудомістким, а відсутність нормативних значень для більшості показників та обмежує використання даного методу, особливо під час оперативної оцінки підприємств.

Необхідність комплексної оцінки фінансового стану полягає насамперед в інформаційному, методичному та організаційному забезпеченні обґрунтування та прийняття управлінських фінансових рішень щодо фінансування різних видів діяльності суб'єкта господарювання у коротко- та довгостроковій перспективі.

Результатом такого аналізу є кількісне вираження досліджуваної здатності гарантувати стабільність фінансово-господарської діяльності, підвищувати ринкову вартість підприємства та забезпечити коротко- та довгостроковий дохід для його власників. Іншими словами, комплексна оцінка фінансового стану дозволяє кількісно оцінити рівень економічного потенціалу підприємства.

Такий аналіз є невід'ємною частиною інструментарію антикризового управління та методологічною основою процесу банкрутства. Отримані в результаті комплексного аналізу показники необхідні потенційним інвесторам підприємства для прийняття рішень щодо розробки та фінансування інвестиційних проектів, а кредиторам для обґрунтування рішення про надання кредиту, його розміру та умов.

Враховуючи структуру комплексного аналізу фінансового стану за підходом зарубіжних авторів, то Д. Стоун і К. Хітчінг звертають увагу на такі

елементи аналізу: платоспроможність, структура активів і пасивів, ділова активність, оборотність, ефективність використання капіталу, інвестиції [2].

За словами Шеремета А.Д. це: платоспроможність; фінансова незалежність, стійкість, стабільність; структура активів і пасивів; ділова активність, оборотність, ефективність використання капіталу; ліквідність. Брейлі Р., Майерс С. виділяють наступні складові частини комплексного аналізу: фінансова залежність, ліквідність, рентабельність, ринкова активність [3].

Розроблений метод дозволить чітко визначити сфери діяльності в підприємстві, де виникли проблеми, а також проаналізувати причини, що їх призвели. Однак зробити розумні висновки про фінансовий стан підприємства в цілому дуже важко.

Комплексний метод оцінки фінансового стану вважають достатньо трудомістким. Недоліком цього методу є те, що більшість використовуваних коефіцієнтів не мають нормативних значень, а зміни значень коефіцієнтів в динаміці неможливо правильно інтерпретувати. Тому, даний метод слід застосовувати у зв'язці з набором інших методик та доповнень.

Список використаних джерел:

1. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз : теорія та практика : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 328 с.
2. Дорошенко Н. М. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 3. С. 23-25.
3. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія. К.: КНЕУ, 2019. 378 с

Лящина Є.А.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Для забезпечення ефективного та довгострокового функціонування підприємства найголовніше – вміти ефективно керувати його активами. Активи відіграють дуже важливу роль у всіх діяльності підприємства, а їх ефективне

формування та використання збільшує економічний потенціал підприємства, тим самим підвищуючи його прибуток.

Метою даної статті є визначення поняття «активи» та знаходження шляхів щодо підвищення ефективності управління активами підприємства.

В сучасній економічній теорії застосовуються багато визначень терміну «активи», найбільш поширеними вченими є: Коваленко Л.О., Михайленко П.П., Поліщук М.П., Поддєрьогін А.М., Бланк І.О. та ін.[1]

Отже, активи – це сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей підприємства, що мають грошову оцінку та вартість, формування та використання яких призводить саме до отримання майбутніх економічних вигод.

Існують певні критерії для визначення терміну активів: за формами функціонування: матеріальні, нематеріальні, фінансові, біологічні; за характером участі в господарському процесі: оборотні, необоротні; за характером участі в різних видах господарської діяльності: операційні, інвестиційні; за можливістю амортизації: амортизовані, неамортизовані; за ступенем цінності: цінні, малоцінні; за ступенем ліквідності: абсолютно ліквідні, високоліквідні, середньоліквідні, малоліквідні, неліквідні.[2]

Також, важливим визначенням є управління активами підприємства, яке, навпаки, представляє собою складний процес, що включає правильне формування та використання активів з точки зору їх кількості, складу і структури. Як уже згадувалося вище, активи за характером участі в господарському процесі розподіляються на оборотні та необоротні, тож визначимо головні фактори для підвищення ефективності управління активами.

Для підвищення ефективності необоротних активів необхідно здійснювати наступне:

- оптимізувати склад та структуру основних засобів підприємства;
- покращити технічний стан основних засобів шляхом введення в експлуатацію нового обладнання;
- підвищити фондівдачу шляхом освоєння нових потужностей.

Для забезпечення ефективності оборотних активів необхідно здійснювати наступне:

- оптимізувати склад та структуру оборотних активів за допомогою прискорення їх оборотності в цілому;
- оптимізувати запаси підприємства шляхом загальної потреби в сировині на плановий період;
- підвищити рівень рентабельності підприємства шляхом своєчасного використання тимчасово вільних залишків грошових активів, відповідно для формування портфеля.

Отже, управління активами підприємства посягає дуже важливе місце в господарській діяльності підприємства, тому, що від активів підприємства залежить його подальша діяльність та конкурентоспроможність. У цілому структура активів підприємства визначається його діяльністю та суттєво впливає на структуру фінансових ресурсів, а саме це на співвідношення власних і залучених ресурсів, а також довгострокових і поточних зобов'язань.[3]

Список використаних джерел:

- 1.Управління активами підприємства[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/709335.pdf>.
- 2.Активи підприємства та джерела їх утворення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/26834/>.
- 3.Активи підприємства [Електронний ресурс]. – режим доступу: https://pidru4niki.com/20080215/finansi/aktivi_pidpriyemstva.

Мельникова К. О.

Запорізький національний університет

Науковий керівник доц., к.е.н. Линенко А. В.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МАРКЕТИНГУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний агропромисловий комплекс є багатогалузевою виробничою системою, в якій кожна галузь виконує свою специфічну функцію. В цей комплекс входять такі складові частини: тракторне та сільськогосподарське машинобудування; рослинництво, тваринництво та рибальство; харчова

промисловість, холодильне, складське та спеціалізоване транспортне господарство, а також інфраструктура. Дієвий маркетинг для аграрних підприємств є сьогодні необхідною умовою їхнього ефективного функціонування.

До початку війни 2022 року частка сільськогосподарського виробництва разом із переробкою його продукції у ВВП України становила понад 10%, щорічно зростаючи приблизно на 5-6%. Аграрний сектор економіки України шляхом торгівлі сільськогосподарською продукцією та товарами її переробки забезпечував щорічний дохід близько \$21-22 млрд, і становив 41% від усього експорту країни [2].

Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці 252 Щодо міжнародної торгівлі соняшниковою олією та ячменем, то Україна посідала перше та четверте місце у світі відповідно. Після початку російсько-української війни аграрні підприємства зазнають негативних змін і руйнівних наслідків. Однак і зараз маркетинг в аграрній галузі продовжує відігравати одну з провідних ролей. Його завдання полягає в найбільш вигідному поєднанні етапів виробництва, зберігання, переробки та збуту продукції.

До кінця лютого 2022 року показники рентабельності аграрних підприємств вказували на те, що маркетинг виконує свою роль, унаслідок чого здебільшого підвищувалась ефективність у цій галузі й економіці України в цілому [1].

Метою дослідження є виявлення поточних економічних змін в аграрних підприємствах, які зумовлені російською агресією, й обґрунтування шляхів підвищення ефективності їхньої маркетингової діяльності в умовах воєнного стану. Протягом року з початку війни агресор завдав значних пошкоджень Україні, зокрема аграрному сектору. Аналітики KSE підраховали вартість цієї шкоди, що становить понад \$6,6 млрд.

Оскільки ця сума дорівнює 23% усіх активів українського сільського

господарства, маємо майже чверть зруйнованого агросектору країни. До того ж, \$6,6 млрд є саме прямими збитками, в порівнянні з ними аналітики оцінили непрямі втрати у значно більшу суму, що становить \$34,25 млрд. Сумарно сума збитків перевищила \$40 млрд. Перед аграрними підприємствами постало завдання швидкого вирішення проблем зі збутом товарів, їх збереження та покриття завданих збитків. Ефективний маркетинг здатен сприяти розв'язанню цих питань [4].

За умови певного врегулювання ситуації в економіці України можна запровадити такі заходи. Зокрема, стимулювати збут за рахунок рекламних заходів та інтернет-маркетингу. Сформувати особливий підхід до маркетингової діяльності на основі потреб і запитів споживачів, у тому числі для виробництва та збуту. На цій основі поліпшити й оновити якість, виробництво аграрної продукції. Дослідити можливості аграрних підприємств на ринку й унаслідок цього визначити їх позиціонування на ринку [3].

Маркетингові функції, до яких входить планування, аналіз, контроль і регулювання, а також оцінювання результатів, варто застосовувати в аграрних підприємствах. Означені маркетингові заходи сприятимуть аграрним підприємствам, які не припинили свою діяльність, зберегти та підвищити їхню конкурентоспроможність шляхом поступового відновлення попиту на товари, розвитку нових каналів збуту. Попри повномасштабне російське вторгнення, аграрні підприємства навіть при багатомільярдних втратах не припинили своєї діяльності. Вони й Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці 253 зараз продовжують постачати свою продукцію, знаходячи альтернативні варіанти вести аграрний бізнес. І саме успішний маркетинг створює ці необхідні умови для стійкого розвитку підприємства аграрного сектору економіки України.

Список використаних джерел:

1. Втрати на \$40 млрд: як через війну страждає аграрний сектор України. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/19/695167>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

3. Пенькова О. Г., Харенко А. О., Лементовська В. А. Економічний механізм маркетингу вітчизняних середніх підприємств аграрного бізнесу. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2022. Вип. 100, Ч. 2. С. 311–319.

4. Чи потрібно інвестувати в маркетинг під час війни? URL: <https://agroportal.ua/blogs/chi-potribno-investuvati-v-marketing-pid-chas-viyni>.

Остапченко А.О., Макеров В.О.

Факультет обліку та фінансів

Полтавського державного аграрного університету

Науковий керівник д.е.н., проф. Зоря О.П.

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ООНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА РОЗРОБКА ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ НИМИ

Головним фактором підвищення ефективності використання основних засобів є їх оновлення і технічне удосконалення. Впровадження досягнень науково-технічного прогресу підвищує рівень механізації і автоматизації виробництва, продуктивність праці, сприяє економії матеріальних витрат, підвищує культуру і безпеку виробництва.

Аналіз практики інвестування відтворення основних засобів показує, що часто керівництво підприємств аграрної сфери не звертає уваги на інвестування розширеного відтворення основних засобів, задовольняючись інвестуванням їх простого відтворення, що обґрунтовується можливою зміною керівництва (тобто не має сенсу будувати довгострокові інвестиційні стратегії), перевіреними на практиці управління підприємством та високими цінами на сільськогосподарську техніку. Проте, отримання прибутку в короткостроковому періоді, відсутність довгострокових інвестиційних стратегій призводять до втрати позицій підприємства на ринку та його конкурентоспроможності.

Прийняття інвестиційного рішення щодо відтворення основних засобів ефективно у тому випадку, якщо враховуються зовнішні та внутрішні умови, в яких існує підприємство, оптимальними методами для визначення цих умов є SWOT-аналіз за суміщеними якісними та кількісними методиками на основі

експертних оцінок.

Після виділення експертами сильних та слабких сторін, можливостей та загроз проводиться розробка інвестиційних рішень, що використовують сильні сторони для реалізації можливостей та усунення загроз; розробка рішень для подолання впливу слабких сторін за рахунок виявлення можливостей, позбавлення слабких сторін та запобігання загрозам (табл. 1).

Таблиця 1

Розробка інвестиційних рішень для аграрного підприємства у матриці SWOT-аналізу

	Можливості	Загрози
Сильні сторони	Група 1 1. Збільшення обсягів виробництва з урахуванням зносу основних засобів. 2. Підпорядкування інвестиційної стратегії загальної стратегії розвитку підприємства.	Група 2 1. Вихід на нові ринки, в інших регіонах. 2. Розробка ефективних інвестиційних рішень.
Слабкі сторони	Група 3 1. Використання сучасних технологій в інвестуванні відтворення основних засобів.	Група 4 1. Залучення кваліфікованих спеціалістів. 2. Визначення оптимальних джерел відтворення основних засобів.

Інвестиційне рішення щодо відтворення основних фондів приймається у три етапи. На першому етапі проводиться збирання необхідної статистичної інформації для подальшого прогнозування ефективності інвестиційного рішення. На другому етапі відбувається безпосередньо створення конструкцій інвестиційного рішення щодо відтворення основних засобів, створюються тричотири альтернативні інвестиційні рішення, одне з яких приймається керівництвом для реалізації відповідно до загальної інвестиційної стратегії підприємства. На третьому етапі забезпечується виконання інвестиційного рішення щодо відтворення основних засобів. Вибираються джерела фінансування інвестиційного рішення та відповідальна за його виконання компетентна особа.

Список використаних джерел:

1. Зоря О.П., Буряк Д.К., Сіора Я.В. Інвестиційна політика держави у галузі техніко-технологічного оновлення основних засобів підприємств аграрної сфери. *Актуальні питання сучасної економічної науки : збірник матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф.*, Полтава : ПДАУ, 2022. С. 24-25.

2. Зоря О.П., Овчарук О.М., Мауер Д.Р. Теоретико-методологічні засади формування та розроблення інвестиційно-інноваційної стратегії. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 62. С. 37-42.

Райгородська Ю.Ю.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О. В.

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Аналіз ефективності використання капіталу підприємства повинен виявити вплив факторів на результати діяльності підприємства та відобразити інформацію про рух, динаміку, структури та фактори, що впливають на його використання. Врахування цих аспектів вимагає застосування методології, побудованої на принципах системності та комплексності. Найбільш складним застосуванням є метод аналізу ефективності використання капіталу професора А.Д. Шерамета, який пропонує комплексний аналіз у шість кроків:

- уявити об'єкт дослідження як систему та визначити цілі та умови її функціонування.
- розробка систем аналітичних і синтетичних показників;
- схема зображення системи;
- класифікація факторів і показників, визначення зв'язків між ними;
- формування моделей на основі попередніх етапів;
- провести дослідження з використанням розробленої моделі [1].

Розглядаючи підхід щодо аналізу та оцінки ефективності використання капіталу, Г.В. Савицька стверджує, що «загальна оцінка ефективності використання сукупних ресурсів здійснюється на підставі показника рентабельності сукупного капіталу». залежно від типу «заінтересованої особи» (держава, власник, кредитор) можливі різні варіанти її розрахунку. [2]

Аналіз наукових джерел свідчить про наявність лише окремих частин, елементів комплексної методології цього аналізу та не гарантує досягнення поставлених цілей аналізу ефективності використання капіталу. Ефективність використання капіталу часто ототожнюють з рентабельністю і прибутковістю підприємства, тому з методик слід виділити і ті, що передбачають проведення аналізу прибутку та рентабельності, так і ті, що направлені на проведення аналізу ефективності використання капіталу.

На основі окремих ланок та елементів наведеної методики Г.В. Савицької, А.Д. Шеремета, аналіз ефективності використання капіталу необхідно проводити на наступних етапах.

На першому етапі аналізу ефективності використання капіталу необхідно визначити основні джерела формування капіталу, результативні показники ефективності використання капіталу, розрахувати їх та проаналізувати динаміку та основні тенденції змін значення. Важливим елементом аналізу на цьому етапі є визначення характерних тенденцій, середньорічних значень показників, характеристик і відмінностей досліджуваного об'єкта. Ефективність використання капіталу відображається не тільки в показнику прибутковості, рентабельності продажів, а й у показнику фінансової стійкості підприємства.

Зміна показника фінансової стійкості підприємства є найбільш повним результатом ефективності формування та використання капіталу. Однобічною особливістю процесу фондівдачі є вивчення лише показників рентабельності капіталу без урахування зміни значень показників фінансової стійкості підприємства.

На другому етапі аналізу пропонується визначити основні показники фінансової стійкості, розрахувати їх та проаналізувати їх динаміку та основні тенденції. Необхідним елементом цього етапу аналізу є вивчення тенденцій зміни показників фінансової стійкості та розрахунок їх середньорічних значень. Отримані результати використання методики, представлені схематично, слугують основою для підвищення ефективності використання капіталу

підприємства.

Список використаних джерел:

1. Попович П. Я. Економічний аналіз та аудит на підприємстві: підручник. Тернопіль, 2019. 254 с.
2. Салига С. Я. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 210 с.

Смольник К. Д.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доцент, к.е.н. Левкович О.В.

**ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА І
НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ**

На сьогодні, оцінка кредитоспроможності будь-якого позичальника являється обов'язковою та дуже важливою процедурою. Результат даної оцінки впливає на надання кредитів та, відповідно, їх повернення банківським установам.

Одним із інструментів зниження кредитних ризиків у діяльності банку є оцінка кредитоспроможності позичальника. У процесі аналізу кредитоспроможності позичальника виникає можливість зробити ґрунтовні висновки, прийняти ефективні рішення з метою уникнення негативних наслідків [1].

Кредитоспроможність можна визначити як якісну оцінку позичальника, що встановлюється банком (кредитною установою) для детального розгляду питання можливості та умов кредитування. Оцінка кредитної спроможності виступає як інструмент, що дозволяє передбачити певну ймовірність того, що позички будуть ефективно використані та повернені своєчасно.

На сьогоднішній день можна виділити безліч методик для аналізу фінансового стану клієнта банку та для визначення його надійності (спроможність вчасно повернути борг). Більш класичним підходом в оцінюванні кредитоспроможності, який використовується в Україні, є аналіз бухгалтерського балансу підприємства.

Розробкою рекомендацій щодо виявлення реального фінансового стану та розрахунку кредитної спроможності позичальника в Україні займається НБУ. Відповідно до «Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків» від 06.07.2000 р. № 279, кожен банк самостійно встановлює критерії оцінки фінансового стану своїх позичальників [2].

Як правило, оцінку фінансового стану клієнта проводять в три етапи:

1-й етап – обчислення значень показників, що характеризують фінансовий стан позичальника;

2-й етап – оцінювання та узагальнення показників і визначення класу надійності позичальника;

3-й етап – складання аналітичного висновку.

Аналіз кредитної спроможності підприємства проведено на прикладі ПрАТ «Київстар». Розрахунок фінансових коефіцієнтів здійснено на основі фінансових звітностей за три останні роки (2019-2021 рр.).

Розрахуємо коефіцієнти платоспроможності позичальника (табл. 1).

Таблиця 1 – Показники платоспроможності позичальника за 2019-2021 рр.

	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,823	0,232	0,259
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,815	0,224	0,253
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,884	0,109	0,142

Складено на основі джерел [3,4,5]

З наведеної вище таблиці видно, що коефіцієнт поточної ліквідності менший ніж теоретично виправдана оцінка (2) за весь період. Це свідчить про проблемний стан платоспроможності, адже оборотних активів недостатньо для того, щоб відповісти за поточними зобов'язаннями.

Щодо наступного коефіцієнта – поточної ліквідності, то він у 2019 знаходився у межах норми (0,5-1), це говорить нам про те, що оборотні активи покривали короткострокові зобов'язання. А от значення показників у 2020 -

2021 рр. значно нижче норми, а це вказує на те, що ПрАТ «Київстар» не здатний погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності значно менший за нормативне значення у 2020-2021 роках (більше 0,1), бо за цей період у балансі нема даних про поточні фінансові інвестиції. Тому підприємство не може негайно погасити короткострокові зобов'язання ліквідними грошовими коштами та цінними паперами. У 2019 показник знаходиться в межах норми.

Далі проаналізуємо показники фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2 – Показники фінансової стійкості підприємства за 2019-2021 рр.

	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,686	0,662	0,682
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,672	0,56	0,423
Коефіцієнт фінансового ризику	0,49	0,79	1,363
Коефіцієнт оборотності активів	0,819	0,904	0,972
Коефіцієнт маневреності власних коштів	-0,103	-0,646	-1,169

Складено на основі джерел [3,4,5]

Провівши аналіз таблиці 2, можна зробити висновок, що коефіцієнт фінансової стійкості за весь період не знаходиться в межах норми, через зменшення власного капіталу та збільшення довгострокових залучених коштів. А саме цей показник говорить нам про здатність компанії залишатися платоспроможною в довгостроковій перспективі.

Звернувши увагу на коефіцієнт фінансової незалежності і порівнявши його з нормативним значенням, не важко зрозуміти, що цей показник також не знаходиться в межах норми (1,67-2,5), через зменшення власного капіталу та

збільшенням активів. Низьке значення показника є сигналом високого рівня ризиків та низької стійкості компанії в середньостроковій перспективі.

Коефіцієнт фінансового ризику у 2019-2020 роках досягається нормативного значення 0,49 та 0,79 відповідно, що входить до меж норми. А от у 2021 цей показник вже перевищує норматив, це свідчить про підвищення залежності підприємства від залучених джерел та помітну втрату фінансової автономії в аналізованому періоді.

Для наступного коефіцієнта – оборотності активів – позитивною тенденцією є збільшення значення коефіцієнта протягом досліджуваного періоду. У випадку компанії ПрАТ «Київстар» він дійсно зростає, що демонструє ефективність використання активів підприємства.

Наступним кроком є розрахунок коефіцієнта маневреності власних коштів. Саме цей показник визначає ступінь мобільності власного капіталу щодо можливого вільного маневрування ним. У випадку аналізованого підприємства даний показник не знаходиться в межах норми. Помітним є негативне значення показника в динаміці за три останні роки, а, як відомо, чим менше значення цього коефіцієнта, тим гірший фінансовий стан, оскільки створюються важкі умови для фінансового забезпечення виробничої та інших видів діяльності.

Основними причинами зниження платоспроможності на підприємстві є збільшення поточних зобов'язань та фінансування капітальних витрат за рахунок поточних зобов'язань.

Через те, що показники платоспроможності знижуються з кожним роком, варто привести дані показники у норму. Це можна здійснити за рахунок скорочення, насамперед, кредитів, заборгованості й інших видів залучених ресурсів, а також за рахунок збільшення власних засобів.

Діючим способом підвищення показника кредитоспроможності підприємства можна вважати збільшення трудових коштів на його розрахунковому рахунку. Це дозволить зрости коефіцієнту абсолютної ліквідності, що забезпечить підприємство правом брати довго- та

короткострокові позики в кредитній установі, які будуть використані виключно для фінансування поточної діяльності. Такі позики надаються лише платоспроможним підприємствам, аналіз яких може показати відповідність нормі коефіцієнту абсолютної ліквідності. Збільшення грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, одним із способів є здача їх в оренду.

Важливим значенням в забезпеченні та підтриманні фінансової стійкості підприємств володіє необхідність впровадження на підприємстві якісного управління дебіторською заборгованістю. Основними шляхами підвищення фінансової стійкості підприємства, на які варто звернути особливу увагу, є:

- здійснення аналізу платоспроможності та фінансової стійкості покупців, що забезпечить зменшення ризику неповернення коштів за реалізовану продукцію;
- розробка політики збору платежів за реалізовану продукцію щодо своїх контрагентів, адже це призведе до покращення роботи з дебіторами;
- запровадження моніторингу стану дебіторської заборгованості та впровадження заходів для зменшення частки дебіторської заборгованості в структурі оборотного капіталу [6].

Для забезпечення фінансової стійкості варто здійснювати фінансове прогнозування, змістом якого є дослідження і розробка можливих шляхів розвитку фінансів підприємства в перспективі. У кінцевому підсумку прогнозування дасть змогу оцінити ймовірність фінансового благополуччя.

Список використаних джерел:

1. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку: навч. посіб. / Л.О. Примостка. - К.: КНЕУ, 1999. – С 280.

2. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків / Затверджено постановою Правління Національного банку України. № 279 від 06. 07. 2000 р., зі змінами [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

3. Фінансова звітність ПрАТ «Київстар» за 2019 рік [Електронний ресурс]. Режим доступу до сайту: https://cdn.kyivstar.ua/sites/default/files/about/partners/2019/fs_kyivstar_stand_alone_2019_ukr_.pdf.

4. Фінансова звітність ПрАТ «Київстар» за 2020 рік [Електронний ресурс]. Режим доступу:

https://cdn.kyivstar.ua/sites/default/files/fs_kyivstar_stand_alone_2020_ukr_final.pdf.

5. Фінансова звітність ПрАТ «Київстар» за 2021 рік [Електронний ресурс].

Режим доступу: https://cdn.kyivstar.ua/sites/default/files/fs_kyivstar_stand_alone_2021_ukr_20210409.pdf.

6. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту на сільськогосподарських підприємствах: монографія / Т. Г. Камінська, Л. С. Шатковська, А. М. Шиш та ін.; за ред. к.е.н., доцента Т. Г. Камінської. – К. : ЦП «Компринт» – 2013 – С.329.